

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE’DE TAŞIMALI EĞİTİM ALANINDA YAPILMIŞ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN TEMATİK ANALİZİ**

BURÇİN POLATLI

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ YASEMİN BÜYÜKŞAHİN

BARTIN-2023

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE TAŞIMALI EĞİTİM ALANINDA YAPILMIŞ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN TEMATİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burçin POLATLI

BARTIN-2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN danışmanlığında hazırlamış olduğum “TÜRKİYE’DE TAŞIMALI EĞİTİM ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN TEMATİK ANALİZİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

10.04.2023

Burçin POLATLI

ÖNSÖZ

Bu çalışmayla taşınalı eğitim uygulamasının bilimsel verilere dayanarak Türkiye’deki mevcut durumunu ve gelişimini görmek, var olan sorunları bütünsel bir yaklaşımla irdelemek ve bu sorunlara yönelik ortaya konan çözüm önerilerini tespit ederek yeni öneriler getirmek amaçlanmaktadır. Böylece ilgili çalışmanın alanda yapılacak diğer araştırmalar için de kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda ortaya koyduğum çalışma için öncelikle, sahip olduğu bilgi ve birikimle bu süreçte bana yol gösteren ve desteğini her zaman hissettiğim danışmanlığımı üstlenen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN’e teşekkürü bir borç bilirim.

Değerli görüş ve katkılarından dolayı tez savunma sınavı jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Gökem AVCI ve Dr. Öğr. Üyesi Handan KILIÇ ŞAHİN’e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilim yolunda bana ve benim gibi nice öğrenciye ışıltı tutan değerli hocalarım Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK, Doç. Dr. Muammer YILMAZ ve Doç. Dr. Mustafa KOCAARSLAN’a teşekkür ederim.

Araştırmam sırasında lisansüstü tez kaynaklarının bir kısmına ulaşabilmem için kendisinden destek gördüğüm Bartın Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı’nda görevli Mücahit ÖZDEMİR’e ve bu vesileyle diğer çalışma arkadaşlarına teşekkür ederim.

İlk öğretmenlerim, beni yetiştiren ve her ne kadar uzakta olsalar da her zaman kendilerini yanımda hissettiren sevgili anneme ve babama teşekkür ederim.

Son olarak bu uzun yolculukta her daim beni destekleyen ve yanımda olan en büyük destekçim sevgili eşim Kübra POLATLI’ya ve neşe kaynağım biricik oğlum Ali Mete POLATLI’ya çok teşekkür ederim.

Burçin POLATLI

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’DE TAŞIMALI EĞİTİM ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN TEMATİK ANALİZİ

Burçin POLATLI

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN

Bartın-2023, sayfa: 175

Türkiye’de 1989-1990 eğitim öğretim yılının 2. döneminden itibaren uygulanmaya başlanan taşımali eğitim uygulaması; okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık kırsal bölgelerdeki zorunlu eğitim çağında olan öğrencilerin eğitim ve öğrenim görmesi için merkezi okullara araçlarla günübirlik taşınmasına yönelik bir eğitim faaliyetidir. Söz konusu uygulama ile ülkemizde eğitimin niteliğini artırmak, eğitim hakkını korumak, fırsat ve imkân eşitliğini geliştirmek ve kaynaklardan tasarruf etmek amaçlanmaktadır. Bu araştırmayla ise Türkiye’de 1996-2021 yılları arasında taşımali eğitim alanında üretilmiş lisansüstü tezleri içerik açısından incelemek, taşımali eğitimdeki mevcut durumu tespit etmek ve konuyla ilgili yapılacak araştırmalara kaynak oluşturmak amaçlanmaktadır. Buradaki çalışma nitel bir araştırma olarak planlanmış ve çalışmada içerik analizi türlerinden biri olan tematik içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini T.C. YÖK Ulusal Tez Merkezi Tez Otomasyon Sistemi tarafından 1996 yılından 2021 yılına kadar konu bağlamında arşivlenmiş olan tezler oluşturmaktadır. Verilere ulaşabilmek için YÖK tez tarama veri tabanında “taşımali”, “taşımali eğitim” ve “taşımali merkezi” anahtar kavramları “Tez başlığında olsun” seçeneği ile tarama yapılmış ve konu bölümü “eğitim ve öğretim” olarak filtrelenmiş 55 lisansüstü tezdten faydalanılmıştır. Verilerin toplanması için ise “Taşımali Eğitim Tez İnceleme Formu” kullanılmıştır. Elde

edilen araştırma verileri grafik ve tablolar yardımıyla yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; incelenen lisansüstü tezlerin ülkemizde 30 farklı üniversitede üretildiği ve en fazla çalışmanın Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların çoğunlukla üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütüldüğü ve taşınalı eğitimle ilgili sadece 1 doktora tezinin bulunduğu 54 tezin yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür. Araştırmaların uygulama sahası olan illerin dağılımları incelendiğinde en fazla araştırmanın yapıldığı ilimizin Ankara olduğu görülmektedir. Tez çalışmalarına 1996 yılında başlanmış ve en fazla çalışma 2010 yılında üretilmiş olup 1999, 2013, 2016 ve 2018 yılları hariç her yıl en az bir çalışma ortaya konmuştur. Çalışmaların konu dağılımları incelendiğinde tezlerin çoğunlukla taşınalı eğitim sisteminin uygulama süreci hakkında yürütülen; uygulamanın değerlendirilmesi, sorunları ve sorunlarına getirilen çözüm önerileriyle ilgili konu çalışmalarını içerdiği, ayrıca amaçlarına göre dağılımları da konu dağılımlarıyla paralellik göstererek en fazla üzerinde durulan amacın; taşınalı eğitim sisteminin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunmak olduğu belirlenmiştir. Taşıma merkezi okulların ve bu okullardaki taşınalı öğrencilerin çeşitli karşılaştırma durumları ölçütünde yerleşik ve yatılı okullarla ya da bu okullardaki öğrencilerle karşılaştırıldığı çalışmalar incelendiğinde yerleşik öğrencilerle yapılan karşılaştırmalarda yerleşik öğrenciler lehine, yatılı öğrencilerle yapılan karşılaştırmalarda ise taşınalı öğrenciler lehine sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Çalışmalarda büyük çoğunlukla nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, 2008 yılından itibaren nitel; 2012 yılından itibaren ise karma araştırmalarda bir miktar artış olduğu gözlenmiştir. En çok kullanılan veri toplama araçlarının anketler, dokümanlar ve ölçekler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda en çok tercih edilen örneklem grubu ise öğrenci, öğretmen, okul yöneticileri ve velilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte en çok kullanılan veri analizinin nicel veri analizi ve ona bağlı istatistiksel analiz türleri olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ele alınan sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri incelendiğinde en çok sorun belirtilme sıklığının ulaşım ve servis hizmetleri kategorisinde olduğu, en çok çözüm önerisinin getirildiği kategorinin de ulaşım ve servis hizmetleri olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada derlenen önerilerin uygulamanın iyileştirilmesi noktasında katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, taşınalı eğitim, taşınalı öğrenci, tematik içerik analizi, zorunlu eğitim

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

THEMATIC ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES IN THE FIELD OF TRANSPORTED EDUCATION IN TURKEY

Burçin POLATLI

Bartın University

Graduate School

Department of Basic Education

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN

Bartın-2023, pp: 175

The transported education application, which started to be implemented as of the second term of the 1989-1990 academic year in Turkey;; It is an educational activity for the daily transportation of students who are in compulsory education age in rural areas with no school, low population and scattered, to central schools for education and training. With the said application, it is aimed to increase the quality of education in our country, to protect the right to education, to improve the equality of opportunity and opportunity and to save resources. With this research, it is aimed to examine the postgraduate theses produced in the field of bussed education in Turkey between 1996-2021 in terms of content, to determine the current situation in bussed education and to create a resource for the researches to be done on the subject. The study here was planned as a qualitative research and thematic content analysis method, which is one of the content analysis types, was used in the study. The universe of the research is T.C. Theses that have been archived in the context of the subject from 1996 to 2021 by YÖK National Thesis Center Thesis Automation System. In order to access the data, 55 postgraduate theses, whose subject section was filtered as “education and training”, were searched with the option “Let the thesis title” with the key concepts of “transported”, “transported education” and “transport center” in the YÖK thesis scanning database. "Transported Education Thesis Review Form" was used to collect the data. The research data obtained were interpreted with the

help of graphics and tables. According to the research results; It was seen that the postgraduate theses examined were produced in 30 different universities in our country and the most studies were done in Gazi University. It has been observed that the studies are mostly carried out within the Social Sciences Institute and the Institute of Educational Sciences of the universities, and 54 theses are master's theses, of which there is only 1 doctoral thesis on bussed education. When the distribution of the provinces, which are the application areas of the research, is examined, it is seen that the province where the most research is conducted is Ankara. Thesis studies were started in 1996 and the most studies were produced in 2010, and at least one study was presented every year, except for 1999, 2013, 2016 and 2018. When the subject distribution of the studies is examined, the theses mostly carried out about the implementation process of the bussed education system; Evaluation of the application, its problems and suggestions for solutions to its problems include subject studies, and their distribution according to their purpose is in parallel with the subject distribution, and the most emphasized purpose; It has been determined that the aim is to identify the problems of the transported education system and to propose solutions for these problems. When the studies in which the transportation center schools and the bussed students in these schools are compared with the settled and boarding schools or the students in these schools, it is seen that the results are in favor of the resident students in the comparisons made with the resident students, and in favor of the bussed students in the comparisons made with the boarding students. Quantitative research method was used mostly in studies, and since 2008, qualitative; It has been observed that there has been a slight increase in mixed studies since 2012. It has been determined that the most used data collection tools are questionnaires, documents and scales. The most preferred sample group in the studies consists of students, teachers, school administrators and parents. However, it is seen that the most used data analysis is quantitative data analysis and statistical analysis types related to it. When the problems addressed in the studies and the solution proposals for them were examined, it was determined that the most frequent problem was stated in the transportation and shuttle services category, and the category with the most solution suggestions was transportation and shuttle services. It is thought that the suggestions compiled in the current research will contribute to the improvement of the application.

Keywords: Education, transported education, transported student, compulsory education, thematic content analysis

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
EKLER DİZİNİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	10
1.2. Araştırmanın Amacı.....	11
1.3. Araştırmanın Önemi	12
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	14
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	14
1.6. Tanımlar	14
2. LİTERATÜR ÖZETİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	16
2.1. Türkiye’de Zorunlu Eğitim.....	16
2.2. Türkiye’de Zorunlu Eğitimi Destekleme Uygulamaları	24
2.2.1 Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması	24
2.2.2 Yatılı ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları ile Gezici Okullar	30
2.2.3 Taşınabilir Eğitim Uygulaması	35
2.3. Dünya’da Taşınabilir Eğitim Uygulaması ve İlgili Araştırmalar	35
2.4. Türkiye’de Taşınabilir Eğitim Uygulaması.....	38
2.4.1 Türkiye’de Taşınabilir Eğitim Uygulamasının Nedenleri	40
2.4.1.1 Eğitimin Yaygınlaştırılması.....	40
2.4.1.2 Yerleşim Birimlerinin Dağınık Olması.....	40
2.4.1.3 İç Göçler	41
2.4.1.4 Eğitimin Kalitesinin Artırılması	41
2.4.1.5 Maliyetin Azaltılması	42
2.4.1.6 Fırsat ve İmkân Eşitliğinin Sağlanması.....	42

2.4.2 Türkiye’de Taşımalı Eğitim Uygulamasına Ait Sayısal Veriler.....	42
2.4.3 Taşıma Merkezi Okullara ve Taşınacak Okul-Yerleşim Birimlerine Ait.....	49
Özellikler	49
2.5. Türkiye’de Taşımalı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalar	52
3. YÖNTEM	60
3.1. Araştırmanın Modeli	60
3.2. Evren ve Örneklem	61
3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları.....	63
3.4. Verilerin Analizi.....	64
4. BULGULAR	66
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	66
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	70
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	73
4.3.1 Taşımalı Eğitim Uygulaması İle Diğer Uygulamaların Karşılaştırılması	76
4.3.2 Beslenme Uygulamasının Araştırılması Amacını Taşıyan Çalışmalar.....	81
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	82
4.4.1 Araştırma Yaklaşımlarının Yıllara Göre Dağılımı	83
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	84
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	85
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	88
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	90
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	130
5.1. Tartışma ve Sonuç	130
5.2. Öneriler.....	140
5.2.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	140
5.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	143
KAYNAKLAR.....	145
BİBLİYOGRAFYA	163
EKLER	164

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
No	No
2.1: İlköğretim taşıma giderleri 2002-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)	47
2.2: Ortaöğretim taşıma giderleri 2010-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)	48
2.3: Özel eğitim/kursiyer taşıma giderleri 2004-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)	48
3.1: Bilimsel araştırma süreci (Büyüköztürk vd., 2019)	60
3.2: Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı	62
3.3: Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı	63
3.4: Tematik analizin aşamaları (Braun ve Clarke, 2019).....	65
4.1: Lisansüstü tezlerin üretildiği enstitülere göre dağılımı	66
4.2: Lisansüstü tezlerin üretildiği ana bilim dallarına göre dağılımı	67
4.3: Lisansüstü tezlerin üretildiği yıllara göre dağılımı	68
4.4: Lisansüstü tezlerin uygulamalarının yapıldığı şehirler	69
4.5: Karşılaştırılan uygulama	76
4.6: Karşılaştırılma durumu	77
4.7: Taşıma merkezi okullarla (ya da taşınmalı öğrencilerle) yerleşik okulların (ya da yerleşik öğrencilerin) karşılaştırma sonuçları	79
4.8: Taşıma merkezi okullarla (ya da taşınmalı öğrencilerle) yatılı ilköğretim bölge okullarının (ya da yatılı öğrencilerin) karşılaştırma sonuçları	80
4.9: Taşınmalı eğitim sisteminde yer alan öğrencilerin beslenmeleri üzerine yapılan lisansüstü tezler	81
4.10: Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarının dağılımı	82
4.11: Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarının yıllara göre dağılımı	83
4.12: Lisansüstü tezlerde yer alan veri toplama araçlarının dağılımı	84
4.13: Lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımı	86
4.14: Lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı.....	89

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
1.1: Türk eğitim sistemi (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).....	3
1.2: Türkiye'de temel eğitimde yıllara göre okul, öğrenci ve öğretmen sayıları (Akyüz, 1999; TÜİK, 2021)	8
2.1: 2017-2021 yılları arası net okullaşma oranları(MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a)	20
2.2: Zorunlu eğitim yaş gruplarına göre okullaşma oranları (TEDMEM,2020)	22
2.3: İlkokul ve ortaokulda öğretim süreleri (TEDMEM, 2020)	22
2.4: Kırsal ve kentsel nüfusun sayısal ve yüzde verileri (Türkiye demografisi, 2022)	25
2.5: Birleştirilmiş sınıf oluşturma çeşitleri (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2014)	28
2.6: Yatılı bölge ortaokulları sayısal veriler (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2007; 2013; 2019; 2020a; 2021a)	32
2.7: İlköğretimde taşınalı eğitim uygulamasına ait sayısal veriler (MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2019; MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012a; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2018; 2019; 2020a; 2021a).....	42
2.8: Taşınan ortaöğretim ve özel eğitim öğrenci/kursiyer sayıları (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2020a; 2020b; 2021a)	44
4.1: Lisansüstü tezlerin içerdiği konulara göre dağılımı.....	70
4.2: Lisansüstü tezlerin içerdiği amaca göre dağılımı.....	73
4.3: Lisansüstü tezlerde yer alan örneklem gruplarının dağılımı.....	85
4.4: Lisansüstü tezlerde bulunan örnekleme yöntemlerinin dağılımı.....	87
4.5: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde öğretim hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar	90
4.6: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde yönetim hizmetleri (okul yönetimi) alanında karşılaşılan sorunlar.....	92
4.7: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) alanında karşılaşılan sorunlar.....	94
4.8: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde yemek hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar.....	96

4.9: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okul-veli ilişkileri alanında karşılaşılan sorunlar.....	98
4.10: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde ulaşım ve servis hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar.....	99
4.11: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okulların fiziki şartları alanında karşılaşılan sorunlar.....	103
4.12: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde genel olarak karşılaşılan sorunlar.....	104
4.13: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde öğretim hizmetleri alanında ortaya konan öneriler.....	105
4.14: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde yönetim hizmetleri (okul yönetimi) alanında ortaya konan öneriler.....	108
4.15: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) alanında ortaya konan öneriler.....	110
4.16: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde yemek hizmetleri alanında ortaya konan öneriler.....	114
4.17: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okul-veli ilişkileri alanında ortaya konan öneriler.....	117
4.18: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde ulaşım ve servis hizmetleri alanında ortaya konan öneriler.....	119
4.19: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okulların fiziki şartları alanında ortaya konan öneriler.....	125
4.20: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde genel olarak ortaya konan öneriler.....	127

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
EK 1. Taşımalı Eğitim Tez Sınıflama Formu.	164
EK 2. İncelenen Tezlerin Kaynakçası.....	169

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: yüzde
f	: Frekans (Sıklık)

KISALTMALAR

OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
TÜBESS	: Türkiye Belge Sağlama ve Ödünç Verme Sistemi
vb.	: Ve benzeri, ve benzerleri
vd.	: Ve diğerleri, ve devamı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
YBO	: Yatılı Bölge Ortaokulu
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Yaşantımızın her anında bulunan hatta insanlıkla birlikte ortaya çıkan eğitim kavramı, kendimizce tanımlamalara gidebileceğimiz gibi daha çok 1970’lerde Ertürk’ün yaptığı tanımla özdeşleştirilen fakat son yıllardaki gelişmelerle yeni anlamlar da kazandırılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ertürk’ün eğitimin tanımına ilişkin aktardığı bilgiler hâlen güncelliğini korumakta ve onun kasıtlı, istendikle, süreçle neyi anlatmak istediği tartışılmaya devam etmektedir (Erginer, 2006: 50). Buna karşılık Kılbaş (2003)’e göre eğitimin kişiye kasıtlı davranış kazandırma ifadesinin evrensel tanımlar karşısında yetersiz olduğu çünkü eğitilene pasifliğe sürükleyerek eğitimin kişinin maddi ve manevi yönden gelişimiyle ilgili işlevine zarar verdiği belirtilmektedir. Eğitime yönelik tanımlar, dünyamızda yürütülen eğitim çalışmalarında uygulanan çeşitli yaklaşımlar tarafından farklı biçimlerde yapılmaktadır (Güneş, 2014: 20). Bu noktada eğitimin farklı yaklaşımlar açısından tanımları yerine benzer tanımlardan yola çıkarak araştırmanın amacına uygun bir yol izlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sözlük anlamı olarak eğitim, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak, kişiliklerini geliştirmek için, onlara okul içinde veya dışında doğrudan ya da dolaylı yardım etme, terbiye” olarak adlandırılmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2021). Akyüz (2013)’e göre eğitim; kişinin zihni, duygusal, bedeni ve toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun bir biçimde ve istenilen yönde değiştirilmesi, geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara yönelik olarak yeni bilgiler, davranışlar, yetenekler kazandırılması için gösterilen çabaların tümü olarak tanımlanan, hayat boyu sürebilen, planlı ya da rastlantısal olabilen bir süreçtir. Fidan (2012)’ye göre ise eğitim, en genel anlamda insanları belli amaçlara göre yetiştirmektir. Eğitim toplumdaki “kültürleme” sürecinin bir parçasıdır ve bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılık eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla sağlanır. Bir başka tanımda ise; bireyin bedensel ve ruhsal gelişimine katkıda bulunma, özellikle bir kültür insanı olarak kendini geliştirmesi konusunda yardım etme etkinliğidir. Bu etkinlik yetiştirilmekte olan çocuğun kişiliğinin geliştirilmesine ve dünyaya yerleşebilmesine, dünyaya uyurlanabilmesine destek olmayı amaçlamaktadır (Timuçin, 2013: 11). Kısacası eğitim, mutlu insan yetiştirme, bireye kendini fark etme becerisi kazandırma, toplum içinde farklılık oluşturabilme ve bireyde gelişip ortaya çıkmamış olan

özellikleri ortaya çıkarma ve bunu işleme süreci olarak yorumlanabilmektedir (Erginer, 2006: 50).

Tüm bu tanımlardan hareketle eğitimin amacı, bireylere toplum yaşayışında gerekli olan bilgi, beceri, davranış, tutum ve değerler kazandırma, bireyin kendisini fark etmesine ve kişiliğini geliştirmesine destek olma, kültürlenme süreci olarak ifade edilmektedir. Bu durum eğitimin, hayatın her anında ve her alanında devam etmesi gereken bir süreç olduğunu göstermektedir. Çünkü eğitim süreciyle bireyin kendini tanıması, geliştirmesi ve dolaylı olarak da toplumun bilimsel, sosyal ve kültürel yönden gelişmesinin sağlanması hedeflenmektedir.

İlkel toplumlardan itibaren günümüze kadar eğitim sürecine bireyler, başta aile içinde doğal ortamlarda etkileşim yoluyla daha sonrasında toplumsal süreç içerisinde ortaya çıkan okul sistemi ile dâhil olmaktadır. Okul sistemi toplumların uygarlaşmalarına, sosyal yaşamlarını daha verimli bir şekilde sürdürebilmelerine ve eğitimin kurumsallaşmasına olanak sağlamaktadır (Güven, 2010: 3). Bu noktada eğitim sürecinin informal eğitim veya formal eğitim yoluyla gerçekleştiğini belirtmekte fayda var.

İnformel eğitim; Yaşam içerisinde gözlem ve taklit yoluyla kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Birey karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde bulundukça yeni şeyler öğrenir. Bu açıdan amaçlı ve planlı değil; gelişigüzel bir öğrenme söz konusudur. Bu tür öğrenmeler ailede, sokakta, televizyon önünde, iş yerinde, okulda kısacası her yerde, yaşam içerisinde kendiliğinden gerçekleşmektedir (Fidan, 2012: 5).

Formal eğitim ise; Amaçlı olarak önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde, planlı bir şekilde uygulanır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci bir öğretici tarafından planlanır, yürütülür ve izlenir. Süreç içerisinde değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim formal eğitime örnektir (Fidan, 2012: 4). Ülkemizde formal eğitimi tasarlayan ve uygulayan Türk Milli Eğitim Sistemi 1739 sayılı Mili Eğitim Temel Kanuna göre Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Tablo 1.1: Türk eğitim sistemi (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973)

Örgün eğitim	Yaygın eğitim
Okul Öncesi Eğitim	Genel Yaygın Eğitim
İlköğretim (İlkokul ve Ortaokul)	Mesleki-Teknik Yaygın Eğitim
Ortaöğretim (Lise)	
Yükseköğretim	

Tablo 1.1’de örgün eğitimin ve yaygın eğitimin bölümleri verilmektedir. Örgün eğitim, okul gibi yapılar içerisinde belli yaş gruplarına ve sürelerle bağlı olarak yapılan eğitimidir (Demircan, 2018: 16). Okul öncesi eğitim, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul), ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşur. Yaygın eğitim ise örgün eğitimin yanında veya dışında yapılan tüm eğitim faaliyetlerini içerir. Yaygın eğitim, milli eğitimin genel amaç ve ilkelerine uygun olarak örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya örgün eğitimden çıkmış bireylere sunulan eğitim faaliyetleridir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a). Genel eğitim ve mesleki-teknik eğitim bölümlerini içerir. Halk eğitim merkezleri, çıraklık eğitim merkezleri, pratik kız sanat okulları, olgunlaşma enstitüleri, endüstri pratik sanat okulları, mesleki eğitim merkezi, yetişkinler teknik eğitim merkezleri, özel kurslar, özel dershaneler, eğitim ve uygulama okulları, meslek okulları, mesleki eğitim merkezleri, bilim ve sanat merkezleri, açık ilköğretim okulu, açık öğretim lisesi gibi kurumlar yaygın eğitim kurumlarıdır (Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı [TUSEB], 2019).

Toplumların vazgeçilmez ve öncelikli kaynağı insandır, insana yapılan yatırım ise en kıymetli yatırımdır. Eğitim kurumları örgün eğitim ve öğretim faaliyetleri ile bireyleri doğrudan etkilediği gibi toplumu da dolaylı yoldan etkilemektedir. Eğitim kurumlarının toplumun ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmasından ve eğitim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinden de devlet organları birinci derecede sorumludur (Nartgün ve Dilekçi, 2016: 538). Bu sorumluluk tüm vatandaşlar için sunulması gereken eğitim hakkını, eğitim hizmetini ve eğitim hizmetinin niteliğini kapsamaktadır. Toplumun her üyesine eğitim hakkının verilmesi geçmişte çok yavaş ilerleyen bir süreç olmuştur. Savaşçılar ve din adamları tarihte ilk eğitim görmüş kişilerdir. Sonrasında soylular ve zengin çocukları

eğitilmiş, işçi sınıfının eğitimi el becerilerinin kazandırılması aşamasını geçememiştir. Tarım ile ilgilenen kesimde ise eğitim aile çevresi içinde gerçekleştirilebilmiştir. Gerçek anlamda eğitimin toplumun her kesimi için gerekli görülmesi düşüncesi 19. Yüzyılda oluşmaya başlamaktadır (Karşlı, 2006: 155).

Tüm dünyayı etkileyen toplumsal gelişmelerle birlikte (Fransız devrimi, sanayi devrimi...) eğitimin önemi daha iyi anlaşılmış ve “Eğitim hakkı” tüm demokratik ülkelerde en temel insan haklarından biri olarak kabul görmüştür. Böylece eşitlikçi bir anlayışla herkesin eğitim olanaklarından yararlanabilmesi sağlanmaktadır (Aydın, 2000: 98). Toplumumuza eğitim hakkının verilmesinin başlangıcı olarak 1824 yılında İkinci Mahmut’un Sıbyan Mekteplerine devam zorunluluğunu getirecek bir ferman çıkarması görülmektedir (Karşlı, 2006: 155). Cumhuriyetin ilk döneminde ise eğitim düşüncesinin alt yapısını oluşturan belgelerden biri sayılan Maarif Misası isimli bakanlık genelgelerinin temelinde eğitim etkinliklerini öncelikle halk kitlelerine ulaştırma ve yaygınlaştırma düşüncesi yatar. Böylece ulusal ve çağdaş eğitimin tüm yurttta yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (İlıcak, 2008: 60).

Yakın tarihte Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 10 Aralık 1948’de Paris’te toplanarak 30 maddeden oluşan bir bildirgeyi kabul etmiştir ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olarak kabul edilen bu belgenin 26. Maddesinde eğitim hakkı şöyle açıklanmaktadır:

“ Her şahsın eğitime hakkı vardır. Eğitim parasızdır, hiç olmazsa ilk ve temel eğitim safhalarında böyle olmalıdır. İlk eğitim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim liyakatlerine göre herkese tam eşitlikte olmalıdır” (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1949).

Türkiye, 6 Nisan 1949 tarihinde ve 9119 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla beyannameyi onaylamış ve 27 Mayıs 1949 tarihinde de Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır (Karşlı, 2006: 156). 20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunca kabul edilen ve 1995 yılında Resmi Gazete’de yayınlanarak taraf olduğumuz Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de, ilköğretimin herkes için zorunlu ve parasız hâle getirilmesinin çocuğun hakkı olduğu ve okullarda düzenli bir biçimde devamın sağlanması, okulları terk etme oranlarının düşürülmesi için önlemler alınmasının gerekliliği belirtilmiştir (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995).

Devletler çıkardığı yasa ve yönetmeliklerle eğitim hakkının korunması ve eğitimin niteliğinin artırılmasına yönelik birtakım önlemler alma yoluna gitmiştir. Türkiye’de Anayasanın 42. Maddesiyle “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır” (T.C. Anayasası, 1982) denilerek eğitim hakkının devlet tarafından güvence altında olduğu belirtilmektedir. Böylece Anayasa’da ilköğretim mecburiyetinin gereği olarak devlet okullarında parasız öğretim kabul edilmiş ve kız-erkek vatandaşlar arasında herhangi bir ayrım gözetilmemesi gerekliliğine özellikle vurgu yapılmıştır (Karşı, 2006: 161). Yine 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu 2. Maddesi “ İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır” şeklindedir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). Aynı zamanda 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun Türk Milli Eğitim’in Temel İlkeleri içinde yer alan Fırsat ve İmkân Eşitliği ilkesi 8. Maddesinde;

“Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Söz konusu maddeyle fırsat ve imkân eşitliğinin nasıl gerçekleştirildiğinden bahsedilmektedir. Buna göre bakanlığa bağlı resmi kurumlarda öğrenim gören maddi durumu zayıf, başarılı öğrencilere yatılı okullarda barınma imkânı sağlanmakta ve bu öğrencilere giyim, kırtasiye ve cep harçlığı yardımı yapılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 94). Örneğin; 2019-2020 eğitim öğretim yılında özel eğitim okullarında aylık ortalama 450 öğrenciye burs verilmiştir. Aynı zamanda özel eğitimde pansiyonlardaki barınma hizmetinden 1005 öğrenci yararlanmıştır. Bu öğrencilerin 895 tanesine giyecek ve kırtasiye yardımı yapılmış ve tamamına da harçlık ödemesi yapılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021b: 77). Eğitime erişim ve fırsat eşitliğinin sağlanması adına diğer eğitim öğretim kademelerinde de benzer uygulamalar yapılmaktadır.

Bireyler kendi ihtiyaçlarına ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek için gereken bilgi, beceri, kazanım ve değerlere sahip olarak yetiştirilmelidir. Bu durum ise devlet eliyle

yürütülen eğitimi zorunlu kılmaktadır ve zorunlu eğitim, eğitim hizmetinin vatandaşlara ulaştırılmasını sağlayan bir köprü görevi görmektedir. Buna karşılık ülkemizde zorunlu öğrenimle ve eğitime erişimle alakalı sorunların bulunduğu yapılan araştırmalar neticesinde tespit edilmiştir. Örneğin, Başaran (1974)'ün yaptığı araştırmada zorunlu eğitim çağındaki öğrencilerin okula devamsızlıklarının sebepleri: Yeterli büyüklükte bir okulun bulunmaması, öğretmen-veli ilişkilerinin iyi olmaması, ailelerin ekonomik sorunları olarak belirlenmiştir. Yine aynı araştırmada öğrenci başarısızlığına neden olan durumlar ailelerin sosyo-ekonomik şartları ve öğrencilerin bulunduğu çevrenin eğitim olanaklarının yetersizliği olarak açıklanmaktadır (Akt. Karakütük, 1996: 20).

Türkiye’de zorunlu eğitimi OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) ülkeleriyle kıyasladığımızda ise, pek çok OECD ülkesinde 6 yaş civarı ilkokul kademesiyle zorunlu eğitimin başladığı ve ortaöğretimin yaklaşık 16 yaş civarında tamamlanmasıyla zorunlu eğitimin sona erdiği görülmektedir. Fakat çağ nüfusunun eğitime tam katılım sağladığı yaş aralığı (Çağ nüfusunun en az %90'ının eğitime katılması gerekmektedir.) zorunlu eğitimin sınırlarını aşmaktadır. Buna göre OECD ülkelerinde bu aralık 4-17 yaştır. Türkiye’de ise eğitime tam katılım 6-15 yaşa (10 yıl) denk gelmekte ve bu da zorunlu eğitim yaş aralığının altında olduğu anlamına gelmektedir (TEDMEM, 2020: 6)

Türkiye’de zorunlu eğitim tam zamanlı, iki zamanlı, yatılı-pansiyonlu, taşınmalı ya da birleştirilmiş sınıf uygulamaları şeklinde kendini göstermektedir (Taşdemir, 2012: 48). Türk eğitim tarihi içerisinde zorunlu eğitimin öncelikle temel eğitim için sağlanmaya çalışıldığı düşünüldüğünde uygulamalar da öncelikle temel eğitimi kapsayacak şekilde planlanmıştır. Böylece Türk eğitim sistemi yapısı altında belirlenen amaçlara ulaşmak için zorunlu eğitimin tüm yurttaşlara verilmesi ön görülmektedir. Türk Milli Eğitiminin amaçları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre genel ve özel amaçlar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Genel Amaçlar: Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

İlgili kanunun 1. bendi 2842 sayılı kanunun 1. maddesine göre 18/06/1983 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. “Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” şeklindedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

1983 yılında ilköğretim adını alan temel eğitim ilk kez 1961 tarihli 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda geçmektedir (Recepoğlu, 2006: 3). 222 sayılı kanunun 1. Maddesi’nde “İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir” şeklinde ifade edilmektedir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). Eğitimin bir parçası olan temel eğitim, her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ya da karşılaşıacağı kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmede, toplumun değerlerine uyum sağlamada, üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri kazandıran bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Başaran, 1982, akt. Şimşek ve Büyükkıdık, 2017: 16). Temel eğitim bireyin hangi yaşta olursa olsun örgün ve yaygın eğitim sistemi içerisinde belli bir düzeyde ve kalitede eğitim görmesi olarak düşünülmektedir (Güven, 2012: 558). Bu bağlamda eğitimin devlet eliyle yürütülmesi ve tüm yurttaşlara eşitlik ilkesi gözetilerek sunulması ülke menfaatleri açısından da kaçınılmazdır. İlköğretim, kültürel birikimin geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, çağın şartlarına uygun olarak yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve demokratik bir toplum oluşturulmasında önem arz etmektedir (Arı, 2003: 102).

Türkiye’de ilköğretim kurumları, resmi ve özel ilkokul, ortaokul ile imam-hatip ortaokullarından oluşmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre

ilköğretimin amaçları, milli eğitimin genel amaç ve ilkelerine uygun olarak düzenlenmektedir. Buna göre:

“ 1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Aynı zamanda bu kanuna 18.08.1997 yılında resmi gazete de yayınlanarak yürürlüğe giren 4306 sayılı kanunun 4. Maddesi eklenmiştir:

“3. İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır. ”

Tablo 1.2: Türkiye’de temel eğitimde yıllara göre okul, öğrenci ve öğretmen sayıları (Akyüz, 1999; TÜİK, 2021)

Öğretim yılı	Eğitim kademesi	Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı
1923-1924	İlkokul	4894	341.941	10.238
	Ortaokul	72	5.905	796
	İlkokul + Ortaokul	4966	347.846	11.034
1930-1931	İlkokul	6598	489.299	16.318
	Ortaokul	83	27.093	796
	İlkokul + Ortaokul	6681	516.392	17.114
1940-1941	İlkokul	10.596	955.747	20.564
	Ortaokul	252	95.332	3.867
	İlkokul + Ortaokul	10.848	1.051.079	24.431
	İlkokul	17.428	1.616.626	35.871

	Ortaokul	440	68.765	4.528
1950-1951	İlkokul + Ortaokul	17.868	1.685.391	40.399
	İlkokul	24.398	2.866.501	62.526
	Ortaokul	776	318.138	13.269
1960-1961	İlkokul + Ortaokul	25.174	3.184.639	75.795
	İlkokul	38.234	5.013.408	132.721
	Ortaokul	1842	783.471	28.452
1970-1971	İlkokul + Ortaokul	40.076	5.796.879	161.173
	İlkokul	50.669	6.870.638	234.154
	Ortaokul	7078	2.402.692	51.046
1991-1992	İlkokul + Ortaokul	57.747	9.273.330	285.200
1997-1998	İlköğretim	45.649	9.102.074	302.982
	İlkokul	29.169	5.593.910	282.043
2012-2013	Ortaokul	16.987	5.566.986	269.759
	İlkokul+Ortaokul	46.156	11.160.896	551.802
	İlkokul	24.576	5.328.391	306.937
2020-2021	Ortaokul	19.025	5.212.969	370.798
	İlkokul+Ortaokul	43.601	10.541.360	677.735

Tablo 1.2’de Türkiye’de temel eğitim kademesine ait yıllara göre okul, öğrenci ve öğretmen sayısındaki verileri gösteren bilgiler bulunmaktadır. 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren ilk ve ortaokullar “ilköğretim okulu” adı altında birlikte yer almaktadır (Akyüz, 1999: 309). Kavak (1997)’ye göre ilköğretim (temel eğitim) kültürel devamlılığın sağlanmasının, süreklilik arz eden bir demokratik toplum oluşturulmasının, halkın

yaşam kalitesinin artırılmasının, hayat boyu süren bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelini oluşturmaktadır. Şüphesiz yasal bir zorunluluk olmaksızın, eğitime gönüllü katılım sağlamak adına atılması gereken adımlar da vardır. Eğitimde kaliteyi artırmak (müfredat programlarında, materyallerin iyileştirilmesinde, öğretmen eğitiminde, alt yapının geliştirilmesinde) ve ailelerin eğitim maliyetlerini azaltmak (kitap, kırtasiye, ücretsiz taşıma ve yemek vb.) gibi çalışmalarla ailelerin çocukları daha istekli bir şekilde okula göndermeleri sağlanabilir (Boyden ve diğerleri, 1998; Fallon ve Tzannatos, 1998, akt. Kaya, 2006: 107). Bununla birlikte bir ülkede temel eğitimin vatandaşlara eşit şekilde sunulabilmesinde üç kriter bulunmaktadır. Bunlar: Eğitim olanaklarında, eğitim programlarında ve eğitim ortamında eşitliğin sağlanmasıdır. Temel eğitimin ülke geneline dengeli yayılmasında en önemli ölçüt eğitim ortamının eşitliğidir. Çünkü temel eğitim ortamının okuldan okula büyük farklar barındırması eğitimin dengeli bir şekilde yayılmasındaki en büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Büyükboyacı, 1998: 21).

1.1. Problem Durumu

Türkiye’de özellikle kırsal alanlarda eğitimin yaygınlaştırılması ve bu bölgelerde zorunlu eğitime katılımın artırılması için uzun yıllardır çalışmalar yapılmaktadır. İlköğretimin yaygınlaştırılmasında ve planlanan eğitim hedeflerine ulaşılmasında okul açmak; yatılılık, pansiyon ve yurt hizmetleri sağlamak; öğrencileri okula taşımak; örgün eğitimden yararlanamayan öğrenciler için uzaktan eğitim yapmak; gezici okullar kurmak, okuma-yazma seferberliği başlatmak gibi tedbirler alınmıştır (Karakütük, 1996: 10).

Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığınca taşınalı eğitim uygulaması bu uygulamalar içerisinde en çok desteklenen proje olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal kesimlerde yaşayan zorunlu öğrenim çağındaki çocukların, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinden faydalanması amacıyla merkez okulların eğitim olanaklarından yararlanması, onların kültürel ve sosyal yönden gelişmesi ve daha nitelikli bir eğitim olanağına kavuşması için 1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren “Taşınalı İlköğretim Uygulaması” başlatılmıştır (Özkan, 1997: 14). 2012-2013 eğitim öğretim yılında kesintili zorunlu 12 yıllık eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte Taşınalı İlköğretim Uygulaması yerini Taşınalı Eğitim Uygulamasına bırakmış ve 11.09.2014’te resmi gazetede yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” uygulanmaya başlamıştır.

Böylece uygulamanın kapsamı genişletilmiş ve “Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan ve eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim kurumlarına devam eden özel eğitim kursiyerlerinin resmi okul/kurumlara taşınması” hedeflenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Literatür incelendiğinde çoğunlukla taşınmalı ilköğretim veya taşınmalı eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların neler olduğuna ve çözüm önerilerine yönelik tez araştırmaları bulunmaktadır (Karakütük, 1996; Büyükboyacı, 1998; Baş, 2001; Kabaş, 2006; Recepoğlu, 2006; Ağırkaya, 2010; Kaya, 2010; Küçük, 2010; Taşdemir, 2010; Taşkiran, 2010; Taşbaşı, 2011; Turan, 2011; Şan, 2012; Memek, 2014; Taşdemirci, 2017; Demir, 2020; Eroğlu-Arslan, 2021; Yıldız, 2021). Buna karşılık taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin bütünsel bir yaklaşımla incelendiği analiz çalışmalarının (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021; C. Güler, M. Güler, M. Güler ve Akdoğan, 2022; Eskici ve Küçükkarış, 2022; Candaş, Güneştekin, Korkmaz, Kurt, Sevinçkan ve Ulupınar, 2023) sınırlı sayıda üretildiği tespit edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile Türkiye’de 1996-2021 yılları arasında taşınmalı eğitim alanında üretilmiş lisansüstü tezlerin kapsamlı bir analizden geçirilerek bir araya getirilmesi ve böylece araştırmanın literatüre kaynaklık etmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda ilgili tezlerin analizini yapmak için literatür taranarak veri analizinde kullanılan formlar (Sözbilir ve Kutu, 2008; Çiltaş, 2012; Albayrak ve Çiltaş, 2017) incelenmiştir. Böylece araştırmacı tarafından “Taşınmalı Eğitim Tez Sınıflama Formu” oluşturulmuş (EK 1) ve veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu sayede taşınmalı eğitim alanında ortaya konan tezlerin içerik açısından incelenmesinin yanında taşınmalı eğitimdeki mevcut durumu belirlemek ve konuyla ilgili yapılacak araştırmalara kaynak oluşturmak hedeflenmektedir. Buradaki amaç ve hedefler doğrultusunda bu çalışmayla “Türkiye’de taşınmalı eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tematik dağılımları nasıldır?” sorusuna cevap bulmak istenmektedir. Bunun için T.C. YÖK Ulusal Tez Merkezi Tez Otomasyon Sisteminde yer alan tezlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Sistemde yer alan tezlerin büyük çoğunluğunun bilgisayara indirilebilen tam metin (PDF) dosyalar olduğu (43 tez) bir kısmının ise TÜBESS (Türkiye

Belge Sağlama ve Ödünç Verme Sistemi) üzerinden ulaşılabilen tezler (12 tez) olduğu görülmüştür. TÜBESS üzerinden ulaşılabilen tezler için ise Bartın Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına başvurulmuş ve söz konusu tezlerin basılı kopyaları alınmıştır. Böylece taşınalı eğitim alanında sistemde yer alan tüm tezlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tez çalışmaları EK 2’de sunulmuştur.

Çalışmanın amacına, hedeflerine ve temel araştırma sorusuna yön verecek alt problemler aşağıda yer almaktadır. Buna göre taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Tanımlayıcı bilgileri içeren genel özellikleri (Üretildiği enstitü, üretildiği anabilim dalı, üretildiği yıl ve uygulamanın yapıldığı şehir) nelerdir?
2. Konu dağılımı nasıldır?
3. Amaçlarına göre dağılımı nasıldır?
 - a) Taşınalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırma amacı taşıyan tezlerden elde edilen sonuçlar nasıldır?
 - b) Taşınalı eğitim uygulamasına dâhil olan öğrencilerin beslenmeleri üzerine yapılan tezlerin amaçlarına göre sınıflandırılması nasıldır?
4. Araştırma yaklaşımlarına göre dağılımı nasıldır?
 - a) Araştırma yaklaşımlarının lisansüstü tezlerin üretildiği yıllara göre dağılımı nasıldır?
5. Veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
6. Örneklem özelliklerine (örneklem grubu, örneklem büyüklüğü, örneklem yöntemleri) göre dağılımı nasıldır?
7. Veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
8. Sonuçları (taşınalı eğitim sisteminde belirlenen sorunlar ve ortaya konan çözüm önerileri) nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim, bireylere yeni bilgiler, beceriler, davranışlar ve değerler kazandıran; bireylerin kişiliklerinin gelişmesini sağlayan bir süreçtir. Eğitimli bireyler hem kendi ihtiyaçlarına hem de toplumun ihtiyaçlarına cevap verir ve toplumdaki kültürlenme sürecine katkı

sağlar. Eğitim toplumların çağı yakalaması hatta medeniyetler kurup çağın ötesine ulaşması için gerekli yegâne araçtır. Bu bağlamda eğitim rastlantısal bir süreç olmak yerine planlı, düzenli ve hayat boyu devam eden bir süreç olmalıdır. Ayrıca bireylerin nitelikli ve zorunlu bir eğitim sürecinden geçmesi devletlerin vatandaşlarına olan asli sorumluluklarından biridir. Çünkü Anayasa'nın 42. maddesinde de belirtildiği üzere “Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”, bireylerin sahip olduğu eğitim hakkı en temel insan haklarından biridir. İşte bunun bilincinde olan devletler en fazla bütçeyi eğitim harcamalarına ayırmakta ve her bireyin nitelikli bir eğitim sürecinden geçmesi için çeşitli uygulamalara başvurmaktadır. Türkiye’de dağınık ve nüfusu az pek çok yerleşim birimi bulunmaktadır. Bu yerleşim birimlerinin zaman içerisinde göçler sonucunda öğrenci sayısı iyice azalmış ya okulları kapatılmış ya da birleştirilmiş sınıf uygulamasına geçilmiştir. Bu yerleşim birimlerinde yaşayan öğrencilerin nitelikli eğitim almaları ve eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması adına alternatif uygulamalar düşünülmüş, 1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren dünyada örnekleri de görülen taşınmalı ilköğretim uygulamasına geçilmiştir. Buna göre nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde yaşayan ilköğretim öğrencileri eğitim-öğretim faaliyetleri için günübirlik merkezi bir okula taşınmaktadır. 2 ilde 305 öğrenciyle başlayan taşınmalı ilköğretim uygulaması, günümüzde yaklaşık bir buçuk milyon öğrenciyi kapsayan ve eğitim bütçesinin yaklaşık %2,6’sını oluşturan taşınmalı eğitim uygulaması adıyla daha da büyüyen ve özel eğitim öğrencilerinin, yaygın eğitim kursiyerlerinin ve ortaöğretim öğrencilerinin de günübirlik taşındığı bir uygulama hâlini almıştır. Bu araştırmayla taşınmalı eğitim uygulaması ve taşınmalı eğitim süreci hakkında alanyazında yapılan çalışmalar taranmış ve lisansüstü tez araştırmalarının mevcut eğilimleri, konu, amaç, yöntem ve içerik gibi alanlarda hangi verileri sundukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çünkü belli bir alanda yapılmış bilimsel araştırmaların analiz edilmesi o alanla ilgili genel görünümü sunması açısından önemlidir. Literatürde taşınmalı eğitim uygulamasıyla ilgili genel görünümü sunan (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021; Güler vd., 2022; Candaş vd., 2023) ve karşılaşılan sorunları analiz eden (Eskici ve Küçükkarış, 2022) sınırlı sayıda çalışmaya rastlanması ortaya konan çalışmanın önemini artırmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Aşağıda araştırmanın sayıltıları verilmiştir. Buna göre;

1. Araştırma kapsamında incelenen tez çalışmalarının araştırmanın konusuna, amacına ve yöntemine uygun olduğu varsayılmıştır.
2. “Taşınalı Eğitim Tez Sınıflama Formu”nun (matris) araştırmanın amacını karşılar nitelikte hazırlandığı ve araştırmanın yöntemiyle uyumlu olduğu varsayılmıştır.
3. İncelenen tez çalışmalarının geçerlik ve güvenirliklerinin sağlandığı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Aşağıda araştırmanın sınırlılıkları verilmiştir. Buna göre;

1. Araştırma 1996 yılından 2021 yılına kadar yapılmış 55 lisansüstü teze sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma T.C. YÖK Ulusal Tez Merkezi Tez Otomasyon Sistemi’nde yer alıp paylaşıma açılmış tezleri ve TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama ve Ödünç Verme Sistemi) üzerinden ulaşılabilen tezleri içermektedir.
3. Araştırma Taşınalı İlköğretim Uygulamasını konu alan tezleri ve 2012-2013 Eğitim Öğretim yılından itibaren 4+4+4 Eğitim Sistemine geçilmesiyle birlikte Taşınalı Eğitim Uygulamasını konu alan tezleri kapsamaktadır.
4. YÖK tez tarama veri tabanında yapılan taramada tezlerin başlıkları esas alınmıştır.

1.6. Tanımlar

Aşağıda çalışma içerisinde sıkça kullanılan bazı kavramların tanımları verilmiştir.

Birleştirilmiş Sınıf: İlkokullarda bir derslik içinde bir öğretmen tarafından eğitim verilen birden fazla sınıf anlamına gelmektedir. (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Taşıma Merkezi: Taşıma kapsamındaki öğrencilerin eğitim gördüğü Bakanlığa bağlı resmî okul ya da kurum olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Taşınalı Eğitim Uygulaması: Az nüfuslu ve dağınık yerleşim yerlerinde yaşayan ilköğretim çağındaki çocukların birleştirilmiş sınıflarda eğitim görmelerini önlemek ve daha kaliteli bir eğitim almalarını sağlamak amacıyla gününbirlik olarak servis araçlarıyla merkez okullara taşındığı ve zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla birlikte kapsamının da genişlediği bir uygulamadır (Recepoglu, 2016: 124).

Taşınalı Öğrenci: Taşınalı eğitim uygulaması kapsamında yemek ve taşıma hizmetinden faydalanan öğrenci/kursiyerlere denir (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu: Mecburi ilköğretim çağındaki çocuklardan özellikle okulu bulunmayan ya da kapatılan yerleşim birimlerinde taşınalı eğitim kapsamına alınamayan çocukların eğitim gördüğü okullardır (Şenol ve Yıldız, 2009: 362). 2012 yılında yayımlanan kararname neticesinde Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği'nde değişikliğe gidilmiş ve yapılan değişiklikle bu okulların yatılı kısımlarının ortaokul öğrencilerine hizmet vereceği belirtilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2012). Böylece ilgili okulların adı da “Yatılı Bölge Ortaokulu” olarak değiştirilmiştir.

Zorunlu Eğitim: Bireyin belli bir çağda, belli bir süre içerisinde aldığı eğitimdir ve örgün eğitimin en önemli kısmını oluşturmaktadır (Güven, 2012: 558).

2. LİTERATÜR ÖZETİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Türkiye’de zorunlu eğitim, zorunlu eğitimi destekleme uygulamalarına ve zorunlu eğitimi destekleme uygulamaları bağlamında ortaya çıkan birleştirilmiş sınıf uygulamasına, yatılı ve pansiyonlu ilköğretim okulları ve gezici okullar ile taşınmalı eğitim uygulamasına ait tanımlayıcı bilgiler paylaşılmıştır. Çalışmanın ana konusu olan taşınmalı eğitim uygulamasının dünyada görülen örneklerine ve Türkiye’de taşınmalı eğitimin gerekçelerine, taşınmalı eğitimle ilgili sayısal verilere, ilgili yönetmelikte geçen taşıma merkezi okullara ve taşınacak okul-yerleşim birimlerine ait özelliklere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Son olarak ise alanyazında uygulamayla ilgili yapılan araştırmalara ait örnekler sunulmuştur.

2.1. Türkiye’de Zorunlu Eğitim

Eğitim, özellikle günümüzde hızla gelişen bir teknolojiye benzetilmekte ve bu teknoloji ile toplumların geleceği olan nesillerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Fakat bireylerin yetiştirilmesi sürecinde onlara nitelikli bir eğitim sunabilmek gerekir. Faaliyetlerin iyi planlanmadığı, gelişigüzel bir eğitim yarar getirmeyecektir (Erdem, 2015).

Toplumsal huzurun, barışın ve çağdaş bir topluma ulaşma yolunun eğitimle mümkün olduğunu bilen ülkelerde eğitimin yaygınlaştırılabilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, herkes için eğitim fikrini benimseyen Fransa, İhtilal döneminde hazırlanan 1791 tarihli 1. Anayasasında tüm vatandaşların yararlanabileceği herkes için parasız bir eğitim düşüncesini ortaya koymuştur. İngiltere’de 1870’te çıkarılan kanun eğitimin ülke genelinde yaygınlaşmasını sağlamış fakat aynı dönemde Rusya’da başlayan hareket düşünüldüğü gibi etkili bir sonuç ortaya koyamamıştır. Japonya’da 1872 yılında çıkarılan temel eğitim yasası ile gelecekte, ne toplumda ne de ailede okur-yazar olmayan kimsenin kalmaması hedeflenmiştir (Garrido, 1986, akt. Oktay ve Ramazan, 1992: 49).

Türk toplumunda ise eğitimin zorunlu hâle getirilmesine yönelik çalışmalar ilk olarak Osmanlı Devleti’nde görülmektedir. Osmanlı Devleti alınan bir dizi askeri yenilgiden sonra özellikle askeri alanda bazı yenileşme hareketlerine gidilmeyi gerekli bulmuştur. Bunun neticesinde de devletin bir eğitim politikasına sahip olması gerektiği fikri, ilk olarak

2. Mahmut döneminde kavranmış ve çağdaş eğitim ilkelerine uygun medrese dışında bir eğitim sistemi oluşturmak için çalışmalara başlanmıştır. 1824'te yayınlanan bir fermanla ilköğretim zorunluluğu getirilmiştir fakat bu fermanla ilköğretim yalnızca İstanbul için zorunlu görülmüştür ve 1839 yılına kadar yeterli düzeyde uygulanamamıştır. Tüm ülkeyi kapsayacak şekilde bir ilköğretim zorunluluğunun getirilmesi Tanzimat döneminde gerçekleşmektedir. Bununla birlikte ilköğretim zorunluluğu ilk olarak 2. Mahmut tarafından kabul edilmiş ve sonra gelen padişahlar tarafından da yinelenmiş olmasına rağmen 2. Abdulhamit döneminde de sağlanamamıştır (Kılbaş, 2003: 173).

Bu dönemin en önemli eğitim olayı Tanzimat'ın son yıllarına doğru 1869 yılında kabul edilen Eğitim Genel Tüzüğü (Maarif-i Umumiye Nizamnamesi)'dür. Osmanlı'da eğitim alanında bir dönüm noktası sayılmakta olan Eğitim Genel Tüzüğü ile; Medreseler, azınlık okulları, yabancı okullar ve sanat okulları dışında kalan devletin açtığı genel öğretim okulları kademelendirilerek birbiriyle dikey bağları olan düzenli bir yapı hâline getirilmekteydi. Söz konusu tüzükle köylerde ve mahallelerde kurulacak olan sübyan okulları ve ev sayıları beş yüz ile daha yukarı olan yerleşimlerde ve kasabalarda kurulacak olan rüştiyeler dört yıl süreli olacaktı. Bu okullar ilköğretimi oluşturacak ve sübyan okulları zorunlu tutulacaktı. Aynı şekilde ortaöğretime yönelik idadi okulları açılacaktı ve idadiler üç yıllık birinci devre ile üç yıllık ikinci devreden meydana gelecekti. İki devreli olanlar sadece il merkezlerinde açılacaktı ve adı Sultani olacaktı. Burada amaç ilköğretimi ve ortaöğretimi köy ve mahallerden başlamak üzere şehirlere doğru yaymaktı fakat tüzüğün oluşturmak istediği Osmanlı Eğitim Sistemi sadece İstanbul'da sağlanabildi. Çünkü ülke genelinde çok az okul açılabilirdi (Başaran, 1996: 14).

Cumhuriyetten önce eğitim kurumları milli olmaktan uzak birbirine kapalı ve dikey kuruluşlar halinde üç ayrı yapıda kümelenmişlerdir. Birincisi Osmanlı eğitim sisteminin temelini oluşturan Kur'an öğretimine, Arapçaya ve ezberciliğe dayalı dinin etkisindeki mahalle mektepleri ve medreseler; ikincisi yenilikçi Tanzimat okulları olan idadiler ve sultaniler; üçüncüsü ise yabancı dilde eğitim yapan kolejler ve azınlık okullarıydı (Milli Eğitim Bakanlığı, 2000, akt. Derman ve Başal, 2009: 141). 1913 yılında Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) yürürlüğe girmiş ve Cumhuriyet zamanında bile birçok maddesi yürürlükten kaldırılmamıştır. Bu kanun ile ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu bildirilmiştir. Parasız öğretim ibaresi ilk kez

bu kanunda yer almaktadır. Söz konusu kanun ile İptidaî ve Rüşdî adlarıyla yer alan okullar birleştirilmiş ve ilköğretim 6 yıl olarak uygulanmıştır (Akyüz, 1999: 231).

Atatürk, 15 Şubat 1924'te İzmir Harp Oyunlarında ordunun ileri gelenleriyle gerçekleştirdiği görüşmeler neticesinde Halifeliğin kaldırılması ve tüm okulların Milli Eğitim Bakanlığına bağlanması konusunda fikir birliğine varmıştır. Ayrıca bu konuları basınla paylaşarak onların desteğini de almıştır (Olur, 1994: 43). 3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat (Öğretimlerin Birleştirilmesi) kanunu çıkarılarak medrese ve sıbyan mektepleri kapatılmıştır. Bu kanunla eğitimde laikliği sağlamak için önemli bir adım atılmış ve eğitim-öğretim işleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak tek merkezden kontrol edilmeye başlanmıştır (Akyüz, 1999: 285).

1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde ilkokul öğrenimi zorunlu öğrenim olarak kabul görmüş ve 1876 yılında Kanun-u Esasi'nin kabul edilmesinden 1908 yılına kadar gelişip bazı değişikliklerle yürürlükte kalmıştır. 1913 yılında kabul edilen Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkatı'nın "Tahsili iptidai mecburi ve mekatibi iptidaiye umumiye de meccanidir" şeklindeki 1. maddesi ile devam etmekte olan uygulama, 20 Nisan 1924 yılında yürürlüğe giren ve Cumhuriyetin ilk anayasası olan Teşkilat-ı Esasiyye Kanununun 87. maddesinde yer alan "İlköğretim bütün Türkler için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır" ibaresiyle ilköğretimin zorunlu olduğu hükmü anayasada yer almıştır (Çakır, 1999: 48). Cumhuriyet'in ilânından önce 1923 yılında toplanan 1. Heyet-i İlmiye'de ilköğretim 6 yıl olarak öngörülmüş fakat 1924'te toplanan 2. Heyet-i İlmiye toplantısında ilköğretimin 5 yıla indirilmesine karar verilmiştir (Göksoy, 2013: 32). İlkokulların öğrenim süresi 5 yıldır fakat köylerin bazılarında 3 yıl olarak düzenlenmekteydi. 1939 yılında köylerdeki ilkokulların süresi de 1. Milli Eğitim Şurası'nda alınan karara uygun olarak 5 yıla çıkarılmıştır (Demircioğlu, 2014). Böylece Türkiye'de zorunlu eğitim cumhuriyetin ilk yıllarında 3 yıl olarak uygulanabilmiş, sonrasında 5 yıla çıkartılmıştır (Örs, Erdoğan ve Kipici, 2013: 136). 1923-1938 yılları arasında Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde ilkokul sayısında %137, öğrenci sayısında %166 ve öğretmen sayısında %224 oranlarında artış sağlanmıştır (Derman ve Başal, 2009: 143). Bu dönemde ilköğretimin temel görevi cehaleti ortadan kaldırmak ve okuma yazma öğreniminin yurt genelinde yaygınlaştırılmasıydı. Ekonomik sorunlara karşın ilköğretimin yaygınlaştırılması noktasında önemli ilerlemeler kaydedilmiş (Demircioğlu, 2014) ve yeni

kurulan Cumhuriyet'e miras kalan ortalama %7'lik okuma yazma oranında, Atatürk döneminde hızlı bir artış sağlanmıştır (Köçer, 2014). 1923 yılında Cumhuriyet'in ilânından 1950 yılındaki seçimlere kadar tek partili dönemdir. 1950 yılında çok partili sistem başlamıştır ve 1950 öncesi ve sonrası arasında eğitim yaşamında farklılıklar bulunmaktadır (Uygun, 2018: 82).

1950 ve 1960 yılları arasında ilköğretimin yayılma hızı oldukça azalmıştı. İlkokul binalarının yapımı için köylülerin verdiği katkı kaldırılmış buna rağmen genel bütçeden eğitim seferberliğini yürütecek para yardımı yapılmamaktaydı. 1961 yılına gelindiğinde 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu çıkarıldı. Böylece zorunlu öğretimin 7-14 yaş aralığını kapsayacak şekilde 8 yıl olması yasalaştı. Öğrenimin ilk beş yılının ilkokullarda diğer üç yılının tamamlayıcı kurs ve sınıflarda görülmesi zorunluluğu getirildi. Buna karşılık zorunlu eğitimin ilkokul kısmı uygulandı fakat üç yıllık kısmı için bölge okulları haricinde uygulama sağlanamadı (Başaran, 1996). 1961 ve 1982 Anayasalarında ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu hükme bağlandı ve 1973 Milli Eğitim Temel Kanununa göre ilköğretim 8 yıl olarak öngörüldü. 1981-1982'de uygulamaya deneme olarak başlandı. 1982-1983 eğitim öğretim yılında 200 okulda uygulama yapıldı. Milli Eğitim Temel Kanunundaki değişiklikler ve Ekim 1983'te 2917 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile ilköğretim, 6-14 yaşlarında zorunludur ve 5 yıl süren ilkokullar ile 3 yıl süren ortaokullardan oluşmaktadır. 1981-1982 eğitim öğretim yılında öncelikle 10 okulda başlayan uygulama zamanla yaygınlaştırıldı (Akyüz, 1999). Böylece zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasına yönelik çalışmaların yapıldığı fakat uygulama kısmına hemen geçilemediği görülmektedir. 18.08.1997 yılında yürürlüğe giren 4306 sayılı yasa ile İlköğretim kurumları 8 yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bu okulları bitirenlere İlköğretim diploması verilir hükmü getirildi (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık... Hakkında Kanun, 1997). Bu sayede 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmiş oldu. 11 Nisan 2012'de ise Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6287 No'lu kanun ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmaktadır. Böylece kesintili 4+4+4 eğitim sistemine geçilmektedir. Buna göre ilköğretim 4 yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile 4 yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşmaktadır (İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). Yine 6287 No'lu kanuna göre "İlköğretim kurumlarının ilkokullar ve ortaokullar olarak bağımsız okullar şeklinde kurulması

amaçlanmaktadır fakat ortaokullar imkân ve şartlara göre ilkokullarla veya liselerle beraber de kurulabilir” ibaresi yer almaktadır. (İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). Ortaöğretim ise ilköğretime dayalı 4 yıl zorunlu örgün veya yaygın eğitim veren genel, mesleki veya teknik eğitim veren kurumların tümünü içerir ve bu kurumlardan herhangi birini bitirenlere ortaöğretim diploması verilir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). Bu maddelere göre ilkokul ve ortaokullar ilköğretim olarak, liseler ise ortaöğretim olarak anılmaya devam edeceklerdir. 5/01/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu 3. Maddesi 27/06/2019 tarihinde, 7180 sayılı kanuna göre değiştirilmiş ve:

“Mecburi ilköğretim çağı 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. İlkokulların birinci sınıflarına o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ancak çocuğun gelişim durumuna bağlı olarak okula erken başlaması veya kaydının ertelenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir”

ibaresi eklenmiştir. Böylece çocuğun zorunlu eğitime başlama yaşı belirlenmiştir (Bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair kanun, 2019). Buna göre Türkiye’de zorunlu eğitim çağı 6-18 yaş aralığını kapsamaktadır ve parasızdır fakat kesintili eğitim sistemi olmasından dolayı özellikle son 4 yılda örgün eğitim dışından devam edilme durumu oldukça fazla görülmektedir (Coşkun, 2020: 132).

Tablo 2.1: 2017-2021 yılları arası net okullaşma oranları (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a)

Öğretim Yılı	İlkokul (%)			Ortaokul (%)		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
2017-2018	91,42	91,68	91,54	94,26	94,69	94,47
2018-2019	91,78	92,08	91,92	92,94	93,64	93,28
2019-2020	93,74	93,49	93,62	95,68	96,14	95,90
2020-2021	93,34	93,11	93,23	88,95	88,74	88,85

Tablo 2.1’de 2017-2021 yılları arasında örgün eğitime ait istatistikî verilere yer verilmektedir. Buna göre ilkokul ve ortaokullarda okullaşma oranlarının 2020-2021 eğitim öğretim yılı dışında yıldan yıla arttığı gözlenmiştir. Aynı zamanda hem ilkokullarda hem de ortaokullarda erkek ve kızların net okullaşma oranlarının birbirine yakın seyrettiği görülmektedir. Ayrıca ortaokullardaki net okullaşma oranlarının 2020-2021 eğitim öğretim yılı haricinde ilkokullara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Buna karşılık net okullaşma oranının okul çağında bulunup eğitim sisteminde yer almayan çocukları hesaplamak için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Çünkü net okullaşma oranı örneğin; 6-9 yaş grubunda bulunup ilkokulda yer alan öğrenci oranını vermektedir. Eğer bu yaş grubundaki öğrenci eğitim sistemi içinde yer alıp ilkokulda değilse bu orana eklenmemektedir (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2021: 20). Mili Eğitim Bakanlığı 2020-2021 eğitim öğretim yılı için ilk kez düzeltilmiş net okullaşma oranlarını da vermiştir. Buna göre ilkokulda düzeltilmiş net okullaşma oranı % 96,12 ve ortaokulda düzeltilmiş net okullaşma oranı %95,67’dir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a). Böylelikle sadece 6-9 yaş grubunda ilkokulda yer alanlar değil ortaokuldaki 6-9 yaş öğrencileri de hesaplama eklenmiştir. Bu sayede ortaokulda görülen net okullaşma oranı ile düzeltilmiş net okullaşma oranı arasındaki % 6,82’lik farkın 10-13 yaş grubunda olup ortaöğretime geçmiş öğrencileri içerdiği düşünülmektedir (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2021).

Milli Eğitim Bakanlığı ilkokul ve ortaokullarda okullaşma oranlarındaki düşüşün nedenlerini açıklamıştır. Buna göre ilkokullardaki düşüşün nedeni olarak 2013-2014 eğitim öğretim yılı ve daha öncesinde okullaşma oranları alınırken sistemde yer alan aktif-pasif (yurt dışına çıkan, açık öğretime geçen, ölen...) tüm öğrencilerin dâhil edildiğini buna karşılık 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren sistemdeki aktif-pasif öğrencilerin ayrıştırıldığını ve pasif durumdaki öğrencilerin okullaşma oranına eklenmediği belirtilmektedir. Ayrıca bir başka neden olarak yönetmelik kapsamında ilkokul öğrenim çağındaki çocuklara okulöncesi eğitime geçiş ve kayıt erteletme esnekliğinin sağlanması olduğu belirtilmektedir. Ortaokullarda okullaşma oranlarındaki düşüşün nedeni olarak ise 4+4+4 eğitim sistemine geçiş yılı olan 2012-2013 eğitim öğretim yılında 5 yaşındaki çocukların ilkokula başlaması ve daha sonraki yıllarda yönetmelikte yapılan değişikliklerle birlikte 5 yaş grubundaki çocukların okulöncesi eğitime yönlendirildiği ifade edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a).

Zorunlu eğitime başlama ve zorunlu eğitimi bitirme yaşı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bazı ülkelerde zorunlu eğitim 11 yaşında biterken bazı ülkelerde 18 yaşına kadar devam etmektedir (Coşkun, 2020: 125). Avrupa ülkelerine baktığımızda zorunlu eğitim süresi genellikle ortaöğretime geçiş süreci başladığı zaman son bulmaktadır. Yine de Belçika, Bulgaristan, Fransa, İtalya, Hollanda, Avusturya, Slovakya, İrlanda, Galler ve Kuzey İrlanda'da ilköğretimden ortaöğretime geçiş sürecinde bir veya iki yıl gibi tam zamanlı zorunlu eğitimi bitirme süresi bulunmaktadır. Macaristan, Hollanda, Belçika, Almanya, Polonya ve Portekiz'de zorunlu eğitim süresi ortaöğretim süresini de kapsar. Burada öğrencilerin 15 veya 16 yaşından sonra iki veya üç yıl daha yarı zamanlı zorunlu eğitime devam etmeleri gerekmektedir (Göksoy, 2013: 36, 37).

Tablo 2.2: Zorunlu eğitim yaş gruplarına göre okullaşma oranları (TEDMEM,2020)

Ülkeler	6-14 Yaş	15-19 Yaş
Türkiye (%)	100	71
OECD Ortalaması (%)	98	84

Tablo 2.2'de ülkemiz ile OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) ülkelerinin yaş gruplarına göre zorunlu eğitime katılım oranlarının karşılaştırılması verilmiştir. Buradaki okullaşma oranları incelendiğinde, Türkiye'de 15-19 yaş aralığındaki nüfusun okullaşma oranının % 71, OECD ülkelerinde ise bu oranın % 84 olduğu görülmektedir. Bu durum ülkemizde eğitime erişimde birtakım sorunların bulunduğunu göstermektedir (TEDMEM, 2020: 6).

Tablo 2.3: İlkokul ve ortaokulda öğretim süreleri (TEDMEM, 2020)

Ülkeler	İlkokul		Ortaokul		Toplam
Yıl	Zorunlu öğretim süresi (yıllık/saat)	Zorunlu öğretim süresi (toplam/saat)	Yıl	Zorunlu öğretim süresi (yıllık/saat)	Zorunlu öğretim süresi (toplam/saat)

Türkiye	4	720	2880	4	843	3371	8	6251
OECD Ortalaması	6	804	4598	3	922	3030	9	7628

Tablo 2.3'te Türkiye ile OECD ülkelerindeki ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin zorunlu öğretim süreleri ya da bir başka deyişle bu ülkelerdeki öğrencilerin sınıfta geçirdikleri süreler verilmiştir. Zorunlu öğretim süresi, devlet okullarında tüm öğrencilerin yasal düzenlemelerle almaları gereken zorunlu öğretim sürelerini içermektedir (TEDMEM, 2020: 12). OECD ülkelerinde ortalama bu süre ilkokullarda 6 yılda 4598 saat ve ortaokullarda 3 yılda 3030 saattir. Türkiye'de ise bu süre ilkokullarda 4 yılda 2880 saat ve ortaokullarda 4 yılda 3371 saattir. Bu durumda OECD ortalamasında toplam zorunlu öğretim süresi 9 yılda 7628 saat iken; Türkiye'de toplam zorunlu öğretim süresi 8 yılda 6251 saattir. Türkiye'de ilkokul ve ortaokul kademelerine ayrılan toplam yıl ve toplam zorunlu öğretim süresi OECD ortalamasından daha düşük durumdadır.

Okul öncesi eğitim, mecburi ilköğretim çağına henüz gelmemiş çocuklara verilen eğitimi içermektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Okul öncesi eğitim kurumları okul öncesi çağındaki çocuklara eğitim veren anaokulu, anasınıfı ve uygulama sınıflarından oluşmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014). Türkiye okul öncesi eğitim dönemindeki yaş aralığını kapsayan 3-5 yaş aralığında 2019 eğitime erişim verilerine göre OECD ülkeleri içerisinde en düşük okullaşma oranına sahip ülke konumundadır. Türkiye'de bu yaş aralığında erken çocukluk eğitimi katılım oranı % 39 iken OECD ortalaması % 83'tür. Tüm çocukların kolay erişebileceği, kapsayıcı ve nitelikli bir okul öncesi eğitimi, anne ve babaların iş gücü piyasasına daha kolay adım atabilmesine olanak sağlamakla dolayısıyla ülkenin ekonomik refahına ve büyümesine katkı sunmaktadır. Ayrıca bu dönemi içeren nitelikli bir eğitim çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve akademik gelişimleri için de kilit bir öneme sahiptir (TEDMEM, 2021: 16).

Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşük olmasının nedeninin okul öncesi eğitimin isteğe bağlı olmasından ve özellikle son yıllarda Covid-19 salgınının kayıtlarda düşüşe sebep olmasından kaynaklandığını açıklamaktadır (Milli

Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021a). Buna karşılık okul öncesi eğitime erişimin artırılması için Bakanlık tarafından çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün milli eğitim müdürlüklerine gönderdiği resmi yazıda okulların eğitim bölgesinde nüfusu az ve dağınık olan köy ve yerleşim yerlerinde 36-68 aylık çocuklar ile 1. Sınıfa kaydı ertelenen çocuklardan en az 5 çocuğun bulunması durumunda anasınıflarının açılabilceğı belirtilmekte ve bu anasınıflarının anaokulu ya da ilkokulların bünyesinde il/ilçe milli eğitim müdürlüklerince hızlı bir şekilde eğitim öğretime hazır duruma getirilmesi gerektiğı istenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2021).

2.2. Türkiye’de Zorunlu Eğitimi Destekleme Uygulamaları

Zorunlu eğitim uygulamasıyla okullaşma oranı artırılarak bireyin temel eğitimden faydalanması sağlanır (Yavuzarslan vd., 2019: 2). Türkiye açısından temel eğitimde istenilen sonuçlara ulaşamamasının en büyük nedeninin nüfusu az ve küçük yerleşim yerlerinin çok fazla olması ve buraların dağınık hâlde bulunması olduğu düşünülmektedir. Bu durum buralara bina ve tesisler, öğretmen, araç-gereç gibi hizmetlerin sunulmasını zorlaştırmakta ve yapılan hizmetlerin ise daha pahalıya gelmesine sebep olmaktadır. Maliyeti azaltma çabaları ise eğitimin niteliğini düşürmektedir. Bazen de nüfusun azlığı öğrenci sayısının yetersiz olmasına sebebiyet vermekte bu da buradaki okulların kapatılmasını gerektirmektedir. Bu durum ise orada öğrenci bulunması halinde “eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine” zarar vermektedir (Recepoglu, 2006: 37). Bu ve benzeri şartlar özellikle kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşların eğitim hakkından mahrum kalmaması adına atılabilecek birtakım adımları ve çözüm yollarını gerekli kılmıştır. Böylece tüm dünyada örnekleri görülen bazı uygulamalar ülkemizde de hayata geçirilmiştir. Bu uygulamalar: Birleştirilmiş sınıf uygulaması, yatılı ve pansiyonlu ilköğretim okulları ile gezici okullar ve taşınalı eğitim uygulamasıdır.

2.2.1 Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Ülkemizin coğrafi yapısı nedeniyle yerleşim birimlerinin dağınıklığına karşın nüfusu az olan yerleşim yerlerine vatandaşların temel eğitimden yararlanması için yapılan ilkokullarda her sınıfa bir öğretmen vermenin imkânsız olması nedeniyle “Birleştirilmiş

Sınıf” uygulaması ortaya çıkmıştır (Altunsaray, 1996: 2). Birleştirilmiş sınıf uygulaması, bir derslikte birden fazla sınıfın aynı anda öğrenim gördüğü ve bu öğrenimden dersteki öğretmenin sorumlu olduğu bir uygulamadır (Sağ, Savaş, Sezer, 2009: 41). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim ise; birden fazla sınıfın birleştirilmesiyle bir grup oluşturulur ve bu gruba bir öğretmen tarafından verilen öğretime denir (Ceyhun, Savaş, Tosun, 1999: 7). Bu öğretim şekli ülkemizde uzun yıllardır uygulanmaktadır ve bu uygulamayı zorunlu kılan üç temel neden bulunmaktadır. Bunlar; öğrenci ve öğretmen sayısının azlığı ile derslik sayısının yetersizliğidir (Dursun, 2006: 34-35). Erdem (2015)’e göre günümüzde birleştirilmiş sınıfla öğretimin en önemli nedeni öğrenci sayısının azlığıdır. Çünkü köyden kente göçle birlikte köylerde ilköğretim çağındaki çocuk sayısı azalmakta ve bu durum sınıfların birleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasını ortaya çıkaran ekonomik nedenler de vardır. Eğitim kaynaklarının yeterli olmaması, öğretmen maliyetini ve derslik yapımı maliyetini azaltması gibi nedenler örnek verilebilir (M. Özdemir, O. Özdemir, Gül, 2020: 88).

Tablo 2.4: Kırsal ve kentsel nüfusun sayısal ve yüzde verileri (Türkiye demografisi, 2022)

Yıl	Toplam nüfus	Kır	Kent	Kır (%)	Kent (%)
1927	13.648.270	10.342.391	3.305.879	75,8	24,2
1950	20.947.188	15.702.851	5.244.337	75,0	25,0
1980	44.736.957	25.091.950	19.645.007	56,1	43,9
2000	67.803.927	23.797.653	44.006.274	35,1	64,9
2012	75.627.384	17.178.953	58.448.431	22,7	77,3
2020	83.614.362	5.878.321	77.736.041	7,0	93,0

Not. İl ve ilçe merkezleri kentsel nüfus olarak geçer.

Tablo 2.4’te Cumhuriyetimizin kuruluşundan itibaren belirli yıllara göre köy ve kent nüfusuna ait veriler gösterilmektedir. Ülkemiz nüfusunun toplumsal dağılımı diğer ülkelerde olduğu gibi köy (kırsal kesim) ve kent nüfusuna göre şekillenmektedir. 2012 yılından sonraki verilerde bu tarihte kabul edilen 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye illerin yönettikleri alanların tamamıyla kentsel alan olarak sayılması neticesinde kır/kent nüfus oranları gerçekten uzaklaşmıştır (Türkiye demografisi, 2022). Buna karşılık 2012 yılındaki verilere bakıldığında kent nüfusu oranının (% 77,3), kırsal nüfusa oranla (% 22,7)

daha fazla olduğu gör÷lmektedir. Türkiye’de özellikle 1950’lerden itibaren kırsal tarımsal çözüme, işsizlik gibi ekonomik nedenler, 1980’lerden itibaren de özellikle terör olaylarının etkisi; ekonomik güçlüklerin yanına toplumsal ve siyasal sorunların da eklenmesiyle kentlere yönelik devam eden bir göç dalgasını meydana getirmiştir (Türkiye demografisi, 2022). Bu sebeplerle 1980’lere kadar kent nüfusu artmakla birlikte kırsal kesimde yaşayan nüfus oranı kent nüfusuna göre daha fazla seyrederken bu tarihten sonra önce eşitlenmiş, daha sonrasında ise kentsel nüfus oranı artmaya başlamıştır. Böylelikle günümüzde kentli nüfusunun kırsal nüfusa oranla daha fazla olduğu gör÷lmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliği 6. Maddesinin 2. Fıkrasına göre, “ Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan ilkokullarda en az 1 derslik ve 1’inci, 2’nci, 3’ üncü ve 4’ üncü sınıflarda toplamda en az 10 öğrenci bulunması gerekir” ibaresi yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2020). Kırsal kesimde yaşayan nüfusun azalmasına bağlı olarak birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullar kapatılmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliği 13. Madde 1. Fıkrası c bendine göre, toplam öğrenci sayısı okul öncesi ve ilkokullarda 10’un altına düşmesi durumunda kapanır ibaresi bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2020). Özellikle 2015 sonrasında yatılı okulların sayısının azaltılmasıyla birlikte taşınmalı eğitime daha fazla önem verildiği gör÷lmektedir. Fakat taşınmalı eğitimde de bazı sorunlar bulunmaktadır. Örneğin, küçük çocukların uzak şehir merkezlerine her gün araçlarla yolculuk yapması onları yıpratmakta ve onların kaliteli bir eğitim almasına engel olmaktadır (Yıldırım ve Amaç, 2020: 204). Taşınmalı eğitimde ortaya çıkan bu gibi sorunlar birleştirilmiş sınıf uygulamasının tekrar önem kazanmasını sağlamaktadır. Bu sebeple aynı yönetmelikte ilgili madde için 2020 yılında yapılan değişiklikle bazı istisnalar getirilmiştir. Buna göre, ilkokul 1-4. sınıflarda toplam öğrenci sayısının 10’un altına düşmesi hâlinde, ulaşımın elverişsiz olması veya velilerin öğrencilerin taşıma yoluyla eğitime erişimlerini istememeleri durumunda sayıya bakılmaksızın valiliğin uygun görmesi durumunda Bakanlıkça söz konusu ilkokulların açık kalmasına izin verilebilir (Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2020). Birleştirilmiş sınıflarla ilgili yapılan akademik çalışmaların bir araya getirilmesiyle oluşturulan araştırmada, günümüzde 186 bin 718 öğrencinin birleştirilmiş

sınıfta eğitim gördüğü ve aynı araştırmada bu okullarda görev alan öğretmenlerin sayısının ise 7 bin 934 olduğu belirtilmektedir (Yüz Seksen Altı Bin Öğrenci Birleştirilmiş Sınıfta, 2019).

Ülkemizde okullaşma 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılması ile önem kazanmış ve 1 Kasım 1928’de yeni Türk harflerinin kabul edilmesiyle birlikte başlatılan Millet Mektepleri uygulamasıyla hız kazanmıştır. Aynı zamanda 17 Nisan 1940’da çıkarılan 3803 sayılı Köy Enstitüleri kanunu ile köye öğretmen yetiştirme çalışmaları daha da önemli bir hale gelmiştir. 1952 yılında 25 eğitimci köy eğitimi üzerine çalışma ve araştırmalar yapmak için Amerika Birleşik Devletleri’ne gönderilmiştir. Burada yaptıkları çalışmaları raporlaştırmışlardır ve “Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okulu Program Taslağı” hazırladıkları raporda yer almaktadır. Eğitim tarihimizde birleştirilmiş sınıflarda uygulanan öğretim uygulamalarında bu raporun önemli bir yeri bulunmaktadır (Bilir, 2008: 5, 6). 2012 yılında kabul edilip yürürlüğe giren “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” gereği 1, 2, 3, 4. Sınıflar ilkokul ve 5, 6, 7, 8. Sınıflar ortaokul olarak ayrılmıştır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması 1. Kademeyi yani ilkokul kısmını ilgilendirmektedir. Bu uygulamada birden fazla sınıf bir arada olduğu için iki grup bulunmaktadır. Örneğin öğretmen, 1. Sınıflarla Türkçe dersi yaparken 2. Sınıflar Türkçe dersini kendi kendilerine çalışır, Türkçe dersiyle ilgili öğretmenin verdiği çalışma sayfalarını, ders kitapları ve çalışma kitaplarındaki etkinlikleri, okumaları yaparlar. Buna göre öğretmenle ders yapan grup öğretmenli kendileri çalışan grup ise ödevli olarak adlandırılır (Dursun, 2007: 54) Öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları, kendi kendilerine öğrenmelerinin güç olduğu, karmaşık, zor, önemli ve öncelikli konular öğretmenli derslere bırakılmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2014). Ödevli derslerde ise iyi bir planlama yapılması hâlinde öğrencilerin yardımlaşma yoluyla birbirlerinden öğrenmeleri sağlanmaktadır. Aynı zamanda ödevli dersler sadece tekrarların olduğu bir çalışma olarak düşünülmemeli, ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili açıklamalara dikkat edilerek yeni öğrenmelerin ve etkin bir katılımın sağlanması da amaçlanmalıdır. Ödevli dersler için dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise mutlaka değerlendirilmesinin yapılıp öğrenciye gerekli dönütün verilmesi gerekliliğidir. Aksi hâlde bu durum öğrenci de yanlış öğrenmelere sebebiyet vereceği gibi ödevleri aksatmasına da neden olacaktır (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2014).

Tablo 2.5: Birleştirilmiş sınıf oluşturma çeşitleri (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2014)

Öğretmen sayısı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1		(1+2+3+4)		
2		(1+2)		(3+4)
3	(1)		(2+3)	(4)

Tablo 2.5’te öğretmen sayısına göre birleştirilmiş sınıfları oluşturma çeşitleri verilmektedir. Buna göre tek öğretmenin olduğu bir okulda 1, 2, 3 ve 4. sınıflar bir arada okutulmaktadır. 2 öğretmenli bir okulda 1 ve 2. sınıflara bir öğretmen, 3 ve 4. sınıflara bir öğretmen girmektedir. 3 öğretmenli bir okulda ise 1. Sınıf ve 4. sınıf bağımsız olarak, 2 ve 3. sınıflar birleştirilerek eğitim-öğretim yapılmaktadır.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması ABD, Çin, Yunanistan, Avusturya, İngiltere, Hindistan, Vietnam vb. dünyanın pek çok ülkesinde var olan bir uygulamadır (Little, 2001: 498-499 akt. Yıldız ve Köksal, 2009: 2) ve avantajlı yönleri bulunmaktadır. Bunlar;

1. Köylerde dört derslikli bir köy okulu yerine nüfus durumu dikkate alınarak bir veya iki derslikli okulların yapılması daha çok köyde okul olmasını sağlar.
2. Sınıfların birleştirilmesiyle oluşan gruplarda farklı yaş, bilgi ve deneyim sahibi çocukların bir arada olması onların etkileşim yoluyla birbirlerinden öğrenmelerini ve birbirlerine yardımcı olmalarını sağlar.
3. Kendi kendine çalışma yoluyla öğrencilerin “Araştırma yapma”, “Kendisini yönetme” ve “Kendi kendine öğrenme” gibi önemli becerilerinin gelişmesini sağlar.
4. Bu sınıflarda öğretimin iyi yürütülmesi halinde öğrencileri yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda yetiştirme ve bireysel farklara göre bir öğretim ortamı hazırlama olanağı sağlanır (Ceyhun vd., 1999: 8).

Sayılanların dışında, okullardaki demokratik eğitim öğrencilerin yaşayarak öğrenmelerine olanak verir. Öğrencilerin yakın çevreyi tanıma ve yakın çevredeki imkânlardan yararlanmalarını sağlar. Ayrıca bu okullar barınma, sağlık, ulaşım ve beslenme hizmetleri verilmesini gerektiren Bölge okulları ve Taşımalı Eğitimden daha ekonomiktir (Taşdemir, 2012: 55).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantajlarının yanı sıra dezavantajlı tarafları da bulunmaktadır. Örneğin yapılan bir araştırmada elde edilen bulgular, birleştirilmiş sınıfların eğitimin amaçlarına ulaşma ve öğretmenlerden verimli bir şekilde yararlanma noktasında yetersiz kaldığını ve şartların uygun olması durumunda az sayıda öğrencinin taşınmalı eğitim kapsamına alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Öztürk, 1980: 4, 66 akt. Karakütük, 1996:20). Taşdemir (2012: 56) ise söz konusu dezavantajları şu şekilde sıralamaktadır: Her yerleşim yerine okul yapmak ekonomik değildir. Mevcut okullar ders araç gereçleri ve materyaller bakımından yetersizdir. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları artmaktadır. Öğretmenin öğrenciyi kendi kendine çalışmaya yönlendirebilmesi ve bunu etkili bir şekilde başarabilmesi için bir kat daha fazla çalışması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenin okulun bulunduğu çevreye dair konularla ilgili sorumlulukları da oluşmaktadır. İlköğretimin birinci kademesindeki programın tüm hedeflerine ulaşmak zorlaşmaktadır. Öğretmenler birleştirilmiş sınıflarda öğretim konusunda gerekli yeterlilikte ve köy şartlarına uyum sağlayabilecek özelliklerde yetişmemektedir.

Birleştirilmiş sınıflarda yapılmak istenen öğretim etkinlikleri normal sınıflara göre daha zordur. Öğretim programında yer alan tüm hedefleri gerçekleştirmek için öğretmenin hem daha fazla zamana hem de daha fazla enerjiye ihtiyacı bulunmaktadır. Bu okullarda bulunan öğretmenlerin iş yükünün daha fazla olması ve köylerde yeterince destek bulamaması onların tükenmişlik yaşamasına sebep olmaktadır. Bu nedenle öncelikle buradaki öğretmenlerin işlerini severek yapmaları ve tecrübe sahibi olmaları gerekmektedir. Ne var ki buralara atanan öğretmenlerin çoğunlukla henüz mesleğe yeni başlayan tecrübesiz öğretmenlerden oluşması hatta farklı alanlarda eğitim görmüş ücretli öğretmenlerin bulunması uygulamanın dezavantajları olarak ortaya çıkmaktadır. O hâlde öncelikle eğitim fakültelerinde nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi uygulamanın avantajlı duruma getirilmesinde oldukça önemlidir. Bunun dışında bu bölgelerin avantajlı hâle getirilmesi ve daha fazla tecrübeli öğretmenin buralarda çalışması sağlanmalıdır (Yıldırım ve Amaç, 2020: 207).

2.2.2 Yatılı ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları ile Gezici Okullar

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanabilmesi için başka bir çözüm yolu olarak ise yatılı ilköğretim bölge okulları, pansiyonlu ilköğretim okulları ve gezici okullar düşünülmüştür. İlgili madde (5.1.1961 Tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun, 1983) ;

“Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde köyler gruplaştırılarak merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmamanın mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okullar açılabilir. Gezici okullarda gezici öğretmenler görevlendirilir. Bu okullarda yetiştirici sınıflar ve kurslar açılabilir. Şehir ve kasabalarda ihtiyaca göre yatılı veya pansiyonlu okullar kurulabilir ”

şeklindedir. Buna göre, yatılı ilköğretim bölge okulları, nüfusu az, dağınık, okulu bulunmayan veya ilköğretim hizmetlerinin götürülemediği yerleşim yerlerindeki zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin parasız yatılı, çevresindeki öğrencilerin ise gündüzlü olarak eğitim-öğretim gördüğü ilköğretim okulları olarak kurulmuştur. Pansiyonlu ilköğretim okulları ise, merkezi durumda olan yerleşim birimlerinde, nüfusu az, dağınık, okulu bulunmayan veya ilköğretim hizmetlerinin götürülemediği yerleşim yerlerindeki zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin parasız yatılı, çevresindeki öğrencilerin ise gündüzlü olarak eğitim-öğretim gördüğü ilköğretim okullarıdır (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2003). 4306 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte YİBO ve PİO'ların yapımı hızlandırılmış ve hizmetlerinin aynı olması sebebiyle 2006 yılında PİO'ların isimleri “Yatılı İlköğretim Bölge Okulu” olarak değiştirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012b). Ne var ki 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO) da yatılı bölge ortaokuluna (YBO) dönüştürülmüştür. Yatılı bölge ortaokulları; nüfusu az, dağınık ve okulu bulunmayan yerleşim yerlerindeki ortaokul öğrencilerinin parasız yatılı, bu okulun çevresindeki öğrencilerin ise gündüzlü olarak eğitim öğretim gördükleri ortaokul veya imam-hatip ortaokulları olarak tanımlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2012). Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerden pansiyonlarda kalanlar yatılı, okulun bulunduğu çevredeki evlerden gidip gelen ve ailesinin yanında kalan

öğrenciler ise gündüzlü olarak adlandırılmaktadır. Aynı zamanda yatılı bölge ortaokullarına kayıtlarla ilgili yine 2012 yılında bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, “Okulu bulunmayan veya öğrenci yetersizliği nedeniyle okulları kapatılan yerleşim birimlerindeki öğrenciler ile birleştirilmiş sınıfları bulunan okullardan 4. Sınıfı tamamlayan ve taşınalı eğitim kapsamına alınamayan mecburi öğrenim çağındaki öğrenciler yatılı bölge ortaokullarına yerleştirilirler. Eğer bulunduğu ilde yatılı bölge ortaokulu yoksa bu öğrenciler, kontenjanlarının bulunması halinde diğer şehirlerdeki yatılı bölge ortaokullarına yerleştirilirler” hükmü getirilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2012). Böylece 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte YBO’ların kapsamında değişiklikler yapılarak ilköğretim öğrencileri yatılı okul kapsamından çıkarılmış ve taşınalı eğitim sistemine dâhil edilmişlerdir (Çetinkaya ve Gelişli, 2014: 3). Buna karşılık okulu bulunmayan, nüfusun az ve dağınık olduğu köylerden öğrenci olarak eğitim veren bu okullarda, coğrafi koşullar ve okul yetersizliği gibi nedenlerle söz konusu uygulamaya tam anlamıyla geçilemediği de görülmektedir. (Aydın, Yazıcı ve Altun, 2018: 328).

1908 yılında Meşrutiyetin ilanından sonra eğitim-öğretime daha fazla önem verilmeye başlanmış ve 1913 yılında çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkatı (Geçici İlköğretim Yasası) ile her ilin merkezinde yatılı bir ilköğretim okulu açılması fikri kabul görmüştür. 1942 yılına kadar köylere açılan okulların yarısına yakını 3 sınıflı ve öğretmenli, geri kalanı ise 5 sınıflı ve öğretmenli ya da öğretmenli okullardır. Üç sınıflı okullardan çıkan öğrencilerin 4. ve 5. Sınıfları okumaları için özellikle 3 sınıflı okulların bulunduğu bölgelere pansiyonlu ya da pansiyonsuz “Köy Bölge Okulları” açılması düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu okullar yalnız öğretmenli, yalnız öğretmenli ya da hem öğretmenli hem öğretmenli olabilmektedir. Bu okullar cumhuriyetin ilk yıllarında kurulması düşünülen yatılı mekteplerin devamı niteliğindedir. Adana ili Ceyhan ilçesi, Mustafabeyli kasabasında 1958 yılında inşa edilen ve 1959 yılında Afganistan’dan gelen 9 yatılı öğrenciyle eğitime başlayan “bölge yatılı erkek okulu”, 1963-1964 öğretim yılından itibaren yatılı kız öğrencilerin de alınmasıyla birlikte yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okullarının ilki olmuştur (Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012b: 18). Daha sonrasında 1962 yılında 222 sayılı kanunda yapılan değişiklik ile ülkenin her yerine bu okullardan yapılmıştır. Yatılı okulları diğer örgün

eğitim kurumlarından ayıran en önemli fark diğer okullar belirli saatlerde açıkken, bu okullarda yaşam 24 saat sürmektedir. Bu nedenle bu okullar öğrencilerin barındıkları evleridir. Çoğunlukla Doğu Anadolu, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde bulunan, terör yüzünden okulları kapatılan öğrenciler ile hiç okulu bulunmayan veya maddi durumu zayıf öğrencileri eğitim sistemine çekmeyi hedeflemektedir (Eraslan, 2006). Bu okullara devam eden öğrencilerin yemek, giyim, barınma, ders kitapları, harçlıkları, ders araç-gereçlerinin tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır (Kılıç, 2013: 23, 24). Yatılı bölge ortaokulları, coğrafi koşullar ve göç olgusu sonucu ilköğretimden yoksun öğrencilerin okula devamının sağlanması ve maddi olanaklardan yoksun öğrencilerin her türlü eğitim-öğretim, kırtasiye, beslenme, barınma, harçlık gibi ihtiyaçlarının karşılanması eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması açısından oldukça önem taşımaktadır (Çangır, 2019: 15, 16).

YBO'lar coğrafi bakımdan dağlık ve yüksek bölgelerde sayıca daha fazla bulunmaktadır. Buralarda ulaşımın daha zor olması, iklimin sert olması ve yerleşimin dağınık olması YBO'ların bu bölgelerde daha fazla bulunmasına sebebiyet vermektedir (Yılmaz, 2017: 30).

Tablo 2.6: Yatılı bölge ortaokulları sayısal verileri (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2007; 2013; 2019; 2020a; 2021a)

Yıllar	Okul sayısı	Erkek öğrenci sayısı	Kız öğrenci sayısı	Toplam öğrenci sayısı
2006-2007	603	167988	114144	282132
2012-2013	468	86 540	85 314	171 854
2018-2019	304	36999	33438	70 437
2019-2020	302	34222	31415	65637
2020-2021	286	29702	27348	57050

Tablo 2.6'da Türkiye'deki yatılı bölge ortaokulları ile ilgili sayısal veriler yer almaktadır. Yıllara göre okul sayısının ve öğrenci sayısının düşüş eğiliminde olduğu bu okulların;

özellikle 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 12 yıllık kesintili eğitime geçildikten sonra sayılarının daha da azaldığı görülmektedir. Bu durumun nedenlerine bakıldığında YBO'lar önceleri ilkokul ve ortaokul kademelerinin bir arada bulunduğu yatılı ilköğretim bölge okulları iken, ilkokul kademesi ayrılmıştır ve yatılı bölge ortaokulları adıyla işlevini sürdürmeye devam etmektedir. Aynı zamanda taşınalı eğitim sisteminin ülke genelinde yaygınlaşmasının bu okulların azalmasında etkili olduğu görülmektedir.

Yatılı bölge ortaokullarında öğrencilerin barınma, giyinme, yiyecek, kırtasiye gibi temel ihtiyaçlarının yanında öğrenci harçlıkları da devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu ekonomik yardımlar ailelerin çocuklarını eğitim sürecine dâhil etmelerine katkı sağlamaktadır. Fiziksel alt yapı, dersliklerin düzeni ve eğitim teknolojileri açısından kimi YBO'lar diğer kurumlara göre daha iyi durumdadır (Eraslan, 2006). Yatılı bölge ortaokullarının Türk eğitim sistemi içerisinde yeterli olanaklara sahip olmayan öğrenciler için fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması adına faydaları olsa da, bu okulların kendi içerisinde birtakım sorunları bulunmaktadır (Yılmaz, 2012: 666). Bu sorunlar, eğitimin kalitesi ve toplumun okula bakışıyla ilgili sorunlar, çalışan ve öğrenci-veli sorunları ile okulun fizikî ve ekonomik durumuyla ilgili hizmetlerin yeterli olmamasından kaynaklı sorunlardır (Yılmaz, 2017, 34). Arı (2000)'in yaptığı araştırmada öğretmen görüşlerine göre, normal, taşınalı ve YİBO'larda eğitim gören öğrenciler arasında aile özlemi, asabiyet, isteksizlik gibi sıkıntıların en fazla gözlendiği okulların YİBO'lar olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte Kefeli (2005) tarafından yapılan "İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi-Normal, Yatılı ve Taşınalı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması (Mudurnu İlçesi Örneği)" başlıklı benzer bir çalışmada okuldayken kendini en mutlu hisseden öğrencilerin öncelikle normal sonra taşınalı en son ise YİBO öğrencileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu okullarda araç gereç eksikliği, beslenme, sağlık problemleri, uyum sorunları, ders çalışma imkânları, izin alma, bilgisayardan faydalanma, arkadaş baskısı, hijyen, haberleşme, rehberlik ve ergenlik gibi faktörler de önemli sorunlara neden olmaktadır (Yılmaz, 2012: 666). Kırsal kesimde okulu bulunmayan öğrencileri okula kavuşturmak için açılan yatılı bölge ortaokulları zaman içerisinde şiddet, hijyen problemi, öğretmen eksikliği, öğrencilerin ailelerinden uzak kalmaları gibi sorunlarla konuşulur olmuştur ve bu okulların faydaları zaman içerisinde tartışmalı hale gelmiştir (Çangır, 2019: 6).

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 9. Maddesinde yer alan ve özellikle konargöçer ailelerin çocuklarının eğitimi için kurulan gezici okullar, yılın belli mevsimlerinde yaylacılık, göçebelik gibi nedenlerle yer değiştiren halk topluluklarının çocuklarının eğitimine özgü ilköğrenim kurumlarıydı. Gezici okullar şartlara uygun olarak öğretimi açık havada, çardakta, çadırda, gezici barakalarda ya da bulunması halinde binalarda yaparlardı. Gezici öğretmenlikler ise nüfusu ve öğretim çağındaki çocuk sayısının azlığından dolayı okul yapılmasının mümkün olmadığı ve yol, mesafe, arazi durumu veya maddi yetersizliklerden dolayı bölge okuluna bağlanamayan mahalle, divan, mezra ve kom gibi dağınık yerleşim yerlerinde bulunan halkın öğrenim çağındaki çocukları için kurulurdu. Bölge ve öğretim merkezlerinde iklim ve yaşam şartları dikkate alınarak yeterli sayıda gezici öğretmen görevlendirilirdi. Halk yaylaya göç edince gezici okulda halkla birlikte göç eder ve öğretime yeni yerleşim yerinde devam edilirdi (222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa Göre Kurulması Gereken Gezici Okul ve Gezici Öğretmenlikler Yönetmeliği, 1967). 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa Göre Kurulması Gereken Gezici Okul ve Gezici Öğretmenlikler Yönetmeliği 2011 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012b: 97).

Günümüzde ise özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan mevsimlik tarım işçiliği birçok aile için hâlâ bir gelir kapısı olarak görülmektedir. Mevsimlik tarım işçileri belli dönemler için tek başlarına ya da aileleriyle birlikte göç ederler. Tarım işçileri başkalarına ait tarımsal işletmelerde geçimlerini sağlamak adına çalışırlar fakat bu durum özellikle okul çağındaki çocuklar adına önemli sorunlar teşkil etmektedir. Yapılan araştırmalarda öğrenim çağındaki bu çocukların büyük bir kısmının yevmiye ile anne ve babalarının yanında çalıştığı ya da bulundukları yerdeki gündelik işleri yaptıkları belirlenmiştir. Çocukların göç edilen yerlerde sağlıksız koşullar altında yaşamaları, sağlıksız beslenmeleri ve eğitimlerinden uzak kalmaları; onları fiziksel, biyolojik ve zihinsel açıdan olumsuz etkilemektedir. Göçle gelen bu çocukların eğitimlerine devam edememeleri nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 20 Nisan 2011 tarihinde 5410 sayılı genelge yayımlanmıştır. Buna göre bu çocukların eğitime erişimleri ve devamları konusunda; ilgili milli eğitim müdürlüklerine ve ilköğretim okul idarecilerine birtakım sorumluluklar getirilmiştir. Aynı zamanda konuyla ilgili diğer kurum ve kuruluşların da Milli Eğitim Bakanlığı ile koordineli çalışması amaçlanmıştır. Ne var ki çocukların

eğitimlerinin kesintiye uğramaması adına geldikleri yerlerdeki okullara devam etmelerine olanak sağlanmış olmasına karşın devamlarının sağlanamaması konusu halâ bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (G. Sevinç ve M. R. Sevinç, 2012: 1123).

2.2.3 Taşımali Eğitim Uygulaması

Yukarıda belirtilen uygulamalar her ne kadar eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak adına yapılan uygulamalar olsa da birtakım eksiklikleri olduğu görülmektedir ve bu eksiklikler eğitim-öğretim olanaklarından yoksun, okulu bulunmayan nüfusu az ve dağınık yerleşim yerlerinde bulunan ve birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören öğrencilerin daha nitelikli eğitim-öğretim imkânlarından yararlanması, fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak amacıyla yeni bir takım çözüm yollarına gidilmesini gerekli kılmaktadır (A. Küçüköğlü ve K. Küçüköğlü, 2006: 11, 12). Bu noktada taşımali eğitimle ya da taşımali ilköğretim uygulamasıyla nüfusu az ve dağınık yerleşim yerlerinde bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerin seçilen merkezdeki ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşınarak eğitim-öğretim verilmesi amaçlanmıştır (Taşımali İlköğretim Yönergesi, 1994). “Taşımali sistem” devletin zorunlu eğitim verme çabalarının sosyal devlet olma anlayışı içinde vatandaşına karşı yüklendiği bu görevi ortaya koyması açısından önemlidir (Koçak, 2002: 159).

2.3. Dünya’da Taşımali Eğitim Uygulaması ve İlgili Araştırmalar

Dünya’nın birçok ülkesinde taşımali eğitim uygulaması görülmektedir. Bu uygulama bir bakıma ülkelerin eğitimde yaşadığı sorunları giderme çabasıdır. Uygulama uygulanan ülkelerin imkânlarına, iklim şartlarına ve coğrafi özelliklerine göre şekillenmektedir (Ağırkaya, 2010: 20; Memek, 2014: 26).

Yeni Zelanda’da 1970’lerde kırsal bölgelere erken çocukluk eğitiminin ulaştırılması konusundaki endişelere yanıt olarak taşımali okul öncesi birimleri kurulmuştur. Konuyla ilgili Eğitim Bakanlığı çatısı altında faaliyet gösteren dokuz birim bulunmaktadır. Bu birimler, her hafta kırsal bölgeleri ziyaret eden iki anaokulu öğretmeninden oluşmaktadır (Kennedy, 1990).

Bu alandaki en dikkat çekici uygulamalardan biri Avustralya’ daki Orta Queensland bölgesinde gerçekleştirilmektedir. Bu bölgede uygulanan “Taşınabilir Sınıf Projesi” Queensland eyaleti eğitim bakanı tarafından tavsiye edilen alanlarda özellikle kırsal kesimlerde uygulanmaktadır. Ayrıca bu proje Avustralya Okullar Komisyonu’nca malî açıdan destek görmektedir. Nüfusuna göre geniş bir arazide konumlanmış olan Avustralya’da aileler de doğal olarak geniş alanlarda yaşamaktadır. Bu nedenle bu ailelerin çocuklarına “Taşınabilir Sınıf” projesiyle eğitim verilmektedir. Söz konusu uygulama ile kamyonların kasaları sınıf hâline getirilmekte ve en az 10 çocuğun eğitim görmesi sağlanmaktadır. Sınıf hâline getirilmiş olan kamyonlarda bir yönetici ve bir öğretmen olmak üzere iki kişi görevlendirilmiştir. Avustralya’da 1978 yılından beri devam eden uygulamaya dokuz bölgede rastlanmakta olup ihtiyaçlar merkez komiteleri tarafından karşılanmaktadır (Briody, 1979 akt. Receptoğlu, 2006: 71).

Rusya’da Denisova L. tarafından 1990 yılında kırsal okullarla ilgili yapılan bir araştırmada; az sayıdaki personel ve öğrencinin kırsal kesimlerdeki okullar için büyük bir sorun olduğu belirtilmektedir. Köy sayılarının şehirlere göçle birlikte azaldığı, köylerde bulunan okulların köylerin azalmasını önlediği ve kırsal bölgelere öğretmen görevlendirmenin oldukça zor olduğu ifade edilmektedir (Denisova, 1990, akt. Altunsaray, 1996: 30).

Dünyada diğer ülkeler içinde eğitimde yerel yönetimlerin en güçlü olduğu ülke Amerika Birleşik Devletleri’dir. Buna göre her eyaletin kendi eğitim yasaları içerisinde oluşturulan eğitim bölgelerinde halkın eğitime katılması, eğitimi kontrol etmesi ve eğitim için vergi toplanması diğer ülkelere kıyasla daha yüksek oranda seyretmektedir. ABD’de her köy, kasaba ve şehrin kendine has, kendi özelliklerine uygun bir eğitim sistemi mevcuttur. Eyalet kanunlarına uygun olan standartların altına inmemek kaydıyla kendi eğitim sistemleri için çeşitli yenilikler yapmaya ve denemeye hakları bulunmaktadır. Bu durum bölgelerindeki okulun eğitim programlarını düzenlemeyi ve uygulamayı da kapsamaktadır (Başaran, 1974, 53, akt. Altunsaray, 1996, 21). Taşınabilir eğitim uygulamasına yönelik Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan bazı araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

1982 yılında Pittsburgh Üniversitesi Irk Ayrımına Karşı Yardımcı Olma Merkezi “Pennsylvania’da Taşınmanın Kural, Gelenek ve Yasaların Hukuki Temelleri” isimli bir

araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ülkede öğrenci taşıma işinin veya harcamalarının kamu tarafından yapıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca birçok eyalette Birleşik Okul Bölgeleri Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle öğrenci taşınmasına başlanıldığı fakat mahkemenin okulda ırk ayrımı kararını iptal ettikten sonra önemli bir artışın gerçekleşmediği belirtilmektedir. Elde edilen veriler eyaletteki öğrencilerin ırk ayrımını ortadan kaldırma ya da 372 sayılı Yasa uyarınca taşınıp taşınmadığını göstermediğini; taşıma işinin öğrencilerin güvenlik ve rahatlığına etkilerini, akademik ya da diğer etkinliklere, yolculuk sürelerine odaklandığını ortaya koymaktadır (Yılmaz, 1998).

Zars (1998)'in araştırmasında Amerika Birleşik Devletlerinde gittikçe büyüyen okul otobüsü sisteminden (taşınalı eğitim sistemi) bahsedilmektedir. Araştırma kapsamında okul otobüsü sistemi üzerine yapılan araştırmaların yetersiz olduğu, yapılan iki araştırmada ise otobüs yolculuğunun çocukların zamanının çalınması olarak görülebileceği ve otobüslerde geçirilen ortalama süreden daha fazla bir sürenin öğrencilerde daha düşük notlara, daha sağlıksız bir vücut yapısına, daha az sosyal aktiviteye ve kötü çalışma alışkanlıklarına neden olduğu rapor edilmiştir. Otobüs ulaşımının etkileri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak, kırsal alanlarda yeni okulların kapatılması, bakımı veya açılması konusunda daha iyi seçimler yapabilmek amacıyla araştırmaya yön veren üç soru sorulmuştur: Uzun otobüs yolculuklarının (her yön için 30 dakikadan fazla) çocukların okuldaki başarısı üzerindeki etkisi nedir? Uzun otobüs yolculuklarının ailelere etkisi nedir? Okul bölgeleri için uzun otobüs yolculuklarının gerçek maliyetleri nelerdir? Otobüse binmek, çocukların sadece katlanacakları bir görev değil, eğitimlerinin ayrılmaz bir parçası olarak mantık çerçevesinde olması gerektiği araştırmada dile getirilmiştir.

Spence (2000)'in çalışmasında ortaya çıkan sonuçlar, çocukların birçoğunun okul otobüslerine uzun mesafeler için biniyor olduğunu göstermektedir ve en çok bu durumdan kırsal kesimlerde yaşayan çocukların etkilendiği yönündedir. Ayrıca bazı araştırmaların ve pek çok anekdotun, uzun otobüs yolculuklarının aile yaşamı, öğrencilerin okulda iyi performans göstermesi ve öğrencilerin okul deneyimleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Ek olarak, çocukların zamanına hiçbir ekonomik değer verilmemekte ve okulların kapanması, uzun otobüs yolculukları ve eğitim kalitesi konusundaki tartışmalarda onların zamanı önemli bir konu olarak görülmemektedir. Özellikle uzun otobüs yolculuklarının çocuklar ve aileler üzerindeki etkileri ve uzun

otobüs yolculukları ile okulu bırakma oranları, öğrenci başarısı ve veli katılımı arasındaki ilişkiler başta olmak üzere, otobüs yolculuğu hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Jimerson (2007)'nin araştırmasında geçtiğimiz yıllarda Batı Virginia bölgesinde pek çok küçük, yerel (öncelikle liseler) okulun kapatıldığı ve bu durumun aileleri ve öğrencileri etkilediği belirtilmektedir. En önemlisi, uzak şehirlerde yaşayan öğrencilerin artık merkezi liselere ulaşmak için çok daha uzun mesafeler kat etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Çok uzun otobüs yolculuklarının öğrencilerde, ev ödevleriyle ve okul sonrası etkinliklere katılmayla ilgili endişelere yol açtığı dile getirilmektedir.

Taşınmalı eğitim sistemi, öğrenciler arasında fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak, öğrencilerin nitelikli eğitim almalarına katkı sunmak gibi nedenlerle farklı ülkelerde de uygulanmıştır. Uygulama yönünden ülkemizdekine benzer özellikler olduğu gibi farklı birtakım özellikler de bulunmaktadır. Bu bağlamda hem ülkemizde hem de dünyada taşınmalı eğitim sisteminin uygulanabilirliğini artırmak ve temel sorunların tespit edilip çözülebilmesi adına konu üzerine kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir.

2.4. Türkiye’de Taşınmalı Eğitim Uygulaması

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı İlköğretim Genel Müdürlüğü’nün 1991/23 No’lu genelgesinde taşınmalı eğitim sisteminin gerekçeleri belirtilmiştir. Belirtilen gerekçeler; Zor şartlar altında birleştirilmiş sınıf öğretimi yapan okulların sayısını azaltmak, küçük yerleşim birimlerindeki okullarda okuyan çocukların daha iyi bir eğitim almasını sağlamak, ilköğretim hizmetlerini yurt çapında daha dengeli bir şekilde yaymak, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak ile eğitimin kalitesini yükseltmektir (Koçak, 2002: 164). Bu gerekçelerle taşınmalı eğitim uygulaması ilk olarak 1989-1990 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde Kırıkkale ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 merkezde deneme amaçlı pilot uygulama ile başlatıldı ve bu öğretim yılında 2 ilde 12 okul ve yerleşim biriminden 305 öğrenci 5 merkez okula taşındı (Arı, 2003: 104). Uygulamanın yararlı görülmesi neticesinde 1990-1991 öğretim yılından itibaren Antalya, Çankırı, Gaziantep, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale, Kırklareli ve Kocaeli illerindeki 77 merkezde uygulamaya devam edildi (A. Küçüköğlü ve K. Küçüköğlü, 2006, 12; Uslu, 2017, 5). 1990-1991 eğitim öğretim yılında 258 okul ve yerleşim biriminden 3289 öğrenci

78 merkez okula, 1991-1992 eğitim öğretim yılında ise 29 ilin 160 ilçesine bağlı 1094 okul ve yerleşim yerinden 18256 öğrenci 408 merkez okula taşınmıştır (Arı, 2003: 104). 18.08.1997 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4306 sayılı yasa ile 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren kesintisiz zorunlu 8 yıllık ilköğretime geçilmiştir. Böylece taşınalı eğitim tüm yurda yayılmış ve yaygınlaşmıştır (Yeşilyurt, Orak, Tozlu, Uçak, Sezer, 2007: 198). Milli Eğitim Bakanlığının 2012 yılında yayınladığı 32 no’lu genelgeye göre 2010-2011 eğitim öğretim yılında ilk defa 9. Sınıflar için taşınalı ortaöğretim uygulamasına geçilmiş, 2011-2012 eğitim öğretim yılında 9. ve 10. sınıf öğrencilerine yönelik olarak yürütülmüştür. Sonrasında 6287 sayılı kanunla zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır ve 9. ve 10. Sınıf öğrencilerinin yanında 11. ve 12. Sınıf öğrencileri de taşınalı ortaöğretim kapsamına alınmıştır.

Ne var ki uygulamaya ilk geçişte, taşınalı eğitime ilişkin herhangi bir ilke belirlenmeden ya da bir araştırma, hazırlık yapılmadan geçilmiştir (Karakütük, 1998: 17). Böylece uygulama 1989 yılından 1994’e kadar çıkarılan emir ve genelgelerle yürütülmüştür. 1994 yılında “Taşınalı İlköğretim Yönergesi” yürürlüğe girmiştir. Bu yönerge hazırlanırken 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu hükümlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur (Ağırkaya, 2010: 22). Daha sonrasında yönerge MEB’in 2007/53 no’lu genelgesiyle kaldırılmıştır. 2000 yılında “Taşınalı İlköğretim Yönetmeliği” yayımlanmıştır (Uraslu, 2017: 41). Bu yönetmelik de sonrasında kaldırılmış olup 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte 11.09.2014’te resmi gazetede yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmelikle birlikte taşınalı eğitim uygulamasının kapsamı genişletilmekte ve “Milli Eğitim Temel Kanunu ile tanınan ve eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim kurumlarına devam eden özel eğitim kursiyerlerinin resmi okul/kurumlara taşınması” amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

2.4.1 Türkiye’de Taşımali Eğitim Uygulamasının Nedenleri

Türkiye’de eğitimin yaygınlaştırılmasının gerekliliği, yerleşim birimlerinin dağınık olması, iç göçlerin fazla olması, eğitimin kalitesinin artırılmasının gerekli olması, maliyetin azaltılmasının sağlanması, fırsat ve imkân eşitliğinin mümkün kılınması gibi nedenler taşımali eğitimin nedenleri olarak görülmektedir (Karakütük, 1998: 17).

2.4.1.1 Eğitimin Yaygınlaştırılması

Eğitime bütüncül bir bakış açısıyla toplumsal, teknolojik ve ekonomik verilere göre; aynı zamanda bireyin hâlihazırda ihtiyaçlarını ve durumunu göz ardı etmeden bakılmalıdır. Sosyal devlet anlayışı içinde bireyin temel hak ve özgürlükleri benimsenerek herkese nitelikli bir eğitim sunulmalıdır. Böylece bireyler arası fırsat ve imkân eşitliği de sağlanmış olacaktır (Timur, 2017: 22). Bu bağlamda okullaşma oranının artırılabilmesi için taşımali eğitimin uygulanması gerekmektedir. Çünkü hiçbir eğitim süreci okulda eğitimin yerini dolduramamıştır (Gülmez, 2020: 439).

2.4.1.2 Yerleşim Birimlerinin Dağınık Olması

Nüfusu okul yapılması için yeterli olmayan yerleşim birimlerinde yaşayan öğrenim çağındaki öğrencilerin, eğitim gereksinimlerinin karşılanması amacıyla taşımali eğitim uygulamasına ihtiyaç duyulmaktadır (Yalçın, 2006: 18).

Kırsal nüfusun yaşadığı ve köy kanunun uygulandığı yerleşim birimine köy denilmektedir. 2010 verilerine göre 34.247 olan köy sayısı yürürlüğe giren yeni büyükşehir yasası ile 18.335’e düşmüştür. Çünkü büyükşehir belediyesi sınırları içindeki köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalle olarak kabul edilmişlerdir. 26.000 yerleşim birimi ise idari yönden köylere bağlı çiftlik, mahalle, oba, mezra, iskele ve istasyon gibi çok az haneli yerleşim birimleridir (Türkiye’nin köyleri, 2020). Bu durum ülkemizde (mahalle ya da köy) merkezden uzak ve dağınık yerleşim birimleri olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu dağınık yerleşimlerin çoğunluğu ise küçük ve nüfusu az yerleşim birimleri olarak göze çarpmaktadır. Oralara eğitim hizmeti sunmak daha çok personeli gerektirmekte ve maliyeti artırmaktadır. Bu sebeple nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerindeki öğrencileri taşıma

uygulamasını kapsamına almak maliyetlerden ve insan gücünden tasarruf edilmesini olanaklı kılmıştır (Ağırkaya, 2010: 24). Ayrıca dağınık ve nüfusu az yerleşim birimlerinin çevresinde bulunan ve taşınmalı eğitim için tespit edilen merkez okulların bulunduğu köylere götürülecek alt yapı hizmetleri zamanla bu köylerin daha da gelişerek merkez köylerin oluşmasına ve dağınık yerleşim birimlerinin azalmasına katkı sağlayacaktır (Kabaş, 2006: 25).

2.4.1.3 İç Göçler

Küçük yerleşim birimlerinde işlenebilir toprak ve gelir kaynaklarının nüfus artışıyla ters orantılı olarak azalması ve geçim sıkıntısının baş göstermesi, yeni iş olanakları ve daha rahat bir ortamda yaşama isteği az gelişmiş şehir ve kasabalardan büyük yerleşim merkezlerine, kentsel yaşam alanlarına göçü hızlandırmıştır. Bu duruma eğitim isteği ve ihtiyacı da eklenmektedir. Ülkemizde göç edilen illerin başında İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Kocaeli, Mersin, Antalya ve Diyarbakır gelmektedir. Zamanla göç veren illerdeki öğrenci sayısının azalması okullarda daha az öğrencinin eğitim görmesine yol açmaktadır (Yeşilyurt vd., 2007: 199, 200). Bu durum ise okulların kapanmasına neden olmakta ve taşınmalı eğitim uygulaması için zemin hazırlamaktadır.

2.4.1.4 Eğitimin Kalitesinin Artırılması

Kapasitesinin altında öğrencinin bulunduğu tek öğretmenli okullarda eğitimin kalitesi istenilen düzeyde değildir. Oysaki birleştirilmiş sınıflı okulların uygun, merkezi bir okula taşınması aynı anda birkaç sınıf yerine tek bir sınıfa giren öğretmenin daha verimli olmasını, birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören öğrencilerin de seviyelerine ve hazırbulunuşluklarına uygun, diğer sınıf ve kademelerden uzak birebir kendi konularını görmeleri, sınıflarında daha verimli ders işlemelerini sağlayacaktır. Ayrıca birden çok öğretmenin olduğu merkezi bir okulda bulunmak öğretmenlerin birbirlerinin deneyimlerinden, mesleki bilgi, beceri ve birikimlerinden faydalanmalarını sağlayacaktır (Yalçın, 2006: 17).

2.4.1.5 Maliyetin Azaltılması

Yatılı okullar çocukları ailelerinden, süregelen yaşamlarından ayırmaktadır. Maliyetlidir ve yönetmesinin gündüzlü okullara göre daha zor olduğu bilinmektedir. Bu sebeplerle eğitimin yaygınlaştırılmasında son çare olarak taşınalı eğitim uygulamasına başvurulmaktadır. Çankırı ili Eldivan ilçesinde yapılan bir araştırmada, ilçede 1992 yılında bir köy ilkokulunun yapımına harcanan tutarın dokuz köyü kapsayan taşınalı eğitim harcamasından daha fazla olduğu ortaya konmuştur (Yalçın, 2006: 17, 18).

2.4.1.6 Fırsat ve İmkân Eşitliğinin Sağlanması

Türkiye’de küçük yerleşim birimlerinin dağınık ve fazla oluşu eğitim hizmetinin sağlıklı bir şekilde devam etmesini engellemektedir. Buralara eğitim hizmetinin (bina, araç-gereç, öğretmen, su, ısınma, elektrik gibi kaynaklar vs.) yeterli düzeyde götürülmesi ise maliyeti artırmakta ve eğitimin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Nüfusun azlığı ve yeterli öğrencinin bulunmaması durumunda Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğine göre okullar kapatılır (Recepoğlu, 2006: 6). Bu gibi durumlarda Valilikçe gerekli tedbirler alınır ve öğrencilerin fırsat ve imkân eşitliğinden doğan hakları korunmaya çalışılır. Bu noktada taşınalı eğitim uygulaması bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4.2 Türkiye’de Taşınalı Eğitim Uygulamasına Ait Sayısal Veriler

Türkiye’de zorunlu eğitim sürecinde meydana gelen gelişmeler taşınalı eğitime dâhil olan öğrenci sayılarında artışa neden olmuştur.

Tablo 2.7: İlköğretimde taşınalı eğitim uygulamasına ait sayısal veriler (MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2019; MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012a; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2018; 2019; 2020a; 2021a)

Eğitim Kademesi	Eğitim Öğretim Yılı	Taşınılan Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul ve Yerleşim Yeri Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı	Toplam Sayı
İlköğretim	1997-1998	4083	18.213	281.833	281.833
İlköğretim	1998-1999	5697	27.081	521.218	521.218

İlköğretim	1999-2000	5633	27.994	635.041	635.041
İlköğretim	2000-2001	5.249	25.967	607.918	607.918
İlköğretim	2001-2002	5.373	27.665	636.508	636.508
İlköğretim	2002-2003	5.424	28.044	661.757	661.757
İlköğretim	2003-2004	5.634	28.493	642.133	642.133
İlköğretim	2004-2005	5.651	29.245	669.487	669.487
İlköğretim	2005-2006	5.742	30.383	667.537	667.537
İlköğretim	2006-2007	5.845	31.080	694.628	694.628
İlköğretim	2007 -2008	6.164	31.874	692.369	692.369
İlköğretim	2008 -2009	5.856	34.581	685.978	685.978
İlköğretim	2009 -2010	5.765	32.523	668.338	668.338
İlköğretim	2010 -2011	5.855	36.222	687.508	687.508
İlköğretim	2011 -2012	5.968	37.706	742.924	742.924
İlkokul	2012 -2013	7.037	46036	274 504	810.809
Ortaokul				536 305	
İlkokul	2013 -2014	10 551	44534	281 068	825.090
Ortaokul				544 022	
İlkokul	2014 -2015	10 748	54126	302 047	850405
Ortaokul				548 358	
İlkokul	2015 -2016	11853	43959	288883	808.332
Ortaokul				519449	
İlkokul	2016 -2017	11918	43514	269114	818.839
Ortaokul				549725	
İlkokul				276007	

Ortaokul	2017 -2018	12055	43405	534028	810.035
İlkokul	2018 -2019	12020	42351	280880	798.014
Ortaokul				517134	
İlkokul	2019 -2020	12 095	42 210	273 382	754.555
Ortaokul				481 173	
İlkokul	2020-2021	12058	41 845	288 579	722.119
Ortaokul				433 540	

Tablo 2.7’de temel eğitim kademesinde yıllara göre taşınalı eğitim uygulamasına ait sayısal veriler yer almaktadır. Tabloda yer alan verilere göre Türkiye’de 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte taşınalı eğitim sistemine dâhil olan öğrenci sayısının artmış olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren kesintili 12 yıllık zorunlu eğitimle birlikte taşınalı öğrenci sayısında da artış gözlenmiştir. Buna karşılık son yıllarda taşınan merkez okul sayısı artmış olmasına rağmen taşınan öğrenci sayısındaki azalmanın ailelerin taşıma bölgesi olan yerleşim birimlerinden göç etmeleri ve taşıma kapsamı dışına çıkmalarına bağlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca temel eğitim çatısı altında ayrılan ilkokul ve ortaokul kademelerindeki taşınan öğrenci sayılarına bakıldığında ortaokullarda taşınan öğrenci sayısının ilkokullarda taşınan öğrenci sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum hâlihazırda köylerde bulunan birleştirilmiş sınıflı ilkokulların varlıklarını sürdürdüğünü ve Milli Eğitim Bakanlığının “Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği”nde yaptığı değişikliklerle bu okulların bütünüyle kapatılmaması noktasında kararlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.8: Taşınan ortaöğretim ve özel eğitim öğrenci/kursiyer sayıları (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2020a; 2020b; 2021a)

Eğitim-Öğretim Yılı	Taşınan Ortaöğretim Öğrenci Sayısı	Taşınan Özel Eğitim Öğrenci/Kursiyer Sayısı
2004 - 2005	-	6.901
2005 - 2006	-	16.171
2006 – 2007	-	21.813

2007-2008	-	24.314
2008-2009	-	27.145
2009-2010	-	31.982
2010-2011	68.779	36.245
2011-2012	159.804	41.088
2012-2013	377.640	47.737
2013-2014	477.475	60.901
2014-2015	506.443	69.954
2015-2016	525.519	81.121
2016-2017	497.740	86.836
2017-2018	478.331	95.886
2018-2019	462.284	106.379
2019-2020	437.242	113.918
2020-2021	450.527	108.856

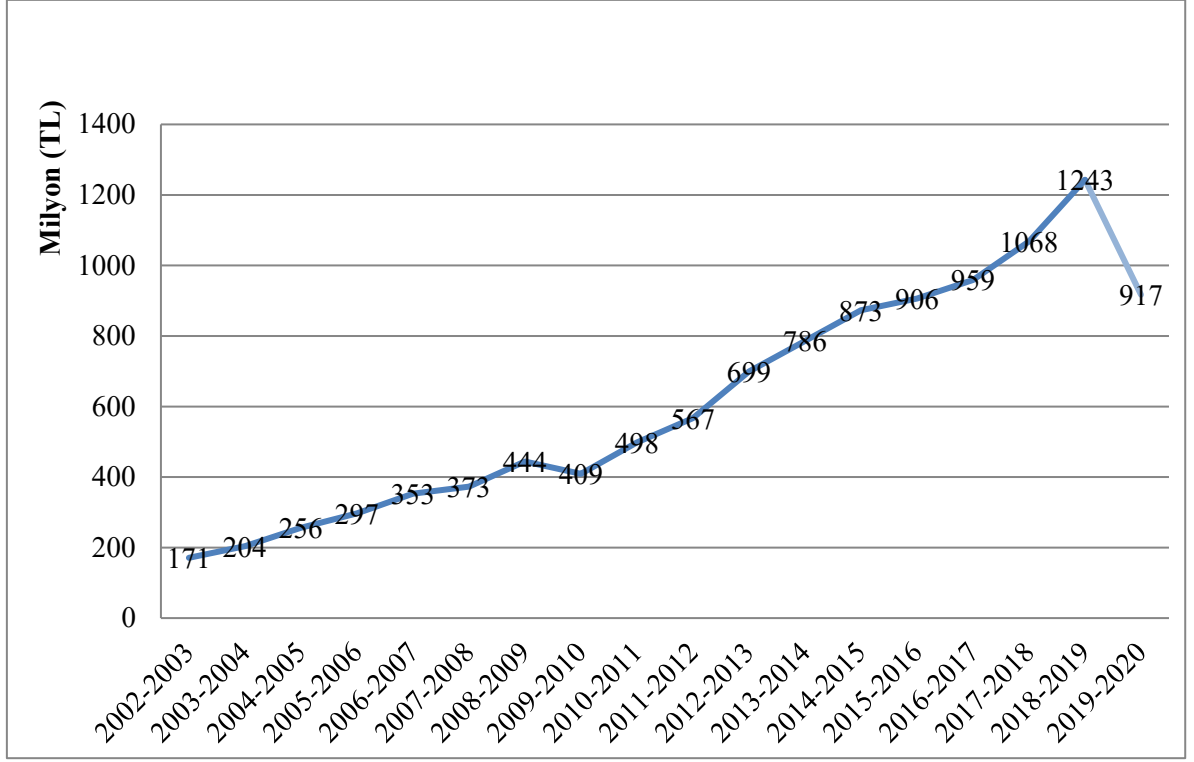
Tablo 2.8’de temel eğitim öğrencileri dışında taşıma uygulaması kapsamında taşınmakta olan ortaöğretim öğrenci ve özel eğitim öğrenci/kursiyer sayılarıyla ilgili yıllara göre taşınan öğrenci/kursiyer sayıları verilmiştir. 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren kesintili 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesi ve 11.09.2014’te resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” ile birlikte taşımaya dâhil edilecek öğrencilerin kapsamı genişletilmiştir. Böylece taşınmakta olan ortaöğretim öğrenci ve özel eğitim öğrenci/kursiyer sayılarında artış yaşanmıştır.

Taşıma yoluyla eğitime erişim yönetmeliği 20. maddesine göre, taşıma uygulaması kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci/kursiyerleri dışındaki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğle yemeği verilmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine uygulama gereği öğle yemeği verilen okullarda açılan özel eğitim sınıflarına devam eden öğrenciler de bu hizmetten yararlandırılır (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime

Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2020). Buna göre 2018-2019 yılında öğle yemeği hizmetinden faydalanan ilköğretim öğrencilerinin sayısı 690.769, ortaöğretim öğrencilerinin sayısı ise 475.461'dir (Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020: 70). 2019-2020 yılı içerisinde ise ilköğretim de 686.748, ortaöğretimde ise 459.674 öğrenci öğle yemeği hizmetinden faydalanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 95-97).

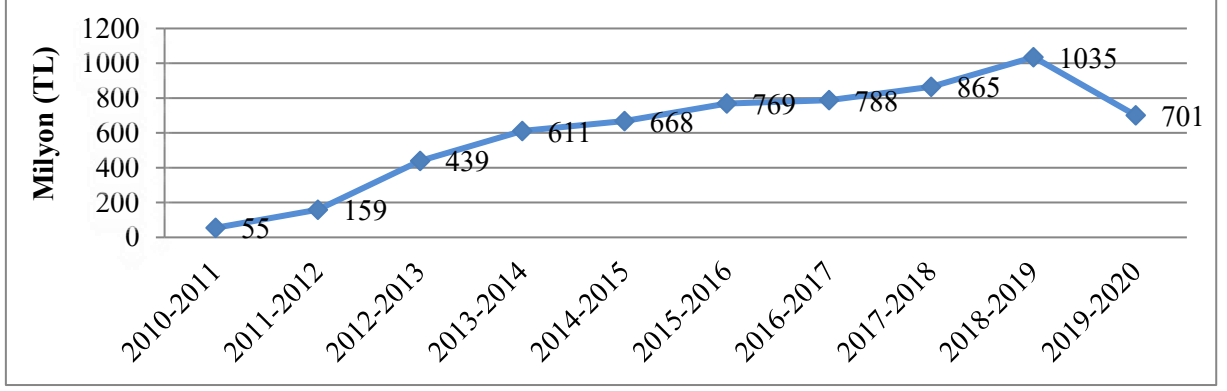
Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında 2018-2019 eğitim öğretim yılında toplam 1.324.960 ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim öğrencisi ve özel eğitim kursiyeri taşınmış olup taşıma gideri olarak toplam 2.847.104.330,35 TL harcama yapılmıştır. Ayrıca yemek hizmetinden 1.166.230 öğrenci yararlanmış ve toplam 805.274.284,00 TL yemek giderleri için harcama yapılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020: 4).

2019-2020 eğitim öğretim yılında ise öğrenci taşıma uygulaması kapsamında toplam 1.266.871 ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim öğrencisi ve özel eğitim kursiyeri taşınmış olup taşıma gideri olarak toplam 2.073.696.974,00 TL harcama yapılmıştır. Aynı zamanda 1.146.715 öğrenci yemek hizmetinden faydalanmış ve 642.901.055,58 TL yemek giderleri için harcama yapılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021b: 127). Milli Eğitim Bakanlığına 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe kanunu ile 113.813.013.000 TL ödenek tahsis edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 20). Buna göre 2019-2020 eğitim öğretim yılında taşıma ve yemek hizmetleri için Bakanlığın bütçesinden yaklaşık % 2,40'lık bir harcama yapılmıştır.

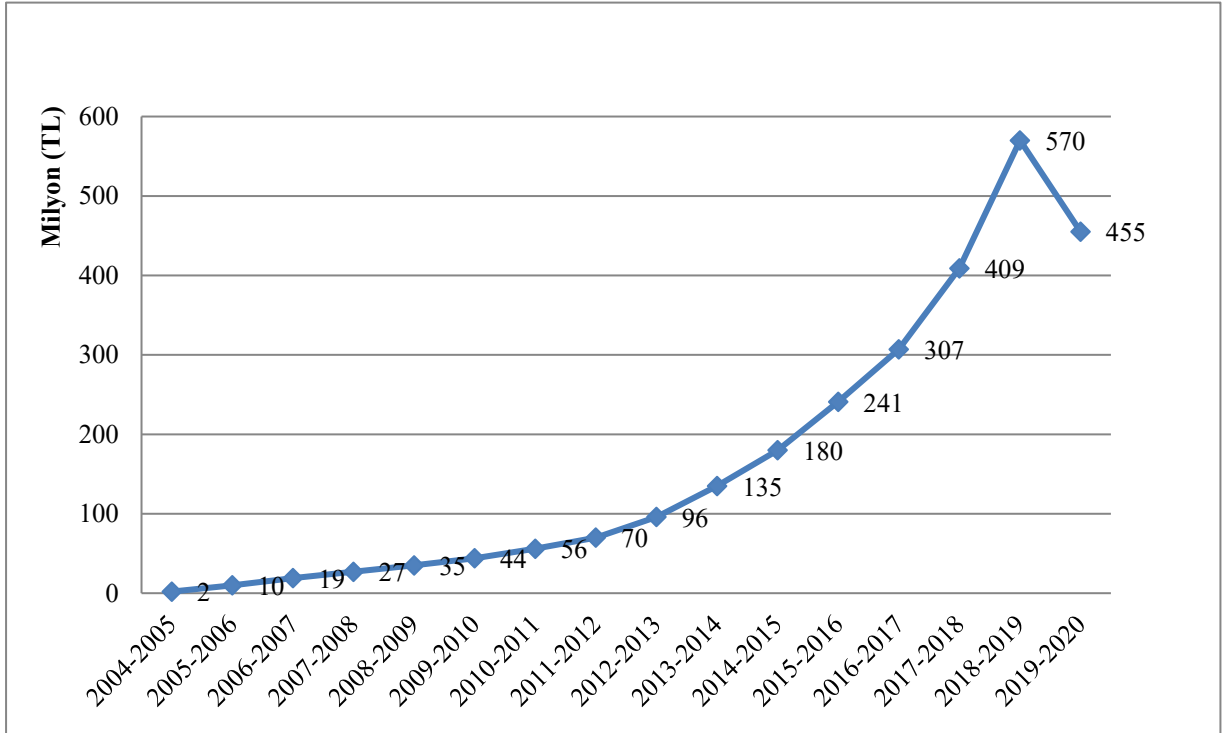
Şekil 2.1: İlköğretim taşıma giderleri 2002-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)

Şekil 2.1’de 2002 ve 2020 yılları arasında ilköğretimde öğrenci taşıma uygulamasına ait taşıma giderleri gösterilmektedir. Buna göre taşıma giderlerinin her geçen yıl arttığı sadece 2009-2010 ve 2019-2020 eğitim öğretim yıllarında bir önceki yıla göre düşüş yaşandığı görülmektedir. Ayrıca en yüksek harcamanın 2018-2019 eğitim öğretim yılında yapıldığı görülmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Covid-19 salgınından dolayı yüz yüze eğitime ara verildiği için yüklenici firmalara ödeme yapılmadığı ve bu nedenle harcamalarda düşüş yaşandığı Bakanlık tarafından belirtilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 97).

Şekil 2.2: Ortaöğretim taşıma giderleri 2010-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)

Şekil 2.2’de 2010 ve 2020 yılları arasında ortaöğretimde öğrenci taşıma uygulamasına ait taşıma giderleri gösterilmektedir. Buna göre yapılan harcamaların yıldan yıla arttığı en yüksek taşıma giderinin ise 2018-2019 eğitim öğretim yılında olduğu görülmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Covid-19 salgınından dolayı yüz yüze eğitime ara verildiği için yüklenici firmalara ödeme yapılmadığı ve bu nedenle taşıma giderlerinde düşüş olduğu Bakanlık tarafından belirtilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 97).

Şekil 2.3: Özel eğitim/kursiyer taşıma giderleri 2004-2020 (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b)

Şekil 2.3'te 2004 ve 2020 yılları arasında özel eğitim öğrenci/kursiyerleri için taşıma uygulamasına ait taşıma giderleri gösterilmektedir. Buna göre taşıma giderlerinin yıldan yıla arttığı en yüksek taşıma giderinin ise 2018-2019 eğitim öğretim yılında olduğu görülmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Covid-19 salgınından dolayı yüz yüze eğitime ara verildiği için yüklenici firmalara ödeme yapılmadığı ve bu nedenle yapılan harcamalarda düşüş yaşandığı Bakanlık tarafından belirtilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 97).

Tüm şekillerde taşıma giderlerinin taşınan öğrenci sayısının artmasıyla paralel seyrettiği ve yıldan yıla arttığı gözlenmiştir. Özellikle 2012-2013 eğitim öğretim yılından sonra kesintili 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte giderlerin daha da arttığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına ait 2021 yılı toplam eğitim bütçesi 211.993.156.000 TL olarak belirlenmiştir. Ayrıca 2.957.000.000 TL kaynak da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik fonundan ayrılmıştır. Bakanlık tarafından 2021 yılında öğrencilerin taşınmasına yönelik faaliyetlerin devamlılığının sağlanması adına ilköğretim öğrencileri için 2021 yılı bütçesinden 1.723.000.000 TL, ortaöğretim öğrencileri için ise 1.382.000.000 TL ödenek öngörülmüştür. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine verilen öğle yemeği giderleri için ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanmak üzere 2021 yılı bütçesinde 1.463.000.000 TL kaynak öngörülmüştür. Ayrıca yine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanmak üzere özel eğitim öğrenci/kursiyer taşıma giderleri için de 954.000.000 TL kaynak tahsisine gidilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020b: 23,24,97,99,101). Buna göre bakanlığın toplam bütçesinden yaklaşık %2,6 oranında pay taşınmalı eğitim uygulaması ve öğle yemeği hizmeti için ayrılmaktadır.

2.4.3 Taşıma Merkezi Okullara ve Taşınacak Okul-Yerleşim Birimlerine Ait

Özellikler

Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği'nin 7. maddesinde taşıma merkezi okulların seçiminde dikkat edilecek hususlara aşağıda yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

1. Taşıma merkezi okullarda aranan özellikler;

- a) Taşınması yapılacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezi bir konumda bulunması, çevresindeki mevcut yerleşim birimleriyle ulaşımına sahip ve gelişmeye açık olması,
- b) Derslik, laboratuvar ve atölye sayısı ile fizikî yapısının yerleşim yerinde bulunan öğrenci sayısı ile taşıma kapsamına alınan öğrenci sayısını karşılayacak düzeyde olması,
- c) Öğretmen sayısının ve ders araç-gereçlerinin yeterli düzeyde olması,
- d) Öğrencilerin sosyal, bedensel ve kültürel etkinliklerden, kitaplık ve kütüphanelerden yararlanabilmeleri için uygun ortamların olması, gerekmektedir.

2. Zorunlu nedenler olmadıkça yatılı bölge ortaokullarının ve ikili eğitim veren okul/kurumların taşıma merkezi okul olarak belirlenmemesi,

3. Taşıma merkezi ilkokullarda birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapılmaması esastır. Fakat zorunlu sebeplerin olması durumunda planlama komisyonunun teklif etmesi, il değerlendirme komisyonunun karar vermesi ve mahallî mülki idare amirinin onayı neticesinde söz konusu uygulama yapılabilir.

4. Taşıma kapsamında ilkokul, ortaokul, imam hatip ortaokulu, ortaöğretim öğrencileri ile özel eğitim öğrenci/kursiyer/velilerinin ayrı araçlarla taşınması gerekmektedir. Fakat uygun nitelik ve nicelikte araç bulunamaması hâlinde, taşıma merkezi okulun bulunduğu yerleşim yerinde az sayıda öğrenci olması, ders giriş ve çıkış saatlerinin birbirine yakın olması ve araçta yer bulunması kaydıyla özel eğitim öğrenci/kursiyerleri haricindeki öğrenciler birlikte taşınabilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği'nin 8. maddesinde taşınacak okul ve yerleşim birimlerinde aranacak şartlara aşağıda yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, 8).

1. Öğrencisi taşıma kapsamına alınacak, toplu taşıma hizmeti olmayan okul ve yerleşim birimlerinin özellikleri;

- a) Nüfusunun az ya da dağınık özellikte olması, öğrenci sayısının yetersiz olması, yerleşim biriminin coğrafi şartları ve yol durumu,
- b) Öğrencinin sürekli ya da geçici ikamet yerinde eğitim ihtiyacını karşılayacak türde eğitim kurumunun olmaması veya bu eğitim kurumlarının kapalı durumda bulunması,
- c) Doğal afetler, bulaşıcı hastalıklar, can ve mal kaybına sebep olabilecek tehlikeler gibi beklenmedik risklerin ortaya çıkması hâlinde ve/veya bu olaylar neticesinde; tamir, güçlendirme, tedavi ya da bertaraf çalışmalarına başlanması durumunda,
- d) Göçler ve mevsimlik işgücü hareketlerinin mevcut olduğu durumlar gibi şartlar aranmaktadır.

2. Taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezine uzaklığının en az 2 kilometre olması gerekmektedir. Aynı zamanda bu uzaklığın 50 kilometreden daha fazla olması hâlinde taşıma yapılmamaktadır. Planlama Komisyonu birinci fıkrada belirtilen nitelikler sebebiyle söz konusu uzaklıkların artırılacağına ya da azaltılacağına gerekçe belirterek karar verebilir.

3. Ortaöğretim öğrencilerinden en az bir eğitim – öğretim yılı parasız yatılı öğrenim gören öğrenciler taşıma kapsamına alınabilir. Parasız yatılı öğrenci durumundayken taşınmalı öğrenci kapsamına alınabilmek için yapılacak başvurular, öğrenci velisi tarafından parasız yatılı eğitim gördüğü okul müdürlüğüne, ders yılı bitiminden sonra temmuz ayının sonuna kadar yapılmalıdır. İlgili okul müdürlüklerinden gelen bu veriler, parasız yatılılık ve bursluluk komisyonunun fikirlerine de başvurularak Planlama Komisyonunca karara bağlanır.

Özel eğitim öğrencileri ve yaygın eğitim hizmetinden yararlanmakta olan özel eğitim ihtiyacı olan bireyler ders yılı içerisinde ve 8. madde de aranan şartlara bakılmaksızın eğitim gördükleri okul/kurum/sınıflara taşınır (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

2.5. Türkiye’de Taşımali Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde Türkiye’de taşımali eğitim alanında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Uygulamayla ilgili yapılan belli başlı araştırmalar kronolojik sıraya göre aşağıda sunulmuştur.

Taşımali eğitim uygulamasıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Altunsaray (1996)’nın öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşlerine yer vererek yaptığı yüksek lisans tez araştırmasında, Balıkesir ilindeki uygulamanın, taşınan öğrencilerin eğitim öğretimi açısından ve okul merkezi olarak seçilen kurumların uygulamaya dönük yeterliliği açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 1995-1996 eğitim öğretim yılında 30 taşıma merkezi okulda araştırma yürütülmüş olup geliştirilen veri toplama aracı ile bu okullarda görev alan sınıf öğretmenlerinin, yöneticilerin ve okulları denetlemiş olan ilköğretim müfettişlerinin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler neticesinde; taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim bakımından olumlu etkilendikleri fakat taşıma merkezi okulların fiziki yetersizliklerinin ve eğitim araç gereç eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda taşınan öğrencilerin beslenme sorunlarının olduğu görülmüştür. Çözüm önerileri olarak; bu okulların eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, bakanlık-valilik-milli eğitim müdürlüğü arasında daha koordineli bir çalışmanın yürütülmesi gerektiği ve taşımali öğrencilerin beslenme sorunları için ödenek tahsis edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Özkan (1997)’nin yaptığı araştırmada taşımali eğitim uygulaması ile ilgili yaşanan sorunlar ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerilerinin sunulması, köylerdeki okulların kapatılmasının bu köyler açısından sonuçlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Çankırı ilindeki 20 taşımali ilköğretim uygulama komisyonu üyesine, 12 okul yöneticisine, 65 öğretmene, 61 öğrenci velisine ve 15 köy muhtarına anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler sonucunda, araştırmaya katılanların çoğunluğu uygulamadan memnun olduklarını, öğrencilerin okul başarısında artış olduğunu belirtmiştir. Bu duruma karşılık bazı sorunların da var olduğu örneğin; taşıma merkezi okulların fizikî kapasitesinin yeterli olmadığı, öğretmen ve personel yetersizliği olduğu, öğrencilerin öğle yemeği sıkıntısı yaşadığı, servis sürücülerinin eğitimsiz olduğu ve trafik kazaları ile ilgili tedirginliklerin yaşandığı belirlenmiştir. Sunulan öneriler ise Milli Eğitim Bakanlığının uygulamaya dönük daha fazla denetimlerde bulunması, konuyla ilgili istatistikî çalışmalara daha fazla ağırlık vermesi, ilgili yönergenin günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi, okulların fizikî

şartlarının iyileştirilmesi, personel ve öğretmen ihtiyacının giderilmesi, öğle yemeği sorununun çözülmesi, servis sürücülerinin eğitilmesi şeklindedir.

Karakütük (1998)'in yüksek lisans tezinin amacı, Ankara ili Sincan ilçesinde uygulanan taşımali ilköğretim uygulamasının sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmektir. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmada taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili ortaya çıkarılan sorunlar şunlardır: Taşımali öğrenciler için öğle yemeği verilmemesi, yolların bozuk olması, okullarda rehber öğretmenin bulunmaması, yerleşim birimlerinde yaşayan kişilerin servis araçlarına binmesi, kapatılan köy okullarının araç-gereçlerinin taşıma merkezi okullara devredilmemesi, öğrencilerin ayakta yolculuk etmesi gibi sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümüne yönelik getirilen öneriler ise şunlardır: Öğrencilere öğle yemeği verilmelidir. Köy yolları onarılmalıdır. Öğrencilerin ayakta yolculuk etmesini engellemek için daha büyük servis araçları temin edilmelidir. Merkez okullara rehber öğretmen görevlendirmesi yapılmalıdır. Öğretmen eksiği bulunan okullarda öğretmen eksiği tamamlanmalı, okulların fizikî eksiklikleri giderilmeli ve uygulamaya başlamadan önce okul yöneticileri, öğretmen ve velilerin görüşleri alınmalıdır. Sonuç olarak taşımali ilköğretim uygulamasının devam etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Arı (2000)'in tez araştırmasında amaç; normal, taşımali ve yatılı uygulamaların bu okullarda eğitim gören öğrenci ve görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve veri toplama amacıyla biri öğretmenlere diğeri de öğrencilere yönelik iki anket uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 3 normal ilköğretim, 3 taşımali ilköğretim ve 3 YİBO olmak üzere toplam 115 öğretmen ve 536 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin YİBO ve taşımali ilköğretim okullarında çalışmak istemedikleri, taşımali öğrencileri ve YİBO' da eğitim gören öğrencileri öğleden sonra derse motive etmekte zorlandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün normal ilköğretim okullarında okumayı tercih ettikleri belirtilmiştir. Öğretmenler YİBO'da eğitim gören öğrenciler de aile özlemi, asabiyet, isteksizlik gibi sıkıntıların fazlaca olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca yapılan araştırmada normal ilköğretim okullarında okuma durumu olmayan çocuklar öncelikle taşımali eğitim uygulamasına dâhil edilmeli, YİBO'lar son çare olarak düşünölmeli ve mümkünse ilköğretim 1. Kademedede bu durumdaki öğrencilerin tamamının taşımali eğitime dâhil edilmesinin sağlanması önerilmiştir.

Recepoglu (2006)'nın öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerinin görüşlerine yer vererek yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında amaç; uygulamanın sorunlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunup bu sorunlara yönelik çözümler sunmaktır. Araştırmanın örneklemini 2005-2006 eğitim öğretim yılında Çankırı, Karabük ve Kastamonu illerinin merkez ilçelerindeki 25 ilköğretim okulunda bulunan 38 yönetici, 256 öğretmen, 440 öğrenci ve 155 araç sürücüsü oluşturmaktadır. Veri toplama amacıyla anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde ortaya çıkan sorunlar şunlardır: Yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerine göre kış aylarında yolların bozulması ve bu durumun taşımayı güçleştirmesi, öğrencilere göre araçlarda emniyet kemerinin olmaması, sürücülerin sigara içmesi, bu araçlara öğrencilerin dışında başka kimselerin de binmesi, araç sürücülerine göre taşıma araçlarında öğrencileri denetleyecek öğretmenlerin bulunmaması başlıca sorunlar olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca yönetici, öğretmen ve öğrencilere göre taşımali öğrencilerin sosyal etkinliklere yeterince katılamaması, okulların fizikî şartlarının, öğle yemeği için gereken yerin, hizmetli ve personel sayısının yetersiz olması da belli başlı sorunlar olarak belirtilmiştir.

Özgün (2007)'nin yüksek lisans tez çalışması, İstanbul'da taşımali eğitimin yönetici, öğretmen, öğrenci, veli noktasında olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Alan tarama modelinde yapılmış olan çalışmada örneklem olarak seçilmiş ilköğretim okullarında görev yapan 12 yönetici, 109 öğretmen, 582 taşımali öğrenci ve 455 öğrenci velisine anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim yönünden kazanımları olduğu fakat taşıma merkezi okulların fizikî açıdan, eğitim araç-gereçleri açısından, öğretmen ve personel açısından eksiklikleri olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ilköğretimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, temel eğitimin yurt çapında dengeli bir şekilde yayılması açısından taşımali eğitime ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Yüce (2008)'in çalışmasında amaç, yerleşik ve taşımali eğitim gören 2. kademe ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersiyle ilgili tutumlarını belirlemektir. Verilerin toplanması için derse yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ilköğretim okullarında eğitim gören 137 taşınan öğrenci ve 137 yerleşik öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre yerleşik öğrenci grubunun sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları taşınan öğrencilere göre daha olumludur. Ayrıca sosyal bilgiler

dersine yönelik tutumları düşük olan öğrencilerin başarı ortalamalarının da buna paralel olarak düştüğü gözlenmiştir.

Ülker (2009)'un yüksek lisans tezinin amacı, Muğla ilindeki taşımali eğitim uygulamasının taşıma merkezi ilköğretim okulu yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Tarama modelinde yürütülen çalışmada evreni 2007-2008 eğitim öğretim yılında Muğla'daki taşıma merkezi ilköğretim okullarının yöneticileri oluşturmaktadır. Evrenden örneklem seçilmemiştir ve okul yöneticilerine anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Taşıma merkezi okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu okullarının bulunduğu yerin ulaşımının rahat olduğunu, servis araçlarının belirlenen güzergâhı takip ettiğini, yemek dağıtımıyla ilgilenen görevli personelin bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca okulun fizikî yapısına ilişkin ortaya çıkan bulgularda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunların dışında okul yöneticileri velilerin okul toplantılarına katılmada sorunlar yaşandığını dile getirmektedir.

Küçük (2010)'un tez araştırmasında amaç, taşıma merkezi okullarda görevli yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Böylece tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmesi ve taşımali ilköğretim okullarındaki eğitimin niteliğinin artırılması hedeflenmektedir. Araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında Aksaray il merkezi ve ilçelerinde bulunan 59 taşıma merkezi ilköğretim okulu ile bu okullarda bulunan 80 yönetici ve 653 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır ve veriler araştırmacı tarafından oluşturulan ölçek yardımıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir: Taşıma merkezi okulların yönetici ve öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler okulun bulunduğu yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Taşıma merkezi okullarda taşıma, yemek, eğitim-öğretim hizmetleri, veli ilişkileri, iş yükü boyutlarında yaşanma sıklığı farklılık gösteren problemlerle karşılaşmaktadır.

Taşbaşı (2011)'in "Taşımali Eğitim ve Toplumsal Sorunlar" isimli çalışmasında öncelikle ilköğretimin tarihi ve taşımali eğitim sisteminin gelişim süreci anlatılmıştır. Sonrasında ise taşıma uygulamasıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Taşımali öğrencilerden elde edilen bulgular sonucunda yarıya yakını taşımali sistemden memnun değildir, ilköğretimi kendi köylerinde tamamlamak istemektedir ve servis aracından kaynaklı sorunlar yaşamaktadır. Öğretmenlerden elde edilen bulgular sonucunda ise

öğretmenler taşınmalı sistemden memnun değildir, taşınmalı öğrencilerin okul sorunlarını artırdıklarını ve başarısız olduklarını, öğrenci ailelerinin okulla ilgilerinin yetersiz olduğunu ve bu öğrencilerin daha fazla destekle daha başarılı olabileceklerini düşünmektedir.

Şan (2012)'nin yüksek lisans tezi, ilköğretim okullarında taşınmalı eğitim sistemiyle ilgili olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmacının hazırladığı yönetici-öğretmen görüşleri ölçeği, öğrenci görüşleri ölçeği ve veli görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlara dayalı olarak bulgular ve yorumlar meydana getirilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak uygulamadaki eksiklikleri tespit etmek ve bu eksikliklerin giderilmesi için öneriler getirmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre ve 8. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf öğrencilerine göre daha olumsuz görüşlerde bulundukları tespit edilmiştir. Bu sonuçların dışında okul ve yerleşim yeri arasındaki mesafe uzadıkça olumsuz görüşlerin arttığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin yöneticilere göre uygulamaya yönelik daha olumlu görüşlere sahip oldukları ve yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin uygulamanın devam etmesini istedikleri fakat taşıma, yemek gibi eksikliklerin giderilmesini bekledikleri belirlenmiştir.

Memek (2014) araştırmasında, taşınmalı eğitim uygulamasının Şanlıurfa ilindeki durumunu ve uygulama ile ilgili karşılaşılan güçlükleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, nicel-betimsel bir çalışma olarak planlanmış ve örneklemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ilindeki 28 taşıma merkezi okul ve bu okulların yönetici ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemin sayısı 459'u öğretmen ve 79'u yönetici toplam 538 kişidir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre taşıma merkezi okullarda yemek kalitesinin ve okul-veli ilişkisinin yetersiz olduğu, okul içinde yemek yenecek yerlerin olmadığı, taşınmalı sistemden kaynaklı problemlerin bu okullarda sunulan eğitimin kalitesini düşürdüğü tespit edilmiştir.

Tozan (2015)'in "Taşınmalı Eğitim Veren Okullardaki Öğretmen ve Yöneticilerin İş Yaşam Kalitelerinin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi" başlıklı araştırmasında amaç taşınmalı eğitim veren okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin iş yaşam kalitelerini örgütsel bağlılık düzeylerine göre tespit etmek ve demografik özellikleri doğrultusunda iş

yaşam kalitelerini belirlemektir. Bu amaçla 2013-2014 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar'a bağlı taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında çalışan 164 yönetici ve öğretmene iş yaşam kalitesi ölçeği, örgütsel bağlılık ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre yönetici ve öğretmenlerin yüksek iş yaşam kalitesine sahip oldukları, orta düzeyde ise örgütlerine bağlı oldukları görülmüştür. Aynı zamanda taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinde iş yaşam kalitesinin önemli bir etkisinin bulunduğu saptanmıştır.

İyibaş (2017)'nin "Taşımali Eğitim: Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" başlıklı proje çalışmasının amacı taşımali eğitimle ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinin saptanmasıdır. Bu amaçla 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mardin ilindeki taşıma merkezi bir okulun öğretmen ve öğrencileriyle görüşmeler yapılarak nitel bir çalışma tasarlanmıştır. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yöntemleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan değerlendirmeler ışığında uygulamayla ilgili, taşımali araç sürücülerinin özellikleri, yemeğin kalitesi ve taşımali öğrencilerin hafta sonları düzenlenen eğitsel çalışmalara katılamaması gibi sorunlar saptanmıştır. Ortaya çıkan sorunların çözümüyle ilgili olarak ise araç sürücülerinin en az lise mezunu olması, uygulamayla ilgili farkındalıklarının artırılmasına yönelik eğitimler alması, yemeklerde temizliğe ve lezzete daha fazla özen gösterilmesi, taşımali öğrencilerin hafta sonu yapılan etkinliklere katılımı için çalışmalar yapılması gerektiği önerilmektedir.

Yılmaz (2019)'un taşımali ilkokul öğrencilerinin ailelerinin beslenme konusundaki bilgi durumlarını araştırmak amacıyla yaptığı yüksek lisans tez araştırması; 2018-2019 eğitim öğretim yılında Rize'deki ilkokullarda öğrenim gören taşımali öğrencilerin ebeveynleriyle yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen 21 maddeden oluşan bir anket kullanılmıştır. Sonrasında verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, taşımali eğitim gören çocuklarla ebeveynlerinin beslenme ile ilgili iletişimlerinin iyi olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlası çocuklarının sabah kahvaltısı yaptıklarını ifade etmektedir. Buna karşılık ailelerin okullarda verilen yemek listelerini uygulamadıkları belirlenmiştir. Çalışmada sunulan öneriler ise ebeveynlere beslenme uzmanları tarafından eğitimler verilmesi ve okullarda verilen yemek listelerinin takip edilmesinin sağlanmasıdır.

Demir (2020)'nin çalışmasında veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre Antalya ili Korkuteli kırsalındaki ilkokullarda taşınalı eğitim sisteminde karşılaşılan sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma durum çalışması modelinde yapılmış ve veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem ve doküman analizi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Antalya ili Korkuteli kırsalında yer alan taşıma merkezi bir ilkokulda görev yapan 10 öğretmene, 12 dördüncü sınıf öğrencisine ve 12 öğrenci velisine uygulanmıştır. Sonrasında verilerin tematik içerik analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Okul dışında yaşanan problemler servis araçları ve şoförleri ile ilgili, iletişim, iklim koşulları ve mesafe ile ilgili sorunlardır. Okul içinde yaşanan problemler ise okulun fiziksel imkânlarının azlığı, yemekler, temizlik, taşınalı öğrencilerin başarılarında düşme, devamsızlık, derse geç kalma, öğrencilerin bekleme süreleri, okul etkinliklerine katılamama ve öğretmenlere getirilen iş yükü olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanlar tarafından ortaya konan öneriler ise köydeki mevcut binanın tekrar okula dönüştürülmesi, daha yakın taşıma merkezi okullara gidilmesi, çevredeki yakın okulların birleştirilmesi ya da hâlihazırda gidilen okulun imkânlarının iyileştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Çetinkaya ve Üzümcü (2021) tarafından yapılan araştırmanın amacı, ülkemizde 2005 ile 2020 yılları arasında taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tez ve makale araştırmalarını meta-sentez yöntemiyle incelemek ve konu bağlamında mevcut araştırmalar üzerinden genel bir bakış açısı sunmaktır. Bu amaçla 47 araştırma içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve elde edilen veriler frekans ve tablolar yardımıyla açıklanmıştır. Ulaşılan sonuçlar incelendiğinde; araştırmalarda en çok tercih edilen örneklem grubunun öğrenci ve öğretmenler olduğu, nicel araştırma yöntemlerine daha fazla yer verildiği, en çok kullanılan veri toplama araçlarının ölçekler/anketler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen çalışmalar kapsamında en çok çalışmaya Gazi Üniversitesi'nde yer verildiği ve 2017-2020 yılları arasında daha fazla araştırmanın yapıldığı gözlenmiştir. İncelenen sonuçlar itibariyle ise taşınalı eğitimin öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağladığı, uygulama ile taşınalı öğrencilerin taşıma merkezi okulların olanaklarından yararlanmalarının yolu açıldığı görülmüş fakat uygulamanın beraberinde birçok soruna da sahip olduğu ortaya konmuştur.

Eskici ve Küçükkarış (2022)'nin yaptığı araştırmada amaç, ülkemizde taşımali eğitim alanında yaşanan sorunları belirleyen araştırmaların doküman analizi yöntemiyle toplanması ve tespit edilen mevcut sorunların kategorilere ayrılarak ortaya konmasıdır. Bu amaçla 21 makale ve 12 tez çalışmasında yer alan veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Var olan sorunlar “Ulaşım”, “Okul-veli ilişkisi”, “Beslenme”, “Okula uyum”, “Dersler” ve “Ekonomi” kategorilerine ayrılarak sunulmuştur. Araştırma verilerinin analizi sonucunda taşımali eğitimde yaşanan sorunların en fazla “Ulaşım” kategorisinde bulunduğu görölmüştür. Ulaşım kategorisini “Okul-veli ilişkileri”, “Dersler”, “Beslenme”, “Okula Uyum” ve “Ekonomi” kategorileri takip etmektedir. En fazla belirtilen sorunun ise “Taşıma servislerine yolcu alınması” olduğu tespit edilmiştir.

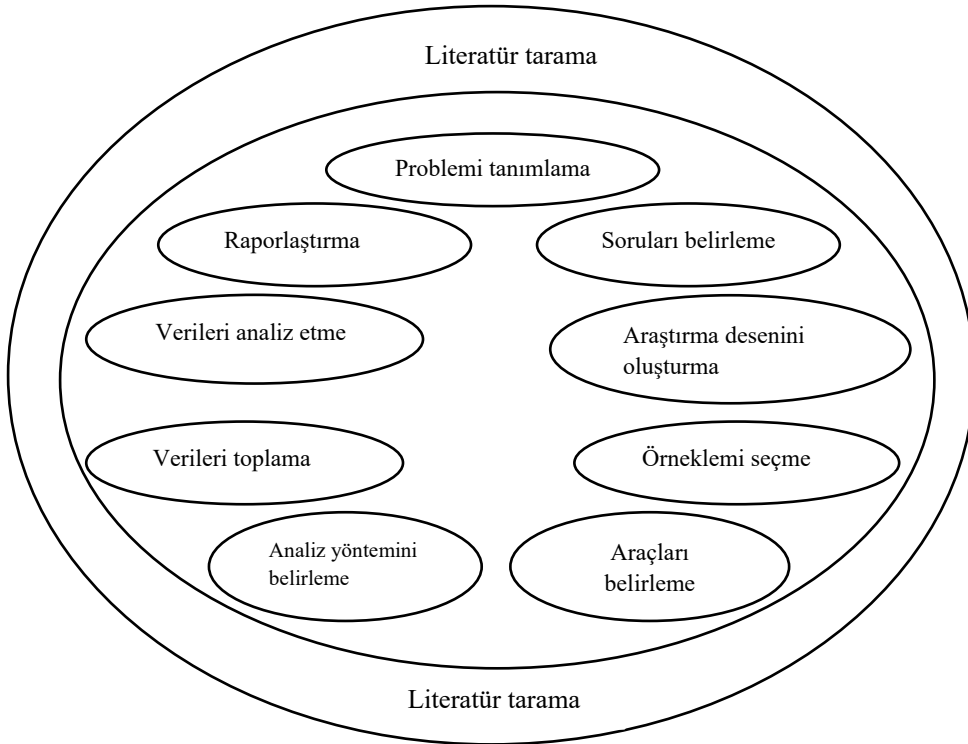
Güler vd. (2022)'nin makale araştırmasında amaç taşımali eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaçla 1998 ile 2021 yılları arasında üretilen 22 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. Böylece bu alanda yapılan çalışmaların genel durumunu tespit etmek ve ileride yapılacak çalışmalara yol göstermek hedeflenmiştir. Söz konusu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmış, veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış ve verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları ışığında ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Taşımali eğitimle ilgili en fazla lisansüstü tez çalışmasının 2010 yılında yapıldığı, tez çalışmalarında örneklem kitlesine en çok ilköğretim öğrencilerinin alındığı, çalışmalarda daha çok nicel araştırma yöntemlerinin ve yine daha çok ölçek ile anket gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı gözlenmiştir. Ayrıca incelenen çalışmalarda nicel verilerin analizinde karşılaştırmalı analizlerin ve nitel verilerin analizinde ise içerik analizinin daha çok tercih edildiği görölmüştür.

3. YÖNTEM

Bu aşamada araştırmanın modeline, evren ve örneklem bilgisine, veri toplama yöntem ve araçlarına, verilerin analiz edilme sürecine ilişkin açıklamalarda bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de taşımali eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tematik analizini yapmaktır. Belirli bir alanda ortaya konan akademik çalışmaların analizi o alana yönelik genel çerçevenin çizilmesi ve konunun derinliğine incelenmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda mevcut çalışma nitel bir araştırma olarak planlanmıştır. Çünkü nitel araştırmaların temel amacı anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamaktır. Bunun için de bulgular etrafıca betimlenir, tema ve kategorikleştirilerek sunulur (Merriam, 2018). Araştırma süreci temelde 4 aşamadan meydana gelir: Literatür tarama (Araştırma süreci boyunca devam eder.), problemi tanımlama, yöntemi belirleme, uygulama ve raporlaştırma (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2019, 26).

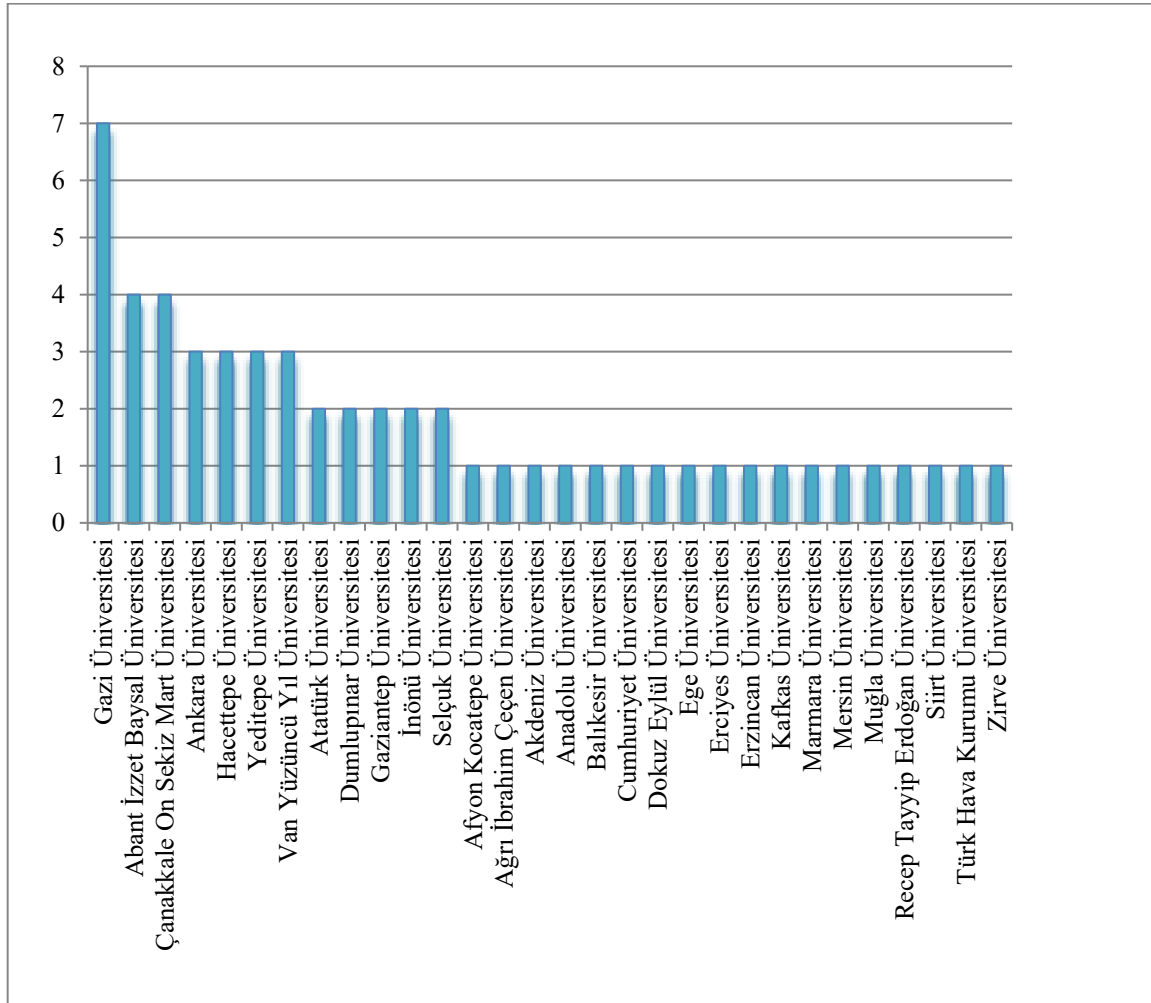
Şekil 3.1: Bilimsel araştırma süreci (Büyüköztürk vd., 2019)

Şekil 3.1’de hemen hemen tüm bilimsel araştırmalarda uygulanan araştırma sürecinin aşamaları verilmiştir. Bu araştırma esnasında da bilimsel süreç takip edilerek nitel araştırmalara uygun olan tümevarımcı bir yaklaşımla tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden hareketle probleme dayalı ana temaları meydana çıkarma ve elde edilen verileri anlamlı bir yapıya ulaştırma, böylece araştırılan konuyu açıklama, yorumlama ve anlam kazandırma çabası bulunmaktadır (Glaser ve Strauss, 1967 akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021: 44). Buna bağlı olarak araştırmada içerik analizi türlerinden biri olan tematik içerik analizi (meta-sentez) yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi metinlerde veya metinlerden oluşan bir belgede yer alan kelimelerin veya kavramların bilinirliğini ortaya çıkarmak amacıyla uygulanır ve araştırmacılar bu sayede buradaki kelimelerin ve kavramların anlamlarını, varlığını ve birbiriyle ilişkilerini belirleyip analiz ederek metinlerdeki anlamlarla ilgili çıkarımlar yapar (Büyüköztürk vd., 2019: 259). Böylece eldeki verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır (Selçuk, Palancı, Kandemir, Dünder, 2014: 433). Tematik içerik analizi ise aynı konuyla ilgili yapılan çalışmaların temalar veya temel şablonlar (matrisler) etrafında eleştirel ve bütüncül bir anlayışla bir araya getirilmesini ve yorumlanmasını kapsamaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014: 34). Mevcut çalışma için tematik içerik analizi yönteminin kullanılmasının sebebi birtakım ölçütlerle ulaşılabilen belli bir konudaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması ve bu çalışmalarda var olan durumun benzer ve farklı yönleriyle birlikte incelenmesi ve değerlendirilmesinin amaçlanmasıdır (Dağhan ve Akkoyunlu, 2015: 229). Tematik analiz sayesinde verilerin en küçük boyutlarda düzenlenmesi ve zengin betimlemeler yapılması sağlanır (Braun ve Clarke, 2019: 875).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada Türkiye’de taşınmalı eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tematik açıdan incelenmesi hedeflendiği için araştırmanın evrenini T.C. YÖK Ulusal Tez Merkezi Tez Otomasyon Sistemi tarafından 1996 yılından 2021 yılına kadar konu bağlamında arşivlenmiş olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemlerine başvurulmamış olup evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında YÖK tez tarama veri tabanında “taşınmalı”, “taşınmalı eğitim” ve “taşınma merkezi” anahtar kavramları “Tez başlığında olsun” seçeneği ile tarama yapılmış ve konu bölümü “eğitim ve öğretim” olarak filtrelenmiş 55 lisansüstü teze ulaşılmıştır (Yüksek

Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi, Erişim tarihi: 18.02.2022). Sistemde yer alan tezlerin tam metin (PDF) dosyaları kişisel bilgisayara indirilmiş (43 tez), erişim kısıtlaması olup TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama ve Ödünç Verme Sistemi) üzerinden ulaşılabilen birtakım tezler için ise Bartın Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına başvurulmuş ve söz konusu tezlerin basılı kopyaları alınmıştır (12 tez). Taşınmalı eğitim alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı Şekil 3.2’de verilmiştir.

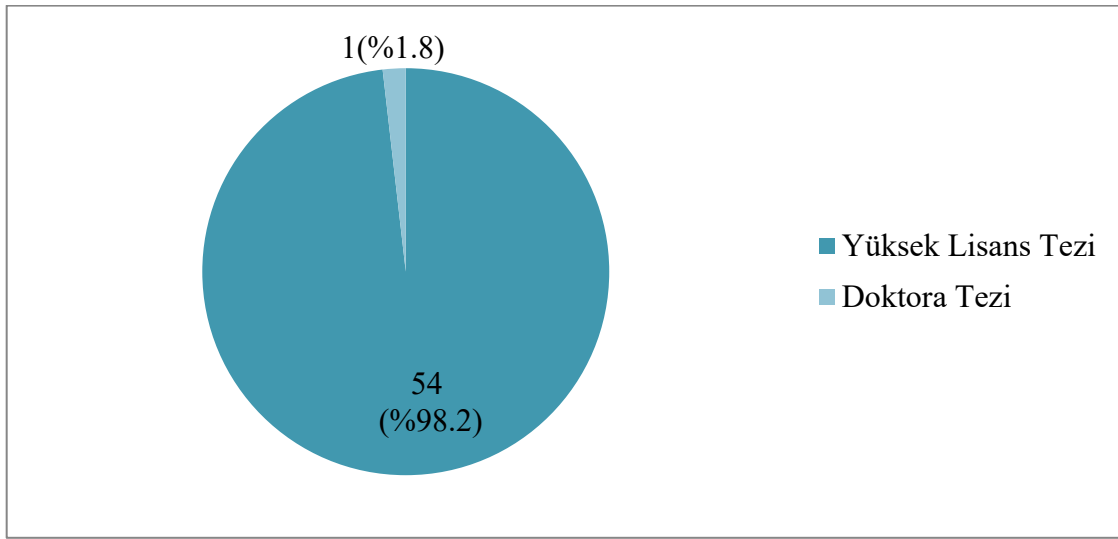

Şekil 3.2: Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Şekil 3.2 incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında ve eğitim öğretim konu başlığı içinde yapılan tezlerin Türkiye’de 30 farklı üniversitede üretildiği görülmektedir. Üniversiteler içerisinde bu alanda en fazla tez çalışması 7 çalışmayla (%12,7) Gazi Üniversitesi’nde yapılmaktadır. Bu üniversiteyi, 4 çalışmayla (%7,3) Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (%7,3) sonrasında 3’er çalışmayla Ankara (%5,5),

Hacettepe (%5,5), Yeditepe (%5,5) ve Van Yüzüncü Yıl (%5,5) üniversiteleri izlemektedir. Taşımalı eğitim alanında yapılan tezlerin 27'si (%49,1) söz konusu 7 üniversitede üretilmiştir. Geriye kalan 28 (%50,9) tez ise Şekil 3. 2'de yer alan diğer üniversitelerde yapılmıştır.

Taşımalı eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları ise Şekil 3. 3'te verilmiştir.

Şekil 3.3: Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı

Şekil 3.3 incelendiğinde taşımalı eğitim alanında üretilen yüksek lisans tezlerinin 54 tane olduğu görülmektedir. Bu oran tüm tezlerin % 98,2'sini oluşturmaktadır. Ayrıca taşımalı eğitimle ilgili sadece 1 (%1,8) tane doktora tezinin olduğu görülmektedir. İncelenen lisansüstü tez çalışmaları EK 2'de sunulmuştur.

3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Mevcut çalışma nitel bir araştırma olarak planlanmış tematik bir çalışmadır ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması düşünülen olgu ve olgular hakkında bilgiler içeren yazılı kaynakların analizini içerir ve tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabileceği gibi farklı veri toplama yöntemleriyle beraber de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 189). Veri toplama aracının belirlenmesi aşamasında öncelikle literatür taranarak bu amaçla kullanılan

birtakım formlar incelenmiştir (Sözbilir ve Kutu, 2008; Çiltaş, 2012; Albayrak ve Çiltaş, 2017) Sonrasında araştırmacı tarafından taşınalı eğitim alanında yapılan çalışmalar tekrar gözden geçirilmiş, ön okuma çalışması yapılmış ve form taslak hâline getirilmiştir. Son olarak sınıf eğitimi alanında uzman üç akademisyenin görüşü alınarak “Taşınalı Eğitim Tez Sınıflama Formu” oluşturulmuştur. “Taşınalı Eğitim Tez Sınıflama Formu” araştırmanın künyesi, araştırmanın konusu, araştırmanın amacı, araştırmada uygulanan yaklaşım, veri toplama araçları, örnekleme, veri analiz yöntemi ve araştırmanın sonucu olmak üzere sekiz bölümden oluşmaktadır (EK 1). İlgili form “Google forms” uygulamasına aktarılmış ve kodlamalar araştırmacı tarafından her tez için ayrı ayrı olacak şekilde bu uygulama üzerinde kaydedilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için kodların %20'si ikinci kodlayıcı olarak bir uzman tarafından kontrol edilmiş ve kodlayıcılar arası güvenilirlik % 92 olarak hesaplanmıştır. Hesaplama için Miles ve Huberman (1994)'ün formülü kullanılmıştır: Güvenilirlik = $100 * (\text{anlaşma sayısı} / \text{toplam anlaşma} + \text{anlaşmazlık sayısı})$

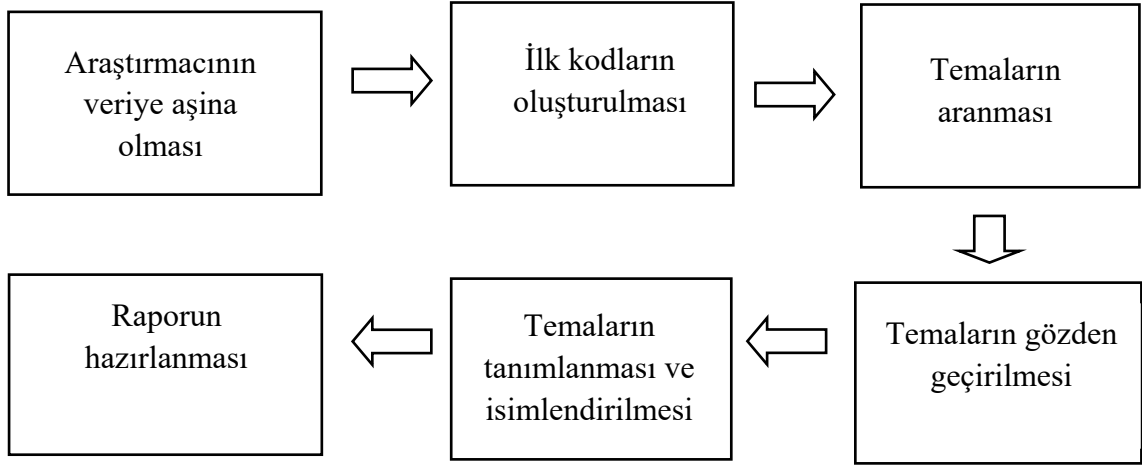
Araştırmacı, iç tutarlılığı sağlamak için ön kodlamadan sonra belirli bir süre içinde yeniden kodlama yapmıştır. Son olarak, iç tutarlılık katsayısı %94 olarak hesaplanmış olup güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994).

Ayrıca Etik Kurul İzin Belgesi için ilgili üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuş ve insan etkileşiminde bulunan bir çalışma olmaması sebebiyle etik kurul iznine gerek olmadığı kararı verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analiz edilmesinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz, verilerin içindeki temaları tespit etmeyi, analiz etmeyi ve son olarak raporlaştırmayı içeren bir yöntemdir (Braun ve Clarke, 2019: 875). Nitel araştırmalarda analiz süreci, verilerin bir araya getirilmesi (transkriptte bulunan metin verilerinin ya da fotoğraflardaki görsel verilerin), veri tabanında ön okuma çalışmasının yapılması, verilerin kodlanması ve kodların bir araya getirilmesiyle temalara (örüntülere) ulaşılması, verilerin tablolar, şekiller

ya da bir tartışma biçiminde sunulması ve bunların yorumlanmasını kapsamaktadır (Creswell, 2021: 181). Aşağıdaki Şekil 3.4’te tematik analizin aşamaları verilmiştir.

Şekil 3.4: Tematik analizin aşamaları (Braun & Clarke, 2019)

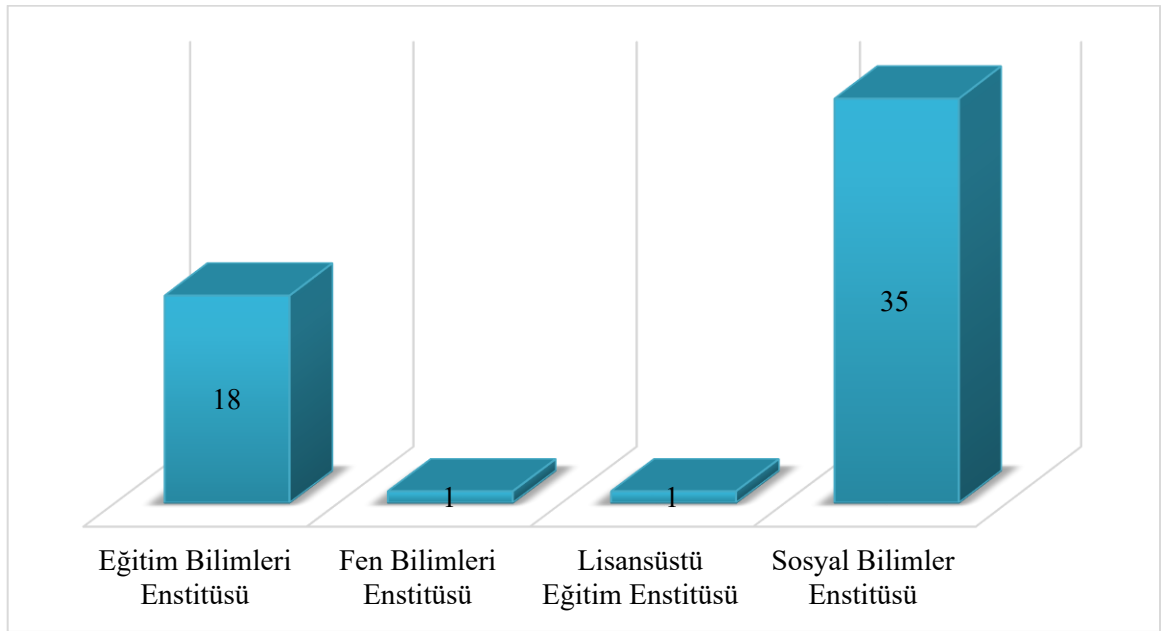
Şekil 3.4 incelendiğinde tematik analiz aşamalarının birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Araştırmacının veri setini tanıması ve baştan sona tüm veriler için ön okumanın yapılması oldukça önemlidir. Buradaki tematik analiz aşamaları ilgili araştırmada süreç boyunca araştırmacı tarafından da takip edilmiştir. Buna göre öncelikle konunun belirlenmesi ve belli ölçütler dahilinde araştırmanın veri setini oluşturacak tezlerin (55 tez) seçilmesinden sonra seçilen tezlerin okunması aşamasına geçilmiştir. Birkaç kez veri setinin okunması, literatürün taranması ve uzman görüşlerinin alınmasından sonra oluşturulan “Taşımali Eğitim Tez Sınıflama Formu” aracılığıyla verilerin toplanmasına başlanmıştır. Toplanan verilerden kodlar (alt temalara dair örnekler) oluşturulmuş ve kayıt altına alınmıştır. Kodlar bir araya getirilerek ortak alt temalar (kategoriler) ve alt temalar da bir araya getirilerek temalar oluşturulmuş ve sonuçlar grafikler ya da tablolar yardımıyla somutlaştırılarak sunulmuştur. Son aşamada da süreç ve bulgular raporlaştırılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen veriler ışığında alt problemlerin çözümlenmesi amacıyla bulgulara yer verilmektedir. Bulgular alt problemlerdeki sıralamayı takip ederek ortaya konmuş ve şekil ya da tablolar halinde özetlenerek sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin tanımlayıcı bilgileri içeren genel özellikleri (Üretildiği enstitü, üretildiği anabilim dalı, üretildiği yıl ve uygulamanın yapıldığı şehir) nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Söz konusu alt probleme cevap bulabilmek için veri seti “Taşınmalı Eğitim Tez Sınıflama Formu” aracılığıyla incelenmiş ve elde edilen veriler grafikler halinde ortaya konmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın veri setini oluşturan tezlerin, öncelikle hangi enstitülerde üretildiğine yönelik bilgiler Şekil 4.1’de sunulmaktadır.

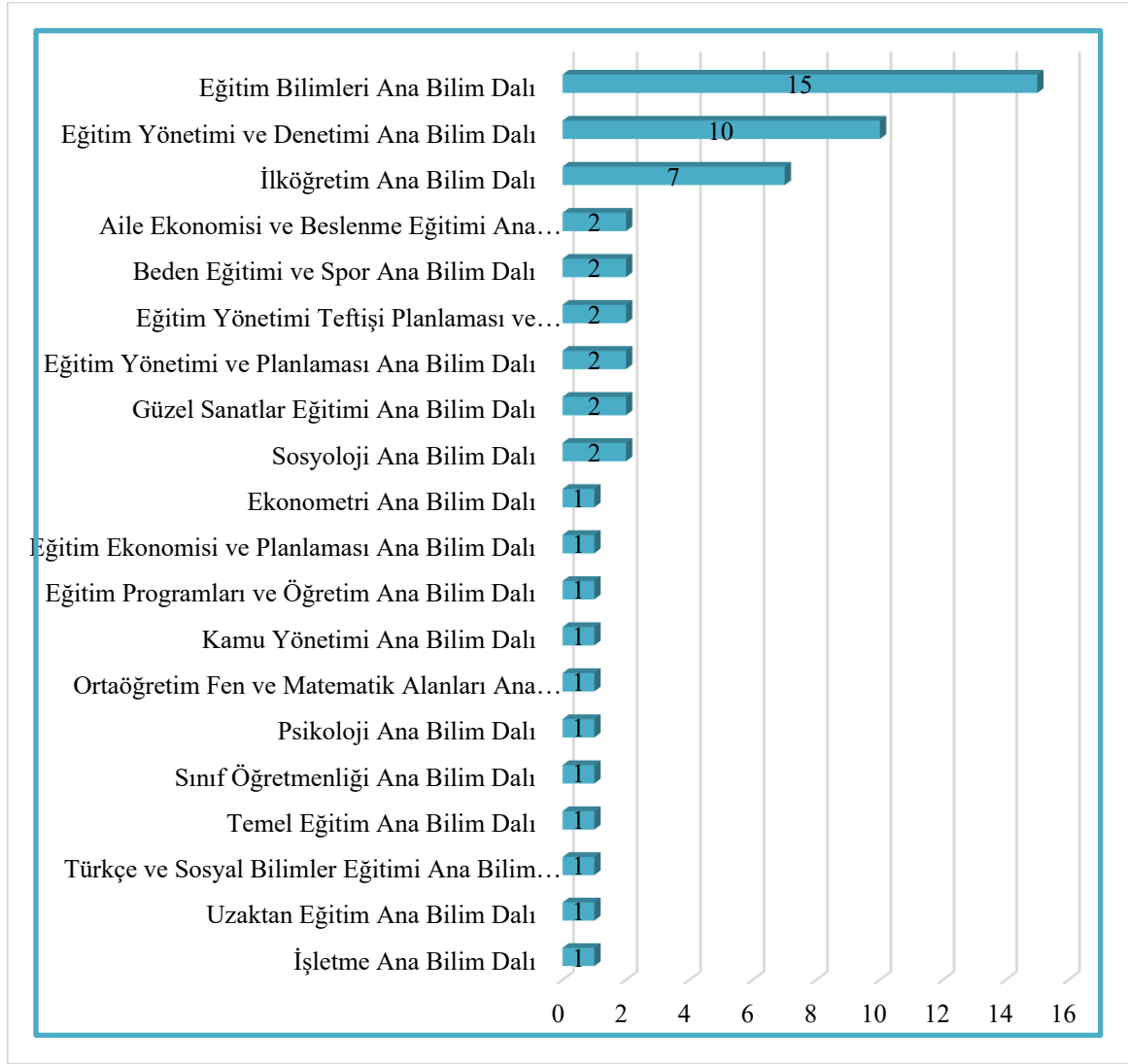

Şekil 4.1: Lisansüstü tezlerin üretildiği enstitülere göre dağılımı

Şekil 4.1’de taşınmalı eğitim alanında üretilen tezlerin enstitülere göre dağılımı yer almaktadır. Elde edilen veriler ışığında taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde üretildiği görülmektedir. Buna göre incelenen

tezlerin 35'i (%63,6) Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde çalışılmıştır. Bunu 18 tez (% 32,8) ile üniversitelerin Eğitim Bilimleri Enstitüleri takip etmektedir. 1'er tez (%1,8) ise Fen Bilimleri Enstitüsü ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde üretilmiştir.

Tezlerin üretildiği ana bilim dallarına ilişkin bilgiler ise Şekil 4.2'de verilmiştir.

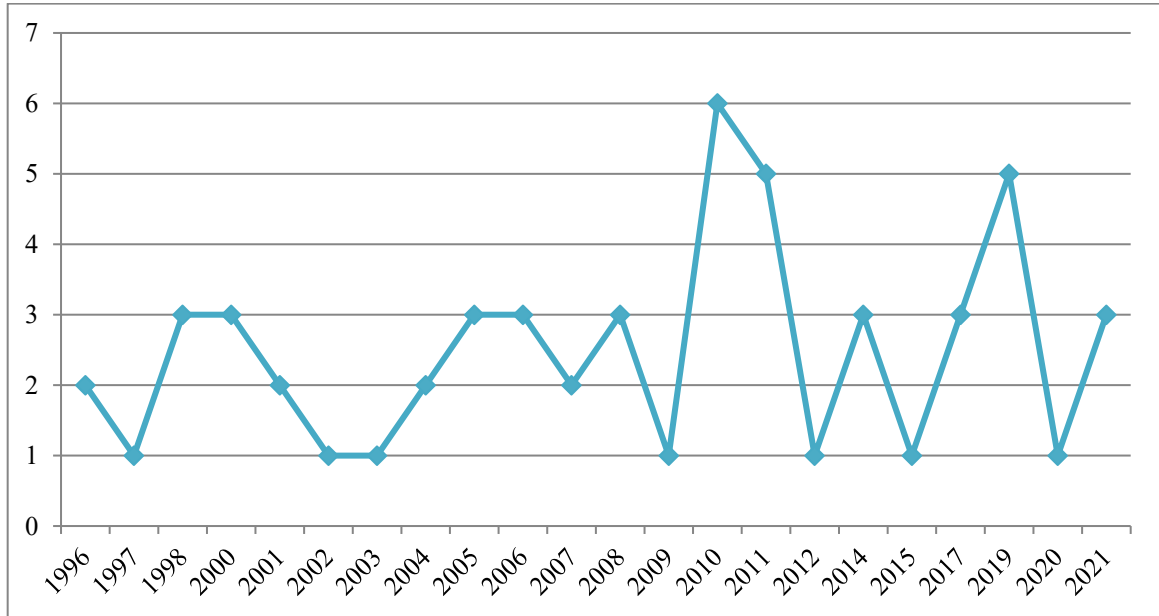

Şekil 4.2: Lisansüstü tezlerin üretildiği ana bilim dallarına göre dağılımı

Şekil 4.2 incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında üretilen tezlerin çoğunlukla Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda ortaya konduğu görülmektedir (%27,3). Bu tezleri Eğitim Yönetimi ve Denetimi (%18,2) ile İlköğretim Ana Bilim Dalında (%12,7) üretilen tezler takip etmektedir. Sonrasında 2'şer kez ile Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi (%3,6), Beden Eğitimi ve Spor (%3,6) , Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi (%3,6),

Eğitim Yönetimi ve Planlaması (% 3,6), Güzel Sanatlar Eğitimi (%3,6) ile Sosyoloji (% 3,6) Ana Bilim dallarında üretilen tezler gelmektedir. Ayrıca Ekonometri (%1,8), Eğitim Ekonomisi ve Planlaması (%1,8), Eğitim Programları ve Öğretim (%1,8), Kamu Yönetimi (%1,8), Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (%1,8), Psikoloji (%1,8), Sınıf Öğretmenliği (%1,8), Temel Eğitim (%1,8), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi (%1,8), Uzaktan Eğitim (%1,8) ve İşletme (%1,8) Ana Bilim dallarında da taşınalı eğitim uygulamasıyla ilgili tezlerin üretildiği görülmektedir. Taşınalı eğitim uygulaması konu başlığı içerisinde üretilen tezler enstitülere bağlı 20 farklı ana bilim dalı içerisinde incelenmiştir.

Tezlerin üretildiği yıllara göre dağılımını içeren bulgular, Şekil 4.3'te sunulmuştur.

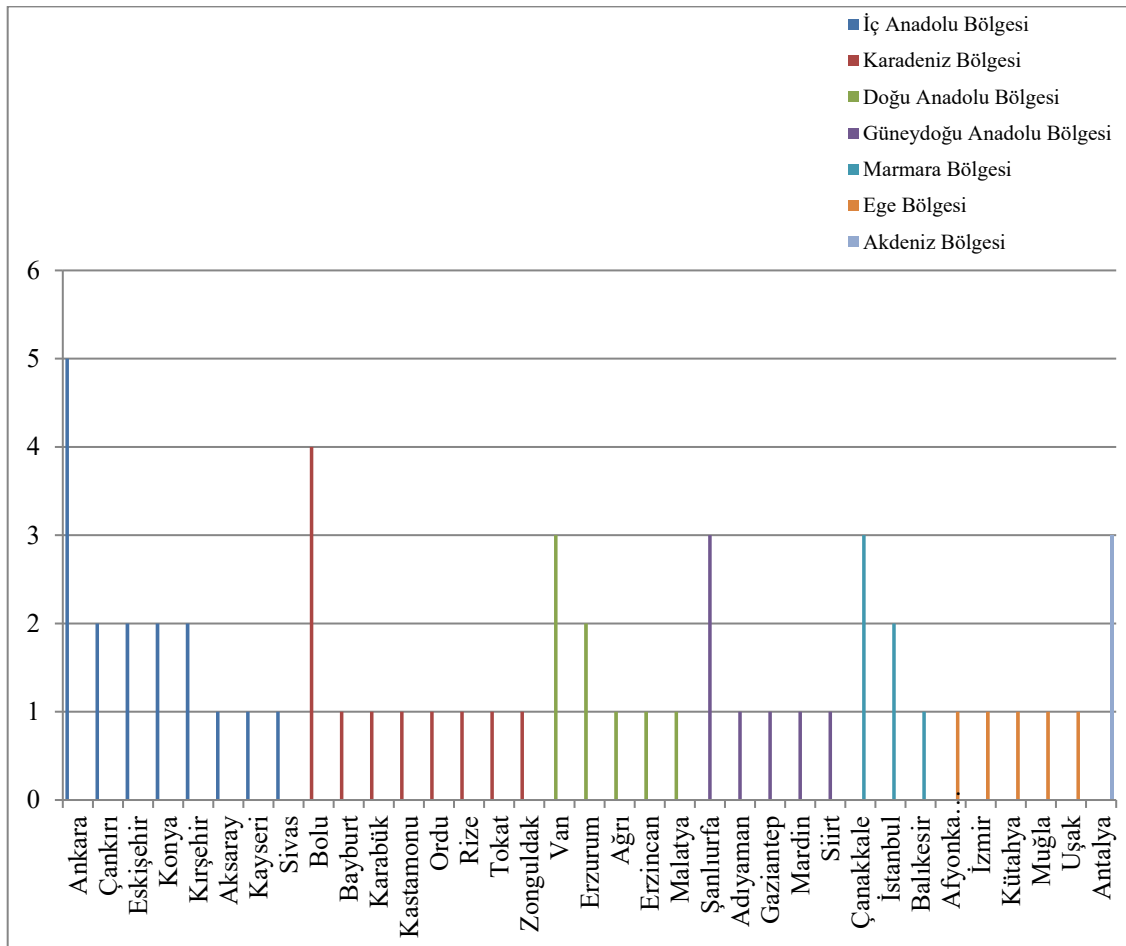

Şekil 4.3: Lisansüstü tezlerin üretildiği yıllara göre dağılımı

Şekil 4.3'e göre taşınalı eğitim alanında üretilen ilk lisansüstü tezlerin 1996 yılında yapılmış olduğu görülmektedir. Taşınalı eğitim sistemine 1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren geçildiği düşünüldüğünde 1996 yılı ve sonrasında konuyla ilgili olarak 1999, 2013, 2016 ve 2018 yılları hariç her sene en az bir tez yapılmıştır. En fazla lisansüstü tezin altı teze 2010 yılında ortaya konulduğu görülmektedir. 2010 yılı dışında ise 2011 ve 2019 yıllarında da Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde konuyla ilgili 5'er tez üretilmiştir. Özellikle 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren 9. sınıf öğrencilerinin de taşınalı eğitim sistemine dâhil olması ve sonrasında zorunlu eğitimin 2012 yılında çıkarılan

kanunla sekiz yıldan 12 yıla çıkarılması sonucunda taşınan öğrencinin kapsamının genişlemesiyle birlikte 2010 yılından itibaren üretilen tezlerde de artış yaşanmıştır. Çünkü bu 11 yıllık süreçte yapılan tezlerin toplamı 28’dir ve tüm tezlerin % 51’i bu zaman diliminde ortaya konmuştur. Buna karşılık yıllar içinde tez sayılarında bir tutarlılığın olmayıp bir dalgalanmanın mevcut olduğu da görülmektedir. Örneğin 2008 yılında üç tez üretilmişken 2009 yılında bir tez veya 2011 ve 2019 yıllarında 5’er tez üretilmişken 2012 ve 2020 yıllarında 1’er tez üretilmiştir.

Taşınalı eğitim sistemine ilişkin lisansüstü tezlere ait uygulamaların hangi şehirlerde (bölge) yapıldığına dair bulgular ise Şekil 4.4’te sunulmuştur.

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Şekil 4.4: Lisansüstü tezlerin uygulamalarının yapıldığı şehirler

Şekil 4.4’e göre taşınalı eğitim konusunu içeren lisansüstü tez çalışmaları 35 farklı şehirde (uygulama alanında) yapılmıştır. Böylece taşınalı eğitim sisteminin ülkemizin her bölgesinde uygulandığı düşünüldüğünde tez çalışmalarına ait verilerin de ülkemizin her

bölgesinden toplandığı görülmektedir. Bu bölgeler sırasıyla İç Anadolu Bölgesi (n=16), Karadeniz Bölgesi (n=11), Doğu Anadolu Bölgesi (n=8), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (n=7), Marmara Bölgesi (n=6), Ege Bölgesi (n=5) ve Akdeniz Bölgesi'dir (n=3). Konuya yönelik en çok tez çalışmasının yapıldığı ve verilerin toplandığı şehir Ankara'dır (%8,9). Bu şehri Bolu takip etmektedir (%7,1). Sonrasında Van, Şanlıurfa, Çanakkale ve Antalya gelmektedir (%5,3). Çankırı, Eskişehir, Konya, Kırşehir, Erzurum ve İstanbul'da da taşınmalı eğitim sistemine yönelik tez çalışmalarına ait veriler toplanmış ve çalışma grupları oluşturulmuştur (%3,6). Aksaray, Kayseri, Sivas, Bayburt, Karabük, Kastamonu, Ordu, Rize, Tokat, Zonguldak, Ağrı, Erzincan, Malatya, Adıyaman, Gaziantep, Mardin, Siirt, Balıkesir, Afyonkarahisar, İzmir, Kütahya, Muğla ve Uşak'ta taşınmalı eğitim sistemine ait tezlerin uygulama sahası olmuştur (%1,8). Aynı zamanda Şekil 4. 4'te yer alan şehirlerin bazıları taşınmalı eğitimin ilk başladığı yıllardaki yerleşim birimlerinin bulunduğu şehirlerdir (Antalya, Çankırı, Gaziantep, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale) ve dolayısıyla yıllardır taşınmalı eğitim bu bölgelerde uygulanmaktadır. Bu durum üretilen tez çalışmalarının amaca yönelik olmasında önemli bir göstergedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin konu dağılımı nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu alt probleme ilişkin bulgulara ulaşabilmek amacıyla öncelikle alan yazın taranarak kodlar (alt temalara dair örnekler) belirlenmiş, sonrasında tezler incelenerek bu kodlar geliştirilmiştir. Daha sonra ilgili kodlar kategorilere (alt tema) ayrılarak tema altında toplanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1: Lisansüstü tezlerin içerdiği konulara göre dağılımı

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Taşınmalı Eğitim Durum Değerlendirmeleri	Taşınmalı eğitim sistemi uygulama süreci	Taşınmalı eğitim sisteminin değerlendirilmesi, sorunları ve sorunlarına getirilen çözüm önerileri	33	42,8

		Taşınmalı eğitim sisteminde beslenme uygulamaları ve beslenme sorunları	5	6,5
		Taşınmalı eğitim sisteminde risk faktörü	1	1,3
Öğrenci başarısının değerlendirilmesi		Normal (yerleşik), taşınmalı, yatılı okulların veya bu okullardaki öğrencilerin karşılaştırılması	18	23,4
		Derse yönelik tutum ve ilgi belirleme	6	7,8
		Taşınmalı eğitim sisteminin öğrenci başarısına etkisi	5	6,5
Eğitim modeli/programı geliştirme veya değerlendirme çalışmaları		İlköğretim programının değerlendirilmesi	1	1,3
		İlköğretim matematik programının değerlendirilmesi	1	1,3
		Eğitim modeli geliştirme	1	1,3
		Matematiksel bir model oluşturma	1	1,3
Psiko-sosyal durum		Bireylerin iş yaşam kalitelerinin örgütsel bağlılık düzeylerine etkisi	1	1,3
		Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul (örgütsel) etkililik algıları	1	1,3
		Öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi	1	1,3
Fiziki durum		Taşınmalı eğitim sonucu köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların durumu	1	1,3
		Coğrafyanın taşınmalı eğitim uygulamasına etkisi	1	1,3
Toplam			77	100

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Tablo 4.1'e göre taşınmalı eğitim alanında üretilen tezler, "Taşınmalı eğitim sistemi uygulama süreci, öğrenci başarısının değerlendirilmesi, eğitim modeli/programı geliştirme veya değerlendirme çalışmaları, psiko-sosyal durum ve fiziki durum" alt temaları altında toplanmaktadır. Taşınmalı eğitim sisteminin uygulama süreci boyutunda ele alınan konular sırasıyla; Taşınmalı eğitim sisteminin değerlendirilmesi, sorunları ve sorunlarına getirilen

çözüm önerileri (%42,8), taşınmalı eğitim sisteminde beslenme uygulamaları ve beslenme sorunları (%6,5) ile taşınmalı eğitim sisteminde risk faktörü (%1,3) konularını içermektedir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesi boyutunda ele alınan konular ise normal (yerleşik), taşınmalı, yatılı okulların veya bu okullardaki öğrencilerin karşılaştırılması (%23,4), derse yönelik tutum ve ilgi belirleme (%7,8), taşınmalı eğitim sisteminin öğrenci başarısına etkisi (%6,5) konu alanlarını kapsamaktadır. Eğitim modeli/programı geliştirme veya değerlendirme çalışmaları hakkında ortaya konan çalışmalar ise ilköğretim programının değerlendirilmesi (%1,3), ilköğretim matematik programının değerlendirilmesi (%1,3), eğitim modeli geliştirme (%1,3), matematiksel bir model oluşturma (%1,3) konularını içeren tezlerden oluşmaktadır. Çalışmaların psiko-sosyal durum boyutu da incelenen bir başka konu başlığı olarak göze çarpmaktadır. Bu çalışmalarla bireylerin iş yaşam kalitelerinin örgütsel bağlılık düzeylerine etkisi (%1,3), yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul (örgütsel) etkililik algıları (%1,3), öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi (%1,3) konularını içeren tez çalışmaları yürütülmüştür. Fiziki durum alt teması içinde ele alınan tezler ise taşınmalı eğitim sonucu köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların durumu (%1,3), coğrafyanın taşınmalı eğitim uygulamasına etkisi (%1,3) konularını içermektedir.

Taşınmalı eğitim alanında üretilen tez çalışmalarının konu dağılımları incelendiğinde taşınmalı eğitim sisteminin uygulama sürecinin araştırıldığı konuların fazlalığı göze çarpmaktadır (%50,6). Öyle ki taşınmalı eğitim alanında araştırılan tüm konuların yarısında bu alt temada yer alan konu başlıklarına değinilmiştir. Özellikle araştırılan tez çalışmalarının çoğunluğunun taşınmalı eğitim sisteminin değerlendirilmesi, sorunları ve sorunlarına getirilen çözüm önerilerine yönelik olduğu görülmektedir (%42,8). Bu alt temada üzerinde durulan bir diğer konu, taşınmalı eğitim sisteminde beslenme uygulamaları ve beslenme sorunlarıdır (%6,5). Taşınmalı eğitim alanında sıklıkla ele alınan bir diğer alt tema ise öğrenci başarısının değerlendirilmesidir (%37,7). Bu bağlamda normal (yerleşik), taşınmalı, yatılı okulların veya bu okullardaki öğrencilerin karşılaştırılması (%23,4) tez çalışmalarında üzerinde durulan konuların başında gelmektedir. Ayrıca taşınmalı öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerinin belirlenmesine (%7,8) ve taşınmalı eğitim sisteminin öğrenci başarısına etkisine (%6,5) yönelik konulara da alanyazında yer verildiği görülmektedir. Taşınmalı eğitim uygulaması, eğitim modelinin/programının geliştirilmesine veya değerlendirilmesine dönük birtakım çalışmalar (%5,2) içerisinde de yer almaktadır.

İlköğretim programının değerlendirilmesi (%1,3), ilköğretim matematik programının değerlendirilmesi (%1,3), eğitim modeli geliştirme (%1,3) ve matematiksel bir model oluşturma (%1,3) bu konulara örnektir. Aynı zamanda uygulamaya ilişkin psiko-sosyal durum (% 3,9) ile fiziki durum (% 2,6) alt temaları içerisinde yer alan araştırma konularına da rastlanmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin amaçlarına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Araştırma problemi doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 4.2’de sunulmaktadır.

Tablo 4.2: Lisansüstü tezlerin içerdiği amaca göre dağılımı

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Taşınalı Eğitim Durum Değerlendirmeleri	Taşınalı eğitim sistemi uygulama süreci	Taşınalı eğitim sisteminin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunmak	33	42,8
		Taşınalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmesi üzerine araştırmalar yapmak	5	6,5
		Taşıma merkezi okullarda karşılaşılabilecek riskleri tespit etmek ve bu risklere yönelik önlemler almak	1	1,3
	Öğrenci başarısının değerlendirilmesi	Taşınalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırmak	18	23,4
		Taşınalı öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerini belirlemek	6	7,8
		Taşınalı eğitim sisteminin öğrencilerin ders başarılarına etkisini tespit etmek	5	6,5
Eğitim geliştirme değerlendirme çalışmaları	Eğitim modeli/programı veya değerlendirme çalışmaları	Taşınalı eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik model geliştirme çalışmaları uygulamak	2	2,6

	İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin matematik programının hedef ve davranışlarına ulaşılabilirliğini değerlendirmek	1	1,3
	Taşıma merkezi okullarda dönemin eğitim programının uygulanabilirliğini değerlendirmek	1	1,3
Psiko-sosyal durum	Taşıma merkezi okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin iş yaşam kalitelerini ve örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemek	1	1,3
	Normal ve taşınmalı eğitim yapan okulların yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algılarını tespit etmek	1	1,3
	Beden eğitimi ve sporun öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine sunduğu katkıları tespit etmek	1	1,3
Fiziki durum	Taşınmalı eğitim sonucunda köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların değerlendirilme durumlarını belirlemek	1	1,3
	Coğrafyanın taşınmalı eğitim uygulaması üzerindeki etkisini belirlemek	1	1,3
Toplam		77	100

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Tablo 4.2 incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin amaca göre dağılımları konu dağılımlarıyla paralellik göstermektedir. Buna göre incelenen tezlerin taşınmalı eğitim sisteminin uygulama süreci boyutuna yönelik amaçları sırasıyla; taşınmalı eğitim sisteminin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunmak (%42,8), taşınmalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmesi üzerine araştırmalar yapmak (%6,5) ve taşıma merkezi okullarda karşılaşılabilecek riskleri tespit etmek ve bu risklere yönelik önlemler almak (%1,3) olarak ortaya çıkmaktadır. Üretilen tez çalışmaları içerisinde öğrenci başarısının değerlendirilmesi alt temasında yer alan tezler ise taşınmalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırma (%23,4), taşınmalı öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerini belirleme (%7,8) ve taşınmalı eğitim

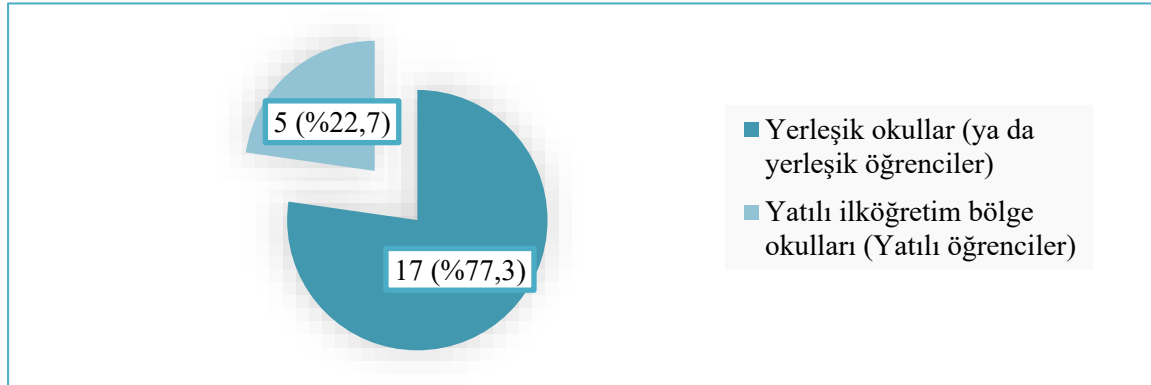
sisteminin öğrencilerin ders başarılarına etkisini tespit etme (%6,5) amaçlarından oluşmaktadır. Diğer bir alt tema olan eğitim modeli/programı geliştirme veya değerlendirme çalışmalarını içeren amaçlar ise üç grupta toplanmıştır. Bu doğrultuda araştırılan tezlerin taşınalı eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik model geliştirme çalışmaları uygulamak (%2,6), ilköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin matematik programının hedef ve davranışlarına ulaşılabilirliğini değerlendirmek (%1,3) ve taşıma merkezi okullarda dönemin eğitim programının uygulanabilirliğini değerlendirmek (%1,3) amaçlarına yönelik çalışmalardan oluştuğu görülmektedir. Araştırmalar psiko-sosyal durum boyutunda ele alındığında ise çalışmaların, taşıma merkezi okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin iş yaşam kalitelerini ve örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemek (%1,3), normal ve taşınalı eğitim yapan okulların yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algılarını tespit etmek (%1,3) ve beden eğitimi ve sporun öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine sunduğu katkıları tespit etmek (%1,3) amaçlarını taşıdığı belirlenmiştir. Son olarak tezlerin fiziki durum boyutu içerisinde, taşınalı eğitim sonucunda köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların değerlendirilme durumlarını belirlemek (%1,3) ve coğrafyanın taşınalı eğitim uygulaması üzerindeki etkisini belirlemek (%1,3) amaçlı araştırmaların bulunduğu görülmektedir.

Taşınalı eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin amaçlarına göre dağılımları incelendiğinde, alanyazında en fazla taşınalı eğitim sisteminin uygulama sürecine yönelik araştırmalar bulunmaktadır (%50,6). Buna göre incelenen tez çalışmalarının çoğunlukla taşınalı eğitim sisteminin sorunlarını tespit etme ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunma amacını taşıdığı görülmektedir (%42,8). Aynı zamanda taşınalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmesi üzerine yapılan araştırmalar da mevcuttur (%6,5). Bunun dışında alanyazında, öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (%37,7). Özellikle taşınalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştıran tez çalışmalarının fazlalığı göze çarpmaktadır (%23,4). Söz konusu amaçların dışında taşınalı öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerini belirlemek (%7,8) ile taşınalı eğitim sisteminin öğrencilerin ders başarılarına etkisini tespit etmek (%6,5) amaçlı araştırmalar da yapılmıştır. Eğitim modeli/programı geliştirme veya değerlendirme kategorisinde yer alan tezler incelendiğinde taşınalı eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik model geliştirme çalışmaları uygulama (%2,6), ilköğretim 4. ve 5.

Sınıf öğrencilerinin matematik programının hedef ve davranışlarına ulaşılabilirliğini değerlendirme (%1,3) ve taşıma merkezi okullarda dönemin eğitim programının uygulanabilirliğini değerlendirme (%1,3) amacı taşıyan tezlerin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca taşınalı eğitim alanında incelenen tezlerin bir kısmının psiko-sosyal durum (%3,9) bir kısmının da fiziki durum (%2,6) alt temasında araştırmalar içerdiği veri setinin incelenmesi sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

4.3.1 Taşınalı Eğitim Uygulaması İle Diğer Uygulamaların Karşılaştırılması

Taşınalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırma amacı taşıyan 18 tezin bulunduğu Tablo 4.2’de belirtilmişti. Bu noktada karşılaştırılan uygulamalara, karşılaştırılma durumlarına (kategori) ve sonuçlarına yönelik bulgulara yer verilerek taşınalı eğitim sisteminin diğer uygulamalar içerisindeki yerinin somutlaştırılması amaçlanmaktadır. Böylece taşınalı eğitim sisteminin incelenen tezler itibariyle diğer uygulamalar karşısındaki olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olduğunun daha iyi anlaşılması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda öncelikle Şekil 4.5’te taşınalı eğitim sisteminin hangi uygulamalarla karşılaştırıldığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

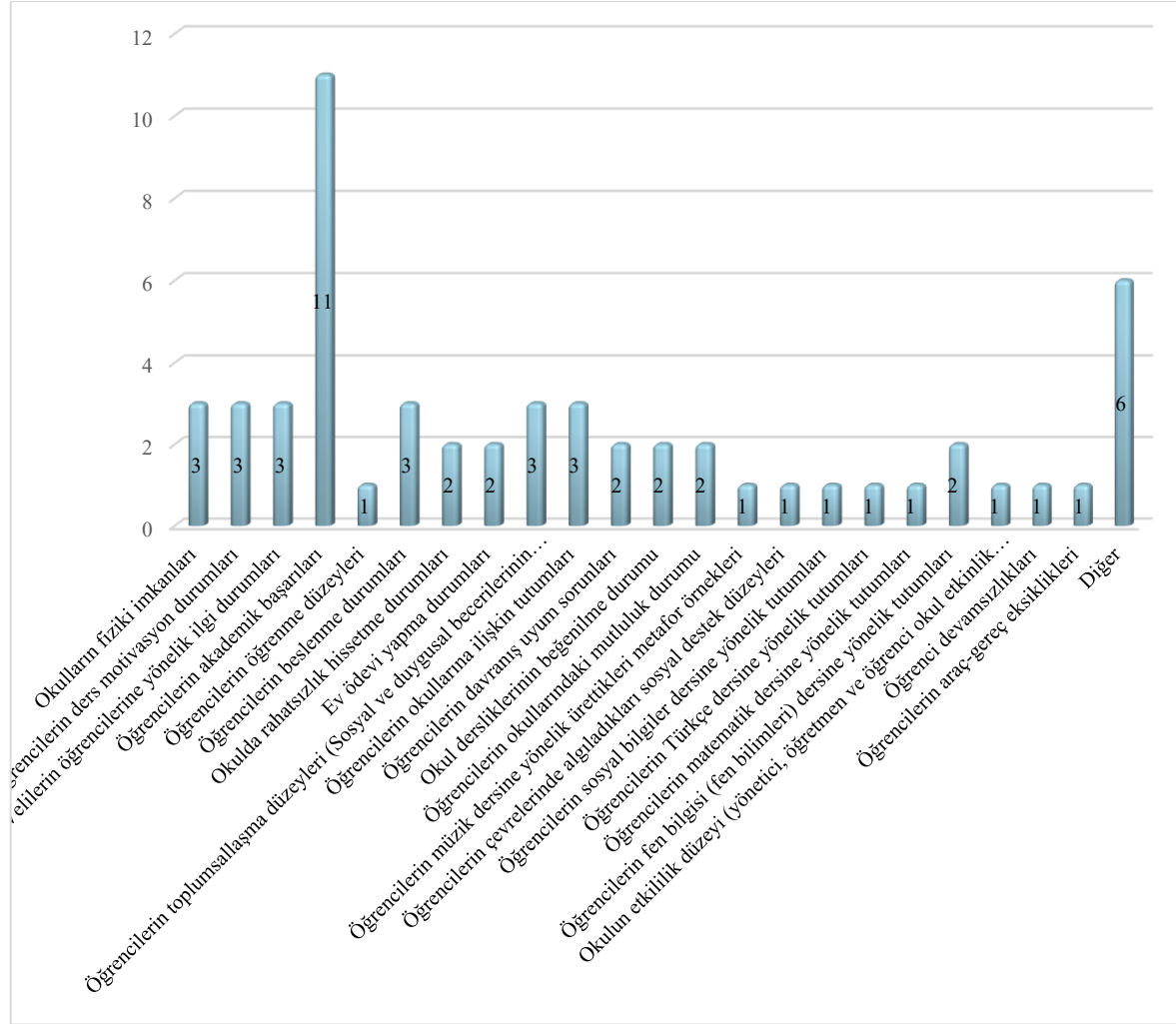

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Şekil 4.5: Karşılaştırılan uygulama

Şekil 4.5’e göre taşınalı eğitim sistemine ilişkin lisansüstü tez çalışmalarından karşılaştırma amacı taşıyan tezlerde; iki okul türü veya bu okullarda bulunan öğrenciler taşıma merkezi okullarla (ya da taşınalı öğrencilerle) karşılaştırılmıştır. Üç uygulamanın birlikte karşılaştırıldığı tez çalışmaları da mevcuttur ve bu durum grafik üzerinde ayrı veriler halinde düzenlenmiştir. Buna göre taşıma merkezi okullar (ya da taşınalı öğrenciler) yerleşik okullarla (ya da yerleşik öğrenciler) 17 tez çalışmasında (%77,3), yatılı

ilköğretim bölge okulları ile ise beş (%22,7) tez çalışmasında karşılaştırılmıştır. Böylece taşınalı eğitim sisteminin en çok yerleşik okullardaki eğitim uygulamalarıyla karşılaştırılmış olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu uygulamaların karşılaştırılma durumlarına (kategori) ait bulgular ise Şekil 4.6’da verilmektedir.

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

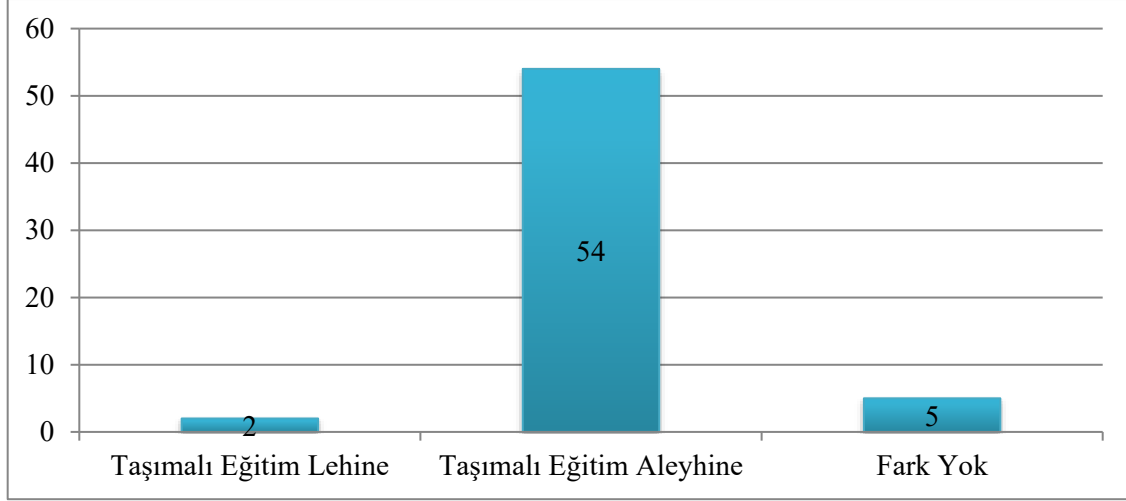
Şekil 4.6: Karşılaştırılma durumu

Şekil 4.6 incelendiğinde taşınalı eğitim uygulamasının (taşınalı öğrenciler ya da taşıma merkezi okullar) diğer uygulamalar ile (yerleşik okullar ya da yerleşik öğrenciler ile yatılı okullar ya da yatılı öğrenciler) 23 farklı kategoride karşılaştırıldığı görülmektedir. Bu uygulamaların karşılaştırıldığı durumlar: Öğrencilerin akademik başarıları, öğrenme düzeyleri, ders motivasyon durumları, beslenme durumları, okulda rahatsızlık hissetme durumları, ev ödevi yapma durumları, toplumsallaşma düzeyleri (sosyal ve duygusal becerilerinin gelişmesi), okullarına ilişkin tutumları, davranış-uyum sorunları,

okullarındaki mutluluk durumları, müzik dersine yönelik ürettikleri metafor örnekleri, çevrelerinde algıladıkları sosyal destek düzeyleri, derslere (sosyal bilgiler, Türkçe, matematik, fen bilimleri) yönelik tutumları, devamsızlıkları, araç-gereç eksiklikleri, okulların fiziki imkânları, okul dersliklerinin beğenilme durumu, okulun etkililik düzeyi, velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları ve diğer (öğrencilerin fiziksel özellikleri - boy, kilo, vücut kitle indeksi-, fiziksel aktivite düzeyleri, lisanslı spor yapma durumları, ailelerinin spora yönlendirme düzeyleri, beden eğitimi ve spora yönelik ilgi düzeyleri ve obezite düzeyleri) şeklinde belirtilmiştir.

Şekil 4.6'ya göre uygulamaların en çok karşılaştırıldığı durum öğrencilerin akademik başarı düzeyleri olmuştur (%19,7). Sonrasında diğerleri olarak (öğrencilerin fiziksel özellikleri (boy, kilo, vücut kitle indeksi), fiziksel aktivite düzeyleri, lisanslı spor yapma durumları, ailelerinin spora yönlendirme düzeyleri, beden eğitimi ve spora yönelik ilgi düzeyleri ve obezite düzeyleri) belirtilen durumlar karşılaştırılmıştır (%10,7) Bu durumları okulların fiziki imkânları (%5,3), öğrencilerin toplumsallaşma düzeyleri (% 5,3), okullarına ilişkin tutumları (%5,3), beslenme durumları (%5,3), ders motivasyon durumları (%5,3) ve velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları (%5,3) takip etmektedir. Uygulamaların 2'ser defa karşılaştırıldığı durumlar ise öğrencilerin okulda rahatsızlık hissetme durumları (%3,6), ev ödevi yapma durumları (%3,6), davranış uyum sorunları (% 3,6), okullarındaki mutluluk durumları (% 3,6) fen bilimleri dersine yönelik tutumları (% 3,6) ve okul dersliklerinin beğenilme durumlarıdır (%3,6). Aynı zamanda 1'er kez öğrencilerin öğrenme düzeyleri (%1,8), müzik dersine yönelik ürettikleri metafor örnekleri (% 1,8), çevrelerinde algıladıkları sosyal destek düzeyleri (%1,8), sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları (%1,8), Türkçe dersine yönelik tutumları (%1,8), matematik dersine yönelik tutumları (%1,8), devamsızlıkları (% 1,8), araç gereç eksiklikleri (%1,8) ve okulun etkililik düzeyi (%1,8) karşılaştırılmıştır.

Taşınmalı eğitim sisteminin diğer uygulamalarla karşılaştırılması neticesinde karşılaştırılma durumları ölçüt alınarak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle yerleşik okullarla (ya da yerleşik öğrenciler) taşıma merkezi okullar (ya da taşınmalı öğrenciler) arasındaki karşılaştırma sonuçlarına yer verilmektedir. Söz konusu sonuçlara ilişkin bulgular Şekil 4.7'de verilmiştir.

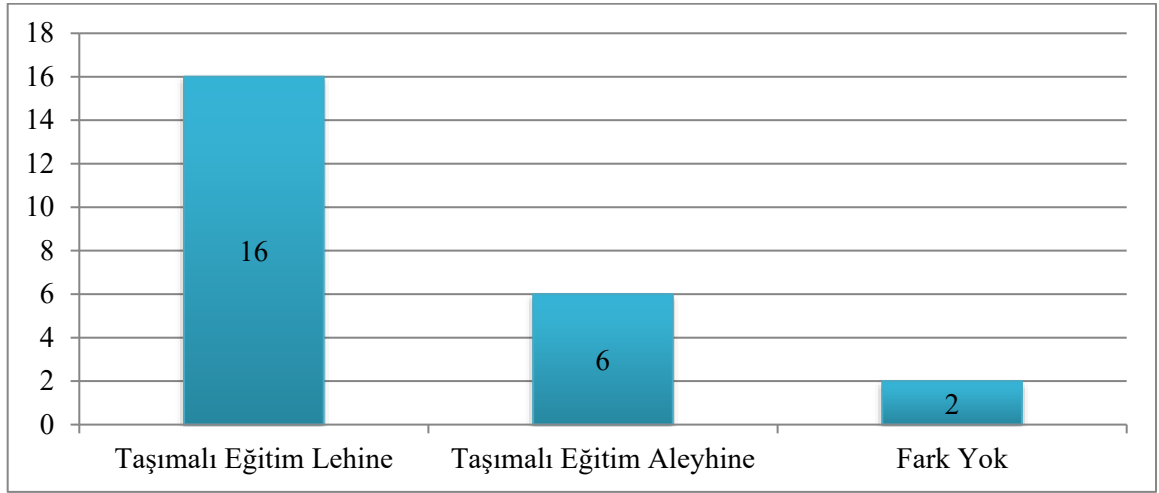
Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Şekil 4.7: Taşıma merkezi okullarla (ya da taşınalı öğrencilerle) yerleşik okulların (ya da yerleşik öğrencilerin) karşılaştırma sonuçları

Taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin incelenmesi neticesinde taşınalı eğitim okullarının (ya da taşınalı öğrenciler) ve yerleşik okulların (ya da yerleşik öğrenciler) karşılaştırıldığı 17 çalışmanın bulunduğu Şekil 4.6'da belirtilmişti. Şekil 4.7'de ise bu çalışmaların karşılaştırma sonuçlarına yer verilmektedir. İlgili tezler incelenerek iki uygulamanın karşılaştırılması neticesinde karşılaştırılma durumlarının taşınalı eğitim lehine sonuçlar sağlayıp sağlamadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre Şekil 4. 7'de karşılaştırılma durumları (Şekil 4.6) ölçütünde 54 karşılaştırmada sonuçların yerleşik okulların lehine ya da başka bir ifadeyle taşınalı eğitimin aleyhine olduğu görülmektedir. Veri seti incelendiğinde; öğrencilerin öğrenme düzeyleri, okulların fiziki imkânları, öğrencilerin ders motivasyon durumları, velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları, öğrencilerin akademik başarıları, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumları, öğrencilerin davranış uyum sorunları, öğrencilerin okullarındaki mutluluk durumu, öğrencilerin okullarında rahatsızlık hissetme durumları, öğrencilerin ev ödevi yapma durumları, öğrencilerin devamsızlık durumları, öğrencilerin araç-gereç eksiklikleri, öğrencilerin müzik dersine yönelik ürettikleri metafor örnekleri, okulun etkililik düzeyi, öğrencilerin toplumsallaşma düzeyleri, beden eğitimi ve spora yönelik ilgi düzeyleri, öğrencilerin lisanslı spor yapma durumları, ailelerinin spora yönlendirme düzeyleri, öğrencilerin beslenme durumları, öğrencilerin fiziksel özellikleri (boy-kilo ve vücut kitle indeksi), fiziksel aktivite düzeyleri, okul dersliklerinin beğenilme durumu, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, öğrencilerin fen bilgisi (fen bilimleri) dersine yönelik tutumları, çevrelerinde algıladıkları sosyal destek düzeyleri gibi kategoriler

karşılaştırıldığında sonuçların taşınalı eğitimin aleyhine olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmalardan 5 karşılaştırmada ise yerleşik okullar (ya da yerleşik öğrenciler) ile taşıma merkezi okullar (ya da taşınalı öğrenciler) arasında öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumları, obezite düzeyleri, fen bilgisi dersine yönelik tutumları ve okulların fiziki imkânları arasında bir fark bulunamamıştır. Örneğin incelenen iki tezde öğretmenlere göre örneklemi oluşturan okulların fiziki imkânlarının öğretim için yeterli bulunmadığı ve bu nedenle aralarında bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Ele alınan kategorilerden ikisinde ise taşınalı öğrencilerin lehine sonuçlar ortaya konulmuştur. Buna göre tezlerden birinde taşınalı öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının diğer öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca başka bir çalışmada ise öğrencilerin okullarına ilişkin tutumları incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok tercih edilen okul grubunun taşıma merkezi okullar olduğu ortaya konmuştur.

İncelenen tezler baz alınarak taşıma merkezi okullarla (ya da taşınalı öğrencilerle) yatılı ilköğretim bölge okullarının (ya da yatılı öğrencilerin) karşılaştırılması neticesinde elde edilen bulgular Şekil 4.8’de sunulmuştur.

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

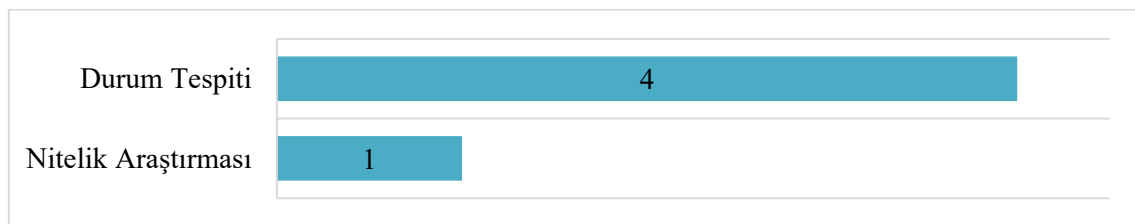
Şekil 4.8: Taşıma merkezi okullarla (ya da taşınalı öğrencilerle) yatılı ilköğretim bölge okullarının (ya da yatılı öğrencilerin) karşılaştırma sonuçları

Literatürde taşıma merkezi okullarla (ya da taşınalı öğrencilerle) yatılı ilköğretim bölge okullarının (ya da yatılı öğrencilerin) karşılaştırıldığı 5 tez çalışmasına rastlanmaktadır. Şekil 4.8’de bu çalışmaların karşılaştırma sonuçlarına yer verilmektedir. Söz konusu çalışmalar üzerinde yapılan incelemede Şekil 4. 6’da yer alan karşılaştırılma durumları

(kategori) ölçütünde 16 karşılaştırmada taşınalı eğitimin lehine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları, dersliklerin beğenilme durumu, öğrencilerin ders motivasyon durumları, akademik başarıları, davranış uyum sorunları, okullarındaki mutluluk durumu, okulda rahatsızlık hissetme durumları, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumu, ev ödevi yapma durumları, fen bilgisi (fen bilimleri) dersine yönelik tutumları gibi kategoriler karşılaştırıldığında tez çalışmalarında sonuçların taşınalı eğitimin lehine olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmaların bazılarında ise sonuçlar taşınalı eğitimin aleyhine başka bir ifadeyle yatılı ilköğretim bölge okullarının (ya da yatılı öğrencilerin) lehine ortaya çıkmaktadır. 6 karşılaştırmada sonuçların taşınalı eğitimin aleyhine olduğu görülmüştür. Buna göre öğrencilerin toplumsallaşma düzeyleri, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumu, ev ödevi yapma durumları, dersliklerin beğenilme durumu ve beslenme durumları boyutlarında yatılı okulların lehine sonuçlara rastlanmaktadır. Karşılaştırılan eğitim uygulamaları arasında 2 tez çalışmasında ise okulların fiziki imkânları ile ilgili fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.3.2 Beslenme Uygulamasının Araştırılması Amacını Taşıyan Çalışmalar

Taşınalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmelerinin araştırılması amacıyla üretilen tezler incelendiğinde tezlerin iki farklı kategoride toplandığı görülmektedir. Şekil 4.9’da incelenen tezlerde söz konusu amaca yönelik bulgulara yer verilmiştir.

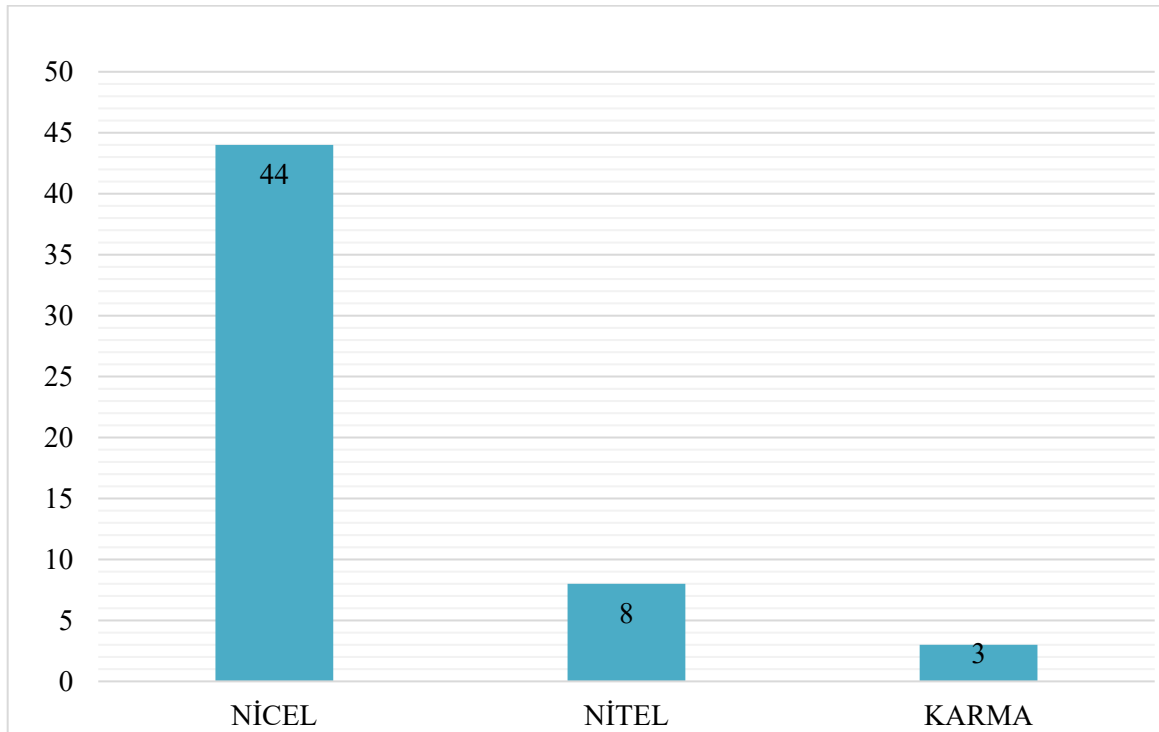
Şekil 4.9: Taşınalı eğitim sisteminde yer alan öğrencilerin beslenmeleri üzerine yapılan lisansüstü tezler

Şekil 4.9 incelendiğinde taşınalı öğrencilerin beslenmeleri üzerine 5 araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların 4 tanesinin öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını, yerleşik ve yatılı öğrencilerle beslenme durumlarının karşılaştırılmasını, taşınalı öğrencilerin ailelerinin beslenme hakkındaki görüşlerini içeren durum tespitine yönelik çalışmalardan oluştuğu (%80), tezlerden 1’inin ise taşıma merkezi okullardaki taşınalı

öğrencilerin beslenme sorunlarının tespitine yönelik bir nitelik araştırması olduğu (%20) sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin araştırma yaklaşımlarına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bu doğrultuda incelenen tezler araştırma yaklaşımlarına göre sınıflandırılmış ve verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular Şekil 4.10’da gösterilmiştir.

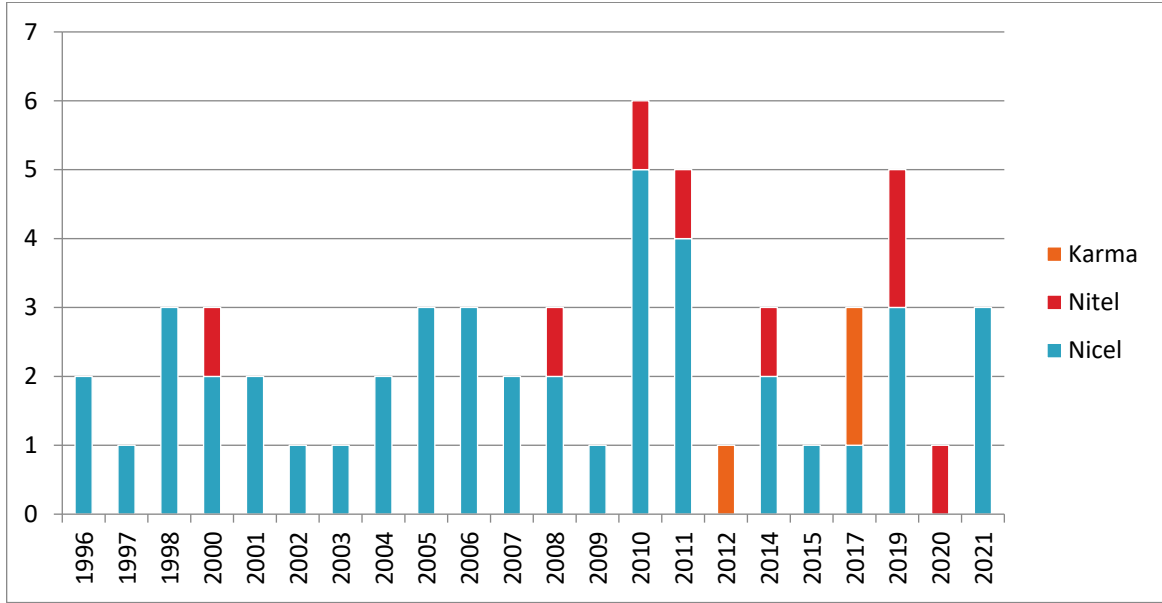

Şekil 4.10: Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarının dağılımı

Şekil 4.10 incelendiğinde araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerde en fazla nicel yaklaşımların (%80) tercih edildiği görülmektedir. Bunu nitel yaklaşımlar (%14,5) ve karma yaklaşımlar (%5,5) takip etmektedir.

4.4.1 Araştırma Yaklaşımlarının Yıllara Göre Dağılımı

Taşınmalı eğitim alanında üretilen tezlerin yaklaşımlara göre dağılımının süreç içerisinde nasıl bir yol izlediğini görmek amacıyla Şekil 4.11’de lisansüstü tezlerde uygulanan yaklaşımların tezlerin üretildiği yıllara göre dağılımları verilmiştir.

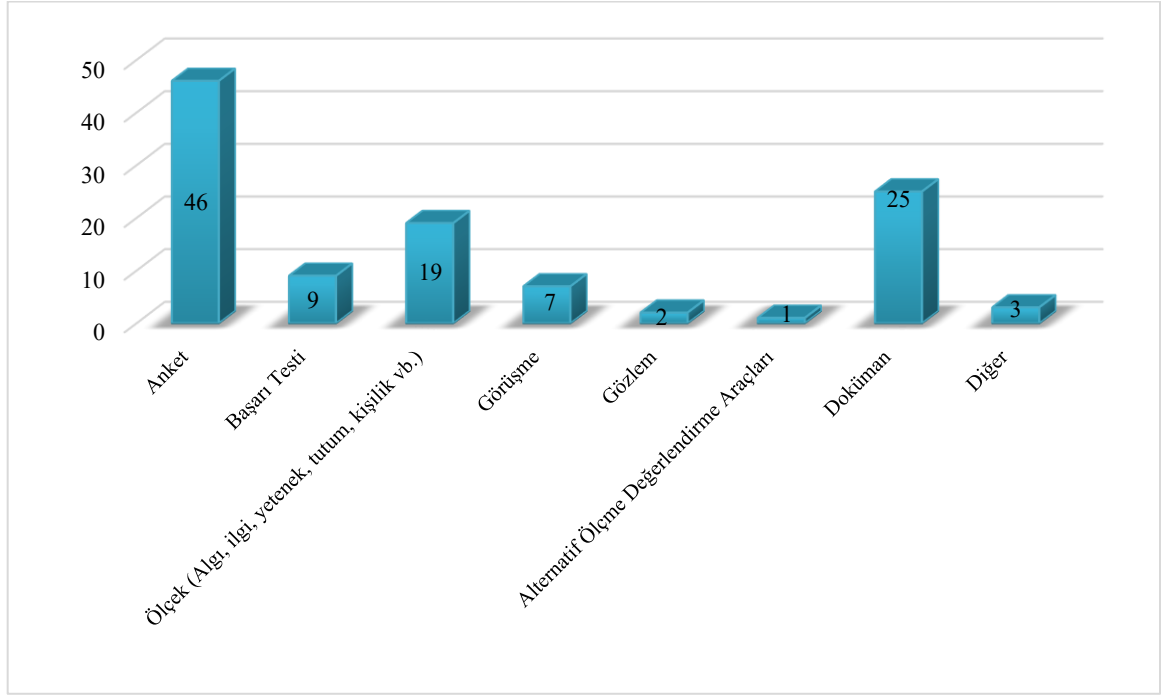

Şekil 4.11: Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarının yıllara göre dağılımı

Şekil 4.11 incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında 1996 yılında yapılan ilk lisansüstü tez çalışmasından itibaren günümüze kadar nicel yaklaşımın kullanıldığı tez çalışmalarının nitel ve karma yaklaşımlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Özellikle 1996 yılından 2011 yılına değin neredeyse her yıl (1999 yılı hariç) en az bir tane nicel yaklaşımla üretilen lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. 2011 yılından sonra ise taşınmalı eğitim konusunda nicel yaklaşım içeren lisansüstü tez çalışmalarında azalma olmuştur. Buna karşılık 2008 yılından itibaren nitel, 2012 yılından itibaren ise karma yaklaşımlarla üretilen tez çalışmalarında artış olduğu görülmektedir. Ne var ki bu artış tutarlı olmamakta ve konu bağlamında karma veya nitel yaklaşımların görülmediği yıllar bulunmaktadır. Son olarak 2021 yılında bu alanda yapılmış 3 nicel araştırma mevcuttur ve bu durum nicel araştırmalara olan ilginin hâlihazırda sürdüğünü göstermektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde “Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?” alt probleminin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. İncelenen tezlerdeki veri toplama araçlarının/tekniklerinin dağılımı Şekil 4.12’de sunulmuştur.

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Şekil 4.12: Lisansüstü tezlerde yer alan veri toplama araçlarının dağılımı

Şekil 4.12 incelendiğinde Türkiye’de taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarında veri toplama aracı/tekniki olarak daha çok anketlerin (%41,1), dokümanların (%22,3) ve ölçeklerin (%16,9) kullanılmış olduğu görülmektedir. Ayrıca başarı testleri (%8,1), görüşme formları (%6,2), gözlem tekniği (%1,8) ve diğer (%2,7) olarak geçen sınıf listeleri, envanter ve kişisel bilgi formu ile alternatif ölçme değerlendirme araçları da (%0,9) kullanılmıştır. Bununla birlikte alternatif ölçme değerlendirme araçları, görüşme ve gözlem tekniğinin çok az kullanıldığı görülmektedir. Bu durum söz konusu lisansüstü tez araştırmalarının daha çok nicel yaklaşımlara dayandırılarak yapıldığını ve nitel yaklaşımlarda sıklıkla yer verilen veri toplama araçlarının/tekniklerinin daha az kullanıldığını ortaya koymaktadır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin örnekleme özelliklerine (örneklem grubu, örneklem büyüklüğü, örnekleme yöntemleri) göre dağılımı nasıldır?” alt problemine yönelik bulgulara yer verilmektedir. Bu amaçla incelenen tezler üzerinden elde edilen verilere ilişkin analizler yapılmış ve ortaya konan bulgularla alt probleme yönelik cevaplar aranmıştır. Buna göre ilgili araştırmalarda öncelikle örneklemin dağılımının nasıl olduğu ve hangi örneklem gruplarının sıklıkla kullanıldığı Tablo 4.3’te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Lisansüstü tezlerde yer alan örneklem gruplarının dağılımı

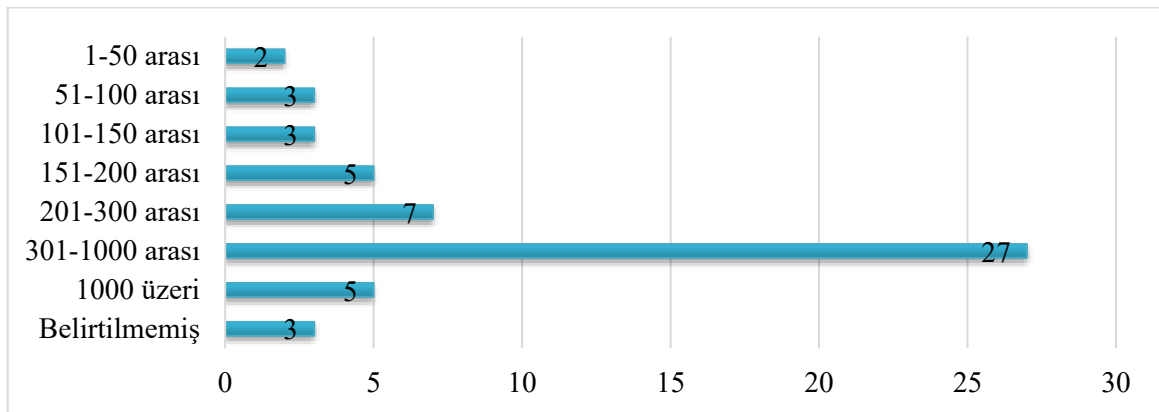
Örnekleme Birimi	Örneklem Grubu	f	%
Öğrenciler	İlkokul Öğrencileri (1-4 yıl)	3	2,7
	Ortaokul Öğrencileri (5-8 yıl)	8	7,1
	İlköğretim Öğrencileri	20	17,7
	Ortaöğretim Öğrencileri	1	0,9
Taşınmalı Eğitimin Paydaşları	Öğretmenler	30	26,5
	Okul Yöneticileri	23	20,3
	Müfettişler	3	2,7
	Veliler	15	13,2
	Diğer	7	6,2
	Belirtilmemiş	3	2,7
Toplam		113	100

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Tablo 4.3’te yer alan veriler incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde örneklem gruplarında çoğunlukla öğrencilerin bulunduğu görülmektedir (%28,4). Bu öğrenci grupları içerisinde ise ilköğretim öğrencileriyle daha fazla çalışma yürütülmüştür (%17,7). Bu durumun nedenlerinin taşınmalı eğitimin ilk etapta zorunlu

eğitim çağındaki çocukları kapsamı ve 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin ilköğretim çağındaki çocukları kapsayacak şekilde düzenlenmesi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca alanyazında ortaya çıkan ilk tez çalışmalarının 1996 yılından itibaren üretilmeye başlaması da bir başka neden olarak karşımıza çıkmaktadır. İlkokul (%2,7), ortaokul (%7,1) ve ortaöğretim (%0,9) öğrencileriyle yürütülen tez çalışmalarının nispeten daha az olmasının nedenlerinin ise 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte ilköğretim öğrencilerinin ilkökul ile ortaokul öğrencileri olarak bütünüyle farklı kademelere ayrılması ve uygulamanın ortaöğretim öğrencileri için sonradan uygulanmaya (İlk olarak 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren 9. Sınıf öğrencileri taşınalı sistemden yararlandırılmıştır.) başlaması olduğu görülmektedir. Taşınalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde örneklem grubu içerisinde öğretmenlerin (%26,5) bulunduğu çalışmalar da oldukça fazladır. Sonrasında okul yöneticileri (%20,3) ve velilerle (%13,2) yürütülen çalışmalar gelmektedir. Bu durum uygulamanın sorunlarına ve çözüm önerilerine yönelik veriler elde etmek amacıyla uygulamayla en çok karşılaşan örneklem grupları üzerine yapılan çalışmalara ağırlık verildiği anlamına gelmektedir. Diğer (%6,2) olarak sınıflandırılan örneklem grubunun ve müfettişlerin (%2,7) bulunduğu çalışmaların daha sınırlı olduğu görülmektedir. Diğer olarak adlandırılan örneklem içerisinde ilçe milli eğitim müdürleri, müdür yardımcıları, şube müdürleri, komisyon üyeleri, servis aracı sürücüler, muhtarlar, azalar, imamlar ve öğrencisi taşınan köyün halkı bulunmaktadır. 3 (%2,7) lisansüstü tez çalışmasında ise örneklem grubunun belirtilmediği tespit edilmiş ve bu çalışmaların teorik amaçlı çalışmalardan meydana geldiği görülmüştür.

Aşağıdaki Şekil 4.13'te taşınalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerde sıklıkla kullanılan örneklem büyüklükleri ve örneklem büyüklüklerinin dağılımları verilmiştir.

Şekil 4.13: Lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımı

Şekil 4.13 incelendiğinde yapılan çalışmalar içinde en çok tercih edilen örneklem sayısının 301-1000 arası (%49,1) katılımcıyı içerdiği görülmektedir. Bu durum taşınabilir eğitim uygulamasını konu alan lisansüstü tezlerin neredeyse yarıya yakınının 301-1000 arası katılımcı ile yürütülen çalışmalardan oluştuğunu göstermektedir. Sonrasında en çok tercih edilen örneklem aralıkları 201-300 (%12,7), 1000 üzeri (%9,2) ve 151-200 (%9,2) katılımcıdan oluşan örneklem büyüklükleridir. Bu aralıklardaki katılımcılarla yürütülen tez çalışmaları tüm çalışmaların %80,2'sini meydana getirmekte olup bu örneklem büyüklükleri anket, ölçek ya da başarı testleri gibi veri toplama araçlarının ihtiyaç duyduğu uygulama sahasını da oluşturmaktadır. Bu durum ise taşınabilir eğitim konusunu içeren tez araştırmalarında araştırmacıların ilgi gösterdiği nicel yaklaşımların lisansüstü tezlerde sıklıkla kullanıldığının bir diğer göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Şekil 4.13'e göre 1-50 (%3,6), 51-100 (%5,4) ve 101-150 (%5,4) katılımcı aralığından oluşan örneklemelerin araştırmacılar tarafından çok fazla tercih edilmediği ve toplamda 8 çalışmada rastlanıldığı görülmektedir. İncelenen lisansüstü tezlerin 3'ü (%5,4) ise teorik amaçlı tezlerden meydana geldiği için araştırmalarda örneklem büyüklükleri belirtilmemiştir.

Aşağıdaki Tablo 4.4'te lisansüstü tezlerde örneklem seçimine ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 4.4: Lisansüstü tezlerde bulunan örnekleme yöntemlerinin dağılımı

Örneklem Seçimi	Örnekleme Yöntemleri	f	%
Seçkisiz Örneklem	Basit Seçkisiz	25	38,5
	Tabakalı Örneklem	5	7,7
Seçkisiz Olmayan Örneklem	Uygun Örneklem	1	1,5
	Aykırı Örneklem	1	1,5
	Maksimum Çeşitlilik	1	1,5
	Benzeşik Örneklem	0	0

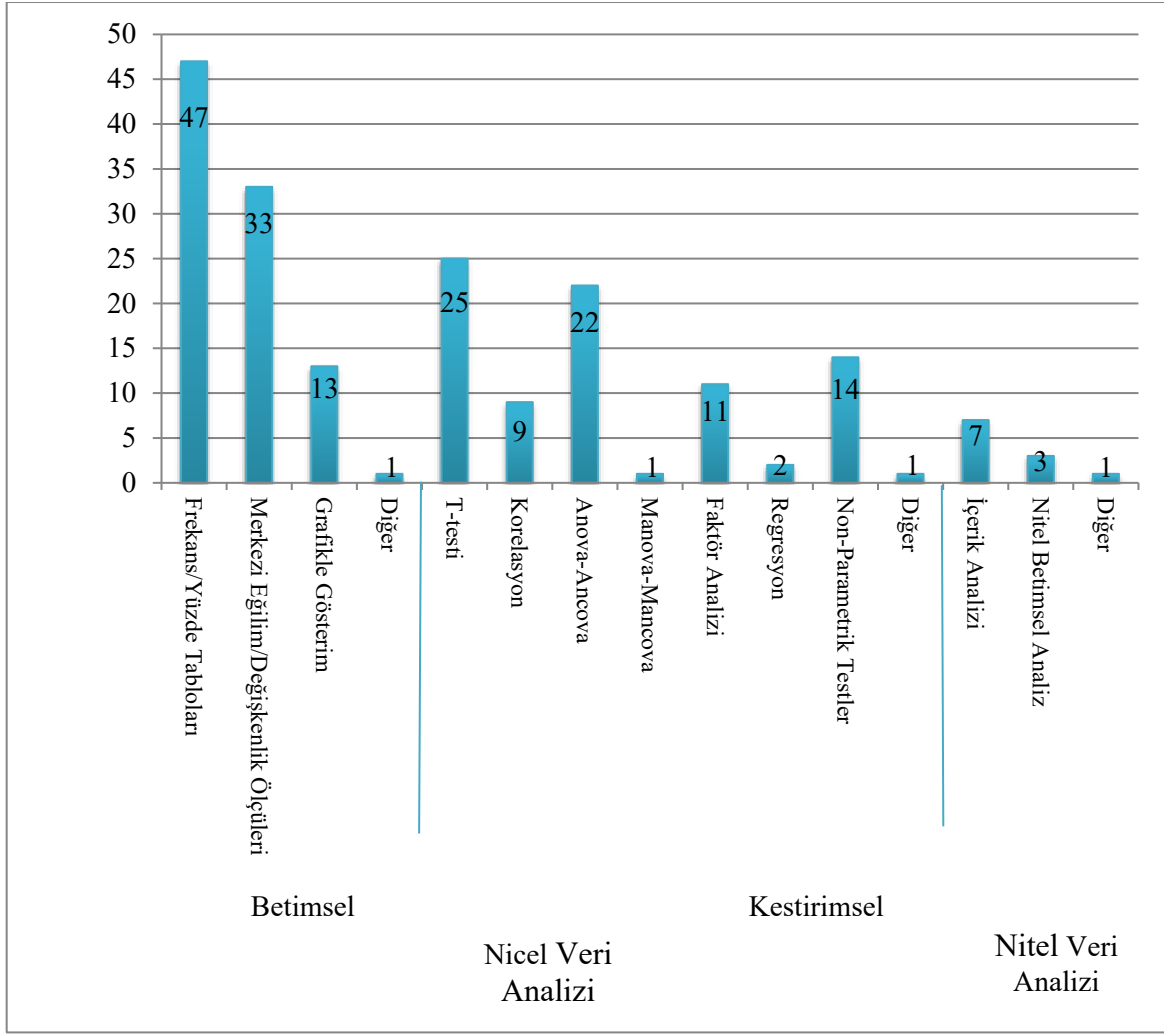
Tipik Durum Örnekleme	0	0
Tabakalı Amaçsal Örnekleme	1	1,5
Sistematik Örnekleme	0	0
Ölçüt Örnekleme	1	1,5
Diğer	14	21,6
Belirtilmemiş	16	24,7
Toplam	65	100

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Tablo 4.4 incelendiğinde taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezler kapsamında en çok tercih edilen örnekleme yönteminin seçkisiz örnekleme yöntemlerinden biri olan basit seçkisiz (%38,5) yöntem olduğu görülmektedir. Diğer bir seçkisiz örnekleme yöntemi olan tabakalı örnekleme yöntemi (%7,7) ise çalışmalarda daha az kullanılmıştır. Tezlerin bazılarında 2 ve üzeri örneklem grubuyla araştırmalar yürütülmüş olup bu tezlerde her örneklem grubu için örnekleme yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Bu durum incelenen tezler içerisinde örnekleme yönteminin belirtilmediği (%24,7) durumlar için bir artışa neden olmuştur. Tablo 4. 4 üzerinde diğer (%21,6) olarak belirtilen kısım ise tez çalışmalarında tüm evrenin araştırmaya dâhil edildiği veya küme örnekleme yönteminin kullanıldığı durumları kapsamaktadır ve çalışmalarda sıkça karşılaşılmıştır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri incelendiğinde ise uygun örnekleme (%1,5), aykırı örnekleme (%1,5) , maksimum çeşitlilik (%1,5), tabakalı amaçsal örnekleme (%1,5) ve ölçüt örnekleme (%1,5) yöntemlerinin araştırmalarda 1'er kez kullanıldığı görülmektedir. Buna karşılık benzeşik örnekleme, tipik durum örnekleme ve sistematik örnekleme yöntemleri ilgili tez çalışmalarında kullanılmamıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemiyle ilgili verilerin analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmekte ve alt problemin çözümüne yönelik cevap aranmaktadır. Bu çerçevede Türkiye’de taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı Şekil 4.14’te sunulmuştur.

Not: Çalışmada birden fazla kodlama vardır.

Şekil 4.14: Lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı

Şekil 4.14 incelendiğinde araştırmacılar tarafından en çok kullanılan veri analizinin nicel veri analizi ve ona bağlı istatistiksel analiz türleri (%94,2) olduğu görülmektedir. Nicel verilerin analizi için betimsel analiz yöntemlerinden frekans/yüzde tabloları (%24,7), kestirimsel analiz yöntemlerinden ise t testi (%13,2) sıkça kullanılmıştır. İlgili çalışmalarda nitel verilerin analizinde en çok kullanılan yöntemin ise içerik analizi (%3,7) olduğu görülmektedir. Betimsel analiz yöntemlerinden merkezi eğilim/değişkenlik ölçütleri (%17,4) ve grafikte gösterim (%6,8) de çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan yöntemlerden olmuştur. Bu yöntemlere oranla diğer (%0,5) olarak belirtilen matematiksel ifadeler, problem çözüm ve yöntem tabloları çok daha az kullanılmıştır. Kestirimsel analiz yöntemlerinden ise anova-ancova (%11,6), non-parametrik testler (%7,4), faktör analizi (%5,8) ve korelasyon (%4,7) sırasıyla çalışmalarda sıkça karşılaşılan diğer kestirimsel analiz yöntemleridir. Buna karşılık regresyon (%1,1), manova-mancova (%0,5) ve diğer

olarak adlandırılan Z testi (%0,5) daha az sıklıkta kullanılmıştır. Ayrıca bir başka veri analizi yaklaşımı olan nitel veri analizine bağlı betimsel analiz (%1,6) ve diğer (%0,5) lisansüstü tez çalışmalarında içerik analizine oranla çok daha az kullanılan yöntemler olmuştur.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında “Taşımali eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin sonuçları (taşımali eğitim sisteminde belirlenen sorunlar ve ortaya konan çözüm önerileri) nelerdir?” alt problemine yönelik bulgulara yer verilmektedir. Böylece taşımali eğitim sisteminde belirlenen sorunlar ve bu sorunlara ışık tutacak çözüm önerileri incelenen lisansüstü tez çalışmaları temelinde ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda tezler incelenerek taşımali eğitimde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri “Öğretim Hizmetleri”, “Yönetim Hizmetleri (Okul Yönetimi)”, “Öğrenci Kişilik Hizmetleri”, “Yemek Hizmetleri”, Ulaşım ve Servis Hizmetleri”, “Okul ve Veli İlişkileri”, “Okulların Fiziki Şartları”, “Genel Sorunlar” ve “Genel Öneriler” kategorileri altında sınıflandırılmış ve veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenerek bulgulara ulaşılmıştır. Öncelikle taşımali eğitim sisteminde tespit edilen sorunların neler olduğuna yönelik bulgulara yer verilmesi uygun görülmektedir. Bu çerçevede uygulamada “Öğretim Hizmetleri” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.5’te sunulmuştur.

Tablo 4.5: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde öğretim hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Öğrenci Öğretim Seviye Farkı	Hazırbulunuşluk farkı	Yerleşik öğrenciler ile taşımali öğrenciler arasındaki seviye farkları ve taşımali öğrencilerin ders başarılarının (akademik başarı) düşük olması	23	27,7
	Öğretime hazırlanamama	Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri	2	2,4
		Toplam	25	30,1
Zaman Problemleri	Ders dışı etkinliklere katılamama	Öğrencilerin taşıma merkezi okullarda açılan yetiştirme kurslarına (egzersiz, etüt, kurs vb.) katılımının düşük olması ya da özel dersanelere gidememesi	8	9,6
	Ders dışı araştırmalara fırsat	Öğrencilerin araştırma yapmak ve bilgiye ulaşmak için ders dışı saatlerde okulun imkânlarından yeterince	6	7,2

	bulamama	yararlanamaması (kütüphane, laboratuvar, bilgi teknolojileri vb.) ve yeterli kaynak (internet, kaynak kitap vb.) bulamaması		
	Ders araç gereçlerini derse getirememesi	Öğrencilerin erken kalkmaları nedeniyle ders araç gereçlerini unutması ve taşınma sebebiyle ders araç gereçlerini okula getirmelerinde zorluk yaşanması	3	3,6
	Sınıf içi etkinliklere katılamama	Öğrencilerin sınıf içi grup çalışmalarına zaman sınırlılığından dolayı katılamaması	1	1,2
		Toplam	18	21,7
Öğretmen- Öğrenci Mevcudu	Öğretmen eksikliği	Taşıma merkezi okullarda öğretmen ihtiyacı	10	12,0
	Sınıf mevcudu	Taşınmalı öğrencilerle birlikte sınıfların ve okulun mevcudunun artmasına bağlı olarak dersin veriminin düşmesi	7	8,4
		Toplam	17	20,5
Tutum Sorunları	Motivasyon, dikkat eksikliği	Taşınmalı öğrencilerin derslerde (özellikle ilk ve öğleden sonraki derslerde) dikkat eksikliği ya da motivasyon sorunları yaşaması	7	8,4
	Okula karşı olumsuz tutum	Taşınmalı öğrencilerin derse ve okula karşı isteksizlik ve olumsuz tutum geliştirmeleri	3	3,6
	Öğretmen görev isteksizliği	Öğretmenlerin taşıma merkezi okullarda görev almak istememesi	1	1,2
		Toplam	11	13,3
Yol- Yolculuk Problemleri	Taşımaya bağlı devam problemi	Öğrencilerin taşımının aksaması sebebiyle (yol, iklim koşulları, taşıma araçlarını kaçırmaları vb.) eğitim ortamından uzak kalması, devamsızlık yapmaları ya da geç kalmaları	5	6,0
	Araç bekleme, yolda zaman kaybı	Öğrencilerin okul çıkışı taşıma araçlarını beklemek zorunda olmaları ve taşınma süresi sebebiyle zaman kaybetmelerinden dolayı evde ders çalışmak için yeteri kadar sürelerinin olmaması	3	3,6
	Servisle yolculuk yorgunluğu	Öğrencilerin taşımadan kaynaklı olarak (yorgunluk, rahatsızlık vb.) ders içi performanslarının düşük olması	2	2,4
		Toplam	10	12,0
Gelişim Sorunları	İzleme değerlendirilmenin aksaması	Öğrencilerin gelişim ve başarılarının yeterince kontrol edilmemesi	1	1,2
	Öğretmen	Öğretmenlere mesleki yeterliliklerini geliştirmek	1	1,2

profesyonel gelişim eksikliği	amacıyla hizmet içi eğitimler verilmemesi		
	Toplam	2	2,4
	Genel toplam	83	100

Tablo 4.5’e göre taşınmalı eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların öğretim hizmetleri alanındaki belirtilme sıklığı 83’tür. Özellikle öğrenci-öğretim seviye farkları (%30,1), zaman problemleri (%21,7) ve öğretmen-öğrenci mevcudu (%20,5) temalarında sorunların yoğunlaştığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise yerleşik öğrenciler ile taşınmalı öğrenciler arasındaki seviye farkları ve taşınmalı öğrencilerin ders başarılarının (akademik başarı) düşük olması (%27,7), taşıma merkezi okullarda öğretmen ihtiyacının bulunması (%12,0), öğrencilerin taşıma merkezi okullarda açılan yetiştirme kurslarına (egzersiz, etüt, kurs vb.) katılımının düşük olması ya da özel dershanelere gidememesi (%9,6), taşınmalı öğrencilerle birlikte sınıfların ve okulun mevcudunun artmasına bağlı olarak dersin veriminin düşmesi (%8,4), taşınmalı öğrencilerin derslerde (özellikle ilk ve öğleden sonraki derslerde) dikkat eksikliği ya da motivasyon sorunları yaşaması (%8,4) ve öğrencilerin araştırma yapmak ve bilgiye ulaşmak için ders dışı saatlerde okulun imkânlarından yeterince yararlanamaması (kütüphane, laboratuvar, bilgi teknolojileri vb.) ve yeterli kaynak (internet, kaynak kitap vb.) bulamaması (%7,2) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada “Yönetim (Okul Yönetimi) Hizmetleri” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6: Taşınmalı eğitim uygulaması sürecinde yönetim hizmetleri (okul yönetimi) alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
	Hizmet personeli eksikliği	Taşıma merkezi okullarda yardımcı personel (çalışan) ve memur ihtiyacı	8	22,9
Personelde				
Nitelik ve Nicelik	Alanda uzman personel eksikliği	Taşınmalı eğitim alanında yetiştirilmiş, deneyimli yönetici, öğretmen ve personellere ihtiyaç duyulması	5	14,1
Yönünden Eksiklikler	Okulda hijyen sorunu	Okuldaki temizlik ve hijyen sorunu	1	2,9

	Eğitime ilgisiz yönetim	Yöneticilerin eğitim-öğretime yönelik ilgilerinin yeterli olmaması	1	2,9
		Toplam	15	42,8
İş Yükü ve Hak Ediş Sorunları	İş yükü fazlalığı	Taşımali eğitimin öğretmen ve idarecilere ek sorumluluklar ve fazladan iş yükü getirmesi	8	22,9
	Ek görevler için ödeme yapılmaması	Taşımali eğitimin getirdiği fazla iş yükünün öğretmen ve idareciler için herhangi bir maddi getirisinin olmaması	2	5,7
		Toplam	10	28,6
Yönetim-Denetim Problemleri	Yönetim problemleri	Taşıma merkezi okulların yönetiminin güçleşmesine bağlı olarak okul yönetiminde sorunların artması	5	14,1
	Öğrencileri servise yerleştirme problemleri	Öğrencilerin okul çıkışı taşıma servislerine binmesi ve yerleştirilmesinde sorunlar yaşanması	1	2,9
	Öğle aralarında nöbet sisteminin işlememesi	Öğle arasında öğretmenlerin kendi ihtiyaçlarını karşılamaları için okuldan uzaklaşmaları ve bunun sonucunda öğle yemeğinden sonra denetimsiz kalan öğrenciler arasında olumsuz davranışların görülmesi	1	2,9
	İmza prosedürlerinin zorluk yaratması	Taşıma servislerinin okul çıkışı imza ve diğer işler için bekletilmesi	1	2,9
		Toplam	8	22,8
İnsan İlişkilerine dair sorunlar	Sürücülerin adam kayırma iddiaları	Servis sürücülerine göre yöneticilerin sürücüler arasında tarafsız olmaması	1	2,9
	İletişim problemleri	Servis sürücüler ve nöbetçi öğretmenler arasında sorunların yaşanması	1	2,9
		Toplam	2	5,8
		Genel toplam	35	100

Tablo 4.6'ya göre taşımali eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların yönetim hizmetleri alanındaki belirtilme sıklığı 35'tir. Personelde nitelik ve nicelik yönünden eksiklikler (%42,8), iş yükü ve hak ediş sorunları (%28,6), yönetim-denetim problemleri (%22,8) ve insan ilişkilerine dair sorunlar (%5,8) temaları üzerinde sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise taşıma merkezi okullarda yardımcı personel (çalışan) ve memur ihtiyacı (%22,9), taşımali eğitimin öğretmen ve idarecilere ek sorumluluklar ve fazladan iş yükü getirmesi (%22,9), taşımali eğitim alanında yetiştirilmiş, deneyimli yönetici, öğretmen ve personellere ihtiyaç duyulması (%14,1), taşıma merkezi okulların yönetiminin güçleşmesine bağlı olarak okul yönetiminde sorunların artması

(%14,1) ve taşınalı eğitimin getirdiği fazla iş yükünün öğretmen ve idareciler için herhangi bir maddi getirisinin olmaması (%5,7) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada “Öğrenci Kişilik Hizmetleri (Rehberlik Hizmetleri)” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Taşınalı- Yerleşik Öğrenciler Arasındaki Uyum Problemleri	Taşıma ve yerleşik öğrenciler arası uyum problemleri	Taşınalı öğrenciler ile yerleşik öğrenciler arasında uyumun (kaynaşma, bütünleşme) sağlanamaması ve taşınalı öğrencilerin şehir yaşamına, merkezi okula ve sınıf ortamına uyum sağlaması konusunda sorunların yaşanması	18	27,8
	Taşınalı öğrencilerde sosyal çevrenin genişletilememesi	Taşınalı öğrencilerin çekingen davranışları ve okul içerisinde yeterince arkadaşına sahip olmamasının (kendi köyünden gelen arkadaşları dışında) kendi içlerinde gruplaşmalara neden olması	8	12,1
	Yerleşik öğrencilerin taşınalı öğrencileri dışlaması	Taşınalı öğrencilerin yerleşik öğrenciler tarafından dışlanması	6	9,2
		Toplam	32	49,1
Taşınalı Öğrencilerin Uyum Problemleri	Ek etkinliklere katılamama nedeniyle sosyalleşememe	Taşınalı öğrencilerin okul çıkışı gerçekleştirilen ders dışı etkinliklere (sosyal ve fiziksel aktiviteler, törenler vb.) yeterince katılamaması nedeniyle sosyalleşme süreçlerinin kesintiye uğraması	15	23,1
	Taşıma esnasında öğrencilerde görülen davranış problemleri	Taşınalı öğrencilerin servis araçlarındaki olumsuz davranışları (kavga etme, itme, argo konuşma, gürültü yapma, servis aracına zarar verme vb.)	4	6,3
	Aileden uzaklık hissi	Öğrencilerin özellikle küçük yaş grubunun aile özlemi çekmesi	1	1,5
	Erken çocuklukta öz bakım becerilerinde sorunlar	Taşınalı öğrencilerden özellikle alt sınıf öğrencilerinin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamalarında (yemeklerini kendi başlarına yemek, tuvalet eğitimini tam olarak almış olmak gibi) sorunlar yaşanması	1	1,5

	Taşıma ile öz kültürden uzaklaşma	Kapatılan okullar nedeniyle köyden göçün artması ve öğrencinin kendi köyünün kültürüne yabancılaşması	1	1,5
		Toplam	22	33,9
	Rehberlik hizmeti eksikliği	Taşımalı öğrencilere yönelik yeterli rehberlik hizmetinin verilmemesi	4	6,3
Rehberlik Hizmeti Problemleri	Rehber öğretmen eksikliği	Taşıma merkezi okullarda rehber öğretmen ihtiyacı	3	4,6
	Öğretmenlere rehberlik hizmetinin olmaması	Öğretmenlere taşımalı eğitim uygulamasına yönelik yeterli rehberlik hizmetinin sağlanamaması	1	1,5
		Toplam	8	12,4
Koruyucu-Önleyici Hizmet Problemleri	Sağlık desteğinin olmaması	Taşıma merkezi okullarda sağlıkla ilgili yürütülen koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinin yeterli olmaması (Revirin olmaması vb...)	2	3,1
	Öğretmenlerin örgütsel bağının zayıflığı	Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılık (okula uyum) düzeylerinde sorunlar yaşanması ve verimlerinin düşmesi	1	1,5
		Toplam	3	4,6
		Genel toplam	65	100

Tablo 4.7'ye göre taşımalı eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) alanındaki belirtilme sıklığı 65'tir. Taşımalı-yerleşik öğrenciler arasındaki uyum problemleri (%49,1), taşımalı öğrencilerin uyum problemleri (%33,9), rehberlik hizmeti (%12,4) ve koruyucu-önleyici hizmet problemleri (%4,6) temaları üzerinde sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise taşımalı öğrenciler ile yerleşik öğrenciler arasında uyumun (kaynaşma, bütünleşme) sağlanamaması ve taşımalı öğrencilerin şehir yaşamına, merkezi okula ve sınıf ortamına uyum sağlaması konusunda sorunların yaşanması (%27,8), taşımalı öğrencilerin okul çıkışı gerçekleştirilen ders dışı etkinliklere (sosyal ve fiziksel aktiviteler, törenler vb.) yeterince katılamaması nedeniyle sosyalleşme süreçlerinin kesintiye uğraması (%23,1), taşımalı öğrencilerin çekingen davranışları ve okul içerisinde yeterince arkadaşına sahip olmamasının (kendi köyünden gelen arkadaşları dışında) kendi içlerinde gruplaşmalara neden olması (%12,1) ve taşımalı öğrencilerin yerleşik öğrenciler tarafından dışlanması (%9,2) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada “Yemek Hizmetleri” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde yemek hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Yemekle İlgili Nitelik ve Nicelik Problemleri	Yemeğin yetersizliği	Taşımali öğrencilere dağıtılan yemeğin besin değerleri ve miktar açısından yetersiz olması ve çeşidinin az olup doyurucu olmaması	15	23,1
	Yemek hizmeti verilmemesi	Taşımali öğrenciler için beslenme (yemek) desteğinin verilmemesi	4	6,3
	Yemekte hijyen sorunu	Dağıtılan yemeklerde sağlığa uygunluk ve hijyen sorunları	4	6,3
	Yemek servisi problemi	Günlük dağıtılan yemeklerin benzer türde yemekler olması ve soğuk servis edilmesi	3	4,6
	Yemeğin kalitesizliği	Dağıtılan yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımıyla ilgili olarak yemek kalitesinin düşük olması	3	4,6
	İkili öğretimde yemek sağlanmaması	İkili öğretim yapılan okullarda taşımali öğrencilerin beslenme (yemek) ihtiyaçlarının karşılanmaması	2	3,1
	Yetersiz öğün sağlanması	Taşımali öğrencilerin sadece öğle yemeği ihtiyacının karşılanması	1	1,5
Toplam			32	49,5
Yemekhaneden Kaynaklanan Problemler	Yemekhane olmaması	Taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin (yemekhane) bulunmaması	13	20,0
	Yemekhane hijyen problemi	Yemekhanelerde yardımcı personel eksikliği vb. nedenlerle yaşanan hijyen sorunu	2	3,1
	Yemekhane dışında yemek yenen yerin hijyeni	Yemekhanesi bulunmayan okullarda yemekhane olarak kullanılan kantin, spor salonu vb. yerlerde yaşanan temizlik, hijyen ve düzen sorunları	1	1,5
	Yemekhane fiziki imkân problemleri	Yemekhanelerin öğrencilerin kullanabileceği şekilde düzenlenmesinde sorunlar yaşanması	1	1,5
	Toplam		17	26,1

Öğrenci Problemler	Merkezli	Yemeğin öğrencilerce beğenilmemesi	Taşımalı öğrencilere dağıtılan yemeğin öğrenciler tarafından beğenilmemesi	6	9,2
		Erken çocuklukta öz bakım zorluğu	Küçük yaştaki taşımalı öğrencilerin okulda öğlenleri yemeklerini yerken zorlanmaları	1	1,5
		Toplam		7	10,7
Yemek Şirketi Kaynaklı Problemler		Yemek şirketlerinin denetimsizliği	Yemekleri yapan şirketlerin denetiminin sık sık yapılmaması	2	3,1
		Firma denetimi problemleri	Yemek firması tarafından gönderilen yemeklerin hangi koşullarda hazırlandığının bilinmemesi	1	1,5
		Yemek araç gereci paketleme sorunları	Yemeğin yanında gönderilen tabak ve kaşıkların uygun şekilde gönderilmemesi	1	1,5
		Yemek şirketi niteliksizliği	Yemek şirketlerinde nitelik sorunu	1	1,5
		Yemek dağıtım sorunu	Yemek dağıtımında sorunların yaşanması	1	1,5
		Toplam		6	9,1
Öğretmenlerin/Yöneticilerin Yetersiz Kalmalarından Dolayı Problemler		Personelin beslenme konulu bilgisizliği	Gıda mühendisleri tarafından öğretmen ve yöneticilere beslenme ile ilgili seminerler verilmemesi	2	3,1
		Yeme davranışı takibi	Öğrencilerin yemek yemesinin takip edilmemesi	1	1,5
		Toplam		3	4,6
Genel toplam				65	100

Tablo 4.8'e göre taşımalı eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların yemek hizmetleri alanındaki belirtilme sıklığı 65'tir. Özellikle yemekle ilgili nitelik ve nicelik problemleri (%49,5), yemekhaneden kaynaklanan problemler (%26,1), öğrenci merkezli problemler (%10,7) ve yemek şirketi kaynaklı problemler (%9,1) temalarında sorunların yoğunlaştığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise taşımalı öğrencilere dağıtılan yemeğin besin değerleri ve miktar açısından yetersiz olması ve çeşidinin az olup doyurucu olmaması (%23,1), taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin (yemekhane) bulunmaması (%20,0), taşımalı öğrencilere dağıtılan yemeğin

öğrenciler tarafından beğenilmemesi (% 9,2) ve dağıtılan yemeklerde sağlığa uygunluk ve hijyen sorunları (%6,3) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada “Okul-Veli İlişkileri” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde okul-veli ilişkileri alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Toplum-Okul Bağının Kurulamaması Problemi	Veli-öğretmen- öğrenci ilişki problemi	Taşımali öğrenci velileri ile eğitimciler arasında veli toplantıları, okul ziyaretleri, veli sözleşmesi gibi öğrencilerin öğrenimiyle ilgili işbirliği gerektiren durumlarda (ulaşım, uzaklık, ilgisizlik vb. faktörler sebebiyle) yaşanan iletişim sorunu	26	63,4
	Tören ve kutlamalara katılamama	Taşımali öğrencilerin geldiği köylerde okulların kapanması ve velilerin taşıma merkezi okullarda düzenlenen resmi bayram, tören ve anma programlarına katılamamaları nedeniyle milli değerlerin (milli bayramlar, milli duygular vb.) hissedilmesinde eksiklikler yaşanması	6	14,7
	Ek harcama yükü	Taşımali eğitimin velilere ek harcama yükü getirmesi	4	9,8
	Köy halkının okuldan faydalanamaması	Taşıma merkezi okulların köylerin ve köy halkının kalkınmasına yeterince katkı sağlayamamasına bağlı olarak halkın okuldan yararlanma olanaklarının azalması	3	7,3
	Veli-okul iletişimsizliği	Öğrenci velilerine öğrencilerinin okula gitmediği durumlarda okul tarafından bilgi verilmemesi	1	2,4
	Katılımcı veli olamama	Taşımali öğrenci velilerinin okul aile birliği, okul geliştirme ve yönetim ekibi gibi gruplarda aktif rol almamaları	1	2,4
Toplam			41	100
Genel toplam			41	100

Tablo 4.9’a göre taşımali eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların okul-veli ilişkileri alanındaki belirtilme sıklığı 41’dir. Sorunların toplum okul bağının kurulamaması teması üzerinde toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise taşımali öğrenci velileri ile eğitimciler arasında veli toplantıları, okul ziyaretleri, veli sözleşmesi gibi öğrencilerin öğrenimiyle ilgili işbirliği gerektiren durumlarda (ulaşım, uzaklık, ilgisizlik vb. faktörler sebebiyle) yaşanan iletişim sorunu (%63,4), taşımali öğrencilerin geldiği köylerde okulların kapanması ve velilerin taşıma merkezi okullarda düzenlenen resmi bayram, tören ve anma programlarına katılamamaları nedeniyle milli değerlerin (milli bayramlar, milli duygular vb.) hissedilmesinde eksiklikler yaşanması (%14,7), taşımali eğitimin velilere ek harcama yükü getirmesi (% 9,8) ve taşıma merkezi okulların köylerin ve köy halkının kalkınmasına yeterince katkı sağlayamamasına bağlı olarak halkın okuldan yararlanma olanaklarının azalması (%7,3) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada “Ulaşım ve Servis Hizmetleri” alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde ulaşım ve servis hizmetleri alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Ulaşım ve Yol Hizmeti Problemleri	Yol yorgunluğu problemi	Öğrencilerin taşımadan dolayı yorgunluk, uykusuzluk, rahatsızlık hissetmeleri, üşümeleri ve yolculuk süresince sıkılmaları	26	12,7
	Kapanan yollar	İklim şartlarının (özellikle kış aylarında), coğrafi koşulların ve yolların bozuk olmasının ya da kapanmasının taşımayı güçleştirilmesi	26	12,7
	Uzak mesafe	Taşıma merkezi okulun yerleşim birimine olan uzaklığı (mesafe) sorunu	10	4,8
	Yolda zaman kaybı	Öğrencilerin uzun süren yolculuktan dolayı zaman kaybetmesi	5	2,4
	Evden erken çıkma- kahvaltı yapamama	Öğrencilerin yola erken çıkmaları nedeniyle kahvaltı yapamaması	5	2,4
	Farklı çıkış	Taşınma için ilköğrencilerinin ortaokul	1	0,5

		saatlerinin aynı öğrencilerinin dersten çıkmasını beklemesi servisle taşınması		
		Azami taşıma mesafesi belirsizliği	Taşınmalı İlköğretim Yönergesi içinde azami taşıma mesafesinin belirtilmemiş olması	1 0,5
		Yol problemleri	Kış aylarında buzlanan yollar için yapılan tuzlama çalışmalarının yetersiz kalması	1 0,5
			Toplam	75 36,5
		Servis trafik güvenliği	Servis araçlarında alınan güvenlik önlemlerinin yeterli olmamasına bağlı olarak güvenlik açısından tehlikeli olayların yaşanması (Öğrencilerin ayakta yolculuk yapması, öğrencilerin emniyet kemerinin takılı olmasına özen gösterilmemesi, aracın süratli kullanılması, sürücülerin ilk yardım bilgisine sahip olmaması vb.)	21 10,3
		Taşıma kurallarına uyulmaması	Taşıma araçlarına sürücüler tarafından öğrenciler dışında başka yolcuların da alınması	18 8,8
Kuralsızlık Sorunlar	Kaynaklı	Taşımaya güvensizlik	Öğrenci velileri ve öğretmenlerin öğrencilerin güvenli bir şekilde taşınmaları konusunda endişe yaşamaları	5 2,4
		Erken bırakıp geç alma problemleri	Öğrencilerin ders saatinden çok önce okula getirilmesi veya okuldan sonra geç alınması	4 1,9
		Unutulan öğrenci	Servis sürücülerinin acele etmeleri sonucunda öğrencileri almadan gitmesi	1 0,5
		Erken çocuklukta servise binişlerde refakat sorunu	Yaşı küçük öğrencilerin servis araçlarına binip inmede zorluk yaşaması	1 0,5
		Kapasite dışında öğrenci taşıma	Servis araçlarının yolcu kapasitelerinin üzerinde öğrenci taşınması	1 0,5
			Toplam	51 24,9
		Servis sürücülerinde nitelik problemi	Servis sürücülerinin eğitim seviyesinin düşüklüğü ve davranış sorunları (öğrencilerle konuşmalarına dikkat etmemeleri, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerle iletişim sorunları yaşamaları vb.)	23 11,2
		Yardımcı servis	Taşıma servislerinde rehber (yardımcı)	7 3,4

Servis Kaynaklı Sorunlar	Sürücüsünden	personelinin bulunmaması	personelin veya refakatçi öğretmenin bulunmaması				
		Servis sürücülerinde eğitim eksikliği	Servis sürücülerine yeterli düzeyde eğitimlerin verilmemesi	2	0,9		
		Bireysel işlerle taşımayı aksatma	Servis sürücülerinin kendi özel işleri için öğrencileri bekletmeleri	2	0,9		
		Servis sürücülerinin sağlık kontrollerinde eksiklikler	Araç sürücülerine periyodik sağlık kontrolleri yapılmaması	1	0,5		
		Toplam			35	16,9	
Fiziki/Mali Kaynaklı Sorunlar	Şartlardan	Eski araç kullanımı	Servis araçlarının taşıma için uygun özelliklere sahip olmaması (eski olması, yolda kalması, kapasitesinin yeterli olmaması, yeterince ısınmaması, yeterli donanımına sahip olmaması vb.)	25	12,3		
		Park yeri problemi	Taşıma merkezi okullarda taşıma araçları için uygun park yerlerinin olmaması	2	0,9		
		Öğrencilerin servis noktalarına yürüyerek ulaşması	Servis sürücülerinin öğrencileri evlerinden almaması nedeniyle öğrencilerin fazladan yol yürütmesi ve yabani hayvanlar ile köpeklerin saldırılarına uğrama tehlikesi	2	0,9		
		Toplam			29	14,1	
Denetimsizlik Sorunlar	Kaynaklı	Araçların denetlenmemesi	Servis araçlarının denetiminin yeterince yapılmaması	3	1,4		
		Sürücü seçimine özen gösterilmemesi	Servis sürücülerinin gerekli şartları taşınamaması ve seçimlerinde gerekli özenin gösterilmemesi	3	1,4		
		Sürücü seçiminde tarafsızlık	Sürücülerin yöre halkından seçilmesi	1	0,5		
		Toplam			7	3,3	
Zaman Yönetimi Sorunlar	Kaynaklı	Zamanlama problemleri	Taşıma araçlarının okula zamanında gidememesi	4	1,9		
		Sabit hareket saatleri	Servis araçlarının hareket saatlerinde esneklik olmaması	1	0,5		

		Toplam	5	2,4
	İhale uygulamasında yaşanan sorunlar	Servis araçlarını taşıma ihalesiyle belirlenen sürücüler dışında başka kişilerin de kullanması	2	0,9
İhale Süreci ve Uygulamasından Kaynaklı Sorunlar	İhaleye ilginin az olması	Taşıma ihalesine istenen nitelikte ve sayıda aracın katılmaması	1	0,5
	İhale bildirimlerine uymama	İhale sonucunda belirtilen araçların kullanılmaması	1	0,5
		Toplam	4	1,9
		Genel toplam	206	100

Tablo 4.10'a göre taşımali eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların ulaşım ve servis hizmetleri alanındaki belirtilme sıklığı 206'dır. Özellikle ulaşım ve yol hizmeti problemleri (%36,5), kuralsızlık kaynaklı sorunlar (%24,9), servis sürücüsünden kaynaklı sorunlar (%16,9) ve fiziki/mali şartlardan kaynaklı sorunlar (%14,1) temalarında sorunların yoğunlaştığı görülmektedir. En sık karşılaşılan sorunların ise öğrencilerin taşımadan dolayı yorgunluk, uykusuzluk, rahatsızlık hissetmeleri, üşümeleri ve yolculuk süresince sıkılmaları (%12,7), iklim şartlarının (özellikle kış aylarında), coğrafi koşulların ve yolların bozuk olmasının ya da kapanmasının taşımayı güçleştirmesi (%12,7), servis araçlarının taşıma için uygun özelliklere sahip olmaması (eski olması, yolda kalması, kapasitesinin yeterli olmaması, yeterince ısınmaması, yeterli donanımına sahip olmaması vb.) (%12,3), servis sürücülerinin eğitim seviyesinin düşüklüğü ve davranış sorunları (öğrencilerle konuşmalarına dikkat etmemeleri, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerle iletişim sorunları yaşamaları vb.) (%11,2) ve servis araçlarında alınan güvenlik önlemlerinin yeterli olmamasına bağlı olarak güvenlik açısından tehlikeli olayların yaşanması (öğrencilerin ayakta yolculuk yapması, öğrencilerin emniyet kemerinin takılı olmasına özen gösterilmemesi, aracın süratli kullanılması, sürücülerin ilk yardım bilgisine sahip olmaması vb.) (%10,3) olduğu göze çarpmaktadır.

Uygulamada "Okulların Fiziki Şartları" alanında karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.11'de sunulmuştur.

Tablo 4.11: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okulların fiziki şartları alanında karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Okulların Fiziki Şartlarından Kaynaklı Sorunlar	Okulların fiziki donanım eksikliği	Taşıma merkezi okulların fiziki, sosyal, sportif, donatım ve donanımsal imkânlarının yetersiz olması (derslik, laboratuvar, kütüphane, sınıf kitaplıkları, bilişim sınıfı, spor salonu, kantin, araç-gereç vb.)	34	87,2
	Kapanan okul gereçlerinin taşınan okula devredilmemesi	Taşınan köylerdeki kapanan okulların araç-gereçlerinin (materyallerinin) taşıma merkezi okula devredilmemesi	2	5,1
	Okulların bütçe problemleri	Taşıma merkezi okulların ekonomik kaynak (finansman) ihtiyacı	2	5,1
	Okulların ısınma sorunu	Taşıma merkezi okulların sobayla ısınması sorunu	1	2,6
		Toplam	39	100
Genel toplam			39	100

Tablo 4.11’e göre taşımalı eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların okulların fiziki şartları kategorisindeki belirtilme sıklığı 39’dur. Sorunların okulun fiziki şartlarından kaynaklı sorunlar teması üzerinde toplandığı görülmektedir. Buna göre bu alanda ortaya çıkan sorunlar, taşıma merkezi okulların fiziki, sosyal, sportif, donatım ve donanımsal imkânlarının yetersiz olması (derslik, laboratuvar, kütüphane, sınıf kitaplıkları, bilişim sınıfı, spor salonu, kantin, araç-gereç vb.) (%87,2), taşınan köylerdeki kapanan okulların araç-gereçlerinin (materyallerinin) taşıma merkezi okula devredilmemesi (%5,1), taşıma merkezi okulların ekonomik kaynak (finansman) ihtiyacı (%5,1) ve taşıma merkezi okulların sobayla ısınması sorunu (%2,6) olarak tespit edilmiştir.

Uygulamada “Genel Sorunlar” kategorisinde karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular Tablo 4.12’de sunulmuştur.

Tablo 4.12: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde genel olarak karşılaşılan sorunlar

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Yönetimsel Sorunlar	Paydaş katılımının sağlanmaması	Taşımali eğitim konusunda öğretmen, yönetici, veli ve köy halkının görüşlerine yeterince başvurulmaması	8	27,7
	Sistemdeki problemler	Taşımali eğitim sisteminin uygulanışında yaşanan sorunlar	4	13,8
	Kapanan köy okulları	Kapatılan köy okullarının atıl durumda bırakılması	1	3,4
	Alan uzmanının denetimi eksikliği	Taşımali eğitime yönelik bir teftiş politikasının ve alanda yetiştirilmiş teftiş elemanlarının olmaması	1	3,4
	Şartların iyileştirilememesi	Taşıma merkezi okullarla normal okulların aynı şartlara tabi tutulması	1	3,4
	Yerel yönetimlerin duyarsızlığı	Yerel yönetimlerin taşımali eğitim konusunda duyarsız kalması	1	3,4
		Toplam	16	55,1
Mali Sorunlar	Yetersiz bütçe	Taşımali eğitime ayrılan bütçenin yeterli olmaması	8	27,7
	Sistemin mali yükü	Taşımali eğitim sisteminin (yemek ve taşıma giderleri) getirdiği maliyet	2	6,9
	Eğitim materyali yoksunluğu	Öğrencilerin okul ihtiyaçlarının (kitap, kalem, defter vb...) taşımali eğitim için ayrılan bütçeden karşılanmaması	2	6,9
	İhalelerde gecikme	Yemek ve taşıma ihalelerinin geç yapılması	1	3,4
		Toplam	13	44,9
Genel toplam			29	100

Tablo 4.12'ye göre taşımali eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların genel sorunlar kategorisindeki belirtilme sıklığı 29'dur. Tespit edilen sorunların yönetimsel (%55,1) ve mali sorunlar (%44,9) olmak üzere 2 tema altında toplandığı görülmüştür. Bu kategorideki en sık karşılaşılan sorunların, taşımali eğitim konusunda öğretmen, yönetici, veli ve köy halkının görüşlerine yeterince başvurulmaması (%27,7), taşımali eğitime ayrılan bütçenin yeterli olmaması (%27,7), taşımali eğitim sisteminin uygulanışında yaşanan sorunlar (%13,8), taşımali eğitim sisteminin (yemek ve taşıma giderleri) getirdiği maliyet (%6,9) ve

öğrencilerin okul ihtiyaçlarının (kitap, kalem, defter vb...) taşınmalı eğitim için ayrılan bütçeden karşılanmaması (%6,9) olduğu göze çarpmaktadır.

Bu noktada lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi neticesinde taşınmalı eğitim sisteminde tespit edilen sorunlara çözümler üretmek amacıyla ortaya konan önerilere yönelik bulgulara yer verilmektedir. Uygulamada “Öğretim Hizmetleri” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.13’te sunulmuştur.

Tablo 4.13: Taşınmalı eğitim uygulaması sürecinde öğretim hizmetleri alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Ek Etkinliklere Yönelik Öneriler	Taşınmalı öğrencilere eğitim ve öğretim motivasyon desteği sunulmalı	Taşıma merkezi okullarda daha etkili, disiplinli ve düzenli bir eğitim-öğretim süreci ve ortamı sağlanmalı, öğrenciler grup çalışmalarına katılmalı, başarılı olacakları konusunda motive edilmeli ve taşınmalı öğrenciler için ek öğrenme etkinlikleri ile kursları (sınavlara hazırlık, tamamlama, destekleme kursları vb...) planlanmalıdır.	14	25,6
	Ders dışı öğretim etkinliklerine taşıma sağlanmalı	Taşıma merkezi okullarda açılan yetiştirme ve sınavlara hazırlık kursları (egzersiz, etüt, kurs vb...) ya da özel dershaneler için öğrencilerin okul saatleri dışında (hafta içleri ya da hafta sonları) farklı zamanlarda da taşınması sağlanmalı ve servis araçlarının hareket saatlerine esneklik getirilmelidir.	6	10,9
	Beslenme eğitimi sunma	Öğrencilere dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmak için okul öncesi dönemden itibaren programlara beslenme eğitimi dersi konularak yeterli ve dengeli beslenme üzerine eğitimler verilmelidir.	3	5,5
	Öğrenciler uygulamalı faaliyetlere katılmalı	Taşınmalı eğitim gören öğrencilerden mesleki eğitim görenler için öğrencilerin kendi yerleşim yerlerinde yapılacak yatırımlarla üretime yönelik faaliyetler için de olmaları sağlanmalıdır.	1	1,8

		Ek etkinlikler taşınan yerleşim yerinde de uygulanmalı	Okullarda düzenlenen ek öğrenme etkinlikleri öğrencisi taşınan yerleşim yerlerinde de gösterilmelidir.	1	1,8
		Toplam		25	45,6
Personele Öneriler	Dair	Öğretmen kadrosu güçlendirilmeli	Taşıma merkezi okullara öğretmen atamalarında öncelik verilmeli, bu okulların öğretmen açığı giderilmeli, öğretmen dağılımı dengeli yapılmalı ve ayrıca deneyimli öğretmen kadrosu da artırılmalıdır.	12	21,9
		Öğretmen ve idarecilere hizmet içi eğitim sunulmalı	Öğretmenlerin ve okul idarecilerinin mesleki yeterliliklerinin ve alan bilgisinin (özellikle öğretim yöntemleri ile ilgili olarak) geliştirilebilmesi için hizmet içi eğitimler görmeleri sağlanmalıdır.	2	3,6
		Yetenek alanlarında branş öğretmenini görev almalı	Taşıma merkezi okullarda beden eğitimi derslerine kendi branş öğretmenin girmesi sağlanmalıdır.	1	1,8
		Toplam		15	27,3
Eğitim Programlarına Yönelik Öneriler		Esnek program oluşturma	Program geliştirme çalışmaları esnasında programın etkili olabilmesi için farklı sosyo-ekonomik şartlara uygun esneklikte olması ve okulların fiziki durumları dikkate alınarak düzenlenmesi gerekmektedir.	3	5,5
		Birleştirilmiş sınıf geçmişine uygun planlama yapma	1, 2, ve 3. sınıfta birleştirilmiş sınıflı okullarda okuyan öğrenciler için taşıma merkezi okullardaki 4. ve 5. sınıf programlarının yeniden düzenlenerek öğrencilerin eksiklerini kapatacak şekilde daha zengin içerikli olması sağlanmalıdır.	1	1,8
		Yetenek alanlarında öğrenci merkezli dersler planlanmalı	Taşıma merkezi okullarda müzik dersleri öğrencilerin daha aktif olduğu çeşitli etkinliklerin yer aldığı bir ders olarak işlenmelidir.	1	1,8
		Toplam		5	9,1
		Kampüs okullar oluşturma	Merkezi yerlerde daha homojen bir eğitimin verildiği kampüs okullar projesi hayata geçirilmelidir.	2	3,6

Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Dair Öneriler	Kız çocuklarının eğitime katılması için toplum bilinçlendirilmeli	Öğrencisi taşınan yerleşim birimlerinde kız çocuklarının okutulmasına yönelik araştırmalar yapıp yöre halkına bu konuda eğitim hizmetleri düzenlenmelidir.	1	1,8
	Gelişim düzeyleri kontrol edilmeli	Öğrencilerdeki gelişim düzeyi düzenli şekilde kontrol edilmelidir.	1	1,8
	Toplam		4	7,2
Alternatif-Destek Eğitime Yönelik Öneriler	Harmanlanmış öğretim sunulmalı	Taşınmalı öğrencilere e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla çevrimiçi akademik destek sağlanabilir, ek eğitimler düzenlenebilir ve ayrıca öğrenciler internet üzerinden ya da CD'den bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla eğitim içeriklerine ulaşabilirler.	2	3,6
	Dijital eğitim desteği oluşturma	Öğrencilerin mevcut bilgi ve beceri düzeylerini artırmak için eğitim kanalları (açık öğretim gibi) kurulmalıdır.	1	1,8
	Toplam		3	5,4
Taşımaya Dair Öneriler	Araç tahsis sayısı artırılmalı	Taşınmalı öğrencilerin yetiştirme kurslarına katılabilmelerini sağlayabilmek için ihale kapsamında taşınmalı öğrenci sayısı kadar araç tahsisi yapılmalıdır.	1	1,8
	Taşıma ve okul devam takibi düzenli yapılmalı	Taşınmalı öğrencilerin hem araç içerisinde hem de sınıfta yoklamaları düzenli olarak alınmalı ve böylece devamsızlıklarının önüne geçilmeye çalışılmalıdır.	1	1,8
	Ek taşıma seferi sağlanmalı	Servis sürücülerine ek seferler yapabilmeleri için ödenekler ayrılarak öğrencilerin devamsızlıkları en aza indirilmeye çalışılmalıdır.	1	1,8
	Toplam		3	5,4
Genel toplam			55	100

Tablo 4.13'e göre taşınmalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin öğretim hizmetleri kategorisindeki belirtilme sıklığı 55'tir. Özellikle ek etkinliklere yönelik öneriler (%45,6), personele dair öneriler (%27,3), eğitim programlarına yönelik öneriler (%9,1) temalarında önerilerin yoğunlaştığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşıma merkezi okullarda daha etkili, disiplinli ve düzenli bir eğitim-öğretim süreci ve ortamı sağlanmalı, öğrenciler grup çalışmalarına katılmalı,

başarılı olacakları konusunda motive edilmeli ve taşınmalı öğrenciler için ek öğrenme etkinlikleri ile kursları (sınavlara hazırlık, tamamlama, destekleme kursları vb...) planlanmalı (%25,6), taşıma merkezi okullara öğretmen atamalarında öncelik verilmeli, bu okulların öğretmen açığı giderilmeli, öğretmen dağılımı dengeli yapılmalı ve ayrıca deneyimli öğretmen kadrosu da artırılmalı (%21,9), taşıma merkezi okullarda açılan yetiştirme ve sınavlara hazırlık kursları (egzersiz, etüt, kurs vb...) ya da özel dershaneler için öğrencilerin okul saatleri dışında (hafta içleri ya da hafta sonları) farklı zamanlarda da taşınması sağlanmalı ve servis araçlarının hareket saatlerine esneklik getirilmelidir (%10,9).

Uygulamada “Yönetim Hizmetleri (Okul Yönetimi)” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.14’te sunulmuştur.

Tablo 4.14: Taşınmalı eğitim uygulaması sürecinde yönetim hizmetleri (okul yönetimi) alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Personelin Nitelik ve Niceliğine Dair Öneriler	Personel sayısı artırılmalı	Taşıma merkezi okullara öncelik verilerek iş yükünün azaltılması amacıyla bu okulların yönetici, öğretmen, memur ve yardımcı personel sayısı tamamlanmalı ve artırılmalıdır.	19	43,1
	Taşınmalı eğitim yönetimi alanında uzman yetiştirilmeli	Taşıma merkezi okullara yönetici yetiştirebilmek amacıyla taşınmalı eğitimin işleyişi, risk yönetimi, yönetim becerileri vb. hakkında hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, üniversitelerde taşınmalı eğitim ile ilgili bölümler açılmalı, yurt dışı eğitimleri düzenlenmelidir.	4	9,1
	Alanında uzman personel görev almalı	Okulların kalorifer tesisatının yanmasında görevli kişilerin alanında deneyimli, sertifika sahibi kişiler olmasına özen gösterilmelidir.	1	2,3
	Taşınmalı yönetim için yöneticilik deneyimi aranmalı	Taşıma merkezi okullara daha deneyimli ve yönetim becerisi yüksek yöneticilerin ataması yapılmalıdır.	1	2,3
	Toplam		25	56,8
	Okul kantinleri denetlenmeli	Okul idaresi tarafından okul kantinlerinde besleyici değeri olmayan gıdaların satışına	2	4,5

		müsaade edilmemelidir.			
Yönetim-Denetim Önerileri		Nöbet görev	Taşıma merkezi okullardaki nöbet görevi özenle yerine getirilmeli ve öğle aralarında öğrencilerle uyulmalı	2	4,5
		Okul yönetiminin yetkileri genişletilmeli	Kurallara uymayan taşıma ya da yemek firmalarına karşı Toplam Kalite Yönetimi kapsamında okul idarelerinin yetkileri artırılabilir.	2	4,5
		Prosedüre uymayan sürücüler için gerekli önlemler alınmalı	Nöbetçi müdür yardımcıları tarafından servis sürücüler için günlük doldurulan ücret puantajları zaman çizelgesine uymayan sürücüler için doldurulmayarak taşıma ücretlerinin ödemesi yapılmamalıdır.	1	2,3
		Binanın eğitime hazır hâle getirilmesi denetlenmeli	Taşınmalı öğrencilerin geliş saatlerinde okul açık ve ısıyor olmalıdır.	1	2,3
		Sık denetim yapılmalı	Taşıma merkezi okullar sık sık denetlenmelidir.	1	2,3
		Toplam			9 20,4
Taşıma Merkezi Okulun Yönetim Dair Kültürüne Öneriler		Demokratik okul kültürü uygulanmalı	Bu okullarda demokratik bir anlayışla karar süreçlerine tüm paydaşların katıldığı bir yönetim şekli uygulanmalı ve okul içerisinde yöneticiler ve öğretmenler arasında iş birliğinin sürdüğü, canlı ve samimi ilişkilerin olduğu, ortak bilince sahip bir açık okul iklimi tercih edilmelidir.	4	9,1
		Taşıma birimi kurulmalı	Taşıma merkezi okullarda sadece taşınmalı eğitim ile ilgili ayrı bir birim kurulmalıdır.	1	2,3
		Sorunlar raporlaştırılmalı	Taşınmalı eğitimde karşılaşılan sorunlar yöneticiler ve öğretmenler tarafından rapor haline getirilmelidir.	1	2,3
		Toplam			6 13,7
Hak Ediş Ödeme Önerileri		Ek görevler için ödemeler yapılmalı	Taşıma merkezi okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ek iş yükü (yemekhane nöbeti, servis araçlarının kontrolü, evrakların takibi vb...) nedeniyle maaş veya ek ders ödemelerinde artırıma gidilmesi uygun olacaktır.	3	6,8
		Nöbetler için ödeme yapılmalı	Nöbetçi öğretmen ve idareciler için nöbet günlerinde ücret ödemesi yapılmalıdır.	1	2,3

Toplam	4	9,1
Genel toplam	44	100

Tablo 4.14'e göre taşınalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin yönetim hizmetleri (okul yönetimi) kategorisindeki belirtilme sıklığı 44'tür. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin personelin nitelik ve niceliğine dair öneriler (%56,8), yönetim-denetim önerileri (%20,4), taşıma merkezi okulun yönetim kültürüne dair öneriler (%13,7) ve hak ediş ödeme önerileri (%9,1) temalarında toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşıma merkezi okullara öncelik verilerek iş yükünün azaltılması amacıyla bu okulların yönetici, öğretmen, memur ve yardımcı personel sayısı tamamlanmalı ve artırılmalı (%43,1), taşıma merkezi okullara yönetici yetiştirebilmek amacıyla taşınalı eğitimin işleyişi, risk yönetimi, yönetim becerileri vb. hakkında hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, üniversitelerde taşınalı eğitim ile ilgili bölümler açılmalı, yurt dışı eğitimleri düzenlenmeli (%9,1), bu okullarda demokratik bir anlayışla karar süreçlerine tüm paydaşların katıldığı bir yönetim şekli uygulanmalı ve okul içerisinde yöneticiler ve öğretmenler arasında iş birliğinin sürdüğü, canlı ve samimi ilişkilerin olduğu, ortak bilince sahip bir açık okul iklimi tercih edilmeli (%9,1), son olarak taşıma merkezi okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ek iş yükü (yemekhane nöbeti, servis araçlarının kontrolü, evrakların takibi vb...) nedeniyle maaş veya ek ders ödemelerinde artırıma gidilmesi uygun olacaktır (%6,8).

Uygulamada “Öğrenci Kişilik Hizmetleri (Rehberlik Hizmetleri)” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.15'te sunulmuştur.

Tablo 4.15: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
	Okula uyum programları uygulanmalı	Taşınalı öğrencilere rehberlik servisi, diğer öğretmenler ya da denetmenler tarafından okula uyum sağlama ve sosyal etkileşimlerinin artması yönünde ihtiyaç duyulan çalışmalar yapılmalı, taşıma merkezi okulda uyum programları ve kaynaştırma eğitimleri düzenlenmelidir.	16	19,1

Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Öneriler	Okullara rehber öğretmen sağlanmalı	Taşıma merkezi okullarda genel öğrenci sayısına bakılmaksızın rehber öğretmen kadrosu açılmalı, bu okullara öncelik verilerek rehber öğretmen ihtiyacı karşılanmalı ve okullarda rehberlik servisi kurulmalıdır.	14	16,6
	Personele rehberlik hizmeti sunulmalı	Taşıma merkezi okullarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personellere bu tür okullarda karşılaşılabilecekleri sorunlara ve oryantasyonlarına yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler verilmeli ve onlara yardımcı olmak, yol göstermek, rehberlik etmek amacıyla daha öncesinde bu tür okullarda çalışmış deneyimli eğitimciler (yöneticiler, denetmenler, öğretmenler vb...) aracılığıyla destek olunmalıdır.	12	14,3
	Ev ziyaretleri yapılmalı	Taşıma merkezi okulların yönetici ve öğretmenleri ev ziyaretleri yaparak öğrencilerde oluşabilecek dışlanmışlık duygusunu önlemeli ve onların yaşam şartlarını yerinde görmelidir.	1	1,2
	Dijital eğitim yoluyla rehberlik hizmeti, sosyalleşme sağlanmalı	Taşımalı öğrencilerin e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla sanal ortamda (öğrenme ağları vb...) arkadaşlarıyla bir araya gelerek sosyalleşmelerine destek olunabilir ve elektronik içeriklerle rehberlik hizmetleri yürütülebilir.	1	1,2
	Toplam		44	52,4
Sosyal-Sportif Etkinliklere Yönelik Öneriler	Öğrenciler sosyalleşmeye motive edilmeli	Taşımalı öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını artırma yönünde öğrencileri teşvik edici projeler geliştirilmeli (öğrenci çalışmalarından oluşan sergiler düzenlemek, öğrenci gösterilerinin taşınan yerleşim yerlerinde de sergilenmesi vb...), ek önlemler alınmalıdır.	15	17,9
	Öğrencilerin sosyalleşmesi için taşımaya ek seferler konmalı	Okullarda ders saatlerinden sonra yapılan ders dışı sosyal etkinliklere katılmaya istekli öğrencilerin taşınması da taşıma kapsamına alınmalı ve servis araçlarının hareket saatlerine esneklik getirilmelidir.	4	4,7

	Boş zamanlar sosyal etkinliklerle planlanmalı	İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin ders bitiş saatlerinin farklı olması nedeniyle ilkök öğrencilerinin ortaokul öğrencilerini bekleme süresi içerisinde öğrenci özelliklerine uygun sosyal etkinlikler planlanmalıdır.	1	1,2
	Hijyen eğitimleri verilmeli	Öğrencilerde temizlik ve hijyen kültürünün geliştirilmesi amacıyla planlamalar yapılmalı ve eğitimler düzenlenmelidir.	1	1,2
	Ek etkinlikler taşınan yerleşim yerinde de yapılmalı	Taşınmalı öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel faaliyetleri taşıma kapsamı dışında kalan yerlerde de gösterilmelidir.	1	1,2
	Sportif faaliyetlere eğilim teşvik edilmeli	Taşıma merkezi okulları ziyaret eden yetkililer tarafından sportif etkinliklere zaman ayrılması yönünde ilgililere telkinlerde bulunulmalıdır.	1	1,2
	Toplam		23	27,4
Okuldaki Çeşitli Hizmetlere Yönelik Öneriler	Sağlık hizmeti sunulmalı	Taşıma merkezi okullarda revirler kurulup buralarda çocuk sağlığı ve ilk yardım konularında tecrübeli sağlık personeli olmalı ve öğrencilere sağlık taraması yapılarak düzenli aralıklarla kontrolleri sağlanmalıdır.	7	8,3
	Okul kütüphanelerine personel sağlanmalı, ve kütüphaneler aktifleştirilmeli	Taşıma merkezi okulların kütüphaneleri için personel ataması yapılmalı ve bu kütüphaneler sosyal ve kültürel faaliyetlerin yürütüldüğü öğrencilerin kültürel hayata katıldığı yerler olarak tasarlanmalıdır.	2	2,4
	Toplam		9	10,7
Yönetimsel Öneriler	Öğretmenlerin örgütsel bağlılığı artırılmalı	Taşıma merkezli okullarda görev yapan öğretmenlerin bu okullarda görev yapmak istememesinin nedenleri araştırılmalı, örgütsel bağlılıklarını artırmak için projeler düşünülmeli, motivasyonlarını artırıcı etkinlikler düzenlenmeli ve bu okullar öğretmenlerin çalışmak istediği okullar haline getirilmelidir.	6	7,1
	Adil yönetim ile akran zorbalığının önlenmesi sağlanmalı	Yerleşik öğrencilerin taşınmalı öğrencilere yönelik ayrımcılık yapmalarının ve onlara baskı uygulamalarının veya onları dışlamalarının önüne geçmek için öğretmen ve idarecilerin okulda her	2	2,4

	öğrenciye eşit davranması, davranışlarıyla öğrencilere örnek olması gerekmektedir.		
	Toplam	8	9,5
	Genel toplam	84	100

Tablo 4.15’e göre taşınalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin öğrenci kişilik hizmetleri (rehberlik hizmetleri) kategorisindeki belirtilme sıklığı 84’tür. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin rehberlik hizmetlerine yönelik öneriler (%52,4), sosyal-sportif etkinliklere yönelik öneriler (%27,4), okuldaki çeşitli hizmetlere yönelik öneriler (%10,7) ve yönetsel öneriler (%9,5) temalarında toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşınalı öğrencilere rehberlik servisi, diğer öğretmenler ya da denetmenler tarafından okula uyum sağlama ve sosyal etkileşimlerinin artması yönünde ihtiyaç duyulan çalışmalar yapılmalı, taşıma merkezi okulda uyum programları ve kaynaştırma eğitimleri düzenlenmeli (%19,1), taşınalı öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını artırma yönünde öğrencileri teşvik edici projeler geliştirilmeli (öğrenci çalışmalarından oluşan sergiler düzenlemek, öğrenci gösterilerinin taşınan yerleşim yerlerinde de sergilenmesi vb...), ek önlemler alınmalı (%17,9), taşıma merkezi okullarda genel öğrenci sayısına bakılmaksızın rehber öğretmen kadrosu açılmalı, bu okullara öncelik verilerek rehber öğretmen ihtiyacı karşılanmalı ve okullarda rehberlik servisi kurulmalı (%16,6), taşıma merkezi okullarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personellere bu tür okullarda karşılaşılabilecekleri sorunlara ve oryantasyonlarına yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler verilmeli ve onlara yardımcı olmak, yol göstermek, rehberlik etmek amacıyla daha öncesinde bu tür okullarda çalışmış deneyimli eğitimciler (yöneticiler, denetmenler, öğretmenler vb...) aracılığıyla destek olunmalıdır (%14,3).

Uygulamada “Yemek Hizmetleri” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.16’da sunulmuştur.

Tablo 4.16: Taşımali eğitim uygulaması sürecinde yemek hizmetleri alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Mekân ve Görevli Personele Dair Öneriler	Yemekhane bulunmalı	Taşıma merkezi her okulda yemekhane veya en azından yemekhane olarak kullanılabilecek uygun bir yer mutlaka bulunmalıdır ve okullarda bulunan bu yerlerin mevcut koşulları iyileştirilmelidir (hijyenik olması, ısı durumunun ayarlanması vb...).	22	31,9
	Yemek için yardımcı personel olmalı	Taşıma merkezi okullarda yemekhaneden sorumlu, birtakım görevleri bulunan (yemek dağıtmak, küçük yaş grubundaki öğrencilerin beslenmesine yardımcı olmak vb...), belli niteliklere sahip yardımcı personeller bulundurulmalıdır.	4	5,9
		Toplam	26	37,8
Yemeğe Yönelik Öneriler	Öğrenciye göre nitelikli yemek olmalı	Taşımalı öğrencilere dağıtılan öğle yemekleri beslenme uzmanlarından destek alınarak hazırlanmalı, temiz, kaliteli ve doyurucu miktarda olmalı, öğrencilerin yaş ve cinsiyetlerine göre gereksinim duyulan enerji ve besin öğelerini içermeli (Mutlaka taze meyve suyu, meyve; kalsiyum açısından zengin süt, yoğurt, ayran olmalıdır.), öğrencilerin beslenme alışkanlıklarına uygun olmalı ve kuru gıda değil sıcak yemek olarak servis edilmelidir.	15	21,7
	Ara öğün verilmeli	Taşımalı öğrencilere öğle yemeğinin yanında ara öğün olarak beslenme saatinde de yemek hizmeti sunulmalıdır.	2	2,9
	Menü ailelerle paylaşılmalı	Haftalık ya da aylık hazırlanan öğle yemeği menüsü okul yönetimi ya da öğretmenlerce velilerle paylaşılmalıdır.	1	1,4
	Yemek menüleri için öğrenci görüşü alınmalı	Yemek firmaları tarafından yemek menüleri hazırlanırken öğrencilerin de görüşlerine başvurulmalıdır.	1	1,4
		Toplam	19	27,4
	Denetim yapılmalı	Öğrencilere yemek hazırlayan ve dağıtımını yapan firmalar düzenli aralıklarla yerinde denetlenmeli, sağlık ekipleri, gıda uzmanları	6	8,7

		(gıda mühendisleri ve diyetisyenler) bu denetimlerde yer almalı ve okul idarelerine de denetim ve yaptırım yetkisi verilmelidir.		
Denetim-İzlemeye Yönelik Öneriler	Öğrencilerin yeme davranışı takip edilmeli	Taşımalı öğrenciler öğle aralarında yemek yerken onların beslenmesinden sorumlu olan, gelen yemekleri kontrol eden ve sağlıklı görünmeyen yemekleri tutanak altına alan bir nöbetçi öğretmen görevlendirilmeli ve hatta öğrencilere düzenli yemek yeme alışkanlığı kazandırabilmek için tüm öğretmenlerin öğrencilerin yanında olması sağlanmalıdır.	4	5,9
	Yemek hizmeti yönerge ve yönetmeliklerle korunmalı	Milli Eğitim Bakanlığı öğrencilere dağıtılan öğle yemeklerinin sağlığa, besin değerine, ihale bedeline, üretim şartlarına uygunluğunu içeren standartların olduğu yönetmelik ya da genelgeler hazırlamalı ve bunlarla ilgili yönerge hükümlerine uyulmalıdır.	4	5,9
	Yemek hizmeti kurallarına uymayan firmalara ceza uygulanmalı	Denetimlerde standartlara uymayan ve bunları ihlal eden yemek firmalarına yaptırımlar uygulayıp ihalenin fesh edilmesi ve bir daha ihale verilmemesi yoluna gidilmelidir.	1	1,4
	Yemek numunesi düzenli alınmalı	Taşıma merkezi okullara gelen yemeklerden alınan örnekler düzenli bir şekilde muhafaza edilmeli ve saklanmalıdır.	1	1,4
		Toplam	16	23,3
Beslenme Eğitime Yönelik Öneriler	Öğretmen ve yöneticilere beslenme eğitimi verilmeli	Gıda mühendisleri tarafından taşıma merkezi okulların yönetici ve öğretmenlerine beslenme eğitimi üzerine seminerler verilmelidir.	2	2,9
	Aile beslenme konusunda eğitilmeli	Ailelere beslenme konusunda eğitimler verilerek öğrencilerin evlerinde yedikleri kahvaltı ve akşam yemeklerinin daha besleyici gıdalardan hazırlanması sağlanmalıdır.	2	2,9
		Toplam	4	5,8
Taşımalı Sistemde Beslenmeyi Planlamaya Dair Öneriler	Taşımalı okuldaki tüm öğrencilere yemek verilmeli	Taşıma merkezi okullarda devlet tarafından tüm öğrencilere (taşımalı ve yerleşik) öğle yemeği verilmelidir.	2	2,9
	Taşımalı okullar	Öğrencilerin kahvaltı yapmaları amacıyla taşıma	1	1,4

daha geç saatte başlatılmalı	merkezi okullarda eğitim-öğretime daha geç bir saatte başlanabilir.		
Dijital eğitim sayesinde evinde beslenme	Taşımalı öğrencilerin e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla belirli günlerde evlerinden çevrimiçi uygulamalarla eğitimlerine katılmaları ekonomik durumu zayıf çocukların beslenmelerini evlerinde daha düzenli yapmasına imkân sağlayacaktır.	1	1,4
	Toplam	4	5,7
	Genel toplam	69	100

Tablo 4.16'ya göre taşımalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin yemek hizmetleri kategorisindeki belirtilme sıklığı 69'dur. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin mekân ve görevli personele dair öneriler (%37,8), yemeğe yönelik öneriler (%27,4), denetim-izlemeye yönelik öneriler (%23,3), beslenme eğitimine yönelik öneriler (%5,8) ve taşımalı sistemde beslenmeyi planlamaya dair öneriler (%5,7) temalarında toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşıma merkezi her okulda yemekhane veya en azından yemekhane olarak kullanılabilecek uygun bir yer mutlaka bulunmalı ve okullarda bulunan bu yerlerin mevcut koşulları iyileştirilmeli (hijyenik olması, ısı durumunun ayarlanması vb...) (%31,9), taşımalı öğrencilere dağıtılan öğle yemekleri beslenme uzmanlarından destek alınarak hazırlanmalı, temiz, kaliteli ve doyurucu miktarda olmalı, öğrencilerin yaş ve cinsiyetlerine göre gereksinim duyulan enerji ve besin öğelerini içermeli (Mutlaka taze meyve suyu, meyve; kalsiyum açısından zengin süt, yoğurt, ayran olmalı.), öğrencilerin beslenme alışkanlıklarına uygun olmalı ve kuru gıda değil sıcak yemek olarak servis edilmeli (%21,7), öğrencilere yemek hazırlayan ve dağıtımını yapan firmalar düzenli aralıklarla yerinde denetlenmeli, sağlık ekipleri, gıda uzmanları (gıda mühendisleri ve diyetisyenler) bu denetimlerde yer almalı ve okul idarelerine de denetim ve yaptırım yetkisi verilmelidir (%8,7).

Uygulamada "Okul-Veli İlişkileri" alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.17'de sunulmuştur.

Tablo 4.17: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde okul-veli ilişkileri alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
İletişim Konusunda Öneriler	Okul-aile ilişkisi artırılmalı	Okul yönetimi ve öğretmenler taşımalı öğrencilerin velileriyle sürekli işbirliği içinde olmalı, sık sık veli toplantıları yapılmalı, aileler çocuklarının durumu hakkında bilgilendirilmeli, çocuklarıyla daha fazla ilgilenmeleri ve okul etkinliklerine katılma konusunda bilinçlendirilmeli, ailelerle ve çevreyle iletişim kanalları açık tutularak iletişim teknolojilerinden faydalanılmalıdır (veliler ile internet üzerinden çevrimiçi toplantılar, görüntülü sesli görüşmeler yapılması, çevrimiçi gruplar kurulması vb...).	26	43,3
	Katılımcı olmayan veliye ulaşılmalı	Taşımalı öğrencilerin ailelerinin veli toplantılarına katılım ve okulu ziyaret etme düzeylerindeki yetersizliğin altında yatan nedenler araştırılmalı ve alternatif çözüm yolları bulunmalıdır (bu velilerle görüşmeler yapmak için ev ziyaretlerinde bulunmak, taşınan yerleşim yerlerinde de veli toplantıları düzenlemek vb...).	7	11,8
		Toplam	33	55,1
Veliler/Halk İçin Yapılması Gerekenlere Yönelik Öneriler	Veliler tören ve kutlamalara taşınabilmeli	Taşımalı öğrencilerin velilerinin merkez okullardaki milli bayramlara ve veli toplantılarına katılabilmesi ya da yapılan kutlamaların taşınan köylerde de tekrarlanması için düzenlemeler yapılmalıdır (Taşıma sözleşmelerine bu durumlarla ilgili maddeler eklenerek ek seferler karşılığında ek ödemeler yapılması vb...).	7	11,8
	Veliler hak ve sorumluluklarla bilgilendirilmeli	Veliler taşımalı eğitim uygulaması ile ilgili hak ve sorumlulukları hakkında bilgilendirilmelidir.	4	6,7
	Taşımalı okulda halka yönelik eğitim verilmeli	Taşıma merkezi okullarda çevre halkına yönelik halk eğitim programları (ekonomik ve sosyal alanlarda) düzenlenmelidir.	3	5,0
	Kutlama ve bayramlarda köy halkına rehber	Taşıma kapsamına alınan yerleşim yerlerinde Milli Bayramlar gibi özel günlerin kutlanabilmesi amacıyla öğretmenlerin yerine köy halkına	1	1,6

	görevlendirilmeli	rehberlik edecek kişiler görevlendirilmelidir.		
		Toplam	15	25,1
Bütçe İle Yapılabileceklerle Yönelik Öneriler	Ek bütçe sağlanmalı	Taşımalı öğrencilerin okul masraflarının karşılanabilmesi ve taşımalı eğitimin velilere ek harcamalar getirmemesi için kaynak tahsisi yoluna gidilmelidir.	5	8,3
	Veli ziyaretleri için okula maddi destek sunulmalı	Taşıma merkezi okullardaki yöneticilerin ve öğretmenlerin veli ziyaretlerinde bulunmaları için öğretmenlere maddi destek sağlamak ve araç tahsis etmek amacıyla gerekli düzenlemeler getirilebilir.	2	3,3
	Harmanlanmış eğitim ile bütçe planlanmalı	Taşımalı öğrencilerin e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla belirli günlerde evlerinden çevrimiçi uygulamalarla eğitimlerine katılmaları velilerin harcamalarının azalmasına katkı sağlayabilir.	1	1,6
		Toplam	8	13,2
Taşınan Okul Binalarına Yönelik Öneriler	Köy okullarında kurslar açılmalı	Taşınan yerleşim yerlerinde ya da kapatılan okullarda sosyal yoksunluğu azaltmak için halkın eğitimine yönelik programlı ve planlı kurslar açılmalı (okuma-yazma kursları, tarımsal bilgilendirme kursları, kültürel ve ekonomik boyutu olan kurslar vb...), eğitim seminerleri ve toplantılar düzenlenmelidir.	3	5,0
	Taşınan köylere bilgisayar laboratuvarları kurulmalı	Taşınan yerleşim birimlerinde e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları için bilgisayar laboratuvarları kurulması köy halkının da eğitimine katkı sunabilir.	1	1,6
		Toplam	4	6,6
		Genel toplam	60	100

Tablo 4.17'ye göre taşımalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin okul-veli ilişkileri kategorisindeki belirtilme sıklığı 60'tır. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin iletişim konusunda öneriler (%55,1), veliler/halk için yapılması gerekenlere yönelik öneriler (%25,1), bütçe ile yapılabileceklerle yönelik öneriler (%13,2) ve taşınan okul binalarına yönelik öneriler (%6,6) temalarında toplandığı

görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise okul yönetimi ve öğretmenler taşımali öğrencilerin velileriyle sürekli işbirliği içinde olmalı, sık sık veli toplantıları yapılmalı, aileler çocuklarının durumu hakkında bilgilendirilmeli, çocuklarıyla daha fazla ilgilenmeleri ve okul etkinliklerine katılma konusunda bilinçlendirilmeli, ailelerle ve çevreyle iletişim kanalları açık tutularak iletişim teknolojilerinden faydalanılmalı (Veliler ile internet üzerinden çevrimiçi toplantılar, görüntülü sesli görüşmeler yapılması, çevrimiçi gruplar kurulması vb...) (%43,3), taşımali öğrencilerin ailelerinin veli toplantılarına katılım ve okulu ziyaret etme düzeylerindeki yetersizliğin altında yatan nedenler araştırılmalı ve alternatif çözüm yolları bulunmalı (bu velilerle görüşmeler yapmak için ev ziyaretlerinde bulunmak, taşınan yerleşim yerlerinde de veli toplantıları düzenlemek vb...). (%11,8) ve taşımali öğrencilerin velilerinin merkez okullardaki milli bayramlara ve veli toplantılarına katılabilmesi ya da yapılan kutlamaların taşınan köylerde de tekrarlanması için düzenlemeler yapılmalıdır (Taşıma sözleşmelerine bu durumlarla ilgili maddeler eklenerek ek seferler karşılığında ek ödemeler yapılması vb...) (%11,8).

Uygulamada “Ulaşım ve Servis Hizmetleri” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4.18: Taşımalı eğitim uygulaması sürecinde ulaşım ve servis hizmetleri alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
	Sık denetim yapılmalı, kurallara uymayanlar için önlemler alınmalı	Taşıma araçlarının denetimleri Milli Eğitim ve okul müdürlükleri ile emniyet güçlerince sıklaştırılarak standartlara uygunluğu (Okul Servis Araçları Yönetmeliği, Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, sözleşme hükümleri, trafik kuralları vb. sağlar.) ile emniyet ve konfor açısından risk teşkil eden durumlar (fazla öğrenci ya da öğrenci dışında yolcu alımından kaynaklı sorunlar, taşıma listesinde ismi geçmeyen sürücülerin araç kullanması, sürücülerin yol güzergâhlarına, duraklara, kalkış saatlerine ve hız limitlerine uymaması, sürücülerin öğrencilere yönelik olumsuz davranışlarda bulunması, eski, arızalı, bakımsız, yeterli büyüklükte olmayan ve öğrenci sayısı	50	29,5

Denetleme ve İzlemeye Dair Öneriler		kadar koltuk adedi içermeyen araçlarla taşıma yapılması, araçta emniyet kemeri ve ilk yardım setinin bulunmaması vb...) hakkında önlemler alınmalı, gerekirse cezai işlem uygulanmalı ve taşıma işi için standartlara uygun araç ve sürücüler seçilmelidir.		
	Rehber/yardımcı personel olmalı	Taşıma araçlarına güvenliği ve araç içi düzeni sağlayacak, onlarla gidip gelecek bir yardımcı (rehber) personel görevlendirmesi yapılmalı ve böylece taşıma sırasında meydana gelebilecek (fazladan yolcu ve öğrenci alınması, yol güzergah değişikliği, öğrencilerin araç içindeki olumsuz davranışları vb...) olumsuzluklar önlenmelidir.	14	8,3
	Servis trafık güvenliği sağlanmalı	Servis araçlarında güvenlik sorununun ve taşıma sürecinde karşılaşılan olumsuzlukların çözülebilmesi amacıyla hizmet standartlarının (servis araçlarının donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğrenciler dışında yolcu alınmaması, hız kurallarına uyulması, araç kışık bakımlarının zamanında yaptırılması, araç içi emniyet kemerlerinin takılı olması vb...) yüklenici firma yetkilileri, sürücüler ve araç rehber personelleri tarafından korunabilmesine yönelik bu kişilerce hassasiyet gösterilmelidir.	8	4,7
	Sürücü seçimine özen gösterilmeli	Servis araçlarında görevlendirilecek sürücülerin seçiminde sabıka kaydına, sağlık durumuna (bedensel ve ruhsal sağlığı), eğitim durumuna dikkat edilmeli; ayrıca deneyimli, sorumluluk sahibi, örnek davranışlar sergileyen sağlıklı bir kişiliğe sahip bireyler seçilmeli ve sürücülerin sağlık durumları (bedensel ve ruhsal sağlığı) düzenli aralıklarla kontrol ettirilmelidir.	7	4,1
	Rehber personel olmayan araçlara öğretmen görevlendirme	Yardımcı (rehber) personelin bulunmadığı araçlarda araç içi düzeni ve güvenliği sağlayacak, öğrencileri denetleyecek ve gerekli önlemleri alacak öğretmenler bulundurulmalıdır.	2	1,2
	Seyahat sigortası uygulanmalı	Taşınan öğrenciler sigortalanmalıdır.	1	0,6

		Toplam	82	48,4
Nitelik ve Niceliğe Dair Öneriler	Servis sürücü ve yardımcı personele eğitim verilmeli	Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlükleri tarafından servis sürücülerine ve araç rehber personellerine yönelik taşımali eğitim sürecini içeren bilgilendirme ve bilinçlendirme amaçlı (ilk yardım ve acil müdahale, çocuk ve öğrenci psikolojisi, doğru iletişim teknikleri, güvenli araç kullanma, etik davranış kuralları, okul taşımacılığı ve taşımali eğitim hakkında mevzuat bilgisi vb...) kurs ve sertifika programları açılmalı, seminerler verilmelidir.	21	12,4
	Taşıma konusunda halka eğitim	Taşıma araçlarına binen yöre halkının ve velilerin bu konuda bilinçlenmesi amacıyla eğitimler düzenlenmelidir.	2	1,2
	Taşıma araçlarının niceliği artırılmalı	Taşıma işi daha fazla araçla yapılmalı ve yapılacak ek seferler için ek ödemeler düzenlenmelidir.	2	1,2
	Harmanlanmış öğrenme ile taşıma kaynaklı sağlık sorunları azaltılabilir	Taşımali öğrencilerin e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla belirli günlerde evlerinden çevrimiçi uygulamalarla eğitimlerine katılmaları servis araçlarından ve ulaşımdan kaynaklı sağlık problemlerinin azalmasını sağlayabilir.	1	0,6
	Okulda sağlık problemi nedenleri araştırılmalı	Taşımali öğrencilerden okulda bulunduğu esnada rahatsızlık hissedendenlerin oranının fazla olmasının nedenleri araştırılmalı ve çözüm yolları aranmalıdır.	1	0,6
	Araç içi müzik, çizgi film etkinlikleri olmalı	Taşıma araçlarıyla yapılan yolculuğu daha eğlenceli bir hale getirmek ve öğrencilerin sıkılmalarını önlemek için araçlar içinde öğrencilere çizgi film izletme, müzik dinletme gibi etkinlikler yapılmalıdır.	1	0,6
		Toplam	28	16,6
	Yollar güvenli olmalı	Taşıma güzergâhlarında bulunan bozuk köy yolları onarılmalı, bu yollar her zaman güvenli, kullanışlı, bakımlı olmalı ve yolların özellikle kış aylarında olmak üzere sürekli açık tutulması için gereken önlemler alınmalıdır (Buzlanmaya yönelik tuzlama çalışmaları yapılmalı, yol	21	12,4

Yol Güvenliğine Dair Öneriler		kenarlarına kar siperleri yapılmalı, hava koşullarını bildiren yol trafik bilgi sistemi kurulmalı, yerel yönetimlerde araç ve personel hazır tutulmalı vb...).		
	Yol trafik işaretleri denetlenmeli	Taşıma güzergâhlarında bulunan yollardaki trafik işaret levhalarının yol güvenliği açısından kontrolleri yapılmalıdır.	1	0,6
		Toplam	22	13,0
	Taşıma okulları bir arada merkezi olmalı	Taşıma merkezi okullar seçilirken taşınan yerleşim birimlerine en yakın mesafede olan okul seçilmeli ya da birbirine yakın mesafedeki okullar birleştirilip bu yerleşim yerlerine yakın bir alana prefabrik de olsa yeni bir okul yapılmalı ve taşıma merkezi okullar merkezi konumda bulunmalıdır.	8	4,7
Yol Mesafesine Dair Öneriler	Azami yol 30 km olmalı	Taşınan yerleşim yeri ile merkez okulun uzaklığı 30 km'nin altında olmalıdır.	1	0,6
	Azami yol 5-7 km olmalı	Taşıma merkezi okullar ile taşınan yerleşim birimleri arasındaki mesafe en fazla 5-7 km olmalıdır.	1	0,6
	Azami taşıma 15 km olmalı	Taşınan yerleşim yerleri ile taşıma merkezi okul arasındaki mesafenin 15 km'nin altında olmasına dikkat edilmelidir.	1	0,6
	Yakın köyler birlikte taşınmalı, uzak köyler ayrı taşınmalı	Taşıma sırasında birbirine yakın olan yerleşim yerlerinin beraber taşınması, uzak olan yerleşim yerinin ise ayrı taşınması sağlanabilir.	1	0,6
	Taşıma mesafeleri hesaplanmalı	Taşınan yerleşim birimlerinden taşıma merkezi okullara taşıma mesafeleri çıkarılmalıdır.	1	0,6
	Azami taşıma yönergede olmalı	Azami taşıma mesafesi yönergeyle belirtilmelidir.	1	0,6

		Öğrenciler ikametine yakın olan taşınmalı	Adrese dayalı kayıt sistemine göre yapılan yerleştirmelerde taşınmalı öğrencilerle ilgili düzenlemeler yapılarak öğrencilerin daha yakın yerleşim yerlerinde bulunabilecek okullara kayıt olmaları sağlanmalıdır.	1	0,6
		Daha ekonomik taşıma yolları bulunmalı	Öğrenci taşıma maliyetinin düşürülmesi amacıyla transportasyon (taşıma) problemine uygun bir model geliştirilmelidir.	1	0,6
			Toplam	16	9,5
		İhale şartlarına kurallar, denetim şartları yazılmalı	İhale şartnamelerine servis sürücülerinin uyacakları kuralların belirtilmesi, taşıma araçlarının periyodik bakımlarının yaptırılması, araçlara donanımsal iyileştirmelerin getirilmesi (servis araçlarında kamera bulundurulması, her koltukta emniyet kemeri olması vb...), sürücülerin taşınmalı eğitim bünyesinde belli bir sertifika programından geçmiş kişilerden seçilmesi gibi hükümler getirilmelidir.	5	2,9
İhale Süreci İle İlgili Öneriler		İhale komisyonlarında liyakat	Taşıma ihale komisyonlarının yönerge ya da yönetmeliklerde belirtilen görevlerini titizlikle yapmaları ve bu komisyonların sıkı bir şekilde denetlenmesi önerilmektedir.	2	1,2
		İhaleler geciktirilmemeli	Taşıma ihaleleri okullar açıkken değil yaz tatilinde yapılmalı, dönemlik değil yıllık olmalı ve ihale bedeli yüklenici firmalara aksatılmadan zamanında ödenmelidir.	2	1,2
			Toplam	9	5,3
Servis Hizmeti Dair Öneriler		Yerel yönetimler taşıma işinde görev ve sorumluluk almalı	Belediyeler tarafından öğrenci taşıma hatlarına otobüsler konulmalı, bu araçlarla taşıma işi yapılmalı ve yerel yöneticilere okul taşıma araçlarıyla sürücülerini denetleme yetkisi verilmelidir.	6	3,6
		Engelli öğrenciler taşınmalı	Engelli öğrenciler de taşımadan faydalandırılmalıdır.	1	0,6
			Toplam	7	4,2
Risk Durumlarına Dair Öneriler		Hava şartları konusunda hızlı bilgi akışı	Özellikle kış aylarında ortaya çıkan olumsuzluklarla ilgili olarak hava olayları hakkında Meteoroloji Genel Müdürlükleri, yerel	3	1,8

sağlanmalı, taşıma güvenliği sağlanmalı	yönetimler, eğitimciler, sürücüler ve veliler arasında koordineli yürütülen bir bilgi alışverişi olmalı ve yerel topografik şartlar nedeniyle ani bastıran kar, tipi, fırtına, sağanak yağış gibi hava olaylarına karşılık ilgili kurumlar acil iletişim kanalları yoluyla bilgilendirilmeli, bu esnada öğrenciler can güvenliği açısından taşınmamalıdır.		
Afet riski olan bölgelerde taşımaya dönemsel ara verilmeli	Sel, çığ ve heyelan tehlikesinin olduğu yollarda iklim şartlarına ve topografik özelliklere dikkat edilerek belli dönemlerde taşımalı eğitim durdurulmalıdır.	1	0,6
Taşımalı eğitim sisteminin risk analizi yapılmalı	Bakanlık yetkilileri tarafından taşımalı eğitimin yapıldığı il, ilçe ve beldelerin risk haritası oluşturulmalıdır.	1	0,6
	Toplam	5	3,0
	Genel toplam	169	100

Tablo 4.18'e göre taşımalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin ulaşım ve servis hizmetleri kategorisindeki belirtilme sıklığı 169'dur. Söz konusu önerilerin özellikle denetleme ve izleme (%48,4), nitelik ve nicelik (%16,6), yol güvenliği (%13,0) ve yol mesafesi (%9,5) temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşıma araçlarının denetimleri Milli Eğitim ve okul müdürlükleri ile emniyet güçlerince sıklaştırılarak standartlara uygunluğu (Okul Servis Araçları Yönetmeliği, sözleşme hükümleri, trafik kuralları vb. sağlar.) ile emniyet ve konfor açısından risk teşkil eden durumlar (fazla öğrenci ya da öğrenci dışında yolcu alımından kaynaklı sorunlar, taşıma listesinde ismi geçmeyen sürücülerin araç kullanması, sürücülerin yol güzergâhlarına, duraklara, kalkış saatlerine ve hız limitlerine uymaması, sürücülerin öğrencilere yönelik olumsuz davranışlarda bulunması, eski, arızalı, bakımsız, yeterli büyüklükte olmayan ve öğrenci sayısı kadar koltuk adedi içermeyen araçlarla taşıma yapılması, araçta emniyet kemeri ve ilk yardım setinin bulunmaması vb...) hakkında önlemler alınmalı, gerekirse cezai işlem uygulanmalı ve taşıma işi için standartlara uygun araç ve sürücüler seçilmeli (%29,5), Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlükleri tarafından servis sürücülerine ve araç rehber personellerine yönelik taşımalı eğitim sürecini içeren bilgilendirme ve bilinçlendirme amaçlı (ilk yardım ve acil müdahale,

çocuk ve öğrenci psikolojisi, doğru iletişim teknikleri, güvenli araç kullanma, etik davranış kuralları, okul taşımacılığı ve taşınalı eğitim hakkında mevzuat bilgisi vb...) kurs ve sertifika programları açılmalı, seminerler verilmeli (%12,4), taşıma güzergâhlarında bulunan bozuk köy yolları onarılmalı, bu yollar her zaman güvenli, kullanışlı, bakımlı olmalı ve yolların özellikle kış aylarında olmak üzere sürekli açık tutulması için gereken önlemler alınmalı (Buzlanmaya yönelik tuzlama çalışmaları yapılmalı, yol kenarlarına kar siperleri yapılmalı, hava koşullarını bildiren yol trafik bilgi sistemi kurulmalı, yerel yönetimlerde araç ve personel hazır tutulmalı vb...) (%12,4), taşıma araçlarına güvenliği ve araç içi düzeni sağlayacak, onlarla gidip gelecek bir yardımcı (rehber) personel görevlendirmesi yapılmalı. Böylece taşıma sırasında meydana gelebilecek (fazladan yolcu ve öğrenci alınması, yol güzergâh değişikliği, öğrencilerin araç içindeki olumsuz davranışları vb...) olumsuzluklar önlenmelidir (%8,3).

Uygulamada “Okulların Fiziki Şartları” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4.19: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde okulların fiziki şartları alanında ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Taşıma Okulların Şartlarına Öneriler	Merkezi Fiziki Dair	Taşıma merkezi okulların fiziki şartları ve kapasiteleri geliştirilmelidir (Bu okullarda laboratuvar, kütüphane, spor salonu, oyun alanları, atölyeler, derslikler oluşturulmalı, bu alanların donatım ihtiyaçları giderilmeli, eğitim araç-gereçleri karşılanmalı, alt yapı eksikleri tamamlanmalı, okullar öğretim teknolojilerinden yararlandırılmalı vb...)	42	64,6
		Ödenekler artırılmalı	6	9,2
		Okullara araç ve lojman sağlanmalı	5	7,8
		Taşıma merkezi okullar belirlenirken öncelikli olarak fiziki kapasitesi yeterli olan ve eğitim teknolojilerinden yararlanan okullar tercih edilmelidir.	2	3,1

		Harmanlanmış eğitim ile sanal imkânlardan faydalanılmalı	Taşınmalı öğrenciler için önerilen e- öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde fiziki kaynakların, sanal öğrenme araçları ve geleneksel uygulama yöntemleriyle bir arada kullanılması sağlanabilir.	1	1,5
		Okullarda ısınma problemi olmamalı	Tüm taşıma merkezi okullar kaloriferle ısınmalı ve bu okullara yeterli yakıt desteği sağlanmalıdır.	1	1,5
		Eğitim ortamı uygun şartlarda oluşturulmalı	Taşıma merkezlerinde görsel sanatlar eğitimi için oluşturulan atölye ortamının sağlık açısından yeterli miktarda ısı ve ışık alması, havalandırmasının uygun olması ve nem oranının düşük olması gerekmektedir.	1	1,5
		Yeterli alt yapıya sahip okullarda taşınmalı eğitim yapılmalı	Uygulama şehir ya da ilçe merkezlerindeki gelişmiş okullarda sürdürülmelidir.	1	1,5
			Toplam	59	90,7
Kapatılan Okullarının Şartlarına Öneriler	Köy Fiziki Dair	Kapanan okulların donanımları taşınan okula devredilmeli	Taşınan yerleşim yerlerindeki kapanan okulların mevcut donanım ve taşınır malzemeleri taşıma merkezi okullara aktarılmalıdır.	5	7,8
		Kapatılan köy okullarının bakımları yapılmalı	Taşımaya geçilen yerleşim birimlerinde boşalan okul binalarının atıl durumda kalmaması için düzenli olarak bakımlarının yapılması gerekmektedir.	1	1,5
			Toplam	6	9,3
			Genel toplam	65	100

Tablo 4.19'a göre taşınmalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin okulların fiziki şartları kategorisindeki belirtilme sıklığı 65'tir. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin taşıma merkezi okulların fiziki şartlarına dair öneriler (%90,7) ve kapatılan köy okullarının fiziki şartlarına dair öneriler (%9,3) temalarında toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşıma merkezi okulların fiziki şartları ve kapasiteleri geliştirilmeli (Bu okullarda laboratuvar, kütüphane, spor salonu, oyun alanları, atölyeler, derslikler oluşturulmalı, bu alanların donatım ihtiyaçları giderilmeli, eğitim araç-gereçleri karşılanmalı, alt yapı eksikleri tamamlanmalı, okullar öğretim teknolojilerinden yararlandırılmalı vb...) (%64,6), taşıma merkezi okulların ödenek miktarları ve gelir kaynakları artırılmalı (%9,2), taşıma merkezi okullara resmi araç

taahsis edilmeli, öğretmenler için lojman yapılmalı (%7,8) ve taşınan yerleşim yerlerindeki kapanan okulların mevcut donanım ve taşınır malzemeleri taşıma merkezi okullara aktarılmalıdır (%7,8).

Uygulamada “Genel Öneriler” alanında ortaya çıkan sorunlara ilişkin önerilere ait bulgular Tablo 4.20’de sunulmuştur.

Tablo 4.20: Taşınalı eğitim uygulaması sürecinde genel olarak ortaya konan öneriler

Tema	Alt Tema	Alt Temalara Dair Örnekler	f	%
Taşıma Kapsamına Alınacak Öğrenci Seviyesine Dair Öneriler	Uygulama alanı genişletilmeli	Taşınalı eğitimin uygulama alanı genişletilmelidir (Tüm birleştirilmiş sınıflar kapatılarak öğrenciler taşınalı eğitime alınmalı, taşınalı eğitim orta öğretim ve mesleki eğitim düzeyini de kapsamalı vb...).	18	21,3
	İlkokulda taşıma yapılmamalı	Taşınan yerleşim yerlerindeki okullar tekrar açılmalı ve özellikle ilkokul düzeyindeki öğrenciler bu okullarda eğitim görmelidir.	9	10,6
	Temel eğitimde aile ile birliktelik sağlanmalı	Temel eğitim düzeyindeki öğrencilerin aileye ihtiyaç duyduğu bir dönemde yatılı okullara kayıt yaptırmayı önlenerek bu okulların üst yaş grubunu (ortaöğretim) kapsamı yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.	3	3,5
	Ortaokul düzeyinden itibaren taşıma yapılmalı	Ortaokul düzeyindeki öğrencilerden itibaren taşınalı eğitim sistemi uygulanmaya başlamalıdır.	2	2,3
	Toplam		32	37,7
Bütçeye Dair Öneriler	Bütçe artırılmalı	Taşınalı eğitime artan bütçelerle devam edilmeli, daha fazla kaynak aktarılmalı	18	21,3
	Harmanlanmış öğrenme ile mali yük azaltılmalı	Taşınalı öğrenciler için önerilen e-öğrenme/harmanlanmış öğrenme uygulamaları sayesinde uzaktan eğitim yaklaşımıyla taşınalı eğitimin getirdiği mali yüklerde azalma sağlanabilir.	1	1,2
	Toplam		19	22,5
İzleme-Denetleme Süreçlerine Dair	Düzenli olarak paydaş görüşü alınmalı	Belirli aralıklarla düzenlenecek anketler yoluyla ya da iletişim kanallarıyla taşınalı eğitimin paydaşlarının (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler,	9	10,6

Öneriler		veliler ve sürücüler) uygulama hakkındaki düşünceleri, şikâyet ve önerileri alınmalı ve ortaya konan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır.		
	Paydaş görüşü	Taşımalı eğitim sistemine başlamadan önce planlamadan önce alınmalı	Taşımalı eğitim sistemine başlamadan önce planlama aşamasında yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri alınmalıdır.	4 4,7
	Sık yetkili ziyareti yapılmalı	Milli Eğitimde görevli yetkililer tarafından taşıma merkezleri fırsat buldukça ziyaret edilmeli ve bu kişilerce sorunların çözülmesi noktasında hassasiyet gösterilmelidir.	2	2,3
	Sık denetleme yapılmalı	Taşımalı eğitim sistemi daha sık denetlenmelidir.	1	1,2
	İhale süreçleri şeffaflaştırılmalı	Bütün ihaleler (yemek ve taşıma) şehirlerde bakanlık tarafından kurulacak bir komisyon tarafından tamamiyle şeffaf bir biçimde yapılmalıdır.	1	1,2
		Toplam	17	20,0
Taşıma Sistemine Dair Öneriler	Taşımalı sistem yönergelerinde güncelleme yapılmalı	Taşımalı ilköğretim sisteminin yasal dayanakları (yasa, yönetmelik ya da tüzükler) bir an önce çıkarılmalı ve taşımalı ilköğretim yönergesi güncellenerek yeniden düzenlenmelidir.	4	4,7
	Uygun şartlar yoksa yatılı eğitim değerlendirilmeli	Şartların uygun olmadığı yörelerde taşıma merkezli okullar yerine yatılı okullara ağırlık verilmeli ve öğrencilere yatılı okuma olanağı sağlanmalıdır.	3	3,5
	Şartlar uygun değilse taşıma iptal edilmeli	Şartların uygun olmadığı merkez okullar ile yerleşim birimlerinde uygulamaya geçilmemeli ve uygulamanın son bulması gereken yerler tespit edilip bu yerleşim birimlerinde de uygulama bitirilmelidir.	3	3,5
	Sistem sorunları ve öneriler akademik olarak çalışılmalı	Taşımalı eğitim sistemi tüm özellikleriyle bilimsel açıdan incelenmeli, bu alanda daha fazla araştırma yapılmalı ve sorunların çözümüne yönelik çeşitli öneriler sunulmalıdır.	2	2,3
	Taşıma merkezi okul seçiminin dikkatle yapılması	Taşıma merkezi okulun belirlenmesi amacıyla bölgenin sosyal yapısını, nüfus miktarını, coğrafi, ulaşım ve eğitim durumunu gösteren çalışmalar yapılmalı ve bu çalışmalardan sonra merkez okul	2	2,3

seçilmelidir.				
Kurumlar	arası	Taşınalı eğitimle ilgili düzenlenen yönergenin	2	2,3
koordinasyon		daha iyi uygulanabilmesi noktasında Valilikler ve		
sağlanmalı		Milli Eğitim Müdürlükleri arasında daha sağlıklı		
		bir koordinasyon kurulmalıdır.		
Öğretmen		Okullar kapatılsa bile taşınan yerleşim	1	1,2
görevlendirilmeli		birimlerinde öğretmen görevlendirmeye devam		
		edilmelidir.		
Toplam			17	19,8
Genel Toplam			85	100

Tablo 4.20'ye göre taşınalı eğitim uygulamasının sorunlarıyla ilgili ortaya konan çözüm önerilerinin genel öneriler kategorisindeki belirtilme sıklığı 85'tir. İlgili kategori üzerinde ele alınan önerilerin taşıma kapsamına alınacak öğrenci seviyesine dair öneriler (%37,7), bütçeye dair öneriler (%22,5), izleme-denetleme süreçlerine dair öneriler (%20,0) ve taşıma sistemine dair öneriler (%19,8) temalarında toplandığı görülmektedir. En sık karşılaşılan öneriler ise taşınalı eğitimin uygulama alanı genişletilmeli (Tüm birleştirilmiş sınıflar kapatılarak öğrenciler taşınalı eğitime alınmalı, taşınalı eğitim orta öğretim ve mesleki eğitim düzeyini de kapsamalı vb...) (%21,3), taşınalı eğitime artan bütçelerle devam edilmeli, daha fazla kaynak aktarılmalı (%21,3), taşınan yerleşim yerlerindeki okullar tekrar açılmalı ve özellikle ilkököl düzeyindeki öğrenciler bu okullarda eğitim görmeli (%10,6) ve belirli aralıklarla düzenlenecek anketler yoluyla ya da iletişim kanallarıyla taşınalı eğitimin paydaşlarının (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve sürücüler) uygulama hakkındaki düşünceleri, şikâyet ve önerileri alınmalı, ortaya konan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır (%10,6).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, Türkiye’de 1996 ile 2021 yılları arasında taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezler “Taşınmalı Eğitim Tez Sınıflama Formu” aracılığıyla çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu inceleme araştırmanın künyesine, araştırmanın konusuna, araştırmanın amacına, araştırmada uygulanan yaklaşıma, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, araştırmanın örnekleme özelliklerine, araştırmanın veri analiz yöntemine ve araştırmanın sonuçlarına dair çıkarımlarda bulunmak için 8 alt probleme cevap arama amacı taşımaktadır. Bu amaçla her bir alt probleme ilişkin bulgular tekrar gözden geçirilerek çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Lisansüstü tezler incelendiğinde araştırmaların ülkemizin 30 farklı üniversitesinde yürütüldüğü görülmektedir. Bu üniversiteler içerisinde de konuyla ilgili en fazla çalışmanın Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı görülmüştür. Gazi Üniversitesi’ni Abant İzzet Baysal, Çanakkale On Sekiz Mart sonrasında Ankara, Hacettepe, Yeditepe ve Van Yüzüncü Yıl Üniversiteleri takip etmektedir. Bu durum ülkemizin farklı üniversitelerinde uygulamaya dair bilimsel çalışmalara yer verildiğini gösterse de nicelik açısından çok da yeterli olmadığı görülmektedir. Bu sonuç Çetinkaya ve Üzümcü (2021)’in araştırmasıyla da paralellik göstermektedir. Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları incelendiğinde ise taşınmalı eğitimi konu alan yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine göre çok daha fazla üretildiği bu alanda sadece 1 adet doktora tezinin yapıldığı görülmüştür. İlgili alanda sadece 1 tane doktora tezinin yapılması, taşınmalı eğitim uygulamasını konu alan daha fazla doktora tezine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuçlar ise Güler vd. (2022)’nin yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca üretilen lisansüstü tezler çoğunlukla üniversitelerin Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitüleri bünyesinde üretilmiş olup 20 farklı ana bilim dalında ise çalışma alanı olarak görülmüştür. Bu durum taşınmalı eğitim uygulamasını kapsayan tezlerin çalışma alanlarının da bir bakıma çeşitlilik arz ettiğini göstermektedir. Buna karşılık özellikle Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi ile İlköğretim Ana Bilim Dalları içerisinde daha fazla tezin yapıldığı görülmektedir. Tezlerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde ise ilk tez çalışmasının 1996 yılında yapıldığı ve bu yıldan sonra 1999, 2013, 2016 ve 2018 yılları hariç her yıl en

az bir çalışmanın yapılmış olduğu görülmektedir. Özellikle 2010 yılında 6 tez çalışması üretilmiş ve konu bağlamında en fazla tezin üretildiği yıl olmuştur. Bununla birlikte tezlerin üretildiği yıllar itibariyle tutarlı bir artışla ya da azalmayla karşılaşıldığı söylenememektedir. 1989-1990 eğitim öğretim yılının ikinci döneminden itibaren pilot uygulama olarak başlatılan ve günümüze kadar ulaşan, zaman içerisinde eğitim sistemimizde meydana gelen birtakım değişikliklerle birlikte -örneğin; 1997 yılında çıkarılan yasayla ilköğretimin 8 yıla çıkarılması, 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin de taşıma kapsamına dâhil edilmesi, 2012 yılında çıkarılan yasayla 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sistemine geçilmesi gibi gelişmeler doğrudan taşınalı eğitim uygulamasını etkilemiş ve bu dönemlerden sonra taşınalı öğrenci sayılarında artış yaşanmıştır. Ortaya çıkan bu tür gelişmeler bilimsel alanda da taşınalı eğitim uygulamasına olan ilgiyi artırmıştır. Ne var ki bu artış bulgularda görüldüğü gibi tutarlı olmamakta yıl bazında lisansüstü tez çalışmalarında azalmalar ya da artışlar olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Güler vd. (2022)'nin yaptığı araştırmayı destekler nitelikte olup alanda yapılan diğer araştırmalarla ise örtüşmemektedir (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021; Candaş vd., 2023). Lisansüstü tez araştırmalarında araştırmacıların uygulama sahası olarak düşündükleri illerin dağılımları incelendiğinde en fazla araştırmanın yapıldığı ilimizin Ankara olduğu, bu ilimizi sırasıyla Bolu, Van, Şanlıurfa, Çanakkale ve Antalya illerinin takip ettiği görülmektedir. Aynı zamanda bölgeler bazında inceleme yapıldığında en fazla lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı bölgenin İç Anadolu Bölgesi sonrasında Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizin her bölgesinde taşınalı eğitimin yapıldığı düşünüldüğünde tez çalışmalarında da her bölgeden örneklem alındığı görülmüştür. Özellikle taşınalı eğitim uygulamasının sıklıkla görüldüğü, kırsal ve dağınık yerleşimlerin fazlaca olduğu İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerimize araştırmalarda daha fazla yer verilmesi tez çalışmalarının amaca uygunluğu açısından önem teşkil etmektedir. Elde edilen bu sonuçlar Candaş vd. (2023)'ün çalışmasıyla da paralellik göstermektedir.

Taşınalı eğitim alanında yapılan tezlerin konularına göre dağılımları incelendiğinde çalışmaların büyük bir kısmı taşınalı eğitim sisteminin uygulama süreci hakkında yürütülen; uygulamanın değerlendirilmesi, sorunları ve sorunlarına getirilen çözüm önerileri ile ilgili konu çalışmalarından oluşmaktadır. Ayrıca alanda yapılan çalışmaların önemli bir kısmın da ele alınan diğer konular; normal (yerleşik), taşınalı, yatılı okulların

veya bu okullardaki öğrencilerin karşılaştırılması, öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerinin belirlenmesi, taşınmalı eğitim sisteminde beslenme uygulamaları ve beslenme sorunları ile uygulamanın öğrenci başarısına etkisi üzerine olmuştur. Söz konusu konular başlıkları lisansüstü tez çalışmalarında incelenen tüm konuların % 87'sini oluşturmaktadır. Bu durum taşınmalı eğitimin uygulama sürecinin ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin bilimsel açıdan değerlendirilmesi ihtiyacından kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin amaçlarına göre dağılımlarının konularına göre dağılımlarıyla paralellik gösterdiği görülmektedir. Buna göre incelenen tezlerin çoğunlukla üzerinde durduğu ortak amaç; taşınmalı eğitim sisteminin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunmak olarak belirlenmiştir. Ayrıca alanda yapılan çalışmalarda üzerinde sıklıkla durulan diğer amaçlar; taşınmalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırmak, taşınmalı öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerini belirlemek, taşınmalı eğitim sisteminin öğrencilerin ders başarılarına etkisini tespit etmek ve taşınmalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmesi üzerine araştırmalar yapmak olarak sıralanmaktadır. Söz konusu amaçlar yürütülen lisansüstü tez çalışmalarında belirlenen amaçların % 87'sini oluşturmaktadır. Elde edilen bu sonuçlar Çetinkaya ve Üzümcü (2021) tarafından yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Söz konusu çalışmada da incelenen araştırmaların çoğunluğunun üzerinde durduğu ortak amaç; öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunların öğretmen, yönetici, öğrenci ve veli görüşleri bağlamında belirlenmesi olarak açıklanmaktadır.

Taşınmalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırma amacı taşıyan lisansüstü tez çalışmaları analiz edilerek taşıma merkezi okulların (ya da taşınmalı öğrencilerin) diğer örgün eğitim kurumları olan yerleşik okullarla (ya da yerleşik öğrencilerle) ve yatılı okullarla (ya da yatılı öğrencilerle) karşılaştırıldığı görülmüştür. Taşınmalı okullar (ya da taşınmalı öğrenciler) yerleşik okullarla (ya da yerleşik öğrenciler) yatılı okullara (ya da yatılı öğrenciler) göre daha fazla karşılaştırılmıştır. Buna göre taşınmalı okullar yerleşik okullarla 17 çalışmada, yatılı okullarla ise 5 çalışmada karşılaştırılmıştır. Bu okulların karşılaştırılma ölçütleri incelendiğinde en fazla karşılaştırılan durumun öğrencilerin akademik başarı düzeyleri olduğu görülmüştür. Bu kategorinin dışında en çok karşılaştırılan diğer kategoriler: Okulların fiziki imkânları, öğrencilerin toplumsallaşma düzeyleri, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumları, öğrencilerin beslenme durumları,

öğrencilerin ders motivasyon durumları, velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları ve diğerleri (öğrencilerin fiziksel özellikleri -boy, kilo, vücut kitle indeksi-, fiziksel aktivite düzeyleri, lisanslı spor yapma durumları, ailelerinin spora yönlendirme düzeyleri, beden eğitimi ve spora yönelik ilgi düzeyleri, obezite düzeyleri) olarak belirtilen durumlar olduğu ortaya konmuştur. Yerleşik okullar (ya da yerleşik öğrenciler) ile taşınmalı okullar (ya da taşınmalı öğrenciler) arasında yapılan karşılaştırmalar yerleşik okullar lehine, taşınmalı okullar ile yatılı okullar (ya da yatılı öğrenciler) arasında yapılan karşılaştırmalar ise taşınmalı okullar lehine olmuştur. Veri seti incelendiğinde yerleşik okullar ile taşınmalı okullar arasındaki karşılaştırmalarda; öğrencilerin öğrenme düzeyleri, okulların fiziki imkânları, öğrencilerin ders motivasyon durumları, velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları, öğrencilerin akademik başarıları, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumları, öğrencilerin davranış uyum sorunları, öğrencilerin okullarındaki mutluluk durumu, öğrencilerin okullarında rahatsızlık hissetme durumları, öğrencilerin ev ödevi yapma durumları, öğrencilerin devamsızlık durumları gibi kategorilerde yerleşik okulların lehine sonuçlara ulaşılmıştır. Yine veri seti incelendiğinde taşınmalı okullar ile yatılı okullar arasındaki karşılaştırmalarda; velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları, dersliklerin beğenilme durumu, öğrencilerin ders motivasyon durumları, akademik başarıları, davranış uyum sorunları, okullarındaki mutluluk durumu, okulda rahatsızlık hissetme durumları, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumu, ev ödevi yapma durumları gibi kategorilerde taşınmalı okullar lehine sonuçlara ulaşılmıştır. Arı (2003)'ün yaptığı araştırmada öğretmen ve öğrencilere tercih ettikleri okul türü sorulmuş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı, öğrencilerin ise büyük çoğunluğu normal (yerleşik) ilköğretim okullarını tercih etmişlerdir. Bu durum yapılan araştırmada, öğrencilerin ve öğretmenlerin taşınmalı ve yatılı okullarda eğitim-öğretim süreci içerisinde daha fazla güçlüklerle karşılaştıklarını göstermektedir, şeklinde belirtilmiştir. Kefeli (2005) tarafından yerleşik-taşınmalı ve yatılı okullarla ilgili yapılan araştırmada ise çocuklarıyla en az ilgilenen velilerin yatılı öğrenci velileri, sonrasında ise taşınmalı öğrenci velileri olduğu; günün genelinde rahatsızlık hisseden öğrencilerde en yüksek oranın yatılı öğrenciler, en düşük oranın ise yerleşik öğrencilerde olduğu; sınıftaki başarı durumu en yüksek olanların yerleşik öğrencilerde, en düşük olanların ise yatılı öğrencilerde olduğu şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca Gürbey (2019)'un yaptığı araştırmada da elde edilen sonuçlara yönelik olarak yerleşik öğrenim görme imkânı olmayan öğrencilerin mümkünse taşınmalı okullarda öğrenim görmeleri sağlanmalı, son çare olarak yatılı okullara alınmalarının yolu açılmalıdır önerisi

getirilmiştir. Sonuç olarak incelenen tezler itibariyle yerleşik öğrencilerin taşınmalı öğrencilere göre eğitim – öğretim alanında ya da toplumsal alanda birçok açıdan avantajlı durumda olduğu görülmektedir. Özellikle okula olan uzaklığın birçok kategori üzerinde doğrudan etkili olduğu (öğrenci devamsızlıkları, öğrencilerin okullarında rahatsızlık hissetme durumları, öğrencilerin beslenme durumları, öğrencilerin ders araç-gereci eksiklikleri, öğrencilerin ev ödevi yapma durumları, öğrencilerin lisanslı spor yapma durumları, fiziksel aktivite düzeyleri vb.) unutulmamalıdır. Şan (2012)’nin yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine yer verdiği araştırmasında da okul ve yerleşim yeri arasındaki mesafe uzadıkça olumsuz görüşlerin arttığı gözlenmiştir. Bu açıdan taşınmalı öğrencilerin de yerleşik öğrencilerle benzer olanaklara kavuşması için mutlaka atılması gereken adımlar bulunmaktadır. Ayrıca her ne kadar yapılan araştırmaların bir kısmında öğrenciler tarafından taşınmalı okullardan çok yatılı okullara yönelik daha fazla olumlu tutum içerisinde bulunduğu ve öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin bu okullarda öğrenim gören öğrenciler de daha fazla olduğu sonucuna ulaşılsa da velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumlarının, öğrencilerin ders motivasyon durumlarının ve akademik başarılarının taşıma merkezi okullarda okuyan öğrenciler de daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte yatılı okullar yerine taşıma merkezi okullarda öğrenim görmek özellikle Temel Eğitim düzeyindeki öğrencilerin yuva özleminden ve aile sıcaklığından mahrum kalmamaları adına da önemlidir.

Taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerden elde edilen bir başka sonuç ise taşınmalı öğrencilerin beslenme uygulamaları hakkında ortaya konan araştırmaların sınıflandırılmasıyla ilgilidir. Veri setini oluşturan 5 araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını, yerleşik ve yatılı öğrencilerle beslenme durumlarının karşılaştırılmasını, taşınmalı öğrencilerin ailelerinin beslenme hakkındaki görüşlerini içeren durum tespitine yönelik 4 çalışmanın olduğu, tezlerden 1’inin ise taşıma merkezi okullardaki taşınmalı öğrencilerin beslenme sorunlarının tespitine yönelik bir nitelik araştırması olduğu belirlenmiştir. Nitelik araştırması olarak tespit edilen Tepe (2011)’in yaptığı araştırmada taşınmalı eğitimle ilgili ortaya konan önemli sorunlardan birinin beslenme uygulamaları özelinde de kendini gösteren personel yetersizliği olduğu vurgulanmıştır. Çünkü taşıma merkezi okulların diğer okullardan farklı olduğu ve iş yükünün fazla olması sebebiyle müdür yardımcısı ya da yardımcı personel gibi daha fazla kadrolu personele ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Durum araştırması olarak tespit edilen

Ürer (2005)'in yaptığı araştırmada ise beslenme listeleri hazırlanırken öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, kemik gelişimine uygun enerji ve besin ögeleri tercih edilmeli ve öğrencilerin beslenme alışkanlıkları göz önünde bulundurularak diyetisyenler, beslenme uzmanları, beslenme eğitimi almış öğretmenler vb. kişilerin görüşlerine başvurularak listelerin oluşturulması gerektiği önerilmiştir.

Taşınmalı eğitim alanında üretilen lisansüstü tezlerin araştırma yaklaşımlarına göre dağılımları incelendiğinde çalışmaların % 80'inde nicel, % 14,5'inde nitel ve % 5,5'inde karma yöntemlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Buna göre yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda nicel yaklaşımın ön planda olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuç Çetinkaya ve Üzümcü (2021) tarafından yapılan çalışmayla paralellik gösterirken Candaş vd. (2023) tarafından yapılan araştırmayla örtüşmemektedir. Nicel yaklaşımlarda amaç elde edilen bulguların sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesidir fakat nitel ve karma yaklaşımlar problemlerin altında yatan nedenleri daha derinlemesine inceleme olanağı sağlamaktadır (Çiltaş, 2012). Aynı zamanda nitelikli makale ya da tezlerin nitel, karma ya da deneysel yöntemlerle yürütülmesi araştırmaların yöntemler açısından da zenginleşmesini sağlayacaktır (Albayrak ve Çiltaş, 2017). 1996 yılında başlayan ilk lisansüstü tez çalışmasından itibaren 2011 yılına kadar yapılan araştırmalarda nicel yaklaşımların çok daha fazla ilgi gördüğü verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkarılmıştır. 2011 yılından sonra yapılan araştırmalarda ise nicel yöntemlerde azalmalar meydana gelmiş, 2008 yılından itibaren nitel; 2012 yılından itibaren ise karma araştırmalarda bir miktar artış gözlenmiştir. Buna karşılık konu bağlamında nicel yöntemlere olan ilginin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Nitel araştırmaların nicel araştırmalara göre daha az tercih edilmesinin nedenlerinin nitel araştırmaların doğal ortamında daha derinlemesine bir araştırmayı gerektirmesi olduğu söylenebilir (Göktaş, Hasançebi, Varışoğlu, Akçay, Bayrak, Baran, Sözbilir, 2012). Karma yaklaşımın sınırlılıkları ise araştırmacının yöntemi uygulamayı tam anlamıyla bilmemesi, analiz edilen verileri karşılaştırmada yeterli bilgiye sahip olmaması, daha fazla bütçeye ve uygulamaları yapabilmek için daha fazla zamana ihtiyacı olmasıdır (Butgel Tunalı, Gözü ve Özen, 2016).

İncelenen lisansüstü tez çalışmalarında en çok kullanılan veri toplama araçlarının anketler, dokümanlar ve ölçekler olduğu tespit edilmiştir. Anketler diğer veri toplama araçlarından

farklı olarak (görüşme, gözlem) her bölgeden büyük gruplara uygulanabilirliği, maliyetinin az olması ve hızlı uygulanma özelliğinin olması gibi avantajlara sahiptir (Büyüköztürk vd., 2019). Aynı zamanda nicel yöntemlerin daha sık kullanıldığı ilgili tez çalışmalarında mevcut durumu ortaya koyması açısından ölçeklerle birlikte doğru bir tercih olarak nitelendirilmektedir (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021). Buna karşılık veri toplama araçları araştırmacılar tarafından bulguların güvenilirliğini artırmak ve daha geçerli sonuçlara ulaşmak amacıyla çeşitlilik ilkesi göz önünde bulundurularak kullanılmalı ve böylece daha zengin ve tutarlı verilere ulaşılması sağlanmalıdır (Çiltaş, 2012). Her ne kadar nitel ve karma araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme ve gözlem gibi veri toplama teknikleri incelenen lisansüstü tez çalışmalarında kullanılmış olsa da % 8’lik bir oranda bu tekniklere rastlanılmış olması yeterli gözükmemektedir.

Ele alınan lisansüstü tez çalışmalarında en fazla tercih edilen örneklem grubunun öğrenci, öğretmen, okul yöneticileri ve velilerden oluştuğu görülmüştür. Bu durum araştırmacıların, uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik tespitlerde bulunmak için uygulamanın sıklıkla etkilediği örneklem gruplarından veriler elde etme amacı taşıdığını göstermektedir. Buna karşılık taşınabilir eğitimin diğer paydaşları olan eğitim yöneticilerine, yardımcı personellere, araç sürücülerine, araç rehber personellerine daha az yer verilmiş olması uygulamayla ilgili tüm görüşlere ihtiyaç duyulması noktasında bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci grubu içerisinde ise ilgili araştırmaların daha çok ilköğretim öğrencileriyle yürütüldüğü görülmüştür. Bu durum, taşınabilir eğitim uygulamasının çıkış noktasının zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim ihtiyacını karşılama amacı olduğu göz önünde bulundurulduğunda 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin ilköğretim çağındaki çocukları kapsayacak şekilde düzenlenmesinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin 4+4+4 olarak 12 yıla çıkarılması ile birlikte temel eğitim öğrencilerinin dışında ortaöğretim öğrencilerinin de örneklem içerisinde yer alacakları daha fazla araştırmaya ihtiyaç olacaktır. Lisansüstü tez çalışmaları incelendiğinde araştırmaların % 49,1’inin 301-1000 arası katılımcıdan oluşan örneklem büyüklüğünü içerdiği tespit edilmiştir. Bu durumun nedeninin tez çalışmalarında çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerinin kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü nicel yaklaşımlarda örneklem almanın amacı evreni tam olarak temsil edebilecek ve evrene ilişkin genelleme yapabilecek örnek hacmine ulaşabilmektir

(Baltacı, 2018). Her ne kadar bilimsel araştırmalar için örneklemenin büyüklüğünden çok evreni temsil edebilme özelliği önemli olsa da (Karasar, 1998, akt. Can, 2019) rneğin evreni temsil eden 30 kişilik bir örneklemenin belirlenmesi nicel araştırmalarda matematiksel birtakım hatalarla birlikte genellemelerde de hataların yapılmasına sebep olabilir (Baltacı, 2018). Nitekim Korucu ve Biçer (2019)'un yaptığı araştırmada da nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda en çok tercih edilen örneklem sayısının 301-1000 arası olduğu gözlemlenmiştir. İncelenen tez çalışmalarında en çok tercih edilen örnekleme yönteminin ise % 38,5 oranında seçkisiz örnekleme yöntemlerinden olan basit seçkisiz yöntem olduğu görülmüştür. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanların seçilme olasılığının eşit olduğu ve bir elemanın seçiminin diğerinin seçimini etkilemediği bir yöntem olarak ortaya çıkmaktadır (zen ve Gl, 2010). Evreni temsil edebilme özelliği diğer yöntemlere göre çok daha güçlüdür (Büyüköztürk vd., 2019). Sonuç olarak araştırma yöntemine uygun örneklemenin ve örneklem büyüklüğünün seçilmesi ile bunlara bağlı olarak örnekleme yönteminin belirlenmesi araştırmanın niteliği, güvenirliği ve alanyazına sunacağı katkı açısından oldukça önemlidir.

Lisansüstü tez çalışmaları veri analiz yöntemlerine göre incelendiğinde en çok kullanılan veri analizinin nicel veri analizi ve ona bağlı istatistiksel analiz türleri olduğu görülmektedir. Nicel araştırma yöntemlerinin incelenen tez çalışmalarında sıklıkla kullanılması bu sonucun ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. Taşımalı eğitim alanındaki lisansüstü tez çalışmalarında betimsel analiz yöntemlerinden frekans/yüzde tabloları ve merkezi eğilim/değişkenlik ölçüleri ile kestirimsel analiz yöntemlerinden T-testi ve Anova-Ancova en sık kullanılan istatistiksel analiz türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniği ise nitel verilerin analizinde en çok kullanılan yöntemdir. Araştırmalardaki veri analiz yöntemlerinin zenginleştirilmesi için veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi gerekir ve bu durum araştırmaların geçerliliğinin ve güvenilirliğinin artmasına da katkı sağlayacaktır (iltaş, 2012).

Türkiye'de taşımalı eğitim uygulamasının sorunlarını ve mevcut sorunlara yönelik çözüm önerilerini içeren tez çalışmalarından (Karakütük, 1996; Büyükboyacı, 1998; Baş, 2001; Kabaş, 2006; Recepoğlu, 2006; Ağırkaya, 2010; Kaya, 2010; Küçük, 2010; Taşdemir, 2010; Taşkıran, 2010; Taşbaşı, 2011; Turan, 2011; şan, 2012; Memek, 2014; Taşdemirci,

2017; Demir, 2020; Eroğlu-Arslan, 2021; Yıldız, 2021) hareketle en çok sorunun belirlendiği kategorinin “Ulaşım ve Servis Hizmetleri” olduğu görülmektedir. Bu kategoriden sonra sırasıyla öğretim hizmetleri, rehberlik hizmetleri ve yemek hizmetleri, okul-veli ilişkileri, okulların fiziki şartları, yönetim hizmetleri ve genel sorunlar kategorileri gelmektedir. Bununla birlikte tespit edilen sorunlara yönelik getirilen çözüm önerileri incelendiğinde en fazla önerinin sunulduğu kategorinin de “Ulaşım ve Servis Hizmetleri” olduğu belirlenmiştir. Bu kategoriden sonra sırasıyla genel öneriler, rehberlik hizmetleri, yemek hizmetleri, okulların fiziki şartları, okul-veli ilişkileri, öğretim hizmetleri ve yönetim hizmetleri kategorileri gelmektedir. Bununla birlikte “Öğretim Hizmetleri” kategorisinde sorun belirtilme sıklığı 83 iken çözüm önerisi belirtilme sıklığının 55 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ilgili kategori üzerinde tespit edilen sorunlara karşılık daha az çözüm önerisinin sunulduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık ulaşım ve servis hizmetlerinin taşımali eğitimin olmazsa olmazı olduğu düşünüldüğünde en fazla sorunun ve bunlara bağlı çözüm önerilerinin bu alanda kendini göstermesi de kaçınılmaz olmuştur. Özellikle öğrencilerin taşınmadan dolayı yorgunluk, uykusuzluk, rahatsızlık hissetmeleri, üşümeleri ve yolculuk süresince sıkılmaları, iklim şartlarının (özellikle kış aylarında), coğrafi koşulların ve yolların bozuk olmasının ya da kapanmasının taşımayı güçleştirmesi, servis araçlarının taşıma için uygun özelliklere sahip olmaması, servis sürücülerinin eğitim seviyesinin düşüklüğü ve davranış sorunları, servis araçlarında alınan güvenlik önlemlerinin yeterli olmamasına bağlı olarak güvenlik açısından tehlikeli olayların yaşanması ve taşıma araçlarına sürücüler tarafından öğrenciler dışında başka yolcuların da alınması bu kategori üzerinde tespit edilen sorunların başında gelmektedir. Buradaki sorunların çözümü için ise denetimlerin Milli Eğitim ve okul müdürlükleri ile emniyet güçlerince sıklaştırılması, standartlara uygunluğunun Okul Servis Araçları Yönetmeliği, Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, sözleşme hükümleri ve trafik kuralları ile sağlanması, emniyet ve konfor açısından risk teşkil eden durumlar hakkında önlemler alınması, gerekirse cezai işlem uygulanması, taşıma işi için standartlara uygun araç ve sürücülerin seçilmesi, Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlükleri tarafından servis sürücülerine ve araç rehber personellerine yönelik taşımali eğitim sürecini içeren bilgilendirme ve bilinçlendirme amaçlı (ilk yardım ve acil müdahale, çocuk ve öğrenci psikolojisi, doğru iletişim teknikleri, güvenli araç kullanma, etik davranış kuralları, okul taşımacılığı ve taşımali eğitim hakkında mevzuat bilgisi gibi) kurs ve sertifika programlarının açılması, seminerlerin verilmesi, servis araçlarında görevlendirilecek

sürücülerin seçiminde sabıka kaydına, sağlık durumuna (bedensel ve ruhsal sağlığı), eğitim durumuna dikkat edilmesi ve taşıma güzergâhlarında bulunan bozuk köy yollarının onarılması, bu yolların her zaman güvenli, kullanışlı, bakımlı olması, özellikle kış aylarında olmak üzere sürekli açık tutulması gibi belli başlı öneriler getirilmiştir. Söz konusu kategori üzerinde tespit edilen sorun ve öneriler Eskici ve Küçükkarış (2022)'nin çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Bununla birlikte ülkemizde dağınık ve az nüfuslu yerleşim birimlerinde bulunan çocukların nitelikli eğitim ihtiyacının karşılanması ve eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması için ortaya çıkan uygulamalar incelendiğinde taşınmalı eğitim uygulaması dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrenciler için yatılı bölge okulları ya da birleştirilmiş sınıflı ilkokullara göre bir adım önde görülmektedir. İlkokul çağındaki çocuklar için yatılı bölge okulları yaşları itibariyle aile özlemi, aile sevgisi, beslenme, uyku gibi bazı fizikî ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasındaki zorluklar sebebiyle; birleştirilmiş sınıflarda eğitim ise öğretim programında yer alan tüm hedeflerin sınıflar bazında gerçekleştirilmesinin zorluğu, okullarda yeterli eğitim araç-gereçlerinin bulunmaması ve iş gücü yoğunluğundan kaynaklı olarak öğretmenlerin verimliliğinin düşmesi sebebiyle bazı problemleri beraberinde getirmektedir. Ayrıca taşınmalı eğitim uygulaması ilköğretimin yaygınlaştırılmasını ve okullaşma oranının artmasını sağlamakta (Karakütük, 1996; Özkan, 1997; Koç, 2000; Küçükoglu, 2001; Kaya, 2010; Turan, 2011), öğrenciler arasında fırsat eşitliğine olanak vermekte (Yılmaz, 1998) ve eğitime ayrılan kaynaklardan tasarruf edilmesine katkı sunmaktadır (Altunsaray, 1996; Özgün, 2007) Temelinde yatan bu sebepler neticesinde taşınmalı eğitim uygulamasının devam etmesi gerektiği düşünülmektedir (Yılmaz, 1998; Bakır, 2005; Recepoğlu, 2006). Buna karşılık uygulamanın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi açısından çalışma içerisinde tespit edilen sorunların çözüme kavuşturulması da elzemdir. İncelenen çalışmalar 1996 yılından itibaren başladığı için tespit edilen sorunların bazıları günümüzde çözümlenmiş durmaktadır. Örneğin; taşınmalı öğrenciler için beslenme (yemek) desteğinin verilmemesi, Taşınmalı İlköğretim Yönergesi (Kaldırıldı) içinde azami taşıma mesafesinin belirtilmemiş olması gibi sorunlar güncelliğini yitirmiştir. Bununla birlikte belirtilme sıklığı yüksek olan yerleşik öğrenciler ile taşınmalı öğrenciler arasındaki seviye farkları ve taşınmalı öğrencilerin ders başarılarının (akademik başarı) düşük olması sorunu önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşkiran (2010)'un yaptığı araştırma da bu sorunu destekler nitelikte olup başarı farkları açısından taşınmalı öğrencilerin aleyhine sonuçlara ulaşılmış ve bu uygulamanın başarı

farklılıklarını engellemek için yeterli olmadığı dile getirilmiştir. Cesur (2021)'in öğretmenlerle yaptığı araştırmada ise taşınmalı eğitimin öğrenci başarısı üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğu, özellikle uykusunu tam alamamış ve sabah kahvaltısını iyi yapamadan okula gelen öğrencilerin derslerinde başarısız olduğu, bu öğrencilerin hafta içi ve hafta sonu yapılan kurslardan da faydalanamadığı için fırsat eşitliğinin tam olarak sağlanamadığı belirtilmiştir. Yurt dışında konuyla ilgili yapılan birtakım araştırmalarda da uzun otobüs yolculuklarının öğrencilerin ders başarılarını ve okul deneyimlerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Zars, 1998; Spence, 2000; Jimerson, 2007). Taşbaşı (2011)'in yaptığı araştırmada ise taşınmalı eğitim uygulamasının öğrenciler tarafından çok fazla istenmediği ve öğrencilerin kendi köylerinde eğitimlerine devam etmek istedikleri dile getirilmiştir. Bu noktada araştırma kapsamında ortaya konan önerilerin bu ve benzeri sorunlara ışık tutması beklenmektedir.

5.2. Öneriler

Mevcut çalışmayla taşınmalı eğitim alanında araştırma yapmak isteyen araştırmacılara kaynak oluşturmak ve taşınmalı eğitime ilişkin belirlenen sorunların ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerilerinin sıklıklarının tespit ederek uygulayıcılara uygulamanın iyileştirilmesi yönünde öneriler sunmak hedeflenmektedir. Aynı zamanda alanda yapılan kapsamlı bir araştırma; konu üzerine araştırmalar yapmak isteyen araştırmacılara genel bir fikir vermekte ve onların yeni konulara, amaçlara ya da yöntemlere yönelmelerini sağlamak açısından da önemli görülmektedir. Taşınmalı eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin tematik içerik analizi (Meta-sentez) yöntemiyle analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan bulgular, sonuçlar kısmında değerlendirilmiştir. Bu aşamada ise elde edilen sonuçlarla ilgili olarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Bu başlık altında taşınmalı eğitim sisteminin uygulayıcılarına yönelik öneriler sunulmaktadır.

1. Taşıma merkezi okullarda taşınmalı öğrenciler için ek öğrenme etkinliklerinin ve kursların planlanması; bu okullarda daha etkili, disiplinli ve düzenli bir eğitim-öğretim

sürecinin yürütülmesi önerilmektedir.

2. Servis araçlarının hareket saatlerine esneklik getirilerek taşıma merkezi okullardaki yetiştirme ya da sınavlara hazırlık kursları ile özel dershaneler için öğrencilerin okul saatleri dışında da taşınmasının sağlanması önerilmektedir.

3. Taşıma merkezi okullara öğretmen atamalarında öncelik verilmesi, bu okulların öğretmen açığının giderilerek deneyimli öğretmen kadrosunun artırılması önerilmektedir.

4. Taşıma merkezi okullardaki iş yükünün azaltılması amacıyla bu okulların yönetici, öğretmen, memur ve yardımcı personel sayısının tamamlanması ve artırılması önerilmektedir.

5. Taşıma merkezi okullara yönetici yetiştirebilmek amacıyla taşınalı eğitimin işleyişi, risk yönetimi, yönetim becerileri vb. hakkında hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

6. Taşıma merkezi okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ek iş yükü (Yemekhane nöbeti, servis araçlarının kontrolü, evrakların takibi vb...) nedeniyle maaş veya ek ders ödemelerinde artırıma gidilmesi önerilmektedir.

7. Taşıma merkezi okullarda öğrenci uyum programlarının ve kaynaştırma eğitimlerinin düzenlenmesi önerilmektedir.

8. Taşıma merkezi okullarda genel öğrenci sayısına bakılmaksızın rehber öğretmen kadrosu açılması, bu okullara öncelik verilerek rehber öğretmen ihtiyacının karşılanması önerilmektedir.

9. Taşıma merkezi okullarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personellere bu tür okullarda karşılaşılabilecekleri sorunlara ve oryantasyonlarına yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler verilmesi önerilmektedir.

10. Taşınalı öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını artırma yönünde öğrencileri teşvik edici projeler geliştirilmesi önerilmektedir.

11. Taşıma merkezi her okulda yemekhanenin bulunması ve bu yerlerin mevcut koşullarının iyileştirilmesi önerilmektedir (Hijyenik olması, ısı durumunun ayarlanması vb...).

12. Taşınalı öğrencilere dağıtılan öğle yemeklerinin beslenme uzmanlarından destek alınarak hazırlanması, temiz, kaliteli ve doyurucu miktarda olması, öğrencilerin yaş ve cinsiyetlerine göre gereksinim duyulan enerji ve besin öğelerini içermesi, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarına uygun olması ve kuru gıda değil sıcak yemek olarak servis edilmesi önerilmektedir.

13. Öğrencilere yemek hazırlayan ve dağıtımını yapan firmaların düzenli aralıklarla yerinde denetlenmesi, sağlık ekiplerinin, gıda uzmanlarının (gıda mühendisleri ve diyetisyenler) bu denetimlerde yer alması ve okul idarelerine de denetim ve yaptırım yetkisi verilmesi önerilmektedir.
14. Okul yönetiminin ve öğretmenlerin taşımali öğrencilerin velileriyle sürekli işbirliği içinde olması, sık sık veli toplantıları yapılarak ailelerin çocuklarının durumu hakkında bilgilendirilmesi önerilmektedir.
15. Taşımali öğrencilerin ailelerinin veli toplantılarına katılım ve okulu ziyaret etme düzeylerindeki yetersizliğin altında yatan nedenlerin araştırılması ve alternatif çözüm yolları bulunması önerilmektedir (Bu velilerle görüşmeler yapmak için ev ziyaretlerinde bulunmak, taşınan yerleşim yerlerinde de veli toplantıları düzenlemek vb...).
16. Taşıma merkezi okullardaki yöneticilerin ve öğretmenlerin veli ziyaretlerinde bulunmaları için öğretmenlere maddi destek sağlanması veya taşıma merkezi okullara araç tahsis edilmesi önerilmektedir.
17. Taşıma araçlarının denetimleri Milli Eğitim ve okul müdürlükleri ile emniyet güçlerince sıklaştırılarak standartlara uygunluğu (Okul Servis Araçları Yönetmeliği, Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, sözleşme hükümleri, trafik kuralları vb. sağlar.) ile emniyet ve konfor açısından risk teşkil eden durumlar hakkında önlemler alınması, gerekirse cezai işlem uygulanması ve taşıma işi için standartlara uygun araç ve sürücüler seçilmesi önerilmektedir.
18. Taşıma araçlarına güvenliği ve araç içi düzeni sağlayacak, onlarla gidip gelecek bir yardımcı (rehber) personel görevlendirmesinin yapılması önerilmektedir.
19. Servis araçlarında görevlendirilecek sürücülerin seçiminde sabıka kaydına, sağlık durumuna (bedensel ve ruhsal sağlığı), eğitim durumuna dikkat edilmesi; ayrıca deneyimli, sorumluluk sahibi, örnek davranışlar sergileyen sağlıklı kişiliğe sahip bireyler seçilmesi ve sürücülerin sağlık durumlarının (bedensel ve ruhsal sağlığı) düzenli aralıklarla kontrol ettirilmesi önerilmektedir.
20. Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlükleri tarafından servis sürücülerine ve araç rehber personellerine yönelik taşımali eğitim sürecini içeren bilgilendirme ve bilinçlendirme amaçlı (ilk yardım ve acil müdahale, çocuk ve öğrenci psikolojisi, doğru iletişim teknikleri, güvenli araç kullanma, etik davranış kuralları, okul taşımacılığı ve taşımali eğitim hakkında mevzuat bilgisi vb...) kurs ve sertifika programlarının açılması önerilmektedir.
21. Taşıma güzergâhlarında bulunan bozuk köy yollarının onarılması, bu yolların her

zaman güvenli, kullanışlı, bakımlı olması ve yolların özellikle kış aylarında olmak üzere sürekli açık tutulması için gereken önlemlerin alınması önerilmektedir.

22. Taşıma merkezi okullar seçilirken taşınan yerleşim birimlerine en yakın mesafede olan okulun seçilmesi ya da birbirine yakın mesafedeki okulların birleştirilip bu yerleşim yerlerine yakın bir alana yeni bir okulun yapılması ve taşıma merkezi okulların merkezi konumda bulunması önerilmektedir.

23. Yerel yönetimlerin taşıma işinde daha aktif görev ve sorumluluk alması önerilmektedir.

24. Taşıma merkezi okulların fiziki şartlarının ve kapasitelerinin geliştirilmesi önerilmektedir (Bu okullarda laboratuvar, kütüphane, spor salonu, oyun alanları, atölyeler, derslikler oluşturulması, bu alanların donatım ihtiyaçlarının giderilmesi, eğitim araç-gereçlerinin karşılanması, alt yapı eksiklerinin tamamlanması, okulların öğretim teknolojilerinden yararlandırılması vb...).

25. Taşımaya geçilen yerleşim birimlerinde boşalan okul binalarının atıl durumda kalmaması için bu binaların değerlendirilmesi önerilmektedir (Halk eğitim merkezleri yapılması gibi...).

26. Taşıma merkezi okulların ödenek miktarlarının ve gelir kaynaklarının artırılması önerilmektedir.

27. Taşımalı eğitime daha fazla kaynak aktarılması önerilmektedir.

28. Belirli aralıklarla düzenlenecek anketler yoluyla ya da iletişim kanallarıyla taşımalı eğitimin paydaşlarının (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve sürücüler) uygulama hakkındaki düşüncelerinin, şikâyet ve önerilerinin alınması ve ortaya konan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir.

29. Taşımalı öğrencilerin yerleşik öğrencilere göre sahip olduğu dezavantajların azaltılması ve özellikle ulaşım kaynaklı sorunların çözülmesi için uygulayıcıların ve tüm paydaşların ortak hareket etmesi, çözüm odaklı olması önerilmektedir.

5.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Ülkemizin bulunduğu coğrafi konum nedeniyle her bölgesinde taşımalı eğitimin yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple Türkiye'deki üniversitelerde ve üniversitelerin çeşitli enstitü ve ana bilim dallarında taşımalı eğitim uygulamasını konu alan daha fazla bilimsel araştırma yapılması önerilmektedir.

2. Zorunlu eğitim 4+4+4 eğitim sistemiyle birlikte 12 yıla çıkarılmıştır. Böylece taşınalı eğitim uygulamasının da zorunlu eğitime paralel bir şekilde kapsamı genişletilmiştir. Bu sebeple temel eğitim kademesinin dışında ortaöğretim kademesinde ve özel eğitim alanında taşınalı eğitim uygulamasını konu alan daha fazla çalışmaya yer verilmesi önerilmektedir.
3. Üniversitelerde taşınalı eğitim uygulamasını konu alan lisansüstü akademik tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezleri oldukları tespit edilmiştir. Bu alanda daha fazla doktora tezinin yapılması önerilmektedir.
4. Üretilen lisansüstü tezlerin çoğunluğunun taşınalı eğitim sisteminin uygulama sürecini ve öğrenci başarısının değerlendirilmesini konu alan tez çalışmalarından oluştuğu görülmüştür. Bilimsel çalışmalarda konu çeşitliliğinin artırılması ve zenginleştirilmesi önerilmektedir.
5. Üretilen lisansüstü tezlerde nicel araştırma yöntemlerinin daha fazla yer bulduğu görülmektedir. Bilimsel araştırmaların daha derinlemesine analizler içermesi amacıyla nitel ve karma yaklaşımları içeren daha fazla araştırmaya yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.
6. Taşınalı eğitim uygulamasını konu alan lisansüstü tez çalışmalarının çoğunluğunda nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Uygulanan araştırma yaklaşımına paralel olarak veri toplama araçlarının da çeşitlendirilmesi önerilmektedir.
7. İncelenen lisansüstü tez çalışmalarında örneklem grubuna daha çok öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler dâhil edilmiştir. Taşınalı eğitim uygulamasıyla ilgili daha kapsamlı bir araştırma yapabilmek ve tüm görüşlere yer verebilmek adına il ve ilçe milli eğitim müdürlüğündeki yöneticilerin, okullardaki yardımcı personellerin, araç sürücülerinin ve araç rehber personellerinin görüşlerinin de yer aldığı çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerektiği önerilmektedir.
8. Burada yapılan çalışmayla; alanda yapılan araştırmaların durumunu görmek, genel eğilimi belirlemek ve ileride yapılacak çalışmalar için kaynak oluşturmak amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda benzer araştırmaların belirli aralıklarla yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağırkaya, A. (2010). *Taşımalı eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi (Başlangıçtan 1999'a)* (7. baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Akyüz, Y. (2013). *Türk eğitim tarihi(M.Ö.1000-M.S.2013)* [PDF belgesi]. 26/11/2020 tarihinde <http://pegem.net/dosyalar/dokuman/2422014120324Pages%20from%20Turk%20Egitim%20Tarihi%2025.%20Baski%20Matbaa.pdf> adresinden erişildi.
- Albayrak, E. ve Çiltaş, A. (2017). Türkiye’de matematik eğitimi alanında yayınlanan matematiksel model ve modelleme araştırmalarının betimsel içerik analizi . *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 258-283. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34356/380612> Erişim tarihi: 15.04.2022
- Altunsaray, A. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi (Balıkesir örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir. 02.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Arı, A. (2000). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi normal, taşımalı ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir
- Arı, A. (2003). Taşımalı ilköğretim uygulaması Uşak örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 101-115. Erişim adresi: <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/5000078860/5000073077.pdf>. Erişim tarihi: 03.12.2020
- Aslantaş, H. (2016). Yatılı bölge ortaokulu öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 154-165. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181552>. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Aydın, A. (2000). Zorunlu temel eğitim uygulaması ve çözüm bekleyen sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 98-103. 25.11.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/114889> adresinden erişildi.

- Aydın, B., Yazıcı, H. ve Altun, F. (2018). Yatılı bölge ortaokullarında okuyan öğrencilerde kaygı, yalnızlık, öz-yeterlik ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(26), 327-348. 12.02.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/614458> adresinden erişildi.
- Bakır, Ö. (2005). *Taşımalı ilköğretim okullarında taşımalı gelen 6. sınıf öğrencileriyle yerli öğrencilerin, fen bilgisi dersinin seçilmiş ünitelerindeki başarıları ve derse yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274. 01.03.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/497090> adresinden erişildi.
- Baş, M. (2001). *Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasında taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarının sorunları: Bolu ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi* (3. baskı). Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2019, 5 Temmuz). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı:30822). 07.01.2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190705-1.htm> adresinden erişildi.
- Bilir, A. (2008). Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğretmen ve öğretim gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1-22. Doi no: https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001130 Erişim tarihi: 15.01.2021
- Boğa, M. (2010). *Taşımalı ilköğretim uygulamasının öğrencileri taşıyan yerleşim birimlerindeki köy halkı ve velilerin görüşlerine göre incelenmesi*(Ankara ili Haymana ilçesi örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. (S. N. Şad, N. Özer ve A. Atli Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873-898. Doi numarası: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m Erişim tarihi: 12.04.2022
- Butgel Tunalı, S., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması “Karma araştırma yöntemi”. *Kurgu*, 24(2), 106-112 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/kurgu/issue/59643/859556> Erişim tarihi: 27.02.2023

- Büyükboyacı, Ş. (1998). *Taşımalı ilköğretim ve sorunları (Çanakkale ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (27. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Candaş, M. A., Güneştekin, E., Korkmaz, Y., Kurt, S., Sevinçkan, N. K. ve Ulupınar, O. (2023). Taşımalı eğitime ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik çalışması. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(107), 4735-4744. Doi numarası: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.670> 09 Erişim tarihi: 22.02.2023
- Cesur, A. (2021). Fırsat eşitliği temelinde taşımalı eğitim uygulaması: Kızılırmak ilçesi örneği. *Bildiriler Kitabı-IV*, 125-137.
- Ceyhun, İ., Savaş, O., Tosun, V. A. (1999). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim ve derslerin planlanması*. 16.01.2021 tarihinde <http://0210x0w4n.y.http.eds.a.ebscohost.com.bartin.proxy.deepknowledge.io/eds/ebookviewer/ebook?sid=93bb2682-5f41-4e7c-85d6-d5ee3ff4bc5f%40sdc-v-sessmgr02&vid=1&rid=1&format=EB> adresinden erişildi.
- Coşkun, M. (2020). Ülkelerin zorunlu eğitim süreçlerine ve PISA başarılarına ilişkin bir karşılaştırma. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 124-137. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1130638>. Erişim tarihi: 10.01.2021
- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (6. baskı). (M. Bütün ve S. B. Demir Çeviri Editörleri). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, T. (1999). *Cumhuriyet'in yetmiş beşinci yılında Türk milli eğitiminde ilköğretim* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. Erişim adresi: <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/3412/786> Erişim tarihi: 12.04.2022
- Çangır, E. (2019). *Yatılı bölge ortaokullarının sorunları ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.

- Çetinkaya, M. ve Gelişli, Y. (2014). Yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerinin yatılı ilköğretim bölge okullarının işleyişine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1-8. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/296330>. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Çetinkaya, M. ve Üzümcü, M. (2021). Taşınalı eğitim üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi. *Siirt Eğitim Dergisi*, 1(2), 1-16. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sedder/issue/67464/1051671> Erişim tarihi: 22.02.2023
- Çiltaş, A. (2012). 2005-2010 yılları arasında matematik eğitimi alanında Türkiye’de yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının içerik analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 211-228. Erişim adresi: https://jasstudies.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=269557725_%C3%A7ilta%C5%9Falper_211-228.pdf&key=26243 Erişim tarihi: 12.04.2022
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1995, 27 Ocak). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 22184). 30.12. 2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf> adresinden erişildi.
- Dağhan, G. ve Akkoyunlu, B. (2015). Eğitimde teknoloji kullanım sürdürülebilirliği üzerine yapılan çalışmalardaki genel eğilimler: Bir tematik içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 225-253. Doi numarası: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4175> Erişim tarihi: 11.04.2022
- Demir, M. (2020). *Taşınalı ilköğretim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: Antalya ili Korkuteli kırsal örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Demircan, Z. A. (2018). Eğitim biliminin temel kavramları, amaç ve işlevleri. Arı, A. (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde, (ss. 13-24). 03.01.2021 tarihinde <http://0210x0ty3.y.http.eds.a.ebscohost.com.bartin.proxy.deepknowledge.io/eds/ebookviewer/ebook?sid=27e946ca-d3c6-4b82-ab2e-36eb3e16c886%40sessionmgr4007&vid=1&rid=4&format=EB> adresinden erişildi.
- Demircioğlu, H. İ. (2014). Tek parti döneminde eğitim (1923-1950). Arıbaş, S. ve Köçer, M. (Editörler), *Türk eğitim tarihi* içinde, (ss. 217-244). İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Derman, M. T. ve Başal, H. A. (2009). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de ilköğretimde ve ilköğretime öğretmen yetiştirmede niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Education Sciences*, 4(1), 139-154. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19829/212479> . Erişim tarihi: 26.02.2022
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-57. Erişim adresi:

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423881564.pdf> Erişim tarihi: 14.01.2021

Dursun, F. (2007). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim. Karşlı, M. D. (Ed.), *İlköğretmen Eğitimci Dergisi* 2 (9) içinde, (ss. 52-57). Ankara: Kök Yayıncılık.

Eğitim Reformu Girişimi (2021). *Eğitim izleme raporu 2021*. 11.02.2022 tarihinde https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/EIR21_OgrencilerveEgitimeErisim.pdf adresinden erişildi.

Eraslan, L. (2006). *Yalnızlığın okulları YİBO'lar*. Erişim adresi: <https://www.memurlar.net/haber/38102/>. Erişim tarihi:31.01.2021

Erdem, A. R. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (7. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Erginer, A. (2006).Eğitim bilimine giriş dersi. Karşlı M. D. (Ed.), *İlköğretmen Eğitimci Dergisi* 1 (1) içinde (ss. 50-52). Ankara: Kök Yayıncılık.

Eroğlu, A. E. (2021). *Taşımali ortaokul uygulaması sorunlarının taşınan okuldaki öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi (Ankara ili Haymana ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

Eskici, M. ve Küçükkarış, M. (2022). Analysis on the Problems Encountered in the Application of Transported Education in Primary Education. *The Journal of Limitless Education and Research*, 7 (3), 472-512. Doi numarası: 10.29250/sead.1163617 Erişim tarihi:22.02.2023

Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* [PDF belgesi]. 01.01.2021 tarihinde <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/23022012131839%C4%B0nternet%20%C3%B6rnek.pdf> adresinden erişildi.

Göksoy, S. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde zorunlu eğitim uygulamaları. *Asya Öğretim Dergisi*, 1(1), 30-41. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/aji/issue/1535/18815> Erişim tarihi: 03.03.2022

Göktaş, Y., Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M., Sözbilir, M.(2012). Türkiye'deki eğitim araştırmalarında eğilimler: Bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460. Erişim adresi: <https://avesis.atauni.edu.tr/yayin/8570c5fc-e41b-4b57-bd4f-1eadc8bc27f9/trends-in-educational-research-in-turkey-a-content-analysis> Erişim tarihi: 27.02.2023

Güler, C., Güler, M., Güler, M. ve Akdoğan, M. (2022). Türkiye'de taşımali eğitime ilişkin yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(3), 514-525. Erişim adresi: <http://uleder.com/index.php/uleder/article/view/114/68> Erişim tarihi: 22.02.2023

- Gülmez, E. (2020). İlkokullarda taşınmalı eğitim uygulamasına yönelik görüşler (Denizli ili Buldan ilçesi örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (228), 437-461. DOI: 10.37669/milliegitim.824922. Erişim tarihi: 08.12.2020
- Güneş, F. (2014). Tanım ve kavramlar. Güneş, F. (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri içinde* (ss. 1-22). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürbey, S. (2019). Yerleşik, taşınmalı ve yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim - öğretim gören ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Yahyalı örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Güven, B. (2010). Öğretim ilke ve yöntemleriyle ilgili temel kavramlar. Tan, Ş. (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde* (ss. 1-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Güven, İ. (2012). The 4+ 4+ 4 school reform bill and the Fatih Project: Is it a reform?. *Ilkogretim Online*, 11(3), 556-577. 03/12/2020 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişildi.
- Ilıcak, G. G. (2008). Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim. Karslı, M. D. (Ed.), *İlköğretmen Eğitimci Dergisi* 9 (2) içinde, (ss. 60-61). Ankara: Kök Yayıncılık.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961, 12 Ocak). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 10705). 07/01/2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.222.pdf> adresinden erişildi.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 30 Mart). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 28261). 02/12/2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm> adresinden erişildi.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık... Hakkında Kanun (1997, 18 Ağustos). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 23084). 02.12.2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf> adresinden erişildi.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. (1949, 27 Mayıs). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı:7217). 29.12.2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf> adresinden erişildi.
- İyibaş, M. A. (2017). *Taşınmalı eğitim: Öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Tezsiz yüksek lisans projesi). Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

- Jimerson, L. (2007). Traveling by school bus in consolidated districts in West Virginia. *A Publication of the Policy Program of the Rural School and Community Trust*. Erişim adresi: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED499440.pdf> Erişim tarihi: 27.03.2022
- Kabaş, N. (2006). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar (Bolu ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. 04.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımali ilköğretim uygulaması ve sorunları “Sincan ilçesi örneği”* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakütük, M. (1998). Taşımali ilköğretim uygulaması ve sorunları: “Sincan ilçesi örneği”. *Eğitim ve Bilim*, 22(108), 16-21. 10.02.2021 tarihinde <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5219/1384> adresinden indirilmiştir.
- Karslı, M. D. (2006). *Etkili okul yöneticiliği*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kavak, Y. (1997). *Dünyada ve Türkiye’de ilköğretim*. Ankara: Pegem.
- Kaya, İ. (2010). *Taşımali eğitimin yönetimi ve sorunları: Adıyaman ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Kaya, N. Ç. (2006). Taşımali eğitim programındaki ilköğretim öğrencilerinin durumları: Silopi köyleri örneğinde bir sosyal değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 105-116. Erişim adresi: <http://www.dtcfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dtcf/article/view/1465/991>. Erişim tarihi: 01.12.2020
- Kefeli, S. (2005). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi-normal, yatılı ve taşımali ilköğretim okullarının karşılaştırılması (Mudurnu ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Kennedy, S. (1990). *Mobile Pre-School Units in New Zealand. Volume I* [Özet]. 29.03.2022 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=ED342490> adresinden özete ulaşılmıştır.
- Kılbaş, K. Ş. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Adana: Nobel Kitabevi.

- Kılıç, E. D. (2013). Yatılı bölge ilköğretim okullarında örgütsel adalet: Sinop örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 19-32. Erişim adresi: http://diwelttdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/425/e_kilic. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Koç, G. (2000). *Taşınmalı eğitim nedeniyle kapatılan okulların durumları ve sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Koçak, Ş. (2002). Neden Taşınmalı Eğitim? *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 2 (2), 155-169. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/cuilah/issue/4163/54558>. Erişim tarihi: 02.12.2020
- Korucu, A. T. ve Biçer, H. (2019). Mobil öğrenme: 2010-2017 çalışmalarına yönelik bir içerik analizi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(1), 32-43. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tred/article/516911> Erişim tarihi: 01.03.2023
- Köçer, M. (2014). Çok partili dönem eğitim ve eğitim kurumları. Arıbaş, S. ve Köçer, M. (Editörler), *Türk eğitim tarihi* içinde, (ss. 245-276). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Küçük, A. (2010). *Taşınmalı ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Aksaray ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Küçükkoğlu, A. (2001). *İlköğretimde taşınmalı eğitim sistemi uygulamasına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Küçükkoğlu, A. ve Küçükkoğlu, K. (2006). Taşınmalı ilköğretim uygulaması üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (13), 11-18. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/2774/37135>. Erişim tarihi: 03.12.2020
- Memek, A. (2014). *Taşınmalı eğitim yapılan okullardaki yönetici ve öğretmenlerin taşınmalı eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep. 03.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulamalar için bir rehber* (3. baskı). (S. Turan, Çeviri Ed.). Ankara: Nobel Akademik.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage

- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2012, 10 Ekim). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı:28437). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121010-21.htm> Erişim tarihi: 26.02.2023
- Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2012, Temmuz). *2012/32 no'lu genelge.* 05.02.2021 tarihinde <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/23733?AspxAutoDetectCookieSupport=1> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2020). *2019 yılı birim faaliyet raporu.* Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/10140057_DHG_M_2019_BYRYM_FAALYYET_RAPORU.pdf Erişim tarihi: 09.02.2022
- Milli Eğitim Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı (2012, Şubat). *2011 yılı faaliyet raporu.* Erişim adresi: https://www.memurlar.net/common/news/documents/219530/2011_faaliyet_raporu_meb.pdf Erişim tarihi: 30.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2003, 27 Ağustos). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı:25212). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm#1> Erişim tarihi: 30.01.2021
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2012, 21 Temmuz). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 28360). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120721-9.htm>. Erişim tarihi: 30.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2020, 2 Ekim). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 31262). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/10/20201002-1.htm>. Erişim tarihi: 15.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2014, 26 Temmuz). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 29072). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>. Erişim tarihi: 30.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2007). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2006/2007.* Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020711_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2006_2007.pdf. Erişim tarihi: 31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2008). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2007/2008.* Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020810_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2007_2008.pdf. Erişim tarihi: 31.01.2021

- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2009). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2008/2009*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020906_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2008_2009.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2010). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2009/2010*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06020939_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2009_2010.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2011). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2010/2011*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021014_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2010_2011.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2012a). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2011/2012*. Ankara. erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021046_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2011_2012.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2012b). *2011 yılı faaliyet raporu*. Erişim adresi: http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/W7IjA+Milli_Egitim_Bakanligi_2011_yili_faaliyet_raporu.pdf. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2013). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2012/2013*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2012_2013.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2014). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2013/2014*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2013_2014.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2015). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2014/2015*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2014_2015.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2016). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2015/2016*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_03/30044345_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2015_2016.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2017). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2016/2017*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021

- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2018). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 207/2018*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2017_2018.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2019). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2018/2029*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf. Erişim tarihi: 31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2020a). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2019/2020*. Ankara. Erişim adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf. Erişim tarihi:31.01.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2020b).*2021 yılı bütçe raporu (sunuşu)*. Erişim adresi:http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_12/30125920_2021_BUTCE_SUNUYU.pdf. Erişim tarihi: 07.02.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2021a). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim 2020/2021*. Ankara. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf. Erişim tarihi:08.02.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2021b). *2020 yılı idare faaliyet raporu*. Ankara.Erişimadresi:https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim tarihi: 10.02.2022
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2014, 30 Nisan). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 15). Birleştirilmiş sınıflar haftalık ders programları kararı. Erişim adresi: https://www.memurlar.net/common/news/documents/470984/06014646_birletirilmisnflar.pdf. Erişim tarihi: 15.01.2021
- Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği. (2014, 11 Eylül). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı:29116). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20040&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>Erişim tarihi: 03.12.2020
- Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2020, 18 Ocak). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı:31012). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/01/20200118-5.htm>. Erişim tarihi: 07.02.2021
- Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (2021). *Okul öncesi eğitime erişimin arttırılması*. Tarih: 09.12.2021, Resmi Yazı: 38678397.

- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 14574). 26/11/2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> adresinden erişildi.
- Nartgün, Ş. S. ve Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(4), 537-564. Doi numarası: 10.14527/kuey.2016.021 Erişim tarihi: 01.05.2021
- Oktay, A. ve Ramazan, O. (1992). Çeşitli ülkelerde ilköğretim uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 49-58. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/88285> Erişim tarihi: 27.03.2022
- Olur, N. (1994). *Türk eğitiminde çağdaşlaşma (1923-1950)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Örs, Ç., Erdoğan, H. ve Kipici, K. (2013). Eğitim yöneticileri bakış açısıyla 12 yıllık kesintili zorunlu eğitim sistemi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 131-154. Erişim adresi: [http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1073544523_08_Ors_\(131-154\).pdf](http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/1073544523_08_Ors_(131-154).pdf) Erişim tarihi: 01.12.2020
- Özdemir, M., Özdemir, O., Gül, M. (2020). Birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 87-101. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1168027> Erişim tarihi: 16.01.2021
- Özen, Y. ve Gül, A. (2010). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(15), 394-422. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/2776/37227> Erişim tarihi: 01.03.2023
- Özgün, A. (2007). *İstanbul'da taşınmalı eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Özkan, N. (1997). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Recepoğlu, E. (2006). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.

- Recepoğlu, E. (2016). Türkiye’de taşıma ve taşıma araçları ile ilgili sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerinin algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 2(2), 123-144. Erişim adresi: <http://cije.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/4275/57611> Erişim tarihi: 10.02.2023
- Sağ, R., Savas, B., Sezer, R. (2009). Burdur’daki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin özellikleri sorunları ve ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 37-56. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/92308> Erişim tarihi: 14.01.2021
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/3278> Erişim tarihi: 12.04.2022
- Sevinç, G. ve Sevinç, M. R. (2012). Gezici mevsimlik tarım işçisi ailelerin ilköğretim seviyesindeki çocuklarının eğitim sorunları. *10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, (ss.1122-1128), Konya. Erişim adresi: <https://tarekoder.org/2012konya/508-514.pdf>. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education*, 24(1), 3, 1-22. Erişim adresi: <https://openriver.winona.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1237&context=eie> Erişim tarihi: 10.04.2022
- Spence, B. (2000). Long school bus rides: Their effect on school budgets, family life and student achievement. Rural education issue digest. *Educational Resources Information Center (ERIC)*. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED448955.pdf> Erişim tarihi: 27.03.2022
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşımali eğitim öğrencilerinin sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Şenol, D. ve Yıldız, S. (2009). Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenci-öğretmen ve aile etkileşimi -Diyarbakır ve Erzurum örneği-. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1), 359-376. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50516> Erişim tarihi: 12.02.2023
- Şimşek, A. ve Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşımali eğitim uygulaması değerlendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *Elementary Education Online*, 16(1), 15-34, Doi Numarası: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2017.09377>. Erişim tarihi: 29.11.2020
- Taşbaşı, A. N. (2011). *Taşımali eğitim ve toplumsal sorunlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

- Taşdemir, M. (2010). *Taşımali eğitime ilişkin veli görüşleri: Sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşdemir, M. (2012). *Birleştirilmiş sınıflarla öğretim öğretmen el kitabı*. <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=76110> adresinden edinilmiştir. Erişim tarihi:02.03.2022
- Taşdemirci, M. (2017). *Taşımali ilkokullarda karşılaşılan güçlükler (Ağrı ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşımali İlköğretim Yönergesi. (1994, 5 Aralık). *Tebliğler Dergisi* (Sayı: 2420). 03.12.2020 tarihinde <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/58-1994> adresinden erişildi.
- Taşkıran, B. (2010). *Taşımali eğitim merkezlerinde öğrenci başarısının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- T.C. Anayasası (1982, 9 Kasım). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 17863). 25/11/2020 tarihinde https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17863_1.pdf adresinden erişildi.
- TEDMEM. (2020). *Bir bakışta eğitim raporu* [PDF belgesi]. 10.01.2021 tarihinde <https://tedmem.org/download/bir-bakista-egitim-2020?wpdmdl=3567&refresh=5ffa4c670c8301610239079> adresinden erişildi.
- TEDMEM. (2021). *Bir bakışta eğitim raporu* [PDF belgesi]. 09.02.2022 tarihinde <https://tedmem.org/download/bir-bakista-egitim-2021?wpdmdl=3866&refresh=620364d1290a01644389585> adresinden erişildi.
- Tepe, N. (2011). *Taşımali ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin beslenme sorunları üzerine öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Timuçin, A. (2013). *Eğitim sohbetleri*. 01.01.2021 tarihinde <http://0210x0trh.y.http.eds.a.ebscohost.com.bartin.proxy.deepknowledge.io/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEwNjE4NTRfX0FO0?sid=81418304-9763-431f-ae07-50bae24ca10e@sessionmgr4007&vid=0&format=EB&rid=1> adresinden erişildi.
- Timur, A. H. (2017). *Taşımali eğitim sistemi uygulamasının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep. 05.02.2021 tarihinde

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp#top2> adresinden indirilmiştir.

Tozan, U. (2015). *Taşımalı eğitim veren okullardaki öğretmen ve yöneticilerin iş yaşam kalitelerinin örgütsel bağlılık düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Turan, S. (2011). *Taşımalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler (Zonguldak ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

TUSEB. (2019). *Türk eğitim sistemi, eğitim yaş aralıkları ve zorunlu eğitimin tarihsel gelişimi* [PDF belgesi]. 10.02.2022 tarihinde https://www.tuseb.gov.tr/tacese/uploads/genel/files/yayinlar/raporlar/tacese_2018_turk_egitim_sistemi_egitim_yasaraliklari_zorunlu_egitimin_tarihcesi.pdf adresinden erişildi.

Türeñç. T. (1999, 10 Kasım). Cumhuriyetin rakamları. *Hürriyet Gazetesi*. 09.01.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/tufan-turenc-cumhuriyetin-rakamlari-39112496> adresinden erişildi.

Türk Dil Kurumu (2021). Eğitim. *Güncel Türkçe Sözlük* içinde. 01.01. 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.

Türkiye demografisi. (2022, 1 Şubat). *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi* içinde. 09.02.2022 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_demografisi adresinden erişildi.

Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Öğretim yılına göre ilköğretimde net okullaşma oranı, okul, öğretmen, öğrenci, derslik ve şube sayısı, şube ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, 1997-2020*. 08.02.2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden erişildi.

Türkiye'nin köyleri. (2020, 3 Aralık). *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi* içinde. 07.02.2021 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27nin_k%C3%B6yleri adresinden erişildi.

Uraslu, T. (2017). Taşımalı ilkokullarda müdürlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi-International Journal of Leadership Training*, 1(1), 40-43. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/361960>. Erişim tarihi:02.12.2020

Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde taşımalı eğitim uygulaması* (Tezsiz yüksek lisans dönem projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli. Erişim adresi: <http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11499/1849/%c3%96zlem%20Uslu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Erişim tarihi: 05.12.2020

- Uygun, K. (2018). Eğitimin tarihsel temelleri. Arı, A. (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde, (ss. 55-93). 02.03.2022 tarihinde https://970e22ceb1309b85a3bb416ee262012c4031f684-ebshost.vetisonline.com/eds/ebookviewer/ebook/bmx1YmtfXzE5MTczNjZfX0FO0?sid=f34c5ffe-5878-42d5-9a2f-8b134e24d200@redis&vid=0&format=EB&lpid=lp_53&rid=1 adresinden erişildi.
- Ülker, Y. (2009). *Taşımalı ilköğretim uygulamasının genel durumu ve değerlendirilmesi (Muğla ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Ürer, M. (2005). Taşımalı ve taşımalı olmayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve diyet örüntüleri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Yalçın, K. Y. (2006). *Yerleşik ve taşımalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi: Kütahya ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya. 02.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Yavuzarslan, H. , Sağ, M. , Çakmak, N., Ceylan, G., Şenoğlu, Ö., Semerci, Ç. (2019). Taşımalı eğitime yönelik öğrenci görüşleri: Bartın il merkezi örneği. Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3 (1), 1-11. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/bujer/issue/51270/641642> Erişim tarihi: 02.12.2020
- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A., Sezer, D. (2007). İlköğretimde taşımalı eğitim araştırması: Van il merkezi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423879321.pdf>. Erişim tarihi: 02.12.2020
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, F. ve Amaç, Z. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının birleştirilmiş sınıf uygulamaları: Görüş ve öneriler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 203-220. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1149044> Erişim tarihi: 16.01.2021
- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 1-14. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Mustafa_Yildiz18/publication/242544313_B

IRLESTIRILMIS SINIF UYGULAMASINA ILISKIN OGRETMEN GORUS
LERININ DEGERLENDIRILMESI/links/5688f71708ae1e63f1f8b544/BIRLEST
IRILMIS-SINIF-UYGULAMASINA-ILISKIN-OeGRETMEN-
GOeRUeSLERININ-DEGERLENDIRILMESI.pdf Erişim tarihi: 15.01.2021

- Yıldız, Y. (2021). *Taşımalı eğitimde taşıma kaynaklı sorunların okul yöneticileri görüşü bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Yılmaz, A. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okulları sorunlarının  ğrenci algılarına göre değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 659-679. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/223333>. Erişim tarihi: 01.02.2021
- Yılmaz, A. (2019). *Taşımalı eğitimle öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin beslenme hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Yılmaz, E. (1998). *Taşımalı ilköğretim uygulaması “Kırşehir ili  rneği”* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, T. (2017). *Yatılı bölge ortaokullarının eğitimde fırsat ve imkân eşitliği açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Yurtbakan, E. ve Altun, T. (2016). Taşımalı eğitimle öğrenim gören öğrencilerin başarılarına ilişkin eğitmcilerin görüşleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 753-768, Doi Numarası: <http://dx.doi.org/10.21733/ibad.460200>. Erişim tarihi: 29.11.2020
- Yüce, S. (2008). *Taşımalı eğitim- ğretim yapan ilköğretim okullarındaki ikinci kademe  ğrencilerinin sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Sincan  rneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Yüz Seksen Altı Bin  ğrenci Birleştirilmiş Sınıfta (2019, 9 Temmuz). *Birgün gazetesi*. 31.01.2021 tarihinde <https://www.birgun.net/haber/186-bin-ogrenci-birlestirilmis-sinifta-261182> adresinden erişildi.
- Zars, B. (1998). Long rides, tough hides: Enduring long school bus rides. *Educational Resources Information Center (ERIC)*. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED432419.pdf> Erişim tarihi: 27.03.2022

- 5.1.1961 Tarih ve 222 Sayılı ilköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun (1983, 15 Ekim). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı:18192). 30.01.2021 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc066/kanundmc066/kanundmc06602917.pdf adresinden erişildi.
- 14.6.1973 Tarih ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun (1983, 18 Haziran). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı:18081). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18081.pdf>. Erişim tarihi: 10.01.2021
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa Göre Kurulması Gereken Gezici Okul ve Gezici Öğretmenlikler Yönetmeliği (1967, 11 Şubat). *T. C. Resmi Gazete* (Sayı: 12525). Erişim adresi:<https://www.ogretmenlersitesi.com/mevzuat/yonetmelikler/belge/637#:~:text=Madde%201%20%E2%80%94%20Gezici%20okullar%3A,topluluklar%C4%B1n%C4%B1n%20%C3%A7ocuklar%C4%B1na%20mahsus%20ilk%C3%B6%C4%9Frenim%20kurumlar%C4%B1d%C4%B1r>. Erişim tarihi: 01.02.2021

BİBLİYOGRAFYA

- Başaran, İ. E. (1974). *Türkiye'nin zorunlu öğrenim sorunları ve çözüm yolları* (Yayınlanmamış Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Başaran, İ. E. (1982). *Temel eğitim ve yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Boyden, J., B. Ling & W. Myers (1998). *What works for working children?* (Radda Barnen and UNICEF, Stockholm)
- Briody, P. M. (1979). *The Mobile Classroom in Central Queensland. Priority Country Area Program Evaluation Series: Report No. 4*. Australia
- Denisova, L. (1990). Let us not sin against the truth. *Soviet Education*, 32(5), 7-20.
- Fallon, P., & Z. Tzannatos (1998). *Child labour: Issues and directions for the World Bank* (World Bank, Washington DC)
- Garrido, J. L. G. (1986). *International yearbook of education*. Vol. XXXVIII, Switzerland: Unesco.
- Glaser, B., & Strauss, A. L. (1967). *Discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Little, W. A. (2001). Mutligrade Teaching: towards an international research and policy agenda. *International Journal of Educational Development* 21, 481-497.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). *2001 yılı başında Milli Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Öztürk, T. (1980). *İlkokul programlarının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasında ortaya çıkan problemler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1: Taşımali Eğitim Tez Sınıflama Formu

Adı :
Yazarı :
Tezin Üretildiği Üniversite :
Tezin Türü :

Araştırmanın Künyesi

Tezin Üretildiği Enstitü :
Tezin Üretildiği Ana Bilim Dalı :
Tezin Üretildiği Yıl :
Araştırmanın Yapıldığı Şehir :

Araştırmanın Konusu

-
• Taşımali eğitim sisteminin değerlendirilmesi, sorunları ve bu sorunlara getirilen çözüm önerileri• Öğrenme düzeyi• Normal (yerleşik), taşımali, yatılı okulların veya bu okullardaki öğrencilerin karşılaştırılması• Taşımali eğitim sisteminin öğrenci başarısına etkisi• Matematiksel bir model oluşturma• Öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi• Coğrafyanın taşımali eğitim uygulamasına etkisi• Taşımali eğitim sisteminde risk faktörü	• Derse yönelik tutum ve ilgi belirleme• İlköğretim programının değerlendirilmesi• Eğitim modeli geliştirme• Taşımali eğitim sisteminde beslenme uygulamaları ve beslenme sorunları• Bireylerin iş yaşam kalitelerinin örgütsel bağlılık düzeylerine etkisi• Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul (örgütsel) etkililik algıları• İlköğretim matematik programının değerlendirilmesi• Taşımali eğitim sonucu köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların durumu
-

Araştırmanın Amacı

- Taşımali eğitim sisteminin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunmak
- Taşımali öğrencilerin derslere yönelik tutum ve ilgilerini belirlemek
- Normal ve taşımali eğitim yapan okulların yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algılarını tespit etmek
- Taşımali eğitim sonucunda köylerde boşalan okul binalarının, arsa ve lojmanların değerlendirilme durumlarını belirlemek
- İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin matematik programının hedef ve davranışlarına ulaşılabilirliğini değerlendirmek

- Beden eğitimi ve sporun öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine sunduğu katkıları tespit etmek
- Taşımalı eğitim sisteminin öğrencilerin ders başarılarına etkisini tespit etmek
- Taşımalı eğitim uygulamasının iyileştirilmesine yönelik model geliştirme çalışmaları uygulamak
- Taşıma merkezi okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin iş yaşam kalitelerini ve örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemek
- Taşıma merkezi okullarda dönemin eğitim programının uygulanabilirliğini değerlendirmek
- Coğrafyanın taşımalı eğitim uygulaması üzerindeki etkisini belirlemek
- Taşıma merkezi okullarda karşılaşılabilecek riskleri tespit etmek ve bu risklere yönelik önlemler almak
- Taşımalı eğitim uygulaması ile diğer uygulamaları karşılaştırmak
 - **Karşılaştırılan Uygulama:**
 - Normal ilköğretim okulları (Yerleşik okullar ya da yerleşik öğrenciler)
 - Yatılı İlköğretim Bölge Okulları
 - **Karşılaştırılma Durumu:**
 - Okulların fiziksel imkânları
 - Öğrencilerin ders motivasyon durumları
 - Velilerin öğrencilerine yönelik ilgi durumları
 - Öğrencilerin akademik başarıları
 - Öğrencilerin öğrenme düzeyleri
 - Öğrencilerin beslenme durumları
 - Öğrencilerin fiziksel özellikleri (Boy-Kilo-Vücut Kitle İndeksi)
 - Fiziksel aktivite düzeyleri
 - Öğrencilerin toplumsallaşma düzeyleri (Sosyal ve duygusal becerilerinin gelişmesi)
 - Öğrencilerin okullarına ilişkin tutumu
 - Öğrencilerin davranış uyum sorunları
 - Dersliklerin beğenilme durumu
 - Öğrencilerin okullarındaki mutluluk durumu
 - Müzik dersine yönelik ürettikleri metafor örnekleri
 - Öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik ilgi düzeyleri
 - Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları
 - Öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları
 - Öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumları
 - Öğrencilerin fen bilgisi (fen bilimleri) dersine yönelik tutumları
 - Okul etkililik düzeyi (yönetici, öğretmen ve öğrenci okul etkinlik algılarına göre)
 - Öğrenci devamsızlıkları
 - Öğrencilerin araç-gereç eksiklikleri
 - Diğer....
 - **Karşılaştırılma Sonucu:**
 - Taşımalı eğitim lehine
 - Taşımalı eğitim aleyhine
 - Fark yok
- Taşımalı eğitim sistemine dâhil olan öğrencilerin beslenmesi üzerine araştırmalar yapmak
 - Durum tespiti
 - Nitelik araştırması

Araştırmanın Yaklaşımı

Nicel Araştırma

Yaklaşımı

Nitel Araştırma

Yaklaşımı

Karma Araştırma

Yaklaşımı

Üretildiği Yıl

.....

Üretildiği Yıl

.....

Üretildiği Yıl

.....

Veri Toplama Araçları

• Anket • Açık uçlu • Likert tipi • Diğer • Başarı testi • Açık uçlu • Çoktan Seçmeli • Diğer • Ölçek (Algı, ilgi, tutum, yetenek, kişilik vb.) Adını Yazınız..... • Açık Uçlu • Likert Tipi • Diğer	• Görüşme • Yapılandırılmış • Yarı yapılandırılmış • Yapılandırılmamış • Odak grup • Gözlem • Katılımcı • Katılımcı olmayan	• Alternatif Ölçme değerlendirme araçları (Diagnostik Test, Kavram haritası, Performans, Portfolyo, Tanılayıcı, diğer) • Doküman Analizi (Belge) • Diğer (Adını Yazınız.....)
--	--	--

Örneklem

Araştırmanın Örneklem Yöntemi	Araştırmanın Yapıldığı Örneklem Grubu	Örneklem Büyüklüğü
• Seçkisiz Örneklem • Basit Seçkisiz • Tabakalı Örneklem • Seçkisiz Olmayan Örneklem • Sistematik Örneklem • Uygun Örneklem • Aykırı Örneklem • Maksimum Çeşitlilik • Benzeşik Örneklem • Tipik Durum Örneklem • Tabakalı Amaçsal Örneklem • Ölçüt Örneklem • Belirtilmemiş • Diğer	• İlkokul öğrencileri (1-4 yıl) • Ortaokul öğrencileri (5-8 yıl) • İlköğretim öğrencileri • Ortaöğretim öğrencileri • Üniversite öğrencileri • Öğretmenler • Okul yöneticileri • Müfettişler • Veliler • Diğer • Belirtilmemiş	• 1-50 arası • 51-100 arası • 101-150 arası • 151-200 arası • 201-300 arası • 301- 1000 • 1000 üzeri • Belirtilmemiş

Veri Analiz Yöntemi

Nicel Veri Analizi	Nitel Veri Analizi
• Betimsel • Frekans /Yüzde Tabloları • Merkezi Eğilim/Değişkenlik Ölçüleri • Grafikle Gösterim • Diğer • Kestirimsel • T-testi • Korelasyon • ANOVA- ANCOVA • MANOVA- MANCOVA • Faktör Analizi • Regresyon • Non-parametrik testler • Diğer	• İçerik Analizi • Nitel Betimsel Analiz • Diğer

Araştırmanın Sonucu

Araştırmada Tespit Edilen Sorunlar	Araştırmada Ortaya Konan Çözüm Önerileri
☐ Öğretim Hizmetleri	☐ Öğretim Hizmetleri
☐ Yönetim Hizmetleri (Okul Yönetimi)	☐ Yönetim Hizmetleri (Okul Yönetimi)
☐ Öğrenci Kişilik Hizmetleri	☐ Öğrenci Kişilik Hizmetleri
☐ Yemek Hizmetleri	☐ Yemek Hizmetleri
☐ Okul ve Veli İlişkileri	☐ Okul ve Veli İlişkileri
☐ Ulaşım ve Servis Hizmetleri	☐ Ulaşım ve Servis Hizmetleri
☐ Okulların Fiziki Şartları	☐ Okulların Fiziki Şartları
☐ Genel Sorunlar	☐ Genel Öneriler

EK – 2: İncelenen Tezlerin Kaynakçası

- Ağırkaya, A. (2010). *Taşımalı eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Altunsaray, A. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi (Balıkesir örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir. 02.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Arı, A. (2000). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi normal, taşımalı ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Arı, İ. (2021). *Coğrafyanın taşımalı eğitim uygulaması üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Aydoğan, A. (2011). *Ordu ili Yoğunluk Yatılı İlköğretim Bölge Okulu pansiyonunda kalan ve taşımalı gelen öğrencilerin beslenme durumlarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Bakır, Ö. (2005). *Taşımalı ilköğretim okullarında taşımalı gelen 6. sınıf öğrencileriyle yerli öğrencilerin, fen bilgisi dersinin seçilmiş ünitelerindeki başarıları ve derse yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Baş, M. (2001). *Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasında taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarının sorunları: Bolu ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Baştepe, İ. (2002). *Normal ve taşımalı eğitim yapan resmi ilköğretim okul yönetici, öğretmen ve sekizinci sınıf öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algıları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Boğa, M. (2010). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasının öğrencileri taşıyan yerleşim birimlerindeki köy halkı ve velilerin görüşlerine göre incelenmesi*(Ankara ili Haymana ilçesi örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Boğuşlu, V. (2007). *Taşınmalı sistemin ilköğretim okulu öğrencilerinin fen başarılarına bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranış açısından etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Bulut, F. (2003). *Taşınmalı eğitim sistemine ilişkin ilköğretim müfettişleri okul yöneticileri ve öğretmenlerin beklentileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Büyükboyacı, Ş. (1998). *Taşınmalı ilköğretim ve sorunları (Çanakkale ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Cereno, A. (1998). *İlköğretim okulları matematik programının merkez okullar ile taşınmalı eğitim yapan okulların 4. ve 5. sınıflarındaki dört işlem, kümeler, kesirler konularına ait hedef ve hedef davranışların gerçekleşme düzeyi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Coşkun, L. (2004). *Yatılı, taşınmalı ve "normal" eğitim yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde akademik başarı, okula ilişkin tutum, algılanan sosyal destek ve davranış-uyum sorunları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, F. O. (2019). *Taşınmalı eğitim veren ilkokullarda ve ortaokullarda risk ve risk yönetimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Damga, S. (2008). *YİBO ve taşınmalı ilköğretim okullarında yeni ilköğretim programının uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.

- Demir, M. (2020). *Taşımalı ilkokul uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: Antalya ili Korkuteli kırsalı örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Eroğlu Arslan, E. (2021). *Taşımalı ortaokul uygulaması sorunlarının taşınan okuldaki öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi (Ankara ili Haymana ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Ertaş Eke, E. (2019). *Taşıma merkezi okullarda ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin problemler ve çözüm önerileri (Erciş ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Gürbey, S. (2019). *Yerleşik, taşımalı ve yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim - öğretim gören ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Yahyalı örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Kabaş, N. (2006). *Taşımalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar (Bolu ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. 04.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulaması ve sorunları “Sincan ilçesi örneği”* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, İ. (2010). *Taşımalı eğitimin yönetimi ve sorunları: Adıyaman ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Kayhan, M. (2014). *Öğretmen ve öğrencilerin taşımalı eğitim uygulamasına ilişkin metaforlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

- Kefeli, S. (2005). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi-normal, yatılı ve taşınalı ilköğretim okullarının karşılaştırılması (Mudurnu ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Koç, G. (2000). *Taşınalı eğitim nedeniyle kapatılan okulların durumları ve sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Koçkan, Ç. (2004). *Normal ve taşınalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Kolcu, E. (2011). *Kırsal kesimin eğitim durumu ve taşınalı eğitim Eskişehir-Alpu kırsalı örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Küçük, A. (2010). *Taşınalı ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Aksaray ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Küçüköğlu, A. (2001). *İlköğretimde taşınalı eğitim sistemi uygulamasına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Memek, A. (2014). *Taşınalı eğitim yapılan okullardaki yönetici ve öğretmenlerin taşınalı eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep. 03.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Orhan, G. (2019). *Taşınalı ve merkezi eğitim veren ortaokullardaki öğrencilerin müzik dersine yönelik metafor örneklerinin karşılaştırılması (Şanlıurfa ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

- Ozan, Ö. (2008). *Kırsal eğitim ortamlarının bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla iyileştirilmesi: Eskişehir taşınmalı ilköğretim uygulaması örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Özgün, A. (2007). *İstanbul'da taşınmalı eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Özkan, N. (1997). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pusmaz, A. (2000). *Transport probleminin taşınmalı eğitime uygulanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Recepoglu, E. (2006). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 01.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Söylemez, M. (2014). *Taşınmalı II. kademe öğrencileriyle diğer öğrencilerin Türkçe dersine karşı tutumlarının akademik başarıya etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşınmalı eğitim öğrencilerinin sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşbaşı, A. N. (2011). *Taşınmalı eğitim ve toplumsal sorunlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşdemir, M. (2010). *Taşınmalı eğitime ilişkin veli görüşleri: Sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 27.03.2022 tarihinde

- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşdemirci, M. (2017). *Taşımali ilkokullarda karşılaşılan güçlükler (Ağrı ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Taşkıran, B. (2010). *Taşımali eğitim merkezlerinde öğrenci başarısının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Tepe, N. (2011). *Taşımali ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin beslenme sorunları üzerine öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Tepe, N. (2017). *Taşımali ve merkezi ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite ve obezite düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Timur, A. H. (2017). *Taşımali eğitim sistemi uygulamasının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep. 05.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp#top2> adresinden indirilmiştir.
- Tozan, U. (2015). *Taşımali eğitim veren okullardaki öğretmen ve yöneticilerin iş yaşam kalitelerinin örgütsel bağlılık düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turan, S. (2011). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler (Zonguldak ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Ülker, Y. (2009). *Taşımali ilköğretim uygulamasının genel durumu ve değerlendirilmesi (Muğla ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla. 10.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.

- Ürer, M. (2005). *Taşımalı ve taşımalı olmayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve diyet örüntüleri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 18.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Yalçın, K. Y. (2006). *Yerleşik ve taşımalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi: Kütahya ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya. 02.02.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirildi.
- Yılmaz, A. (2019). *Taşımalı eğitimle öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin beslenme hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Yılmaz, E. (1998). *Taşımalı ilköğretim uygulaması “Kırşehir ili örneği”* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, Y. (2021). *Taşımalı eğitimde taşıma kaynaklı sorunların okul yöneticileri görüşü bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt. 27.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.
- Yüce, S. (2008). *Taşımalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim okullarındaki ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Sincan örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 28.03.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden indirilmiştir.